

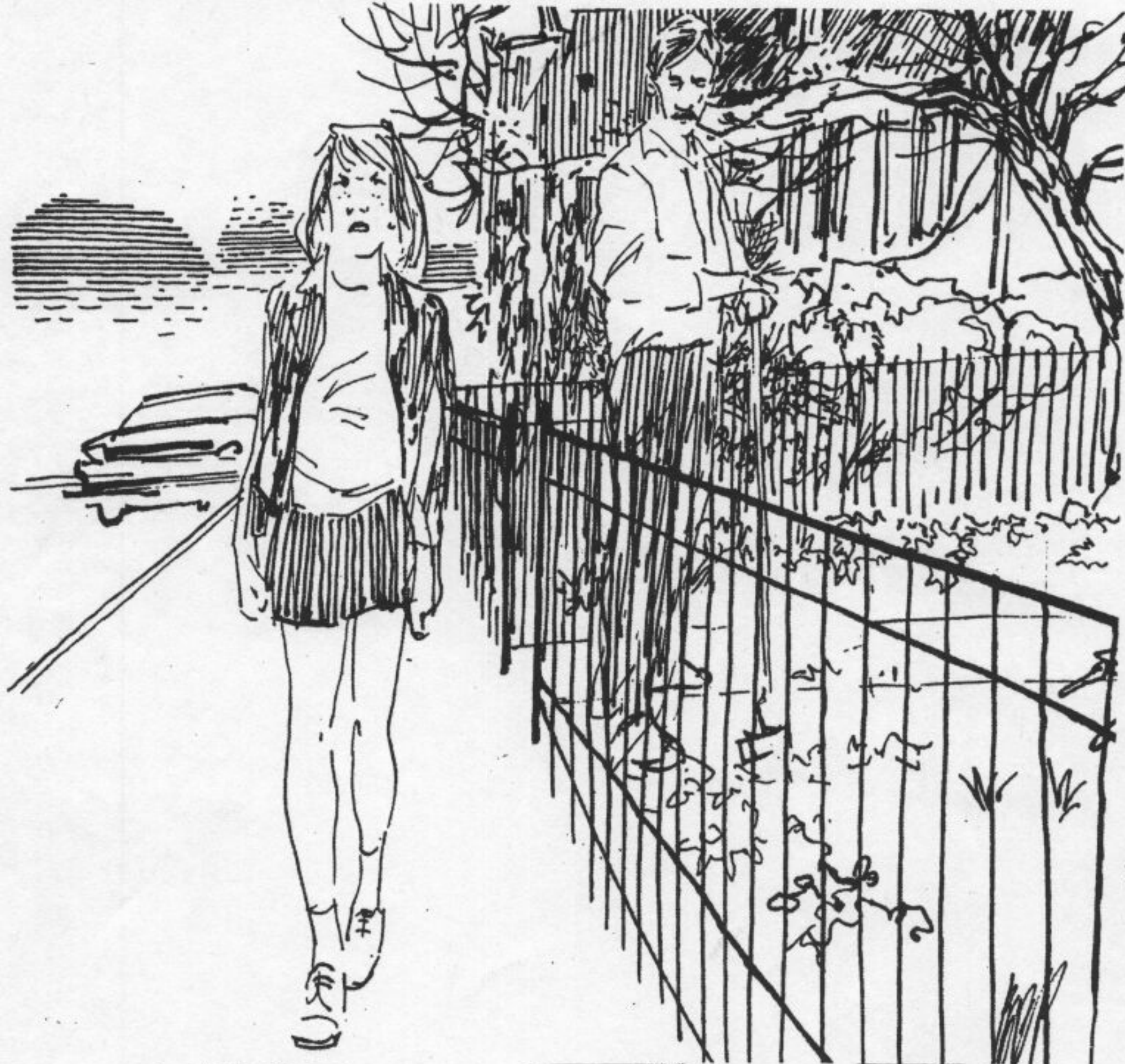
24/401

Vv. MARTIJN.
(kamborexemplaar)

PERSFOCUS

ZEVENTIENDE JAARGANG NUMMER 3 - MAART 2001

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

PAR 28/3

" KIJK VOOR JE, VIEZE OUWE MAN "

In dit nummer:

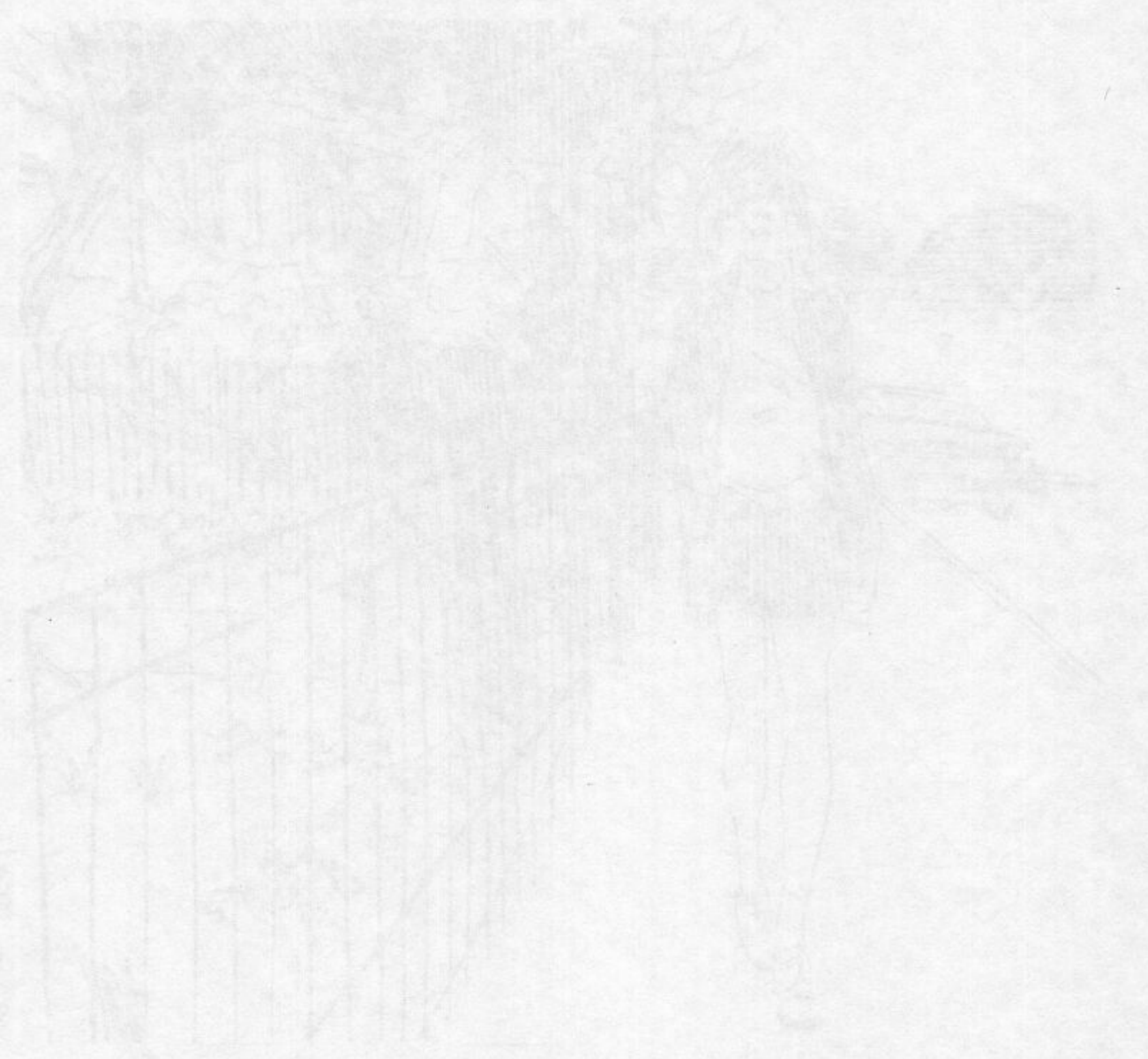
De fabels van de NCRV / Eigenrichting (methode 'Morkhoven')	pag. 2
De strijd tegen misbruik...	pag. 4
...en kinderporno	pag. 8
Allemaal in de DNA-bank!	pag. 10
Cold cases, DNA en kindermoord	pag. 18
18 jaar voor moord op Maartje Pieck	pag. 21
Zaak Dutroux in Zembla	pag. 23
TBS onder de maat	pag. 24
Huisarts in Oss / Ontucht van de maand	pag. 29
De pedofiele geschiedenis van de generatie '68	pag. 33
Saatchi exposeert kinderporno!	pag. 35
Puttense moordzaak en ander onrecht	pag. 38
Jeugd en seks: 't blijft tobben...	pag. 39
Achtergrond	pag. 40

Handwritten notes at the top left of the page, including a date and some illegible text.

10/1/01

PERSTFOCUS

RESEARCH AND DEVELOPMENT
DEPARTMENT OF AERONAUTICS AND SPACE

Vertical text on the left margin, possibly a reference or identification number.

Vertical text on the left margin, possibly a reference or identification number.

Main body of text at the bottom of the page, containing several paragraphs of technical or descriptive text.

PERSFOCUS, ZEVENTIENDE JAARGANG, NUMMER 3, MAART 2001

Met knipsels uit:

Volkskrant
Telegraaf
NRC Handelsblad
Trouw
Het Parool
Splts
Metro
News.nl

Reformatorisch Dagblad
Nieuwsblad van het Noorden
Apeldoornse courant
Gooi en Eemlander
Rotterdams Dagblad
Baarns Weekblad
Bossche Omroep
De Kameleon (Hoogeveen)

VPRO-gids
Groene Amsterdammer
Elsevier
Vrij Nederland
Carp
J/M
Zorg+Welzijn
Uit Frankrijk:
Le Monde
Uit Engeland:
The Guardian
The Observer

Vk
Tel
NRC
Tr
Par

Ref D
NvhN
Ap. C.
G+E
RD
BW

VPRO
GA
ELS
VN

Z+W

Abonnementen op Persfocus kosten f 85,-- per jaar. Verzending als brief kost f 95,--.

Losse nummers f 10,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

De waarheid volgens de NCRV

door Jeroen den Blijker
2001-03-22, Trouw

De doorgaans zo degelijke NCRV moet zich bij de rechter verantwoorden voor een uitgezonden tweeluik over zwangerschappen na incest. De familie van de vrouwen die over de seksuele mishandeling vertellen, ontkent het misbruik en klaagt dat ze niet voor een weerwoord is benaderd. Volgens de NCRV is dat ook niet nodig. Een documentairemaker hoeft geen feiten te brengen, maar een 'verhaal'.

Binnenkort is ook hij aan de beurt. Dan moet eindredacteur Ger van Dongen als getuige voor de rechter verschijnen. Om uit te leggen waarom de NCRV vorig jaar de documentaires van Thom Verheul over de herinneringen van Jacqueline Broere uitzond. Eerder al zijn Broere en Verheul zelf als getuige door de rechter gehoord. Het openbaar ministerie is daarnaast een onderzoek begonnen naar de wijze waarop Verheul en de omroep een ander verhaal, dat van Annemarie Kok, wereldkundig maakten. De NCRV zond in juni vorig jaar een omstreden documentaire in twee delen uit: 'Verborgene moeders, zwanger na incest'. Daarin verklaarde domineesdochter Jacqueline Broere anoniem dat ze twee maal zwanger raakte van haar vader. Hij zorgde ook twee keer voor een illegale abortus. Haar familieleden stellen nu dat de beschuldigingen onjuist zijn en niet geverifieerd, en vinden de documentaire niet afdoende geanonimiseerd. In de tweede aflevering verklaarde Annemarie Kok dat ze vijf keer zwanger was geweest na incest. Na een gedwongen abortus zou ze later zijn bevallen van vier kinderen. Drie zouden er zijn vermoord (gruwelijk detail: een lijkje belandde in het vuilnisvat) en één zou zijn verkocht. De familie van Kok stapte („Annemarie fabuleert!") woedend naar het openbaar ministerie, dat de zaak nu onderzoekt. Lange tijd wilde de NCRV, op juridisch advies, niets kwijt over de documentaires. „De zaak is onder de rechter", luidde steevast het commentaar. En, zo onderstreepte de woordvoerder, „we houden ook rekening met Jacqueline en Annemarie, die de laatste maanden toch al zoveel over zich heen kregen." Eindredacteur Van Dongen heeft met gekromde tenen moeten aanschouwen waar die mediastilte in feite toe leidde. En dat steekt. Het tweeluik van Verheul is

immers wel met lovende recensies ontvangen. Van Dongen gelooft bovendien in zijn documentairemaker. Verheul heeft zijn sporen verdiend, bij Netwerk, de VPRO en eerder al bij NCRV-Dokument. „Hij heeft diverse prijzen voor zijn werk gekregen." Op dit moment lijkt de NCRV vooral de omroep van het onfatsoen. „Dat beeld is door de tegenpartij, met haar persconferenties en advocaten, bewust opgeroepen. Er is bijvoorbeeld doelbewust naar de pers gelekt, waarbij onjuist en onvolledig is geciteerd uit de vertrouwelijke verhoren van Jacqueline en Thom. En dat is heel vervelend. Want het gaat hier om een privacy-gevoelige zaak", meent Van Dongen. „Terwijl wij met zuivere bedoelingen deze documentaires hebben gemaakt en aantoonbaar fatsoenlijk handelden." De eindredacteur kan bovendien moeilijk velen dat 'zijn' Dokument door alle publiciteit wordt geschaad. „Ik heb een reputatie hoog te houden en accepteer niet dat er met modder wordt gegooid." Zo noteerde tv-criticus Maarten Huygen bijvoorbeeld onlangs in NRC Handelsblad dat 'Van Dongen is gespecialiseerd in ellende en slachtofferschap' en 'leed de cynische industrie is van de NCRV', waarbij het 'gezwel van de kijkers niet verstoord mag door onwelkome feiten'. De eindredacteur: „Ik vind het dus mijn verantwoordelijkheid om tegengas te geven en uit te leggen waarom Verheuls documentaires met recht de naam NCRV-Dokument dragen." Waarom dan? „Wij maken al elf jaar documentaires over maatschappelijke en sociale onderwerpen. Over mensen die in de knel komen. Daar horen de verhalen van Annemarie en Jacqueline bij. Vrouwen met traumatische ervaringen, overgehouden aan hun jeugd." En vergis je niet, waarschuwt Van Dongen. Nederland telt veel potentiële Annemaries en Jacquelines. „Daarover hebben wij duidelijk signalen gekregen van het Fiom en Transact, (hulporganisaties voor slachtoffers van seksueel geweld, red.)" Zo verhaalt de NCRV in een persbericht over wetenschappelijk onderzoek dat leert dat vier procent van de vrouwen voor het zestiende jaar is verkracht door verwanten. Verheul kwam in contact met Jacqueline en Annemarie via de zelfhulpgroep 'Zwanger na incest' van het Fiom.

Maar het verhaal van bijvoorbeeld Annemarie is wel erg sterk: vijf keer zwanger als kind, een gedwongen abortus, een baby verkocht en drie kinderen vermoord, van wie één zelfs op rituele wijze. En dat allemaal onopgemerkt door de buitenwereld. Zij lijkt op Yolanda uit Epe, wier spectaculaire beschuldigingen slechts voor een klein deel zijn bewezen. Gelooft u Annemarie? „Rituele kindermoord zal zeker voorkomen, o ja. Incest is ook van alle tijden en alle beschavingen. Maar natuurlijk, het gaat om een 'herinnering'. Dat is iets anders dan wat er letterlijk is gebeurd, de feitelijke waarheid. Vandaar ook dat we in de vooraankondiging van de documentaire over Annemarie zeggen dat 'fantasie en werkelijkheid bij haar door elkaar lijken te lopen'. Annemarie vertelt ook hoe zij de waarheid ontdekte in regressietherapie. Je kunt er echter niet omheen dat in onze samenleving veel vrouwen rondlopen met soortgelijke verhalen. En dat is niet voor niets." „Bij het maken van de documentaire redeneerden wij destijds ook: of het helemaal waar is, kunnen we niet achterhalen. Uiteindelijk zal geen vader spontaan opstaan om te zeggen: „Ik ben de dader." Ik heb dus destijds tegen Thom gezegd dat de enige factfinding moet zijn: 'Ben je overtuigd door de verhalen van deze vrouwen?' Hij was dat. En ik ook." Verheul verklaarde verder voor de rechter dat hij de beschuldigingen van Jacqueline ook niet kón voorleggen voor een reactie van haar familie. Dat wilde Jacqueline niet, uit angst voor intimidatie. Maar wederhoor was ook niet echt noodzakelijk, meent de eindredacteur: „Een documentaire is iets anders dan een doorsnee journalistiek product. Het gaat om een portret, waarin aandacht wordt gegeven aan een stem. Met meer artistieke vrijheid voor de maker. Daarover bestaat jurisprudentie, tot aan het Europese Hof. Dat ligt dus heel anders dan bij de producten van nieuwsmakers, voor wie hoor-en wederhoor grondregel is." „Ik ben wel de eerste die zegt: het had wel duidelijker moeten zijn dat het om een 'herinnering' gaat, dat het een verhaal betreft. Dat had ik in de documentaires moeten versterken. Maar ik kan me tegelijk ook vinden in de reactie van het Fiom op de documentaires: „De waarheid doet er niet toe.

Het gaat om de pijn." „Ook hadden de documentaires anoniemer gemoeten. We hebben dat wel geprobeerd maar zijn daarin achteraf gezien toch tekort geschoten. Bijvoorbeeld in de aflevering van Jacqueline. Nu zijn mensen herkend en was het, weliswaar in kleine kring, gemakkelijk te achterhalen welke familie het betrof. Maar het zijn natuurlijk wel de families zelf die nadien de pers opzochten. Zij hebben het pas écht wereldkundig gemaakt." „Dat het niet om de feitelijke waarheid gaat, zit overigens wel in de documentaires. Bijvoorbeeld als de zedenpolitie over het verhaal van Annemarie zegt dat 'heel vaak dit soort verhalen opduiken maar dat ze nimmer hard gemaakt zijn.' Je hoort overigens de politie ook niet zeggen: 'Het is lareikoek'. Zij neemt het dus ook serieus." Toch zijn er ook instanties die nadrukkelijk afstand nemen van de documentaires. De Samenop-weg-Kerken verklaarden dat dominee Broere helemaal niet is geschorst 'wegens seksuele praktijken met weduwwoutjes', zoals Jacqueline bij u over haar vader beweerde. „Thom heeft bij de juridische afdeling van SOW gehoord: 'Daarover kunnen wij geen mededelingen doen, dat is vertrouwelijk'. Dat is voor ons een indicatie dat er wel degelijk iets aan de hand is geweest. Verder is het natuurlijk Jacqueline die over de schorsing vertelt. In kerkelijke kringen rondom de vader van Jacqueline wordt wél geloof gehecht aan het incestverhaal. We kregen daar in ieder geval niet het signaal dat haar verhaal totaal verzonnen was. Dat zegt genoeg." „In kerkelijke kringen is men sowieso zeer gesloten over dit soort zaken. Juist die mystificatie zorgt ervoor dat vrouwen die dit hebben meegemaakt zo krankzinnig worden van eenzaamheid." Voor de rechtbank verwees Verheul ook naar gesprekken met hulpverleners en therapeuten die hij raadpleegde in 'de zaak-Jacqueline'. Hoe kan dat? Hebben die mensen geen beroepsgeheim? „Jacqueline heeft zelf verklaard dat het beroepsgeheim in haar geval opgeheven kon worden. Uit de daarop volgende gesprekken bleek dat Jacqueline een consistent verhaal had: Ze worstelt al jaren met dezelfde problemen. We moeten overigens niet vergeten dat Jacqueline en Annemarie

inmiddels 'uitbehandeld' zijn, hoewel de familie hen nu met alle geweld afschildert als ziek of gestoord. Tien jaar na Yolanda uit Epe is incest immers nog steeds een groot taboe."

PAR 22-3
NCRV: fouten bij documentaires

HILVERSUM - De NCRV had in de documentaire *Verborgene Moeders* duidelijker moeten aangeven dat de hoofdpersonen putten uit hun herinnering en dat het om hun persoonlijk verhaal gaat. Dat heeft eindredacteur Ger van Dongen van de televisierubriek *Dokument* vandaag in een interview met dagblad *Trouw* toegegeven. In de betreffende uitzendingen vertellen twee vrouwen gedetailleerd over hoe zij na incest zwanger raakten en over het lot van hun baby's. Hun families ontkennen de beschuldigingen en zijn juridische procedures tegen de NCRV begonnen. De documentaires hadden ook anoniemer gemoeten, meent Van Dongen achteraf. (ANP)

Extremistisch in leed is de NCRV en *Dokument* dat strijdt voor het recht van de documentairemaker om de kijker voor te liegen. „De waarheid doet er niet toe, het gaat om de pijn", zei een NCRV-eindredacteur Ger van Dongen in *Trouw*. De kijkers zijn dus gewaarschuwd, de NCRV is niet te vertrouwen.

Simuleren v k j/s

De meeste handboeken voor psychiaters, psychologen en wat dies meer zij, gaan over de vraag hoe je een behandeling inricht. Wat te doen bij depressie, bij angsten, bij middelenmisbruik? Meestal staan ook de contra-indicaties vermeld: wanneer is de standaardbehandeling ongeschikt? Dat is nuttig, al is het niet zo moeilijk zelf te bedenken wat je achterwege moet laten. Mensen met waning moet je niet vragen zich angstwekkende situaties voor te stellen, zoals je zou willen doen bij de behandeling van hun fobie. Patiënten met een depressieve stoornis gaan zich beroerd voelen als je hun zelfbeeld wilt opkrieken door ze positieve ideeën over zichzelf op te laten schrijven. Want dan komt er niets op papier.

Het is wel moeilijk te bedenken wat je doet met patiënten die de boel bedonderen. Mij is geleerd dat een professionele houding eruit bestaat te aanvaarden wat patiënten je voorleggen. Dat is trouwens ook een kwestie van respect. Maar wat doe je met een van een zedendelict beschuldigde man die bij je komt voor het verwerken van het trauma dat is ontstaan na deze 'valse beschuldigingen'?

En wat zeg je tegen een vrouw die door haar zoon van satanische praktijken wordt beticht en die merkt dat steeds minder mensen geloven dat dit niet waar is? In allebei deze voorbeelden uit mijn eigen praktijk heb ik de werkelijkheid van de patiënt aanvaard. Alleen in het eerste geval kwam ik bedrogen uit: na drie zittingen kwam een ander verhaal op tafel. Maar wat was er gebeurd als deze patiënt zijn mond had gehouden?

Het komt voor dat aanraders na een 'geslaagde' behandeling nog een sociale vaardigheidstraining krijgen om te leren normaal met mensen om te gaan - en vervolgens hun nieuwe verworvenheden gebruiken om sneller aan te pappen met hun slachtoffers. Gewetenloze psychopaten kunnen op 'briljante' wijze een geslaagde behandeling simuleren, om na hun vrijlating onmiddellijk een nieuw delict te plegen (getuige het symposium dat hierover vorige week aan de Vrije Universiteit is gehouden).

Wat moet je met deze mensen doen? Niet meer behandelen om verdere schade te voorkomen? Is het nou professioneel mensen op hun woord te geloven, of juist niet? U ziet, grote vragen voor kleine psychologen.

'Pedofiel' krijgt straf voor klap

Hij werd verjaagd omdat hij pedofiel zou zijn. Nu stond Gerard de W. voor de rechter. Omdat hij de roddelaarster een klap gaf.

Door JACQUES DE GROOT
DEN HAAG, 8 MAART. "We gaan het simpel houden", zegt de Haagse politierechter, mevrouw Kalk. "We beperken ons vandaag alleen tot de klap op het schouderblad."

Verdachte Gerard de W. was zojuist begonnen uitvoerig de redenen uit te doeken te doen waarom hij zich niet goed kon verdedigen. Eigenlijk, zei hij tegen de rechter, zou hij nu de zaal uit willen lopen.

"Dat kan niet, u bent er nu", antwoordt Kalk. Ze begreep wel waarom de zaak niet makkelijk was voor de verdachte. "Dat is vanwege het gedruvel in het dossier, niet?"

Het gedruvel, de omstandigheden, de aanleiding. Over Gerard de W. werd in zijn woonplaats, de Vinexwijk Ypenburg, gezegd dat hij pedofiel is. Een gerucht. Justitie zegt daarvoor geen aanwijzing te hebben. Toch maakten buurtbewoners hem het leven zuur.

Nu eist het openbaar ministerie een voorwaardelijke boete tegen hem. Want in juni 1999 gaf Gerard de W. een vrouw die hem op het schoolplein aansprak een mep in het gezicht. Een bril "stietveld". "Mishandeling en vernieling", derhalve. Dezelfde vrouw heeft eerder tegen deze krant bevestigd dat zij het was die de roddel verspreide.

In oktober volgde een tweede voorval. De W. was woest geworden tegen een jochie uit de buurt dat hem voor de zoveelste keer voor pedofiel had uitgemaakt. Boze familieleden hadden De W. daarna mishandeld. Ruiten werden ingegooid, zijn voordeur met een mes bewerkt. Een week later was De W. met zijn gezin verjaagd uit Ypenburg, voorgoed.

Tegen de buurtbewoners die hem belaagd hebben, heeft De W. aangifte gedaan. Een van hen kreeg een boete van 400 gulden, omstandigheden die hij wil aanvoeren op de zitting. Maar dan moet hij namen noemen, en dat wil hij niet.

De politierechter beperkt zich dus tot de klap. De W. was op het schoolplein om zijn twee dochters op te halen. Een vrouw probeerde hem aan te spreken. Hij had daar geen zin in, gaf dat ook aan, wendde zich af. "Ik heb geprobeerd te ontwijken. Maar ik kon niet weg." Toen de vrouw aan zijn lijf kwam, was het een duw? - draaide hij zich om en haalde uit, met de bekende bedoeling haar in het gezicht te raken, betoogt De W.

"Dat krijg je met reflexacties", zegt de rechter. "De kans is groot dat je dan iemand raakt." De W.

de waarheid (die er niet toe zou doen, omdat het gaat om de pijn) is niet afkomstig van een veeboer of een veterinair deskundige, ook niet van minister Brinkhorst en evenmin van een Brusselse EU-commissaris. Nog eens raden dus.

Ging het misschien over de priesters en missionarissen die, zoals het Vaticaan dinsdag toedief, hebben hebben gedwongen tot seks en abortus? Dat komt al enigszins in de buurt: de uitspraak sloeg op incest.

Ging het wellicht over emotie-ty? Warm! Het gaat om de pijn, niet om de waarheid, dat zou in neonletters kunnen prijken boven de Aalsmeerse studio's van Endemol. Pijn niet in de zin van echte pijn (au!), maar in de zin van kijkcijfersorend leed zoals uitgedrukt in infotainment en soap.

Alleen was het niet Endemol maar de NCRV. Deze week heeft de christelijke omroep zich verwaardigd in te gaan op de kritiek op het documentaire-tweeluik *Verborgene moeders, zwanger na incest*. In het eerste deel van deze door Thom Verheul vervaardigde documentaire (vorig jaar juni uitgezonden) beschuldigde een

domineesdochter uit 't Harde haar vader van incest. Hij had haar twee keer zwanger gemaakt en tot abortus gedwongen. In deel twee onthulde een Noord-Hollandse vrouw dat zij vijf keer zwanger was geraakt na incest. Dit leidde tot een gedwongen abortus en vier bevallingen. Van de baby's zouden er drie zijn vermoord en één verkocht.

De families van beide vrouwen hebben de NCRV wegens smaad en laster voor de rechter gedaagd.

overbodig, aangezien een documentaire iets anders is dan een doorsnee journalistiek product: 'Het gaat om een portret, waarin aandacht wordt gegeven aan een systeem. Met meer artistieke vrijheid voor de maker.' Voor nieuwsmakers is wederom een grondregel, zegt Van Dongen, maar documentairemakers moeten bijkbaar bestaande, herkenbare personen betichten van incest, verkrachting, kinderhandel en moord.

NCRV-redacteur Van Dongen erkent inmiddels dat de documentaire duidelijker had moeten maken dat het om een 'herinnering' ging van de twee vermeende slachtoffers en dat herinnering iets anders is dan de feitelijke waarheid. Wat getoond werd was derhalve de onfeitelijke waarheid, whatever that may be.

Het is ongelooflijk hoe veel drogredenen sommige mensen kunnen verzinnen. Van Dongen beroept zich op zijn lange staat van dienst en het fatsoen van de NCRV. Alsof dat voldoende is om iemand zomaar van moord te mogen betichten. Ook betoogt hij dat incest en kindermoord wel degelijk in de werkelijkheid voorkomen en dus aan de kaak moe-

ten worden gesteld. Dat is evident, maar het bewijst allerminst dat juist deze twee gevallen in de werkelijkheid zijn voorgekomen. Het is een redenering die uit algemene verschijnenselen conclusies trekt voor individuele zaken. Een ronduit schandelijke manier van verdacht maken.

Uiteindelijk beroept Van Dongen zich op de hulpverleningsorganisatie die de twee hoofdrolspelers voor de documentaire leverde, het Fiom, dat op de documentaire reageerde met een uitspraak waarin de NCRV-redacteur zich geheel kan vinden: 'De waarheid doet er niet toe, het gaat om de pijn.' Wiens waarheid? Wiens pijn?

Ger van Dongen diskwalificeert NCRV-Dokument met de stelling dat in een documentaire de feiten niet hoeven te kloppen. Zijn argument dat een documentaire een verhaal vertelt en daarvoor kunst is, verschaft de makers een vrijbrief tot fabuleren en laster. Dit betekent het einde van het genre. Een documentairemaker hoort een visie op de waarheid te geven, een interpretatie van de waarheid die uitstijgt boven het alledaagse en het triviale, maar niet boven de waarheid zelf.

In scène gezette, verzonnen, fictionele verhalen, laat staan ongedocumenteerde beschuldigingen horen evenmin thuis in documentaires als in reportages of columnas.

Zondag vertoont de VPRO-televisie een speelfilm van Emile Fallaux. Ook over een incestgeval. Fallaux (voorheen documentairemaker) werpt in zijn film de vraag op of zijn personage werkelijk seksueel misbruikt is dan wel lijdt aan het false memory syndroom, aangepaste, valse herinneringen. Het is iets om nog eens goed over na te denken, het verschil tussen een speelfilm die een waarheid aan het licht probeert te brengen en een documentaire die als uitgangspunt heeft dat de waarheid er niet toe doet.

De NCRV komt niet verder dan Pontius Pilatus die met de vraag 'Wat is waarheid?' Jezus uitleverde. Voor veeboeren met verdriet over mond- en klauwzeer, verkrachte nonnen, lijdens aan een false memory syndroom en hun belasterde familie moge het om de pijn gaan, voor documentairemakers hoort de waarheid voorop te staan. En niet de pijn, laat staan gelogen pijn.

Ze willen het met ons hebben over de leefbaarheid in de wijk en wat er nog meer speelt. De voorzitter van "de Weide" vertelt wat er in het verleden allemaal door bemiddeling van hun tot stand is gekomen in hun wijk, en wij vinden dat wij hier nogal karig vanaf komen. Wij hebben als wijkvereniging niet bemiddeld bij spelterreintjes t.b.v. de jeugd, geen groep opgericht om dubbele beglazing voor alle woningen te realiseren, geen of weinig inbreng gehad in de invulling van de verkeersveiligheid van onze wijk en dies zo meer. Zoals u begrijpt willen we hier toch graag een beetje verandering in brengen en zouden we u als buurtbewoners willen vragen of er dingen zijn die u niet aanstaan, dingen die u graag veranderd zou zien, dingen waar problemen mee zijn en allerlei andere dingen die u nodig vindt voor een prettig leefbare buurt. I.s.m. het wijkteam buurtbeheer willen we hier dan over gaan praten en proberen een oplossing voor die dingen te vinden.

Donderdagavond 15 maart 2001 vergadering met opbouwwerker Werner Hoff, wijkbeheerder Herman Bakker en wijkvereniging "De Weide".

Om 19.30 uur aanvang, de heren Hoff en Bakker openen de vergadering. Ze heten ons welkom en steken van wal.

Ze willen het met ons hebben over de leefbaarheid in de wijk en wat er nog meer speelt. De voorzitter van "de Weide" vertelt wat er in het verleden allemaal door bemiddeling van hun tot stand is gekomen in hun wijk, en wij vinden dat wij hier nogal karig vanaf komen. Wij hebben als wijkvereniging niet bemiddeld bij spelterreintjes t.b.v. de jeugd, geen groep opgericht om dubbele beglazing voor alle woningen te realiseren, geen of weinig inbreng gehad in de invulling van de verkeersveiligheid van onze wijk en dies zo meer. Zoals u begrijpt willen we hier toch graag een beetje verandering in brengen en zouden we u als buurtbewoners willen vragen of er dingen zijn die u niet aanstaan, dingen die u graag veranderd zou zien, dingen waar problemen mee zijn en allerlei andere dingen die u nodig vindt voor een prettig leefbare buurt. I.s.m. het wijkteam buurtbeheer willen we hier dan over gaan praten en proberen een oplossing voor die dingen te vinden.

Vindt u bijvoorbeeld dat er bij u in een achterpad verlichting moet komen of dat er onveilige situaties bij u in de straat zijn, dat er personen zijn waardoor u of uw kinderen zich niet veilig durven bewegen (overdag en 's avonds) geeft u dat dan aan ons door, dan nemen wij contact op met het team wijkbeheer en proberen hier zo snel mogelijk een oplossing voor te vinden. Belangrijk is ook nog om te weten dat in het wijkteam een maatschappelijk werkster en een wijkagent aanwezig zijn, die eventueel ook mee kunnen werken om verschillende problemen op te lossen. Wij rekenen erop dat u contact met ons opneemt over de problemen etc. in uw straat.

Vervolgens wensen we u en de uwen een vrolijk pasen en een heel erg gezellig koninginnedag toe.

Het bestuur.

Uit "De Kramaleon", blaadje van een wijken. Mkt '01 in Hoogeveen.

Protestactie met pedofielenlijst

BRUSSEL - De Belgische werkgroep Morkhoven, die zegt te strijden tegen kinderporno, wil lijsten met pedofielen gaan uitdelen op Belgische markten. Ook wil zij in Turnhout affiches gaan opplakken. Drie weken geleden werd voorzitter Marcel Vervloesem van Morkhoven door justitie in Turnhout gedagvaard wegens ontucht met minderjarigen. Het bekendmaken van de pedofielenlijsten is bedoeld als protest hiertegen. ANP

Pedofiel aan de schandpaal

De Belgische werkgroep Morkhoven gaat lijsten met daarop de namen van 800 pedofielen openbaar maken. Op die lijsten staan ook de namen van Nederlandse mannen die ooit verdacht werden van ontucht met minderjarigen. Al eerder werd in Engeland een lijst, inclusief foto's van de betrokkenen gepubliceerd in een krant. Natuurlijk is het zo dat pedofielen, met name de pedoseksuelen, hard moeten worden aangepakt als ze een gevaar vormen voor kinderen in onze samenleving. Maar het openbaar maken van mensen die alleen verdacht zijn geweest en dus nooit veroordeeld zijn, of van mensen die hun straf hebben uitgezeten, slaat misschien wel erg ver door. Binnenkort op internet alle verkrachters, inbrekers en oplichters met foto en al? Of is het initiatief van de groep Morkhoven alleen maar bedoeld als een afleidingsmanoeuvre omdat de leider van de groep, Marcel Vervloesem, zelf is beschuldigd van kinderporno?

erkent dat, maar voert aan: "Op dat moment wil je dat de zaak stopt". Officier van justitie Cramer spreekt van een "ernstig feit". Een zodanig harde klap uitdelen dat iemand op de grond valt, "kun je niet maken". Wel neemt zij aan dat de vrouw het hem op het schoolplein niet gemakkelijk heeft gemaakt. Daarom vordert ze slechts 500 gulden voorwaardelijk. De rechter oordeelt conform de eis. Het beroep op noodweer verworpt zij, omdat De W. andere opties had dan slaan. De proeftijd verlaagt ze tot een jaar, alweer gezien de omstandigheden. De schadevergoeding moet de W. aan de Staat betalen: de rechter achtte het beter dat slachtoffer en verdachte elkaar nooit meer ontmoeten.

De boete zou hij gewoon moeten betalen, zei De W., suggereerde dat hij zijn zelfbeheersing nog eens gaat verliezen. "Er zijn weer dingen gebeurd." De rechter: "In uw nieuwe woonplaats? Vanwege hetzelfde?" De W.: "Ja." Wat dat was? Na de rechtszaak vertelt de W. dat zijn nieuwe buur de geschiedenis zich achterhaalde. Hij heet er weer "die pedofiel".

PEDOFIEL AAN SCHANDPAAL

NEWJ.NL 12/3

van onze binnenlandredactie

AMSTERDAM - De Belgische werkgroep Morkhoven, die zegt te strijden tegen kinderporno, geeft lijsten met de namen van zo'n achthonderd pedofielen uit. Op die lijsten staan ook de namen van Nederlandse mannen die ooit zijn verhoord met betrekking tot ontucht met minderjarigen. De lijsten worden alleen in België uitgedeeld.

Voorzitter Marcel Vervloesem wil ook namen bekendmaken van alle mannen die door de politie zijn verhoord in verband met de Zandvoort-affaire. Deze zaak, die zich naar verluidt twee jaar geleden afspeelde, is echter nooit bewezen. Vervloesem meent te weten hoe het kinderpornonetwerk in elkaar steekt, maar justitie kan geen bewijzen vinden dat in Zandvoort daadwerkelijk kinderporno werd gefabriceerd.

Drie weken geleden werd Vervloesem echter door justitie in Turnhout beschuldigd van ontucht met minderjarigen. Het bekendmaken van de pedofielenlijsten is bedoeld als protest hiertegen, aldus de werkgroep Morkhoven.

Justitie in Turnhout wil niet reageren op de plannen van de werkgroep. „We zullen op passende manier reageren”, stelt procureur Janssens. „Ik ben niet van plan op gebeurtenissen vooruit te lopen of een hetze tegen Vervloesem te houden.”

Wel wil hij zeggen dat er twee dossiers tegen Vervloesem zijn. Het eerste is wegens het bezit van pornografisch materiaal, deze zaak is afgesloten. Een zittingsdatum zal echter pas vastgesteld worden als het tweede dossier, naar het mogelijke seksueel misbruik van negen minderjarigen, rond is. Dan pas zal er een dagvaarding naar Vervloesem uitgaan.

JFITS 13/5

BRUSSEL/MORKHOVEN — De Belgische werkgroep Morkhoven, die zegt te strijden tegen kinderporno, wil lijsten met de namen van zo'n achthonderd veroordeelde Belgische pedofielen gaan uitdelen op markten in heel het land. Ook wil zij in Turnhout affiches gaan opklaken.

Drie weken geleden werd voorzitter Marcel Vervloesem van Morkhoven door justitie in Turnhout beschuldigd van ontucht met minderjarigen. Het bekendmaken van de pedofielenlijsten is bedoeld als protest

hiertegen, aldus Morkhoven.

Justitie in Turnhout zou „een publiek proces” tegen Vervloesem voeren, zonder dat deze inzag krijgt in zijn dossier. „Ook in België geldt dat je onschuldig bent zolang je niet schuldig bent verklaard”, stelt Vervloesem.

Justitie in Turnhout wil niet reageren op de plannen van de werkgroep. „We zullen op passende manier reageren op dat moment”, stelt procureur Janssens, „ik ben niet van plan op gebeurtenissen vooruit te lopen of een hetze tegen Vervloesem te houden”. (ANP/Belga)

Court downfall of a childcare 'saint'

Carer of the year urged children to make up claims of sex abuse

Audrey Gillan and Judy Hirst
Saturday February 24, 2001
The Guardian

A woman described as a saint on the BBC's Children in Need after she adopted more than 36 children and fostered many more was yesterday criticised by a judge as a liar and a risk to children.

Jeanette Roberts, 61, was said to be a deceitful, unscrupulous woman who locked up children for long periods and encouraged them to tell stories of sexual abuse. The court heard that children were "clearly at risk" in her care.

Miss Roberts, a devout Christian, has had more than 80 children and young adults pass through her care and has won numerous awards including carer of the year, as well as being the focus of television documentaries and books for her work with children with learning difficulties and behavioural problems.

But her methods were questioned in a judgment handed down at the end of the longest case in the history of Britain's family courts. Mr Justice Hughes criticised her ethos, which involved children changing their name to Roberts and losing contact with their birth families. The family division of the high court found that Miss Roberts and one of her adopted children, Karen Roberts, who eventually came to help run the Old Convent, in Bicknacre, Essex,

De lezer van '1-2-1' blijft in het ongewisse over inhoud, leuze en vormgeving. Van Gils begint in de diverse bisommen ook met een preventieprogramma: 'Pastoraat binnen grenzen'. Binnenkort komt er ook een andere procedure bij H&R. 'Seksueel misbruik in pastorale relaties' blijkt in de praktijk hachelijk. Wat is 'seksueel misbruik'? Wat een 'pastorale relatie'? De veertien meldingen van vorig jaar (acht van mannen) leidden tot vier klachten. Eén was niet-ontvankelijk, twee ongegrond en een is nog in behandeling.

Deskundigen nodig om seksueel misbruik mannen te signaleren

Er zijn meer hulpverleners nodig die zich richten op mannelijke slachtoffers van seksueel en fysiek geweld in de huiselijke kring. Tot nu toe worden mannelijke slachtoffers nauwelijks gesignaleerd, terwijl uit onderzoek blijkt dat die er wel zijn.

METNB 6-5
Dat concludeert het Zeeuws instituut voor zorg, welzijn en cultuur Scoop uit onderzoek onder hulp-

bieders bij geweld in huiselijke kring. Slachtoffers van seksueel en fysiek geweld komen volgens onderzoekster A. Smit vaak met andere klachten in het hulpverleningscircuit terecht. Hulpverleners herkennen vaak de signalen bij mannen niet. Zij beleven hun klachten volgens Smit anders dan vrouwen en lossen deze vaak op een andere manier op. (ANP)

Seksueel misbruik / Hulp & recht ziet minder pastorale misdragingen

Van onze redactie religie & filosofie

2001-03-09, Trouw

UTRECHT - Op dezelfde zorgelijke toon waarop jaarlijks de afname van het kerkbezoek wordt doorgegeven, komt het bericht dat er thans veel minder meldingen van seksueel misbruik in pastorale relaties zijn. 'Hulp & Recht', de nog betrekkelijk jonge instantie voor slachtoffers van zich vergripende rk pastores, gaat onderzoeken hoe het kan: in 1998 nog 27 meldingen, het jaar erna maar vijf - vorig jaar overigens weer veertien, waarvan er misschien maar een tot een veroordeling leidt.

Misschien was er in het begin sprake van een inhaalslag, denkt Lisette van Gils van 'Hulp & Recht'. In het blad van de rk kerk 1-2-1 suggereert zij zelf nog een andere mogelijke verklaring: door de grotere aandacht voor en afwijzing van seksuele misdragingen in het pastoraat zou dit soort vergripen nu misschien minder voorkomen dan enkele jaren terug. Ze weet het niet en gaat het onderzoeken.

Van Gils is voorzichtig met de veronderstelling dat Hulp & Recht preventief werkt. Misschien moet ze wel meer aan naamsbekendheid doen, weten mensen niet dat ongewenste intimiteiten van de professionele pastores niet worden getolereerd en dat er een onafhankelijke instantie is om bij te klagen. Zelfs bij de officiële hulpinstanties zegt H&R niet altijd wat of zijn ze het na enkele stille jaren vergeten dat het bestaat. Daarom is, vrijwel tegelijk met de foldercampagne voor nieuwe dominees, ook H&R begonnen met frisse folders en een website - om te voorkomen dat klachten wegens 'adres onbekend' niet worden opgevangen.

Misbruik mannen vaak niet onderkend

Z+W 21-3
Er zijn meer hulpverleners nodig die zich richten op mannelijke slachtoffers van seksueel en fysiek geweld in huiselijke kring. Tot nu toe worden mannelijke slachtoffers nauwelijks gesignaleerd.

Slachtoffers van seksueel en fysiek geweld komen vaak met andere klachten in het hulpverleningscircuit terecht.

Hulpverleners herkennen vaak wel de signalen bij vrouwelijke slachtoffers, maar niet bij mannen. Dat blijkt uit een onderzoek van het Zeeuws instituut voor zorg, welzijn en cultuur Scoop naar hulpverlening bij geweld in huiselijke kring. Volgens het onderzoek zijn er te weinig hulpverleners die verdeckte signalen bij mannen

opspikken, terwijl vroegtijdige signalering en behandeling kunnen voorkomen dat slachtoffers vervallen in de daderrol. Uit onderzoek blijkt dat mannen, wanneer ze zich niet erkend en gerespecteerd voelen, vaak trachten met geweld erkenning en eigenwaarde af te dwingen. /EdK

Bestrijding van seksueel misbruik

's-HERTOGENBOSCH - Onlangs is er een nieuw initiatief tegen kindermisbruik gestart: Hokim. 'Hokim' is een afkorting van 'Help, ons kind is misbruikt'. De Bossche ouders van Kim en de ouders van Nikita in Zoetermeer hebben elkaar gevonden in een beweging die zich ten doel stelt steun te bieden aan ouders en kinderen die slachtoffer zijn van seksueel misbruik buiten het gezin.

25/5
BOSSCHE OUDERS
"Seksueel misbruik is iets vreselijks," vertelt de moeder van Kim. "Onze Kim is seksueel misbruikt toen ze vier jaar oud was. Door een jongen die zelf vijf jaar oud was. In het begin geloof je het niet. Je bent in een nachtmerrie terechtgekomen en niemand die je helpt. Het is gebeurd op school en de jufvrouw van de klas heeft het gezien. Toch worden de gevolgen ontkend en wat er gebeurd is vergoelikt. De situatie heeft in totaal vijf maanden geduurd. Kim is naar een andere school gegaan en in therapie gegaan. Gelukkig heeft ze de moed gehad het te vertellen, ondanks dreigementen en psychische druk."

Schuld

Het vaststellen van seksueel misbruik heeft geleid tot veel schuldgevoelens bij de ouders. Had dit voorkomen kunnen worden? Waarom was er niet meer toezicht op school? "Het misbruikte kind voelt zich alleen gelaten en onvoldoende beschermd door de ouders," aldus de moeder van Kim.

"Deze vertrouwensbreuk is heel moeilijk te herstellen. Momenteel volgt Kim therapie in Oudembosch. Daar hebben we lotgenoten uit Zoetermeer leren kennen. Ze zijn de ouders van drie dochters die door een pedofiel zijn misbruikt. Gezamenlijk hebben we besloten om mensen te helpen die het slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik. We hebben inmiddels een webpagina opgezet waar ouders in het adresboek een berichtje kunnen achterlaten. Ook kan er een groot bericht bijvoorbeeld een verhaal worden ingevoerd of simpelweg chatten.

Daarmee bieden wij een luisterend oor, geven advies en versterken het onderling begrip. Bij elkaar kun je je verhaal kwijt. Voorts maken we ons sterk voor een aan-

tal zaken. We willen betere hulpverlening. Er moet meer aandacht komen voor deze problematiek en een einde aan de wachtlijsten. De daders moeten hogere straffen krijgen. Het moet in onze maatschappij zo zijn dat iedereen van het feit doordrongen is dat je een kind niet zomaar mag 'pakken', mag misbruiken."

Informatie

Voor meer informatie kunnen belangstellenden zich wenden tot internet: home.hetnet.nl/hulpzoekers.

Op 1 april is er een bijeenkomst van de Stichting Vuist tegen seksueel misbruik in Soc. Cult. Centrum de Helftheuvel aan de Helftheuvelpassage 115 in 's-Hertogenbosch, telefoon 073-6217973. De contactpersoon is Ina Worrell, telefoon/fax 0229-233861.

Het is zo oneerlijk, het doet nog zo'n pijn je was maar een kleuter, je was nog zo klein een jongen die vond dat hij aan je mocht komen voorbij was jouw onschuld, aan diggelen je dromen hoe kon dit gebeuren, we konden het niet geloven het zal niet meer gebeuren, deed ik jou beloven helaas was er niemand die naar ons wilde luisteren en begon de lucht boven ons steeds meer te verduisteren wat mis ik jouw onschuld, jouw diepe, diepe lach je werd heel snel ouder in je doen en gedrag mijn meisje van zeven gedraagt zich soms zo groot en ieder keer ga ik van binnen een klein beetje dood met therapie ga je het reddend, al gaat het niet altijd snel maar geloof me, lieve Kim, samen redden we het wel Je bent en blijft mijn kanjer
Mama

encouraged some of the children to make confessions of sexual abuse. It found that Karen Roberts, who suffers from a schizo-affective disorder, also stole £26,000 in criminal injuries compensation from two of these children, with Roberts's knowledge. The court heard allegations from two families that children had been improperly influenced into making claims of sexual abuse and giving false evidence at the Old Bailey. Two defendants were acquitted but one was sentenced to 12 years. He has maintained his innocence and the children - now adults - have admitted they lied. The judge believed that this was part of a pattern in the Old Convent. He said: "I am satisfied that both Jeanette Roberts and Karen Roberts, convinced in their own minds that there had been sexual abuse, subjected the children to intense and probably emotionally charged questioning until they told stories which it was believed were there to be told." He went on: "Jeanette was and remains very likely to question children in such a way as to produce wholly unreliable accusations of sexual abuse." The court action was brought by Essex county council following concerns about children in Miss Roberts's care. Social services had applied to remove six children but yesterday Mr Justice Hughes said only two would not be returned. The case followed a raid on the home in November 1998 when more than 100 police officers and social workers removed everyone residing in the Old Convent. Most were vulnerable adults who had once been children in Miss Roberts's care and were allowed to return, but Essex county council said the six should be removed because they might suffer harm. Mr Justice Hughes said: "That contention is founded upon a large number of very serious complaints about her care for children over very nearly the whole of the 30 years mentioned." These claims of abuse are all denied by Miss Roberts. The judgment says the complaints "include a great many histories of children unduly influenced in what they said to outsiders... Of these the most serious were the statements of no less than five children from two different families that as a result of improper influence by those at the Old Convent they had made allegations that they had been sexually abused in their former homes when they had not." Claims that the regime was habitually violent were not founded but the judge said there were occasions when children were smacked, sat on and treated roughly and that "although Miss Roberts

generally held herself notably in check, from time to time she lost her temper". Children had been "disciplined by being confined to their rooms, often locked in", and one autistic child was locked in his room with no one else in the house except a very disabled child. A boy of 22 months was locked in his room at 8am on the day of the police raid. The key could not be found. The judge accepted this was sometimes done because there were so many difficult children to deal with, but what was done was bad practice and potentially dangerous. Last night, social services and adoption agencies came in for criticism for allowing one woman to adopt so many children and for failing to detect the flaws in her regime sooner. Mike Leadbetter, Essex director of social services, conceded that there was a lack of coordination and cross-checking between the authorities. "The problem was that no one ever really added the numbers up. Each case was treated individually by social workers and the courts," he said. An additional problem, he said, was Miss Roberts's public status as a "paragon" of virtue, which meant the adopting authorities gave her a very sympathetic hearing. Mr Leadbetter defends his authority's decision to spend £6m pursuing the case on the grounds that it had no choice. "With over 120 complainants and such a huge number of allegations, it would have been a breach of duty under the Children Act not to investigate," he said. Ian Grant, the senior manager seconded to lead the social services investigation, maintains that the raid by police and social workers - the object of bitter criticism by Jeanette Roberts's supporters - was "carefully planned to cause minimum disruption". The British Agencies for Adoption and Fostering agreed that Miss Roberts's powerful image - along with local authorities' desperation to place children seen as virtually unfosterable or unadoptable - explained the laxity in her case. Felicity Collier, the director, said: "This distressing case demonstrates that we can be no less rigorous in protecting children placed in foster care and adoption, than at home with parents or in residential care." Miss Roberts began caring for children in the late 1960s in the East End of London when she was 30. A qualified nurse, she befriended neglected children and started a club for them and soon she began taking children into her home. She gave up work in 1972 to devote herself to the care of the children. In 1980 she took in 19-year-old Karen Chilvers,

just out of borstal for robbery, with a history of hard drugs, mental illness, depression and aggression, and she became a key adult in the home. In 1985, the ever-expanding family moved to a run-down converted convent with spacious grounds. Over the years charity donations of more than £1m helped turn it into a home. More than 80 children and adults have been in her care. Many display disturbed behaviour, some have severe physical or mental handicaps. Because she took in children that no one else wanted, and for her success, Miss Roberts became the focus of media and charitable attention. In the foreword to Roberts's biography, Esther Rantzen describes her as "a unique human being who has discovered her own way to heal and survive". But Miss Roberts became the focus of suspicion because of her unconventional methods. Most children who went to the Old Convent changed their names to Roberts and were encouraged to take a new first name as well. Everyone called Miss Roberts mum. Relationships were allowed within the family and some members married. Children born within the family believed their mothers were their sisters and that Miss Roberts was their mother. Allegations of abuse and other matters surfaced and Essex police launched Operation Camberley to investigate. All charges were dropped in the criminal case and Miss Roberts was left to fight to get the children back in her care. In court she fought to stop the details of the judgment being published but Mr Justice Hughes told her there was a public interest because of the numbers of children she cared for, because of the unusually extensive and expensive investigation and because the Old Convent had been given more than £1m in charity money. The judgment looked at criticisms of the methods used during the police raid but concluded that they were "steps conscientiously taken in the belief that they were necessary for the protection of the children and vulnerable people". But her methods often worked and the judgment noted: "In a number of cases children who were very disturbed on arrival have displayed much better behaviour after a while living there." The judge also noted that a number of risks no longer existed and applauded Miss Roberts's "unusual level of commitment to children and other vulnerable people in her care [which] brought undoubted benefits to many". But his judgment also found that "Jeanette and her adult associates have an undoubted capacity for

deception" and that there was "no doubt that there were throughout the years many occasions when children were roughly handled and smacked". The judge said he "met a great deal of outright untruth" from Miss Roberts and other adults at the Old Convent. Miss Roberts wrote a letter to an adoption agency saying her brother committed suicide: he is still alive. She also told lies about how old her parents were when they died in order to be able to adopt more children. Additional reporting by Richard Smith

Stop being paranoid, Britain's parents told

Controversial book says obsessive fears about children's safety are a bigger threat than bullies or paedophiles

Maureen Freely and Martin Bright
Sunday March 11, 2001
The Observer

A controversial new book on child-rearing to be published this week will urge parents to let their children take more risks and stop panicking about playground bullies and paedophiles. The book's author, Frank Furedi, Reader in Sociology at the University of Kent, argues that parents' obsession with the safety of their children is more damaging than the risks themselves. *Paranoid Parenting: Abandon Your Anxieties And Be A Good Parent* says parents should be wary of traditional 'child-centred' experts and urges the Government not to meddle in the family and parenting. Penelope Leach, Britain's leading childcare authority and a target of the book, said: "Almost everyone who writes about children has something to offer and I don't understand why we end up being so aggressive with each other." However, she said that she had some fundamental disagreements with *Paranoid Parenting*: "He concludes that governments should not get involved, but I cannot think of a more appropriate issue for policy than children's issues." Furedi is no stranger to controversy. He was a prominent member of the Revolutionary Communist Party, a Trotskyite group whose members founded the magazine *Living Marxism* or LM. The magazine was forced to close last year after it lost a libel case against ITN, which it had accused of doctoring footage of Serb concentration camps. LM

was one of the few British publications sympathetic to the Serb cause. In his new book, Furedi argues children are introduced to the culture of fear from the moment they are born. This begins with new measures to guard against hospital babynappers and is followed by guidelines about the minimal risk of cot death. Arriving home, they are surrounded by an army of midwives, health visitors and doctors. They then hem themselves in even more by buying childcare books. As their babies grow, their insecurity makes them easy prey for manufacturers. Furedi is also concerned about the mixed messages in the news. One day a national charity will be castigating parents for turning their children into couch potatoes; the next, he argues, it will announce that letting children play outdoors on their own is a form of child abuse. Add to this fears about accidents in the home and paedophiles, and it's small wonder many parents are inclined to be overprotective, says Furedi. Fear of abuse means no one dares to watch over children who are outside without their adult 'owners'. But in watching their backs, they are undermining what Furedi calls 'adult solidarity'. The casual neighbourhood safety net has disappeared, leaving children who do venture beyond their front doors far less protected than they were before. The author also attacks Dr Jane Healy, a childcare specialist who received publicity last year for telling a parenting conference that young children should not be put in front of computers because this changed the way their brains were wired. Supporters of Healy have said her argument was misrepresented in media scare stories that followed. They say that her central argument was that parents need not think they have to buy all the latest educational gizmos, as research showed the children learnt more when parents put their child on their knee and read them a storybook - a position not dissimilar to Furedi's. According to *Paranoid Parenting*, it is cruel to keep children inside. They need room to explore the world around them, they need time to make their own friendships in their own way without an army of anxious adults monitoring their every movement. But at the heart of the Furedi argument is an attack on government interference and in particular Labour's social policy: "The politicisation of parenthood is a failure of the political imagination. Unable to work out effective social policies that can tackle the real

problems facing British society, some politicians have been persuaded that if they can re-educate parents everything would turn out fine. Politicians, who have failed to provide Britain with a decent system of education, somehow assume that nevertheless they are fit to educate parents.'

Furedi told The Observer that he hopes the book will help parents put their anxieties in perspective, and understand that 'most of the really big issues that plague parents have little to do with problems intrinsic to child-rearing'. He believes they should turn their backs on experts and build on their own experiences. Rather than seek support from professionals in all matters, he'd like parents to pay more attention to friends and relatives familiar with their way of life.

Critics of Furedi, such as Guardian columnist Catherine Bennett, argue that he is simply giving parents more to worry about. Writing last week, Bennett quoted Furedi's concern that playground areas are now covered with rubber to limit the damage when a child falls. 'Should they, perhaps be constructed from something more challenging: shards of broken glass, say, or the traditional grit which was once so successful at lacerating young knees?'

SAMENSTELLING JANTJEN ANDERIESEN M.M.V. ANNE ELZINGA EN EVA SCHUURMANS. ILLUSTRATIES JEAN CAMERON

Zelfbescherming kinderen Nee = Nee!

Kinderen zijn vaak argeloze slachtoffers voor mensen die het slecht met ze voor hebben. 'Nee' zeggen tegen een volwassene is toch onbeleefd? Door het Marietje Kesselsproject leren kinderen hoe ze zichzelf moeten beschermen.

Kinderlokkers en enge gluurders. Alle kinderen fantaseren en griezelen erover. Maar een aantal van hen wordt echt misbruikt. De dader is meestal niet de vieze man uit de bosjes, maar een bekende van het kind: een huisvriend, familielid of buurman.

Ongeveer één op de drie meisjes en één op de veertien jongens komen volgens de (maximale) cijfers vóór hun achttiende in aanraking met seksuele agressie. Tenminste 50.000 kinderen per jaar zijn het slachtoffer van mishandeling. Nog veel meer worden gepest of krijgen te maken met intimidatie. Leren hoe ze zich kunnen wapenen tegen mensen met verkeerde bedoelingen, is dus helaas geen overbodige luxe. Dat gebeurt onder meer in het Marietje Kesselsproject, genoemd naar het 11-jarige Tilburgse meisje dat in 1900 werd verkracht en vermoord. Om te voorkomen dat er meer Marietjes Kessels of Nicky's Verstappen (het in 1998 tijdens een jeugdkamp misbruikte en vermoorde jongetje) komen, worden in verschillende plaatsen in Nederland weerbaarheidscurssussen gegeven aan meisjes en jongens. Door dit preventieproject leren kinderen hoe zij kunnen voorkomen slachtoffer te worden van machtsmis-

bruik en hoe zij kunnen vermijden zichzelf schuldig te maken aan (seksueel) intimidierend gedrag. De cursus, die door getrainde preventiewerkers wordt gegeven, is bedoeld voor groep zeven en acht van de basisschool. Jongens en meisjes krijgen apart les. Volgens Pyrrha Singerling van het Landelijk Platform Marietje Kesselsprojecten is daarvoor gekozen omdat kinderen het vaak gemakkelijker vinden dingen te vertellen en te oefenen als ze 'onder elkaar' zijn. Ze voelen zich veiliger en minder snel beschaamd. Wel krijgen ze dezelfde lessen.

Eigen gevoelens herkennen

Om de weerbaarheid te vergroten leren de leerlingen situaties te herkennen

waarin machtsmisbruik plaatsvindt. Ze bespreken met elkaar hoe ze ongewenste situaties kunnen vermijden en wat ze moeten doen om zichzelf in veiligheid te brengen. Als een oom vraagt om bij hem op schoot te komen zitten, moet je dat dan doen? En wat als een vreemde man aan jou vraagt of je voor een tientje zijn voordeur wil verven? Of zijn nest met puppies wil zien? Ze horen in de les dat ze zich in dit soort situaties altijd drie dingen moeten afvragen. Allereerst moeten de kinderen op hun eigen intuïtie afgaan: geeft mijn eigen gevoel aan dat het klopt of voel ik me er niet lekker bij? In het laatste geval moeten ze nee leren zeggen, ook al wordt het nog zo vriendelijk gevraagd. De volgende vragen die ze zich moeten stellen, zijn: als ik ja zeg, is er dan iemand die weet waar ik ben? En: als ik in de problemen kom, is er dan iemand die mij helpt? Het stellen van deze drie vragen moet een tweede natuur worden.

De weerbaarheidscurcus voorziet ook in oefeningen waarin de kinderen leren zich in te leven in de gevoelens van een ander. Daarbij komen vragen aan de orde als: wat doe je als je beste vriend je vertelt dat hij door zijn vader geslagen wordt? Denk je dat het meisje in de film gediend was van de kus van die buurjongen?

De hulpvraag

De kinderen horen ook in de cursus dat mishandeling of (seksuele) intimidatie nooit hun eigen schuld is en dat ze zich er niet voor hoeven te schamen. Als ze dat beseffen, kunnen ze er gemakkelijker over praten en hulp inroepen. Bij de hulpvraag mogen ze vijf goede antwoorden van hun hulpverlener verwachten: ik geloof wat je zegt. Het is niet jouw schuld. Wat vervelend voor je dat dit is gebeurd. Ik ben blij dat je het mij hebt verteld. Ik ga je helpen.

Ook voor ouders zijn dit gouden regels die ze eenvoudig kunnen toepassen. Want dat ook zij iets hebben te leren, blijkt wel uit het volgende voorbeeld. De

helft van de kinderen geeft aan dat zij van hun ouders de schuld krijgen als ze lastig zijn gevallen op een plek waar ze niet mochten komen. Hadden papa en mama hen immers niet verboden daar te spelen? Dan is het toch ook een beetje hun eigen schuld? In een speciale les krijgen ouders situaties uit de praktijk voorgelegd en gaan daarover in discussie.

Zelfverdediging

Alleen praten over enge zaken, is natuurlijk niet voldoende. Kinderen moeten ook leren zichzelf te verdedigen als ze lastig worden gevallen. Daarom oefenen ze verschillende technieken waarmee ze kunnen loskomen, afweren en ontwijken, zoals bijvoorbeeld een trap tegen de knie, zodat de dader even niet meer kan lopen. Ook de lichaamshouding en de gezichtsuitdrukking dienen een duidelijk en krachtig nee uit te drukken. Sommige meisjes blijven lachen als ze roepen: 'Nee hou op, dat wil ik niet!' Daarmee ontkrachten ze hun eigen afweer.

Vertrouwen op eigen gevoel en kracht

Het is niet aantoonbaar dat kinderen die een weerbaarheidscurcus hebben gevolgd minder vaak slachtoffer worden. Ook is niet duidelijk of zo'n curcus op langere termijn nog steeds effect heeft. Maar vlak na de curcus zijn de meesten heel enthousiast, zo blijkt uit de brochure van het project. Voor veel kinderen is het een eye-opener dat ze nee mogen zeggen tegen een volwassene en kunnen vertrouwen op hun eigen gevoel en kracht. Omdat ze hebben geleerd zich te verdedigen, zijn ze beter in staat een pijnlijke trap uit te delen, een klap te ontwijken of zich los te rukken. Door deze vaardigheden voelen ze zich gesterkt, zeggen ze. Een aantal meisjes geeft aan minder bang te zijn op straat of alleen in huis. 'Als je wat ergs meemaakt, weet je beter wat je moet doen.' Leerzaam vinden de leerlingen ook dat het helemaal niet gek is om over hun gevoelens te praten en dat anderen daar niet raar op reageren. 'Je weet dat je niet de enige bent met zo'n probleem.' En tenslotte hebben ze ook geleerd de grenzen van een ander beter te herkennen en

te respecteren. Ouders ervaren de lessen als steun bij hun opvoeding. **3**

Bron: brochure Marietje Kesselsproject, Kompaan, Tilburg.

Raad over internet voor en van kinderen (NIZW) lantje Beton de computerfilters testte. 'Als er iets engs op je beeldscherm komt, klik het dan gewoon meteen weer weg', is een van de adviezen van kinderen voor kinderen. 'Praat er met andere kinderen over of met je ouders', raadt een ander kind aan.

Dit zegt de stichting lantje Beton naar aanleiding van de uitspraken van een kindertestteam dat namens

DEN HAAG - Het beste kunnen kinderen zelf hun leeftijdsgenoten adviseren over een veilig gebruik van het internet. Dit doen ze beter dan iedere willekeurige opvoeder.

De werkwijze

De lessen worden gedurende twaalf weken op de basisschool van de kinderen gegeven, iedere week een uur. De groepsleerkracht is bij de les aanwezig. Door middel van groeps gesprekken, fysieke (zelfverdedigings)oefeningen, rollenspelen en opdrachten leren kinderen machtsmisbruik te herkennen, hun handelingsbekwaamheid in ongewenste en onveilige situaties te verbeteren en om hulp te vragen. Ook ouders worden bij de lessen betrokken: op een daartoe georganiseerde ouderavond krijgen ze opdrachten aan de hand van allerlei praktijksituaties. De cursus wordt afgesloten met een examen en de kinderen krijgen een diploma.

Eigen initiatief

Vorig schooljaar is op 130 basisscholen een weerbaarheidsproject uitgevoerd. Dit jaar komen er 18 nieuwe projecten bij. Ook ouders kunnen de school stimuleren een dergelijke cursus te laten draaien. Daarnaast kunnen ze de gemeente benaderen voor subsidie. Zo'n actie is soms een doorslaand succes. Volgens Pyrrha Singerling zijn bijna alle projecten die momenteel in Limburg lopen te danken aan het particuliere initiatief van een moeder.

Zijn er geen mogelijkheden binnen de school of gemeente, dan kunnen kinderen in sommige plaatsen voor een zelfverdedigingscursus terecht bij een buurt-huis.

Informatie over Marietje Kesselsprojecten is te verkrijgen bij het NIZW-infocentrum, tel. 030-230 65 60.

Schoolwebsites kunnen worden misbruikt De virtuele kindelokker

De aloude angst voor de vieze man die het voorzien heeft op argeloze kinderen, heeft zich verplaatst naar het internet. De huidige pedoseksueel kan niet alleen naar verboden kinderpornosites surfen, maar ook aan zijn trekken komen op onschuldig ogende websites van scholen. Want veel scholen profileren zich tegenwoordig op internet. Vaak inclusief fotomateriaal van de leerlingen.

Iedereen kent het ijzeren gebod: niet zomaar met vreemden meegaan, zeker niet als ze bij de speelplaats staan en snoepjes aanbieden. Dat beeld van de kindelokker is er vroeger bij veel kinderen ingestampt en dat gebeurt vaak nog steeds. De waarschuwing was en is zo serieus, dat zelfs het ronde, blauwe verkeersbord aan het begin van een wandelpad door de bossen verdacht werd: wat doet die oude man met die hoed op met dat argeloze meisje?

Pas op kinderlokkers!
De angst voor de pedofiel heeft zich in het huidige computertijdperk verplaatst naar het internet. Kinderen lopen niet direct gevaar te worden meegenomen, maar ze kunnen wel met verkeerde bedoelingen worden bekeken. De Engelse Carol Allen is moeder en werkt bij een Brits internetbedrijf dat zich bezighoudt met de beveiliging van elektronisch dataverkeer. Zij sprak onlangs op BBC-online haar bezorgdheid uit over misbruik van schoolwebsites. Deze pagina's worden volgens haar niet alleen gelezen door leerlingen en ouders - voor wie ze bedoeld zijn - maar ook door ongenode gasten, zoals pedoseksuelen. Het is vol-

ke foto's blijven voor pedoseksuelen weinig aantrekkelijk en zijn ook voor makers van virtuele kinderporno nauwelijks bruikbaar. Het wordt afgeraden afbeeldingen van afzonderlijke leerlingen te plaatsen, omdat die wel gemakkelijk misbruikt kunnen worden. Volgens Carol Allen denken maar weinig mensen, en dus ook weinig scholen, erbij na dat materiaal op websites in verkeerde handen kan vallen. De scholen die zij hierop aansprak, reagerden in eerste instantie laconiek en lacherig, maar toen zij uitlegde hoe het probleem in elkaar steekt, waren de reacties serieuzer. De werkelijkheid is vaak anders dan de meeste mensen vermoeden, zegt zij.

Nu hebben we het hier over de situatie in Groot-Brittannië, waar de maatschappelijke afkeer van alles wat met kinderen en seks te maken heeft al snel hysterische vormen kan aannemen. Een voorbeeld hiervan is dat vorig jaar in dit land vermeende pedoseksuelen thuis werden belaagd, nadat een roddelkrant foto's van mannen had afgedrukt die - volgens die krant althans - schuldig waren aan seks met minderjarigen. Bij die foto's ston-

den namen en adressen vermeld. Het resultaat laat zich raden. Naderhand bleek de krant ook foto's te hebben gepubliceerd van onschuldige mannen die woonden in een huis waar, voordat zij er hun intrek namen, ooit een veroordeelde pedoseksueel had gewoond.

is het daarom niet overdreven om hier in Nederland net als in Groot-Brittannië bezorgd te worden over verkeerde ogen die naar schoolwebsites kunnen kijken? Ook hier profileren vele honderden scholen zich op het internet met een eigen site. Ouders van potentiële leerlingen zijn voor de schoolkeuze al-

lang niet meer afhankelijk van een gesprekje met de directeur of van verhalen van ouders uit de buurt. Ze kunnen ook op het net een rondleiding krijgen met een plattegrond en foto's van het gebouw, uitleg over de visie en de doelstellingen van de school en een kennismaking met het team en de leerlingen. Het is natuurlijk leuk om te zien hoe het Sinterklaasfeest is verlopen en hoe kerstmis wordt gevierd. Sommige scholen laten hun leerlingen met hun pasfotootje kennismaken. Met naam en leeftijd erbij. Carol Allen kwam in Engeland een school tegen die op de speelplaats een webcam had geplaatst. Ook stond vermeld hoe laat de kinderen buiten spelen en wanneer ze kunnen worden afgehaald.

Schoolwebsites wereldwijd te zien De vraag is of scholen beseffen dat hun sites niet alleen door leerlingen en ouders kunnen worden bekeken. Carol Allen zegt dat de meeste schooldirecteuren zich nauwelijks realiseren dat hun website wereldwijd te zien is. Een site wordt volgens haar ten onrechte beschouwd als een digitale reclamefolder om de buurt te bereiken, maar het internet reikt natuurlijk veel verder. Als scholen virtueel ook door ongenode gasten worden bezocht, moeten zij zich afvragen wat wel en niet kan. Het begint bij de privacy. Vragen onderwijsinstel-

lingen die foto's van leerlingen plaatsen daarvoor wel toestemming aan de ouders of aan die leerlingen zelf? Carol Allen stelt zichzelf de retorische vraag of ouders kopieën van foto's van hun kinderen aan een willekeurige voorbijganger zouden geven die daarom vraagt, laat staan als het om een pedoseksueel gaat. Een rondgang door Nederland leert dat die toestemming van ouders er vaak niet is. Uit een steekproef onder twintig scholen uit het hele land die vermeld staan op scholenlijst.nl blijkt dat heel verschillend over de kwestie wordt gedacht. Er zijn scholen die zonder meer foto's van de ouders. Toch is gekozen voor een volwaardige homepage inclusief foto's van leerlingen, omdat het nadeel van mogelijk misbruik kleiner wordt geacht dan de voordelen die een eigen site biedt voor goed ICT-onderwijs. De leerlingen van deze school werken ook veel met e-mail, maar het onderwijzend personeel leest eerst alle berichten voordat de leerlingen hun elektronische postvakje mogen openen.

Toch zijn er ook scholen die uitermate slordig met hun site omspringen en zich daarvan bewust zijn. Een schooldirecteur in Rotterdam zegt dat hij het te veel moeite vindt om voor elke foto waar een leerling op staat, toestemming te vragen aan de ouders. Bovendien, zo zegt hij, is het geen enkel probleem als 'een enkele zieke geest' plezier beleeft aan zijn site. Deze man wilde, uit privacy-overwegingen, anoniem blijven. **3**

'De meeste schooldirecteuren realiseren zich nauwelijks dat hun website wereldwijd te zien is'

leerlingen op hun homepage zetten, zonder dat de leerlingen en ouders dat weten. Die merken pas dat de foto's zijn geplaatst, als ze zelf de homepage bekijken. Er is vaak nooit over nagedacht dat dit op bezwaren zou kunnen stuiten. Dat neemt niet weg dat veel ouders en leerlingen het waarschijnlijk best leuk vinden, omdat zij zich niet bewust zijn van de mogelijke consequenties.

Maar er zijn ook scholen die heel zorgvuldig de privacy bewaken. Een voorbeeld hiervan is basisschool De Borgh in het Groningse Zuidhorn. Deze school zegt alleen foto's op internet te plaatsen met uitdrukkelijke toestemming van

de ouders. Ook basisschool De Vossenburcht in Winschoten denkt er goed over na. Er wordt daar gewerkt aan het opstellen van een internetprotocol. Er zijn ook directeuren die toegaven dat ze er nog nooit over hadden nagedacht, maar die de mogelijke bezwaren nu wel inzien en de kwestie binnenkort aan de orde willen stellen.

Basisschool De Bonite Stegge in het Overijsselse Dalftsen heeft een opmerkelijke keuze gemaakt. Deze school zegt zich heel goed te realiseren dat de homepage door pedoseksuelen kan worden misbruikt. Dat risico is ook besproken met de ouders. Toch is gekozen voor een volwaardige homepage inclusief foto's van leerlingen, omdat het nadeel van mogelijk misbruik kleiner wordt geacht dan de voordelen die een eigen site biedt voor goed ICT-onderwijs. De leerlingen van deze school werken ook veel met e-mail, maar het onderwijzend personeel leest eerst alle berichten voordat de leerlingen hun elektronische postvakje mogen openen.

Toch zijn er ook scholen die uitermate slordig met hun site omspringen en zich daarvan bewust zijn. Een schooldirecteur in Rotterdam zegt dat hij het te veel moeite vindt om voor elke foto waar een leerling op staat, toestemming te vragen aan de ouders. Bovendien, zo zegt hij, is het geen enkel probleem als 'een enkele zieke geest' plezier beleeft aan zijn site. Deze man wilde, uit privacy-overwegingen, anoniem blijven. **3**

Elektronisch pesten

Kinderen worden steeds vaker elektronisch gepest, melden De Volkskrant en Het Parool onlangs. Hoewel harde cijfers ontbreken, neemt het pesten per computer of gsm snel in omvang toe, aldus de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) en het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS). Daarbij zou het elektronisch pesten soms grover en belastender zijn dan 'gewoon' pesten. De waarschuwing van VOO en APS volgt op het bekend worden van een ernstige treiteraffaire in Biarritz, waarbij een elfjarig meisje door vier klasgenootjes te koop werd aangeboden op pornosites op het internet. Gezien hun leeftijd wilde justitie er echter geen werk van maken. De ouders van het slachtoffer hebben een advocaat in de arm genomen; zij stellen de school en de ouders van de vier meisjes aansprakelijk voor het toegebrachte leed.

Enorme collectie kinderporno ^{APC 23/3}

APeldoorn - Een 31-jarige Apeldoornse is door de politie aangehouden op verdenking van het verzamelen en verspreiden van zeer grote hoeveelheden kinderporno. Ook heeft hij mogelijk ontucht gepleegd met vijf zeer jonge kinderen in zijn kennissenkring. Bij de man zijn computerapparatuur en duizenden digitale foto's met kinderporno in beslag genomen. De politie trof alleen al 30 gigabyte aan opgeslagen foto's aan variërend van natuuristenfoto's tot zeer gewelddadige afbeeldingen met jonge kinderen.
 > zie verder pagina Stad en Regio

Apeldoornse gepakt met kinderporno

^{AP.C. 23/3}
Ook verdacht van ontucht

vervolg van voorpagina

APeldoorn - Bij de van de verzamelen en verspreiden van kinderporno verdachte man nam de politie al eind oktober computerapparatuur, CD-roms en videobanden in beslag. Het onderzoek daarvan is onlangs afgesloten en leverde een enorme hoeveelheid belastend materiaal op. De eigenaar is vervolgens aangehouden, omdat de politie ook signalen kreeg, dat de man in zijn familie- en kennissenkring ontucht met minderjarige kinderen zou hebben gepleegd.

Hij zou 5 jeugdige kinderen onzedelijk hebben betast. Hij is vandaag voorgeleid voor de officier van justitie in Zutphen en blijft vast zitten.

Het in oktober gestarte onderzoek maakt deel uit van de landelijke uitgevoerde actie tegen de verspreiding van kinderporno. 12 regionale politiekorpsen en het korps landelijke politiediensten (KLPD) hebben toen op 19 adressen in Nederland een onderzoek ingesteld naar kinderporno. Er werden toen 26 pc's, tientallen cd-roms, honderden diskettes en meer dan 100 videobanden in beslag genomen.

men. Het spoor leidde ook naar de Apeldoornse verdachte. Uit het voorbereidend onderzoek bleek, dat hij zich bezig hield met de verspreiding en het verzamelen van kinderporno.

Na de inbeslagname van de apparatuur en CD-rom en videobanden heeft de politie zeer veel tijd gekost om de opgeslagen beelden te analyseren en te catalogiseren op kinderporno. De beelden waren niet door de verdachte zelf gemaakt, maar gekopieerd van internet. Dit op zichzelf levert al een misdrijf op.

^{APL 28/3}
Britse operatie tegen kinderporno

Londen - De Britse en Ierse politie hebben gisteren invallen gedaan bij mensen die ervan worden verdacht kinderporno via het internet te verspreiden. Bij in totaal 43 huiszoekingen in Groot-Brittannië en Ierland zijn zeker 22 arrestaties verricht. Een woordvoerder van de politie verklaarde dat de meeste mensen die zijn aangehouden volwassen mannen zijn. Een van hen is werkzaam in een nationale jeugdorganisatie. Ook is een 13-jarige jongen aangehouden die mogelijk slachtoffer is van misbruik. Mogelijk zijn meer minderjarigen vastgenomen.

De actie volgt op een onderzoek van de zedenpolitie van Manchester. Daarbij werd gebruik gemaakt van speciale software om computergebruikers op te sporen die kinderporno verspreiden of op hun harde schijf opslaan. Het aantal arrestaties zal mogelijk nog stijgen.

^{APL 28/3}
Canada wil surfen naar sites met kinderporno strafbaar stellen

De Canadese regering wil het surfen op internet naar sites met kinderporno strafbaar stellen. ^{APL 28/3}

De regering heeft daartoe woensdag een wetsvoorstel gedaan. Op

Ook arrestaties Nederland op til Wereldwijd offensief tegen kinderporno

T&L 27/3 Van onze correspondent

NEW YORK, dinsdag

De Amerikaanse douane verwacht een reeks arrestaties in ons land in verband met de ontmanteling van één van de meest beestachtige kinderpornobendes ooit. Dit verklaarde een woordvoerder van de douane in Washington gisteravond tegenover De Telegraaf.

In samenwerking met de Russische justitie en politie hebben de VS een wereldwijd offensief gelanceerd tegen producenten, verspreiders en afnemers van kinderporno. Tot nog toe zijn vier Amerikanen en vijf Russen gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij de distributie van kinderporno via de Russische internet-site 'Blauwe Orchidee'.

Vanuit Moskou zijn onder andere naar ons land honderden videobanden verstuurd met de meest gruwelijke vormen van seksueel geweld tegen minderjarigen. De Russische producenten worden verdacht van verkrachting en grove mishandeling van dakloze jongeren.

Eén van de slachtoffers, een Russische jongen, wordt in een reeks sadomasochistische films verkracht door twee mannen terwijl hij huilend om genade smeekt. De maker van de film, de inmiddels gearresteerde Rus Viktor Razoemov, alias 'de Geselaar', nam zelf deel aan de verkrachting. De banden werden via de website te koop aangeboden voor ongeveer 600 gulden per stuk. De leveranties vonden plaats via koeriersdiensten of de reguliere post.

Bij de arrestatie van één van de Russische kopstukken, Vsevolod Solntsev-Elbe, trof de politie van Moskou eind december vorig jaar 400 kinderpornovideo's en uitgebreide verzendlijsten aan. Daaruit bleek dat de bende over afnemers beschikte in de VS en Europa. Volgens de Amerikaanse douane zijn minstens vijftig gerechtelijke vooronderzoeken geopend in Europa. Op diverse adressen in Nederland, Zweden en Denemarken zijn huiszoekingen verricht.

Het internationale onderzoek is op verzoek van de Russen gecoördineerd door de cybercrime-unit van de Amerikaanse douane in Fairfax, Virginia. De eigenaren van de Russische kinderporno-site zijn in de val gelopen tijdens een undercover-operatie. Een special agent van de douane deed zich voor als pedofiel en slaagde erin via de aankoop van video's tot de top van de criminele organisatie door te dringen. De bende leverde ook jongens aan sekstoeristen. Eén van de Amerikaanse hoofdverdachten, Glenn Martikean, werd in de VS opgepakt nadat hij terugkwam van een seks-

reis naar Moskou.

Het is de derde gezamenlijke anti-kinderpornoactie van de Amerikaanse en Russische opsporingsautoriteiten. Eerder werd de internetoperatie van de Rus Dimitri Koeznetsov opgerold en belandde filmproducent Vladimir Timofejev achter de tralies.

• Viktor Razoemov
 ...geselaar...

^{PAR 15-3}
Surfers kinderporno strafbaar

(Van onze redactie buitenland) AMSTERDAM - De Canadese regering heeft een wetsontwerp ingediend dat het zoeken naar kinderporno op internet strafbaar stelt. De maximumstraf wordt vijf jaar. Ook het verzenden van kinderporno per e-mail of het ervan beschikbaar stellen op een website vallen onder de nieuwe wet. Op deze beide vergrijpen staat tien jaar.

^{NRC}
Kinderporno op web aangepakt

OTTAWA, 16 MAART. Canada maakt het kijken naar en verspreiden van kinderporno op het internet strafbaar. Dit is onderdeel van een breder wetsvoorstel dat de Canadese minister van Justitie, Anne McLellan, woensdag naar het parlement stuurde waarin overtredingen via het internet worden aangepakt. Volgens de nieuwe wet kan het bekijken van een website die kinderporno bevat bestraft worden met maximaal vijf jaar gevangenisstraf. Voor het doorgeven exporteren of beschikbaar stellen van pornografische afbeeldingen waarbij minderjarigen zijn betrokken kan tien jaar geëist worden. De nieuwe wet maakt het verder mogelijk Canadezen te straffen die seks hebben met minderjarigen in het buitenland. (AP)

^{VK 6/3}
Mannen opgepakt voor bezit van kinderporno

Breda - De politie in Breda heeft twee mannen aangehouden wegens het bezit en de verspreiding van kinderporno. Maandag hield de politie in Breda een 60-jarige Bredenaar aan, die heeft bekend kinderporno in zijn bezit te hebben. De andere verdachte, een 66-jarige man uit Breda, werd vorige week al aangehouden. De betrokkenheid van de 60-jarige kwam aan het licht nadat de man zijn computer ter reparatie had aangeboden bij een computerbedrijf. Een medewerker van het bedrijf ontdekte daarop enkele tientallen afbeeldingen met kinderporno. (ANP)

^{VK 27/3}
Handelaren kinderporno op internet gearresteerd

AP WASHINGTON

De Amerikaanse douanerecherche en de Moskouse politie hebben een kinderpornobende opgerold. Een Russische website, waarop de kinderporno te koop werd aangeboden, is gesloten en de eigenaren zijn de afgelopen maanden opgepakt. Dat heeft de Amerikaanse recherche maandag bekendgemaakt.

Er zijn vijf arrestaties in Rusland verricht en vier in de Verenigde Staten, meldde de recherche. Een woordvoerder zei dat ook de Nederlandse autoriteiten bij Operatie 'Blue Orchid' betrokken waren. In Zweden, Denemarken en Nederland duurt het onderzoek nog voort.

Op de website konden klanten video's bestellen met daarop seksuele handelingen met en door kinderen. Klanten maakten 480 tot 725 gulden per video over en verstuurd een e-mail met het adres waar de band naartoe moest. Uit de in beslag genomen administratie blijkt dat wereldwijd honderden banden zijn verkocht. Het merendeel werd in de VS afgezet.

In samenwerking met het Amerikaanse Centrum voor Cybersmokkel verrichte de Moskouse politie vanaf november een reeks van arrestaties. Een van de eigenaren van de site werd aangetroffen met een 13-jarige jongen, die zoals veel van de misbruikte kinderen uit Novokocibisjevsk, 900 kilometer oostelijk van Moskou, was ontvoerd.

^{NVW 27/3}
 Washington - De Amerikaanse douane heeft een internetsite ontmanteld die in Rusland vervaardigde kinderpornografie verspreidde. De maker van de films, de Rus Viktor Razoumov, bijgenaamd 'de geselaar' is eveneens gearresteerd. Hij nam zelf ook deel aan verkrachtingen van jongeren waarvan dan opnamen werden gemaakt. Een organisatie die zich Blue Orchid noemt, heeft in Rusland kinderporno gemaakt met kinderen vanaf ongeveer acht jaar oud. De video-opnames werden via het internet verkocht. Vier klachten in de VS zijn inmiddels aangehouden na onderzoek van het Cyber Smuggling Center (CSC), een eenheid van de douane die zich bezighoudt met smokkel via internet.

Leden van de eenheid hebben zich voorgedaan als klanten nadat de Russische autoriteiten in mei vorig jaar om onderzoek naar de internetexploitanten hadden gevraagd. In december werden in verband met deze zaak in Rusland vier Russen aangehouden en vierhonderd videobanden inbeslaggenomen.

Volgens de CSC heeft het onderzoek zich inmiddels uitgebreid naar landen, onder meer naar Denemarken, Nederland en Zweden.

■ **PORNO** - Tientallen politiekorpsen in heel Groot-Brittannië hebben gisteren invallen gedaan bij mensen die worden verdacht van het verspreiden van kinderporno via het internet. Er werden 22 mensen gearresteerd, onder wie een jongen van dertien. ^{T&L 28-3}

TEL Pedo-paradijs

Voor de pedofiele inwoner van Moskou die geen computer heeft om op internet 'lolita.ru' of 'boys.ru' in te tikken, zijn er diverse uitwegen, even gruwelijk als reëel: de schare aan spoorwegstations in de stad bijvoorbeeld, waar het tussen de alcoholisten en de beroepsbedelaars wemelt van de 'bejzpzj-zorniki': straatkinderen die, verstoken van iedere ouderlijke zorg, de prooi zijn van seksuele maniakken en mensenhandelaars.

Van de drieduizend Moskovieten die vorig jaar spoorloos verdwenen waren er maar liefst 1004 kinderen, naar wier gruwelijke lot men slechts kan gissen.

Terwijl men in Europa of

door Pieter van der Sloot

Amerika alleen al vanwege het bezit van kinderporno in de cel kan belanden, is de Russische wetgever buitengewoon tolerant. Op sommige markten in Moskou worden videocassettes met kinderporno openlijk aangeboden, terwijl de Russen in de vleselijke omgang met kinderen ook veel liberaler zijn dan elders op de wereld. In 1996 nam de Doema (het Russische lagerhuis) een wet aan waarin de seksuele omgang met jongens en meisjes vanaf veertien jaar niet langer strafbaar is.

Deze lakse houding, in combinatie met de economische malaise en de groeiende vramy in de wereld, heeft ertoe geleid dat Rusland een paradijs is geworden voor producenten en handelaren in kinderporno. Voor sekstoeristen die in Rusland het koude alternatief vinden voor landen als Thailand.

In deze bedenkelijke sfeer zijn voorts lieden boven komen drijven als Vladimir Timofejev, een Rus uit de omgeving van de Wolgastad Samara die de bijnaam 'de Steven Spielberg van de kinderpornografie' heeft gekregen. Sekstoeristen, gelokt door zijn films, vlogen via Moskou naar zijn stad, hangend te belanden in zijn perverse videowereld.

Timofejev werd in 1998 voor vier jaar veroordeeld, maar zijn straf werd na een amnestie-maatregel gehalveerd en inmiddels is hij weer vrij. Deze praktijk moet hoopgevend zijn voor Viktor Razoemov die eerder deze maand werd gearresteerd vanwege de verkrachting van een jongen in een pornoprent, genaamd: 'De straf van de dief'.

Razoemov pleegde de misdaad samen met de broer van het vijftienjarige slachtoffer. Als de mishandelde jongen zijn broer voor het gerecht niet beschuldigt van verkrachting er maar één vonnis mogelijke vrijspraak. Dat is de gruwelijke, maar Russische realiteit.

Nederlander op Madeira gestraft wegens pedofilie

LISSABON, 4 APRIL. Een 58-jarige Nederlander is gisteren op het Portugese eiland Madeira veroordeeld tot vier jaar celstraf. De rechtbank achtte bewezen dat hij leiding gaf aan een internationaal netwerk van pedofielen. Hij moet ook een schadevergoeding van bijna 8.000 gulden betalen aan drie minderjarigen die voorkomen op een videocband met kinderporno. De man zit zijn straf in Nederland uit. (AFP)

Opgepakt voor kinderporno

VALKENSWAARD - Een 30-jarige kinderpornograaf uit Valkenswaard is door de politie gearresteerd nadat een van zijn jeugdige slachtoffers aangifte had gedaan. De jongen werd door de man gechanteerd met een foto die hij zou publiceren als de jongen naar de politie zou gaan.

De man wordt niet alleen verdacht van het vervaardigen van kinderporno, maar ook van ontuchtige handelingen met jongens van tussen de tien en zestien jaar oud. Hij maakte foto's en videofilms terwijl hij met de jongens bezig was.

Pedofiel na ontucht gepakt

VALKENSWAARD - Een 30-jarige pedofiel uit Valkenswaard is door de politie gearresteerd op verdenking van ontucht en het vervaardigen van kinderporno. Een van zijn jeugdige slachtoffers had aangifte gedaan. De jongen werd door de man gechanteerd met een foto die hij zou publiceren als de jongen naar de politie zou gaan. De man maakte foto's en videofilms terwijl hij de jongens misbruikte. Het is nog niet bekend hoeveel slachtoffers de verdachte heeft gemaakt. (GPD)

Misbruikende kinderoppas

VALKENSWAARD - Justitie verdenkt een 30-jarige man uit Valkenswaard van het maken van kinderporno. Hij zou zijn slachtoffers ook hebben bedreigd. De man is aangehouden. De verdachte zou ontucht hebben gepleegd met jongens tussen de tien en zestien jaar en die handelingen ook hebben vastgelegd op films en foto's. Dat gebeurde in de woning van de man. In advertenties bood hij zich aan als kinderoppas. Hij was ook werkzaam als begeleider van jongeren van twaalf tot achttien jaar. ANP

Vier jaar in cel voor kinderporno

LISSABON - Een Nederlandse man is gisteren op het Portugese eiland Madeira veroordeeld tot vier jaar cel omdat hij deel heeft uitmaakt van een internationale bende die kinderporno produceerde. De 58-jarige man moet tevens een schadevergoeding betalen aan drie kinderen die tijdens het uitvoeren van seksuele handelingen door de bende zijn gefilmd.

De rechter achtte alleen de aanklacht wegens lidmaatschap van een criminele organisatie bewezen. De Nederlander was ook aangeklaagd voor mensensmokkel en het dwingen van kinderen tot seksuele handelingen, maar op beide punten werd de man vrijgesproken.

De man werd vorig jaar aan Portugal uitgeleverd. Toen werd ook vastgelegd dat hij zijn straf in Nederland mag uitzitten. Als hij over vier jaar uit de gevangenis komt, mag hij in elk geval vijf jaar Portugal niet in.

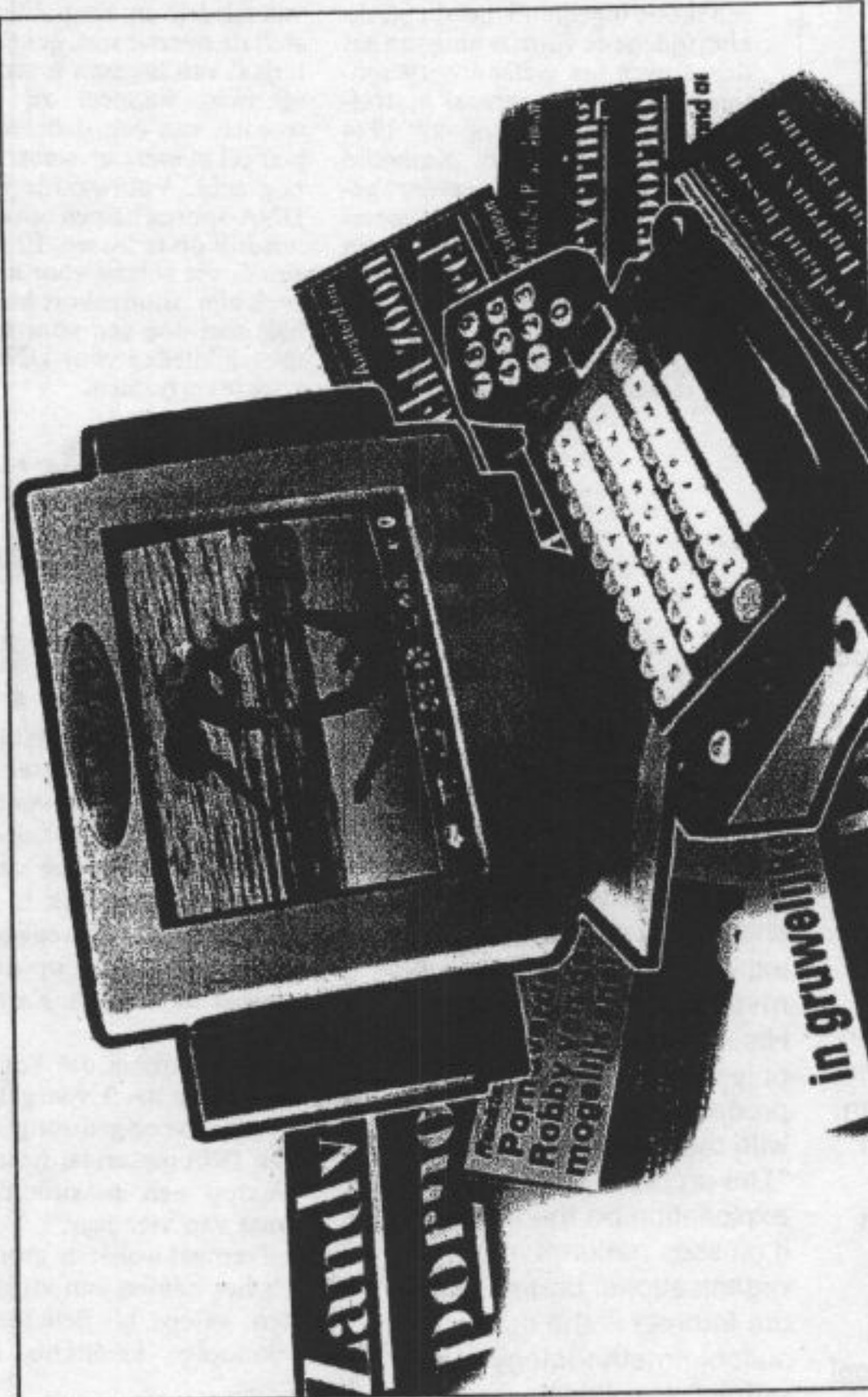
Toegang voor ouders tot pornobestanden door Malika el Ayadi Trouw, 2001-03-07

AMSTERDAM - Ouders die vermoeden dat hun kind voor kinderporno is misbruikt, moeten inzage krijgen in fotobestanden van de politie. Dat zegt de Haarlemse hoofdofficier van Justitie Van Brummen. Het gaat om beeldmateriaal dat de politie in beslag heeft genomen.

Hoofdofficier H. van Brummen reageert hiermee op een experiment van de Centrale Recherche Informatie (CRI). De dienst heeft bij wijze van proef driehonderd actuele portretten van slachtoffertjes uit de eigen databank geselecteerd en via cd-roms onder vijf regionale politiekorpsen verspreid. Als agenten nu informatie van ouders krijgen, kunnen ze die vergelijken met het verkregen beeldmateriaal. Ouders mogen echter niet zelf de foto's bekijken. Hoofdofficier van Brummen vindt dat dit wel zou moeten kunnen. Volgens

POLITIE BEGINT NIEUWE AANPAK BESTRIJDING KINDERPORNO

Schijfje met slachtoffers

De politie gaat cd-rom's gebruiken waar kinderporno op staat. De bedoeling is dat ouders van slachtoffers sneller worden geholpen.

Afhankelijk van de resultaten wordt bepaald of in de toekomst alle politiekorpsen van recente cd-rom's met kinderpornomateriaal worden voorzien.

Materiaal
Ouders en andere mensen die informatie aandragen, zullen niet zelf de

DRIEBERGEN - Vijf van de 25 regionale politiekorpsen in Nederland gaan experimenteren met het gebruik van cd-rom's met recent kinderpornomateriaal. De politie gaat kijken of ouders die vermoeden dat hun kind slachtoffer is geworden van kinderporno, met het nieuwe systeem sneller en efficiënter worden geholpen. Nu moeten aangiften of vragen van ouders worden doorgegeven naar de divisie Centrale Recherche Informatie (CRI) in Zoetermeer. Volgens een woordvoerder van het Korps Landelijke Politiediensten, waar de CRI onder valt, kijkt men of met de cd-rom met recente beelden sneller wordt gewerkt.

Slachtoffertjes
De CRI heeft voor de proef driehonderd actuele portretten van slachtoffertjes uit de eigen databank geselecteerd. De gegevensdrager wordt onder vijf korpscoördinatoren van kinderporno verspreid. Als zij informatie van ouders krijgen, kunnen ze die voor een eerste controle vergelijken met het materiaal op de schijf. Daarna blijft er nog altijd de mogelijkheid om de gegevens te vergelijken met de databank van kinderporno van de CRI. Die bestaat momenteel uit ongeveer zevenhonderd duizend beelden. Eerder gebruikte de politie zogenaamde builnetins op papier, om

Kinderporno ontdekt in woning docent Holten

door Jan van Mullem
HOLTEN - Een 26-jarige docent van de Haarschool in Holten heeft zich schuldig gemaakt aan het bezit van kinderporno. In de woning van de man zijn meerdere videobanden aangetroffen. Justitie heeft een strafrechtelijk onderzoek tegen hem ingesteld.

De Holtenaar, die naast zijn werk als leerkracht op de basisschool tevens als leider fungeert van een pupillenteam van een plaatselijke basketbalclub, is 'hangende het onderzoek' op vrije voeten. De

school heeft hem op non-actief gesteld. Op de banden die justitie in beslag heeft genomen, zijn geen fragmenten gevonden van leerlingen van de school of pupillen van de basketbalploeg. Er zijn nog geen aanwijzingen dat de onderwijzer leerlingen heeft misbruikt. Een team van hulpverleners is inmiddels samengesteld om de betrokkenen bij te staan. Justitie in Almelo was niet bereikbaar voor vragen over de voortgang van het onderzoek of het spoor dat naar de verdachte heeft geleid.

'Privacy EU hindert vinden kinderporno'

BRUSSEL - De EU-verplichting voor internetproviders om gegevens over het verkeer op het net te wissen, om de privacy van gebruikers te garanderen, maakt het onmogelijk 500 leden van een internationaal netwerk in kinderporno te traceren. Dat betoogde de hoge Britse politiefunctaris Keith Akerman gisteren in Brussel in een hoorzitting van de Europese Commissie over internetmisdaad. "Daardoor is essentiële informatie om de uitwisselaars van pornografie en vergrijpen aan baby's in de kraag te vatten voor eeuwig verloren." (RTR)

Handwritten note: N/12/11 S-07

VANUUC 1A 7-3

hem zijn in België en Frankrijk pornonetwerken opgerold nadat ouders inzage kregen in het beeldmateriaal. „Je mag de foto's alleen tonen als dat zou kunnen leiden tot herkenning van de slachtoffers. Het moet dan niet alleen om foto's gaan waarop de hoofdjes te zien zijn, maar om de gehele afbeelding. Ouders herkennen hun kinderen vaak als zij het lichaam erbij zien.”

Momenteel moeten vragen van betrokken ouders worden doorgespeeld naar de CRI in Zoetermeer. Volgens CRI-woordvoerder A. Folgers ziet de politie niets in de voorgestelde methode van de hoofdofficier. Folgers: „Het is voor de bewijsvoering niet nodig, omdat zedenrechercheurs zelf kunnen kijken en vergelijken. Bovendien is het een aantasting van de privacy van de andere slachtoffertjes op de foto's.”

Als de vijf politiekorpsen meer foto's nodig hebben dan de verstrekte driehonderd, blijft er nog de mogelijkheid om de gegevens te vergelijken met de kinderporno-databank van de CRI. Die bestaat momenteel uit ongeveer 700000 beelden. Vóór het experiment met de cd-roms gebruikte de politie papieren bulletins om beelden van slachtoffers en daders van kinderporno aan de korpsen over te brengen. „Maar die zijn wel eens in handen gekomen van politiemensen die zich niet met opsporing bezighouden”, zegt de woordvoerder van de CRI. De foto's worden nu digitaal verstuurd. Afhankelijk van de resultaten van de proef wordt bepaald of in de toekomst alle politiekorpsen recente cd-roms met kinderpornomateriaal krijgen.

Wendy McAuliffe, ZDNet UK, 22 maart 2001
Internet project to help crackdown on Net paedophiles

A new Internet tool developed to aid the fight against child exploitation on the Internet has been unveiled on Thursday by Glasgow University. The Internet platform Net-Enforce, developed by the Centre for Europe's Children at the University of Glasgow, enables police forces and children's charities to trade criminal intelligence more quickly. It offers a secure access area for law enforcement authorities, immigration services and charities to exchange and communicate information on Net predators immediately in an attempt to reach the perpetrator before a child is sexually exploited.

Kamer wil meer doen met DNA-onderzoek

Door een onzer redacteurs **NRC**
DEN HAAG, 1 FEBR. Minister Korthals (Justitie) moet gaan onderzoeken of delinquenten die op dit ogenblik gedetineerd zijn, nu al willen meewerken aan het afstaan van DNA-materiaal. Hoewel de nieuwe wet op het DNA-onderzoek bij strafzaken voorlopig nog niet van kracht is, zou het screenen van DNA van huidige gevangenen wellicht kunnen helpen bij het oplossen van misdrijven die nog niet opgelost zijn. Er zou ook een preventieve werking van uit kunnen gaan, omdat zij zich na vrijlating naar verwachting tweemaal zullen bedenken voordat zij opnieuw strafbare feiten plegen.

De regeringsfracties van PvdA, VVD en D66 hebben vanochtend een motie ingediend met die strekking tijdens de voortzetting van het debat over het wetsontwerp omtrent het DNA-onderzoek in strafzaken, dat de regeling uit 1994 moet vervangen. Het Kamerlid Dittrich (D66) had eerder gevraagd om te bezien of gedetineerden DNA zouden willen afstaan in ruil voor eerdere invrijheidsstelling. De andere fracties voelen daar niets voor.

De nu ingediende motie spreekt van 'redelijke voorwaarden'. Kort-

hals zegde vanochtend toe over dit verzoek „te willen nadenken”, maar het zou dan op basis van absolute vrijwilligheid moeten gaan. Hij voelt in elk geval niets voor welke 'tegenkomst' dan ook.

Veroordeelden voor gewelds- of zedenmisdrijven moeten in de toekomst altijd DNA-materiaal afstaan voor een landelijke databank, zodat ze zo weer kunnen worden opgepakt als ze tijdens hun proefverlof of na hun vrijlating weer in de fout gaan. Korthals is bereid dit apart bij wet te regelen, zo heeft hij toegezegd. Hij is het met de Kamer eens dat de kans op recidive bij deze groepen groot is.

De toezegging staat los van de plannen om DNA-onderzoek vaker toe te passen bij het oplossen van misdrijven. De politie mag, zo stelt de nieuwe wet, genetisch materiaal van mensen tegen hun zin afnemen wanneer zij verdacht worden van een delict waar vier jaar cel of meer op staat. Nu is dat nog acht. Voorwaarde is dat de DNA-sporen helpen om alleen dat misdrijf op te lossen. Er moet dus een direct belang voor het onderzoek zijn. Binnenkort komt Korthals met nog een voorstel om de mogelijkheden voor DNA-onderzoek te verruimen.

Korthals: tegen meer DNA-afname

Van onze redactie **TRJ-2**
DEN HAAG - Minister Korthals (VVD) van justitie voelt er niet voor om bij meer misdrijven gedwongen afname van DNA-materiaal mogelijk te maken. De bewindsman reageerde gisteren afhoudend op deze wens vanuit de Tweede Kamer.

In het voorstel dat Korthals aan de Kamer heeft voorgelegd, gaat de grens voor gedwongen afname van DNA-materiaal naar delicten waarop een maximum celstraf staat van vier jaar.

Formeel wordt de grens, net als bij het nemen van vingerafdrukken, gelegd bij delicten waarbij voorlopige hechtenis is toegestaan.

Daarmee vallen voortaan bijvoorbeeld ook inbraak en mensensmokkel eronder.

Nu ligt de grens, enkele uitzonderingen daargelaten, bij delicten van acht jaar of meer (verkrachting, doodslag, moord). Ook wordt de grond waarop DNA-afname wordt toegestaan versoepeld. Niet langer geldt als criterium dat het 'dringend noodzakelijk' is, voortaan is 'het belang van het onderzoek' al voldoende.

De Kamer is het met de voorgestelde verruiming eens, maar wil verder gaan.

Zo heeft het CDA geopperd de grens lager te leggen: bij delicten waarop maximaal drie jaar cel staat, zoals dood door schuld of mishandeling.

Korthals is er echter tegen voor de afname van DNA-materiaal een lagere grens te hanteren dan voor het nemen van vingerafdrukken.

Die opstelling betekent niet dat de minister bezwaar heeft tegen het op ruimere schaal inzetten van DNA-onderzoek bij de opsporing van misdrijven.

Zo werkt hij aan voorstellen om het wettelijk mogelijk te maken dat DNA-materiaal wordt afgenomen bij veroordeelden en dat met behulp van DNA-sporen een signalement van een verdachte wordt samengesteld.

Veroordeelden zwaar misdrijf moeten straks DNA afstaan

Van onze verslaggever

DEN HAAG **VK 1/2**

Alle delinquenten die zijn veroordeeld voor zware misdrijven, zullen in de toekomst hun DNA moeten afstaan. Op die manier zullen zij gemakkelijker zijn op te sporen, als zij in herhaling vervallen. Dit heeft minister Korthals van Justitie woensdagavond aangekondigd tijdens een debat met de Tweede Kamer.

De Kamer behandelt het wetsvoorstel van Korthals om verdachten van misdrijven waarop vier jaar of meer staat, te kunnen dwingen hun DNA af te staan. Voorwaarde is dat dit nodig is voor het opsporingsonderzoek.

De meeste partijen vinden dat niet ver genoeg gaan. Bekennende verdachten hoeven bijvoorbeeld geen DNA te laten afnemen. Ook verdachten die op grond van ander bewijsmateriaal schuldig zijn bevonden, vallen erbuiten.

Korthals wil het DNA-onderzoek nu uitbreiden tot alle veroordeelden in toekomstige processen. Hij zei daarbij vooral te denken aan zware geweldsmisdrijven en zedendelicten. Maar mogelijk zal hetzelfde criterium ook gaan gelden voor andere misdrijven waarop vier jaar of meer staat. Dan vallen ook inbraken eronder.

De minister wil de maatregel niet uitbreiden tot de reeds zittende gevangenisbevolking. Dat stuit volgens hem op juridische bezwaren. Korthals wil de DNA-test wel verplicht stellen voor tbs-gedetineerden die op proefverlof gaan of voorwaardelijk vrijkomen.

Uit het DNA-debat van deze week bleek dat de Tweede Kamer het dilemma voorbij is. Zelfs partijen die zich vanouds sterk maakten voor de integriteit van het lichaam, wensen nu veel ruimte voor het justitieel gebruik van DNA.

Door onze redacteur **NRC**
F. KUITENBROUWER

AMSTERDAM, 3 FEBR. „Moet alles wat kan ook kunnen?” Deze vraag stelde koningin Beatrix in haar kersttoespraak van 1990. Zij had het over de erfelijkheidstechniek. Het blijft een lastige vraag, ook al wilde een duidelijke Kamermeerderheid deze week het DNA-onderzoek in strafzaken verder verruimen dan minister Korthals (Justitie) voor wenselijk houdt. Wat kan daar nu tegen zijn?

Een grondregel van de strafrechtspleging is dat een verdachte niet kan worden gevraagd bewijs tegen zichzelf te leveren. Dit staat bekend als het 'nemo tenetur'-beginsel. Als het gaat om derdegraadspraktijken is dit onomstreden. Het gaat niet aan met overheidswang de wil (het innerlijk) van een mens te breken. De betekenis van het beginsel reikt echter verder. Het onderstreept dat het de taak van de aanklager is het bewijs van schuld aan te dragen en niet van de aangeklaagde zijn onschuld te bewijzen.

De problemen beginnen met de paperassen die zeker de moderne mens produceert. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft gezegd dat deze in bepaalde gevallen buiten de nemo tenetur-bescherming vallen, omdat ze gemaakt kunnen worden „onafhankelijk van de wil” van de betrokkene te bestaan.

Toch kan men met evenveel recht zeggen dat het papieren spoor - tegenwoordig steeds vaker het elektronisch spoor - slechts een verlengstuk is van de persoonlijke sfeer van de burger die het beginsel nu juist beoogt te beschermen tegen al te ruime aanspraken van justitie en politie. De moderne mens is verplicht allerlei gegevens

te vermelden. Dat is geen strafrechtelijke verplichting maar een administratieve. Maar is daarmee gezegd dat de opgave „onafhankelijk van zijn wil” is?

Deze vraag geldt a fortiori voor het DNA-debat. De verplichte DNA-test is slechts een vingerafdruk, heet het. En dat is zeker het geval nu niet meer onder dwang bloed hoeft te worden afgenomen maar kan worden volstaan met wat wangslin of zelfs een losse haar. Het verschil tussen het verboden 'meewerken' aan je eigen veroordeling en het normatief kleurloze 'duldend' wordt daarmee wel heel klein, betoogde de Amsterdamse hoogleraar strafrecht Schalken al meer dan tien jaar geleden. Toch zag ook hij een probleem: de crux zit hem niet zozeer in de ernst van de ingreep maar in het feit dat door die ingreep lichaamsmateriaal wordt verkregen waarin biologische informatie over de individualiteit van de mens ligt opgeslagen.

DNA-identificatie komt met

NIEUWSANALYSE

andere woorden gevaarlijk dicht bij de wil (het innerlijk) van de mens en dus het nemo tenetur-gebod. Schalken vond echter dat dit dient te worden afgewogen tegen andere (justitiële) belangen. Bovendien neemt volgens hem het belang van het nemo tenetur-principe af „naarmate de betrouwbaarheid van de onderzoeksmethode toeneemt”.

Een andere visie werd ontvouwd door de Leidse hoogleraar strafrecht De Roos. Zijn probleem is dat de DNA-proef de verdachte nog veel meer dan nu reeds het geval is tot object van onderzoek

maakt. Als de verdachte volkomen 'doorzichtig' wordt, is al snel een stadium bereikt waarin zijn positie als procespartij in het strafgeding van elke betekenis is ontbloot. De verdachte is dan nog slechts een instrument voor de waarheidsvinding. Dat is een ontkenning van de persoonlijke waarde die ook weinig goeds belooft voor de uitwerking van de straf die daarop volgt.

De Tweede Kamer is het fundamentele dilemma over de beginselen voorbij, zo bleek deze week. In 1993 waarschuwde het Kamerlid Korthals (VVD) nog voor de „schaduwzijden”. Hij betoogde „dat waarheidsvinding in ons strafproces belangrijk is maar niet een alles overheersend Leitmotiv”. Maar de huidige VVD-woordvoerder Nicolai betoogt zonder omhaal: „Zoals bekend is de VVD groot voorstander van zoveel mogelijk gebruik van DNA als een soort vingerafdruk.”

Helemaal sterk maakt D66-afgevaardigde Dittrich het. Hij wil zelfs een gratieverzoek binden aan de verplichting DNA-materiaal af te leveren. Ook als daar helemaal geen reden voor is, zoals bij een vermogensdelict. D66 is de partij die zich ooit inzette voor de grondwettelijke erkenning van de lichamelijke integriteit. Nog onlangs bepleitte D66-fractievoorzitter Thom de Graaf een parlementair onderzoek over DNA, met onder meer als vraag: „Hoe ver moet je in het strafrecht gaan?” Zijn fractielid Dittrich is dat punt kennelijk voorbij, al wilde hij vijf jaar geleden op de televisie wel toegeven dat hij een „psychologische drempeel” over moest.

Dat is een interessante opmerking. Wat beweegt Kamerleden om zo zonder voorbehoud voor een techniek te pleiten waarover deskundigen waarschuwden dat die techniek slechts een aanwijzing oplevert en geen bewijs? Alleen al de aanwezigheid van peuken of haren van anderen op de 'plaats delict' kunnen zorgen voor dwaalsporen.

Een politielobby die inspeelt op ernstige delicten die grote verontroosting wekken, vormt een belangrijke factor. Maar er lijkt ook sprake te zijn van een innerlijke dynamiek in de politiek dat het goede doel alle middelen heiligt. Minister Korthals waarschuwde daar al tegen bij zijn eerste begrotingsdebat.

Als minister is Korthals in elk

geval bij zijn principiële stellingname gebleven. Hij houdt vast aan „een ruimere maar niet automatische toepassing van DNA-onderzoek”. Het gaat te ver iedere fietser die door rood rijdt en zich niet kan legitimeren, te onderwerpen aan DNA-onderzoek. De bewindsman onderkent „dat niet alleen technische maar ook maatschappelijke ontwikkelingen leiden tot een groter draagvlak voor toepassing van DNA-onderzoek”. Met nauw verholven verbazing constateert hij dat „de opslag van de daardoor verkregen gegevens in een groot deel van de maatschappij niet langer als bedreigend maar als zeer wenselijk wordt ervaren”.

Toch blijft het inrichten van een DNA-databank een reden tot bedenking. Neem de massale opslag van hielprikjes die nog niet zo lang geleden in het nieuws kwam. „Een goudmijn voor opsporingsautoriteiten” is dat genoemd. Zeker als de juridische norm „onafhankelijk van de wil” blijft luiden.

Is dat de bedoeling van jonge ouders? Anders gezegd: waar trekt de Kamer de grens? Nog niet zo lang geleden was dat bij misdrijven van acht jaar of meer. Nu is het vier jaar, maar ook deze limiet staat onder druk. De burgemeester van Kampen bepleit al DNA-identificatie van iedereen.

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Het opslaan van de genetische vingerafdruk van alle Nederlanders in een DNA-databank, gaat te ver. Dat vinden de Tweede-Kamerleden die voor de grote partijen over dit onderwerp het woord voeren. Zij hebben praktische en principiële bezwaren. VVD-Kamerlid A. Nicolai: 'We kunnen tegenwoordig ontzettend veel in de gaten houden, maar we moeten het wel in proportie blijven doen.'

Uit een enquête van het NIPO bleek dit weekende dat een zeer ruime meerderheid van de Nederlanders bereid is het eigen DNA af te staan aan een databank als dit ten goede komt aan de misdaadbestrijding.

De Kamerleden reageren niet verbaasd. PvdA-Kamerlid W. Swildens-Rozendaal: 'Als je zegt dat het ten behoeve van de veiligheid is, heeft natuurlijk bijna niemand bezwaren. Iedereen is voor meer veiligheid. Ik vraag me wel af of de Nederlander zich realiseert wat de gevolgen zijn.'

Swildens weet er zo drie te noemen. 'De vraag is hoe je misbruik voorkomt? Want hoe reageren mensen als ze opeens niet meer verzekerd zijn, omdat ze genetische aanleg blijken te hebben voor een ziekte? Daarnaast maakt een DNA-databank het voor een misdadiger aantrekkelijk om sporen te vervalsen. Het is makkelijk om een haar van iemand anders achter te laten op de plek van het misdrijf. In de derde plaats krijg je een probleem met buitenlanders. Want als je het DNA van iedereen wilt hebben, moet je het ook afnemen van iedereen die het land binnenkomt. Dat betekent dat we alleen iets hebben aan een Europese databank, en dan is het dus de vraag hoe ze in andere landen met de privacyregels omgaan. Dat maakt het allemaal nogal eng.'

VVD en D66 hebben vooral praktische bezwaren. Nicolai: 'Als we die databank nou beperken tot de mensen die misdaden plegen, dan zijn we al een heel eind. Ik vraag me af of het voor de criminaliteitsbestrijding wel praktisch is om alle Nederlanders erbij te betrekken.' Ook D66-Kamerlid B. Dittich vindt het niet nodig om het DNA van 'gewone oppassende burgers' vast te leggen.

CDA'er W. van de Camp, die vorig jaar het idee opperde om van alle pasgeborenen Nederlanders het DNA af te nemen, ziet inmiddels een groot bezwaar. 'De verhouding overheid-burger wordt er negatief door gekleurd. Als je het DNA van alle burgers op voorhand vastlegt, maak je van iedereen een potentiële verdachte.'

De Kamerleden wijzen erop dat

Nederlander staat graag DNA voor databank af

tisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

Een meerderheid van de bevolking heeft er volgens een Volkskrant/NIPO-enquête geen bezwaar tegen DNA-materiaal af te staan voor misdaadbestrijding.

Th. de Roos vindt de kritiekloze omarming van de DNA-techniek een gevaarlijke ontwikkeling.

SINDE 1994 kent ons Wetboek van Strafvordering de mogelijkheid om celmateriaal te doen onderzoeken met het doel een zogenaamd DNA-profiel te verkrijgen dat voor ieder mens (afgezien van eenzijdige tweelingen) praktisch uniek is. Dat onderzoek kan plaatsvinden aan de hand van op de plaats van het delict aangetroffen biologische sporen, zoals bloed of sperma, wanneer er geen verdachte bekend is, op bevel van de officier van justitie. Er is dan geen beperking naar de ernst van het misdrijf.

Anders ligt het als er wel een bekende verdachte is. Wanneer de verdenking een ernstig misdrijf betreft waarop tenminste een strafmaximum van acht jaar staat (levensdelicten, verkrachting, maar ook bijvoorbeeld inbraak in een woning door twee daders) en de verdachte niet vrijwillig celmateriaal afstaat, kan de rechter-commissaris bevelen dat desnoods onder dwang bloed van de verdachte wordt afgenomen. Dat kan echter alleen wanneer sprake is van ernstige verdenking en conventionele opsporingsmethoden niet volstaan.

De verdachte moet door de rechter-commissaris worden gehoord; zijn raadsman kan daarbij aanwezig zijn. Hij kan tegen de beslissing van de rechter-commissaris in beroep gaan bij de rechtbank. Als door onderzoekers van het Nederlands Forensisch Instituut te Rijswijk met het aangetroffen of afgenomen celmateriaal een DNA-profiel is verkregen, wordt dit vergeleken met profielen die zijn opgeslagen in de databank van genoemd instituut. Een *hit* betekent een sterke bevestiging van de verdenking en mogelijk anderszins doorslaggevend bewijsmateriaal. De wettelijke regeling voorziet in een recht op contra-expertise, dat op de universiteit van Leiden wordt uitgevoerd.

Waarom is destijds voor deze vrij zware procedure gekozen? De wetgever realiseerde zich dat de gedwongen afname van lichaamsmateriaal een vergaande inbreuk vormde op fundamentele rechten, beschermd in de Grondwet en in mensenrechtenverdragen. In de eerste plaats wordt een verdachte gedwongen mee te werken aan bewijsvergaring tegen zichzelf, en in de tweede plaats gaat het om onderzoek in het lichaam, met celmateriaal dat lange tijd kan worden bewaard en dat meer informatie bevat dan het 'junk-DNA' dat gebruikt wordt voor het verkrijgen van het profiel.

De Hoge Raad heeft beslist dat zonder wettelijke basis geen strafrechtelijk onderzoek naar andere persoonskenmerken mag worden gedaan, en de huidige wet beperkt het onderzoek tot het profiel dat evenals de vingerafdruk slechts kan dienen tot identificatie.

Maar het feit dat het hier gaat om gevoelig, hoogstpersoonlijk materiaal noopte de wetgever tot het invoeren van een stelsel van waarborgen. Bedacht moet worden dat afname van lichaamsmateriaal onder dwang nergens anders in het strafproces voorkomt. De adem-analyse in de Wegenverkeerswet kan immers nog geweigerd worden, zij het dat die weigering strafbaar is. Het is daarom opmerkelijk dat de Tweede Kamer onlangs heeft ingestemd met een wetsvoorstel dat de mogelijk-

heden van DNA-onderzoek aanmerkelijk verruimt.

De acht-jaarsdrempel wordt verlaagd naar vier jaar (bijvoorbeeld eenvoudige diefstal), het criterium van de dringende noodzaak vervalt, de tussenkomst van de rechter-commissaris is niet langer noodzakelijk, de beroepsmogelijkheid verdwijnt. Het afnemen van wangslijmvlies komt als primaire methode in de plaats van de bloedafname.

Zo worden binnen een tijdsbestek van enkele jaren de mogelijkheden voor justitieel DNA-onderzoek fors verruimd, ten koste van de rechtsbescherming. In de laatste justitiebegroting is extra geld gereserveerd om door het NFI tienduizenden van deze onderzoeken per jaar te doen uitvoeren. Oogmerk is het in rap tempo vullen van de databank, naar het voorbeeld van Groot-Brittannië.

Hoe valt deze ontwikkeling te verklaren? Enerzijds door de technologische ontwikkeling, die perfectionering van de methode mogelijk maakt. Men heeft nu veel minder celmateriaal nodig om een bruikbaar resultaat te kunnen verkrijgen. Anderzijds is er duidelijk sprake van een verschuiving in het maatschappelijk draagvlak voor ingrijpende maatregelen die de opsporing en preventie beogen te bevorderen.

Van de overheid wordt verwacht dat zij de maatschappelijke veiligheid garandeert, en daarbij worden de aspecten van privacy en rechtsbescherming gerelativeerd. Bij dit klimaat passen de pleidooien die nu alom worden vernomen om nog veel verder te gaan dan de wet nu toelaat, bijvoorbeeld door de koppeling met het opsporingsdoel los te laten en een ieder die is veroordeeld voor een onvoorwaardelijke gevangenisstraf misschien niet te dwingen, maar wel te 'dringen' tot het meewerken aan een DNA-onderzoek, of zelfs om van iedere pasgeborene celmateriaal af te nemen ten einde een DNA-profiel in de databank te kunnen opnemen.

Voor andere toepassingen liggen voorstellen klaar of worden regelingen voorbereid, zoals die in het kader van proefverlof voor tbs-gestelden en het vaststellen van persoonskenmerken (zoals haarkleur en ras) van onbekende verdachten (ter aanvulling van het 'daderprofiel'). Het beeld van de glibberige helling dringt zich op, en het is duidelijk dat met de aankomende wetswijziging het laatste woord nog lang niet gezegd is.

De DNA-hype die wij nu meemaken - De Nieuwe Aanpak! - geeft aanleiding tot zorg. Dat nieuwe technische mogelijkheden worden ingezet voor de opsporing is legitiem, en dat daardoor bestaande wettelijke beperkingen en regelingen (denk bijvoorbeeld ook aan de verjaringstermijn voor moord!) ter discussie worden gesteld is zinvol. Maar maatvoering is dringend noodzakelijk.

Allereerst moet de betekenis voor bewijs en opsporing niet worden overschat. Het celmateriaal zal vaak niet gaaf zijn, of vermengd met andere biologische sporen. In die situaties is de contra-expertise van groot belang, en rijzen lastige interpretatievragen. Maar ook als een onbetwisbare *match* is verkregen is er nog lang geen volledig bewijs, omdat de vaststelling dat een verdachte op de plaats van het delict is geweest nog niet wil zeggen dat hij ook de moord, verkrachting of inbraak heeft gepleegd. En binnen- en buitenland zijn voorbeelden bekend van spectaculaire gerechtelijke dwalingen.

Nog belangrijker is echter de sociaal-ethische vraag, hoe ver men wil en mag gaan met het verzamelen van gevoelige persoonlijke informatie en het toepassen van dwangmiddelen of semi-verplichtende bevolkingsonderzoeken. Worden fundamentele rechten niet te zeer ingeperkt ter wille van een illusie van veiligheid?

Wat mij betreft zou bijvoorbeeld de koppeling aan de opsporings-

bezwaar tegen te hebben wanneer die wordt uitgebreid 'tot alle Nederlanders en dus ook de DNA-profielen zou omvatten van mensen die nergens van verdacht worden'.

De Registratiekamer is met name bezorgd over het lot van het DNA-celmateeriaal van iedere burger, wanneer dat voor het opstellen van het profiel in handen van de overheid komt. Dat is het onvermijdelijke gevolg van de databank, want voor het vaststellen van het DNA-profiel is dit materiaal nodig.

'Hoe voorkom je oneigenlijk gebruik van deze gegevens?', vraagt U. van de Pol, plaatsvervangend

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Registratiekamer is met name bezorgd over het lot van het DNA-celmateeriaal van iedere burger, wanneer dat voor het opstellen van het profiel in handen van de overheid komt. Dat is het onvermijdelijke gevolg van de databank, want voor het vaststellen van het DNA-profiel is dit materiaal nodig.

'Hoe voorkom je oneigenlijk gebruik van deze gegevens?', vraagt U. van de Pol, plaatsvervangend

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

voorzitter van de Registratiekamer, zich af. 'Opslag van gegevens leidt immers altijd tot nevengebruik. Hoe voorkom je bijvoorbeeld dat een werkgever kan zeggen: geef mij het DNA van A, voordat ik A in dienst neem. Dan kan ik mooi controleren of A geen erfelijke ziektes heeft.'

Volgens Van de Pol is een breder maatschappelijk debat nodig, voordat DNA-celmateeriaal een belangrijker rol in de strafrechtpleging krijgt. Uitbreiding van die rol op dit moment is 'onverantwoord', aldus de Registratiekamer.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

De Leidse hoogleraar strafrecht T. de Roos toont zich al even kritisch. Hij ziet de enquête als bevestiging van het beeld 'dat Nederlanders in toenemende mate bereid zijn inbreuken op hun grondrechten op de koop toe te nemen in ruil voor vermeende veiligheid'.

identificatie en wordt zorggedragen voor een strikte bewaking van het verzamelde celmateriaal, inclusief voorzieningen voor de verwijdering bij gebleken onschuldig.

Th. A. de Roos is hoogleraar strafrecht aan de Universiteit Leiden.

DNA-profiel gelijk met hielprik vastleggen

De meeste Nederlanders zijn vóór een DNA-databank ter bestrijding van de misdaad. Maar op Forum Online klinkt ook een ander geluid.

VK 21/2

'Ik behoor kennelijk tot de meerderheid van de Nederlandse bevolking', schrijft Ton Kuiper uit Almere, 'want ik heb geen enkel bezwaar tegen een database met DNA-fingerprints. Ik heb er niets bij te verliezen en wel bij te winnen: veiligheid. Het lijkt me het meest efficiënt om meteen bij de geboorte een DNA-profiel vast te leggen, gelijk met de hielprik.' Over misbruik van DNA-materiaal maakt Kuiper zich geen zorgen: 'Een DNA-fingerprint is iets heel anders dan het vastleggen van genetische afwijkingen.'

Kuiper krijgt bijval van Hans Thijssens uit Amsterdam. 'Als ik het verkeerd zie, moeten de deskundigen me maar verbeteren. Maar volgens mij is uit een DNA-profiel (simpel gezegd die streep-

jes en balkjes) helemaal niets af te leiden over de genetische aanleg tot ziektes.' Overigens is Thijssens helemaal geen tegenstander van een tweede databank waarin wel meer dan alleen DNA-profielen zijn opgeslagen. Dat levert de gezondheidszorg alleen maar voordelen op. Deze gegevens moeten dan wel onder het medisch geheim vallen.

Soen Chu sluit zich hierbij aan en laat vanuit Beijing weten dat een DNA-paspoort meer van belang is voor het verbeteren van de volksgezondheid dan voor het vergroten van de veiligheid.

Maar ook de tegenstanders laten zich horen. Volgens Paul Kearey uit Leidschendam is een DNA-databank in strijd met de beginselen van de rechtstaat: 'Nu is iedereen nog onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Met zo'n databank draai je dat om.'

Ook Ron Molenbroek uit Eindhoven is ongerust. 'Niet alleen onze privacy wordt aangetast,

meer nog onze toekomst. Het is ontzettend moeilijk om data te beschermen tegen misbruik. We zien om ons heen tal van voorbeelden van gecompromiteerde databases. Zelfs bij NASA zijn ze niet in staat gegevens te beschermen. Je kan je afvragen of alleen al op deze gronden een DNA-data-

base wel zo'n goed idee is.'

Molenbroek noemt nog een praktisch bezwaar: 'Zo goed als een database zou kunnen helpen om de dader van een misdrijf op te sporen, kan deze ook in het voordeel van de crimineel werken. Het achterlaten van DNA-materiaal van een ander maakt het makkelijker voor hem om de aandacht van zich af te leiden. Men vergelijkt het gevonden materiaal met dat in de database en verkwist veel tijd aan de verkeerde persoon. En dan hoop ik maar voor die persoon dat er voldoende aanwijzingen zijn die zijn onschuld kunnen aantonen.'

Volgens Michel Ketelaars uit Nuenen is de oplossing eenvoudig: 'Laat de mensen zelf kiezen. Laat de overheid, net als bij het donorcodicil, iedereen een brief sturen waarin gevraagd wordt of men een DNA-profiel wil afstaan voor politie-onderzoek. Als 70 procent van de Nederlanders inderdaad bereid is DNA af te staan,

hoeft de politie een verdachte nog maar bij de overige 30 procent te zoeken.'

Voor misbruik is Ketelaars niet zo bang: 'Onlangs werd bekend dat externe factoren waarschijnlijk van veel groter belang zijn voor de gezondheid van de mens dan gedacht werd. Een verzekeringsmaatschappij heeft dus niet zoveel aan een DNA-fingerprint.'

Marianne Smits-Jansen uit Roermond verwijst naar de wetenschapper die de genetische vingerafdruk 'ontdekte'. Prof. Alec Jeffreys heeft volgens haar ook zelf met het probleem geworsteld. Eerst meende hij dat het opslaan van DNA-profielen van de hele bevolking in strijd was met de rechten van de mens. 'Nu is hij ervan overtuigd dat zo'n databank heel belangrijk is om ernstige misdaden te bestrijden, om levens te sparen en om het leed van toekomstige slachtoffers en hun familie te voorkomen. Daarmee ben ik het voor honderd procent eens.'

Huiver voor DNA is overdreven

VK 23/2

Het gebruik van DNA-materiaal in het strafproces is geen inbreuk op de lichamelijke integriteit, meent Boris O. Dittrich. Bovendien hebben de spectaculairste gerechtelijke dwalingen zich meestal voorgedaan bij veroordelingen op basis van getuigenbewijs.

PROFFESOR De Roos lijkt zich in zijn artikel over DNA-onderzoek te verbazen over de aanzienlijke verruimingen die door regering en Tweede Kamer op de wet zijn aangebracht (Forum, 21 februari). Hij beweert dat de verlaging van de acht jaarsgrens naar vier een gevolg was van een geslaagde lobby uit het veld van de rechtshandhaving. Hier gaat hij te kort door de bocht. Wij hebben op basis van eigen afwegingen gepleit voor verruiming van de DNA-wet. Daarvoor hadden wij argumenten, die in de redenering van De Roos geen plaats hebben gekregen.

Ruim tien jaar geleden werd de afname van DNA-celmateriaal met veel waarborgen in het strafrecht opgenomen. De stand van de techniek was nog niet zo ver. Toen moest er bij een verdachte een behoorlijke hoeveelheid bloed worden afgetapt om aan voldoende celmateriaal te komen. Dat leidde inderdaad tot een forse inbreuk van de lichamelijke integriteit. Nu is dat anders. Een beetje wangslimvlies, af te nemen met een wattenstaafje, is voldoende.

De Hoge Raad heeft in 1999 zelfs overwogen dat voor de identificatie van de verdachte ook gebruik mag worden gemaakt van restmateriaal dat de verdachte op bijvoorbeeld een tandenborstel heeft achtergelaten. Het lichaam van de verdachte behoeft dan niet eens meer te worden aangeraakt.

Niemand kan dan nog volhouden dat het gebruikmaken van celmateriaal van de verdachte een inbreuk op de lichamelijke integriteit oplevert. Het is opmerkelijk dat De Roos het arrest van de Hoge Raad niet eens noemt.

De huiver om DNA een volwaardige plaats in het strafproces te geven deel ik niet. Elke rechtenstudent wordt ervan doordrongen hoe onbetrouwbaar getuigenbewijs kan zijn. Leg de verklaringen van tien getuigen van een voorval naast elkaar en je zult zien hoe-

zeer ze verschillen. Hoeveel verdachten zijn niet veroordeeld op basis van louter getuigenverklaringen? Geef mij dan maar DNA-materiaal als aanvullend bewijs. Al zal het aantreffen van celmateriaal van de verdachte op de plaats van het misdrijf niet zonder meer kunnen leiden tot de gevolgtrekking dat hij het misdrijf heeft begaan, toch zal hij met een aanmerkelijke verklaring moeten komen, hoe zijn celmateriaal daar terecht is gekomen.

De ervaring leert dat verdachten dan vaak tot een bekentenis komen, omdat na verder onderzoek hun alibi niet blijkt te kloppen. De spectaculaire voorbeelden van gerechtelijke dwalingen, waaraan De Roos refereert, hebben zich veelvuldig voorgedaan bij veroordelingen op basis van getuigenbewijs. Het blijft dan ook belangrijk dat de rechter kritisch naar alle bewijsmiddelen blijft kijken, of daar nu DNA bij zit of niet.

Ik pleit voor een reële toepassing van DNA in het strafrecht. Daarom heeft D66 ook de motie ingediend, die het nu mogelijk maakt grootschalige DNA-onderzoeken onder voorwaarden te houden in ernstige zaken, zoals bij moord, wanneer alle andere opsporingsmethoden gefaald hebben. Aan de deelnemers van zo'n grootschalig DNA-onderzoek wordt gevraagd vrijwillig celmateriaal af te staan. Uit enquêtes blijkt dat men daar graag aan mee wil werken.

De veiligheid kan vergroot worden door DNA-profielen in een databank op te nemen. Ook hier is De Roos te terughoudend. Uit onderzoek blijkt dat veel misdrijven door mensen worden gepleegd, die eerder zijn veroordeeld. Om het ophelderingspercentage van reeds gepleegde misdrijven te vergroten is het raadzaam van alle veroordeelden celmateriaal af te nemen en in de DNA-databank op te slaan.

Inderdaad gaat het te ver om van alle Nederlanders DNA-materiaal af te nemen. Laten we het beperken tot diegenen, die het criminaliteit in verband kunnen worden gebracht. Het is de taak van wetenschappers als De Roos om op de eventueel nadelige gevolgen van een royale toepassing van DNA in het strafrecht te wijzen. Volksvertegenwoordigers dienen de aangevoerde argumenten te wegen in het besef dat de samenleving een adequaat overheidsoptreden verlangt bij het tegengaan van criminaliteit.

Boris O. Dittrich is lid van de Tweede Kamerlid voor D66.

Wat zijn de gevolgen van de toepassing van DNA in strafzaken, en waar liggen de wettelijke grenzen van het gebruik van DNA? Over deze vragen houdt De Rode Hoed in Amsterdam maandagavond in samenwerking met NRC Handelsblad een discussie.

Als voorproefje twee tegenover elkaar staande standpunten. I.A.H.M. Stijns-Schepers legt de nadruk op het overtuigend bewijs dat met DNA in moeilijke zaken kan worden verkregen. Th.A. de Roos meent dat grootscheepse bevordering van DNA-onderzoek tot justitiële dwalingen zal leiden.

• DISCUSSIE: WWW.NRC.NL

DNA zorgt voor bewijs in lastige strafzaken

I.A.H.M. Stijns-Schepers

1. Waarheid komt boven tafel

Sinds 1994 is het mogelijk lichaamseigen materiaal te gebruiken ten behoeve van DNA-onderzoek in strafzaken in geval van delicten (bijvoorbeeld moord, verkrachting, doodslag) waarop acht jaar of meer gevangenisstraf staat. In het bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel wordt de toepassing van DNA-onderzoek uitgebreid tot delicten met vier jaar of meer gevangenisstraf (bijvoorbeeld diefstal).

Het object van het DNA-onderzoek is in oorsprong levend celmateriaal, zoals dat onder meer wordt aangetroffen in bloed, sperma, wangslim en haarwortels. Met behulp van celmateriaal kan de unieke DNA-structuur van een persoon worden vastgesteld. Op die wijze kan in moeilijke bewijskwesities de waarheid boven tafel komen en het overtuigend bewijs worden geleverd voor het vaststellen van de identiteit van de dader en de (on-)schuld van de verdachte.

Het belang van de waarheidsvinding vergt dat het DNA-onderzoek ook mogelijk moet zijn bij delicten waarop minder dan vier jaar gevangenisstraf staat, zoals dood door schuld, zwaar lichamelijk letsel door schuld, het toedienen van bedwelmende drank, bedreiging met een misdrijf of belaging. Bij het toepassen van DNA-onderzoek als massale opsporingsmethode gaat het om onopgeloste (zeer) ernstige levens- en zedendelicten. Hierbij kan de grens van acht jaar gevangenisstraf gehandhaafd blijven

2. Betrouwbaarheid onderzoek wordt steeds groter

De voortschrijdende techniek vergroot de betrouwbaarheid van het DNA-onderzoek nog steeds. Het is een misvatting te denken dat het DNA-onderzoek in strafzaken wordt gebruikt voor genetisch onderzoek en dat andere niet-bevoegden (bijvoorbeeld verzekeringsmaatschappijen) hierover zouden kunnen beschikken. Het forensisch onderzoek wordt slechts gebruikt om een verdachte te kunnen identificeren en is gericht op dat deel van het DNA dat niet codeert voor erfelijke eigenschappen.

3. Bij inbeslagname van achtergelaten materiaal wordt het lichaam niet aangetast.

Bij het toepassen van DNA-onderzoek speelt artikel 11 van de Grondwet, waarin het recht op onaantastbaarheid van het lichaam is gegarandeerd, een rol. Het celmateriaal wordt verkregen via biologisch sporen materiaal (bijvoorbeeld huidschilfers, sperma en haren achtergelaten op de plaats van het delict) of via afname van lichaamseigen celmateriaal van het (dode) lichaam. Bij inbeslagname van achtergelaten lichaamsmateriaal wordt het lichaam niet aangetast. Het afnemen van celmateriaal van het lichaam is wel een aantasting van artikel 11 van de Grondwet.

4. Afnemen wangslim kan wettelijk worden geregeld

De wetgever geeft bij het verkrijgen van celmateriaal van het lichaam de voorkeur aan het afnemen van wangslim uit de mondholte. Net als het nemen van een vingerafdruk voor identificatie is het afnemen van wangslim een lichte aantasting van de lichamelijke integriteit. Het ligt dan ook in de rede de voorwaarden voor toepassing van vergelijkbare aantastingen op eenzelfde wettelijk niveau te regelen.

Ook het toepassen van DNA-onderzoek als massale opsporingsmethode moet wettelijk worden geregeld. Op grond van de Wegenverkeerswet 1994 kan de verkeersdeelnemer, niet zijnde verdachte, toch ook worden onderworpen aan alcoholcontroles, waarbij lichte aantastingen van de lichamelijke integriteit plaatshebben?

5. Waarborgen mogelijk tegen misbruik van gegevens

Een ander grondrecht dat bij het toepassen van DNA-onderzoek relevant is, is het recht op de persoonlijke levenssfeer, gegarandeerd in artikel 10 van de Grondwet. Het opslaan van DNA-gegevens heeft, net als het opslaan en registreren van vingerafdrukken en persoonsgegevens, privacy-aspecten. De wetgever heeft tot taak te zorgen dat alle verzamelde en geregistreerde DNA-profielen zorgvuldig worden bewaard en geregistreerd. Om malversatie van DNA-gegevens tegen te gaan, is het wenselijk dit, net als in Groot-Brittannië, strafbaar te stellen. Bovendien kan, zoals in de Wegenverkeerswet 1994, het onzorgvuldig uitvoeren en registreren van het onderzoek tot bewijsuitsluiting leiden. Zo kunnen voldoende waarborgen worden gecreëerd om het misbruiken van DNA-gegevens tegen te gaan.

Sommigen voeren het privacy-aspect als argument aan om de uitbreiding van wettelijke mogelijkheden te verwerpen. Het zij duidelijk dat ook bij het niet uitbreiden een zorgvuldige registratie en bewaring van DNA-profielen geboden is!

Het opslaan van DNA-profielen in de DNA-databank van ex-delinquenten kan wettelijk geregeld worden. Deze registratie zal de gemiddelde calculerende delinquent weerhouden te recidiveren. Mocht de ex-delinquent toch recidiveren dan kan de registratie bijdragen aan een voortvarende opheldering van het delict.

Mr. I.A.H.M. Stijns-Schepers is universitair docente strafrecht Katholieke Universiteit Nijmegen.

Uitbreiding onderzoek met DNA is ongewenst

Th.A. de Roos

NRC 17/3

Door prof. dr. D.J. Hessing

RD 20-3

DNA, het menselijk genoom, erfelijke aanleg, genetisch gemodificeerd voedsel, DNA-'fingerprinting' met afgenomen wangslim, genetische screening; de kranten staan er bol van en op radio en tv hoor je en zie nauwelijks iets anders. Opiniepagina's, ingezonden brieven en het ene forum na het andere buigt zich over de mogelijkheden en onmogelijkheden van DNA. DNA is hot stuff! Ook de politiek heeft haar handen vol aan DNA. Van wie mag het worden afgenomen, van wie mag het en hoe lang worden bewaard, en hoe betrouwbaar zijn de instanties die belast zijn met het onderzoek naar DNA? Als we de publieke opinie serieus nemen, dan mag er van welhaast iedereen DNA worden afgenomen, want daarmee kunnen we althans dat gelooft men - de zware criminaliteit en de seksmoordenaars beter bestrijden.

Overigens, niet iedereen is overtuigd van de wonderen die DNA ons kan brengen bij forensisch onderzoek. Zo schreef Theo de Roos, hoogleraar strafrecht aan de Universiteit Leiden en als onderzoeker verbonden aan de Onderzoeksschool Maatschappelijke Veiligheid, een paar dagen geleden in NRC-Handelsblad dat het op grote schaal toepassen van DNA-onderzoek een aantal negatieve gevolgen met zich brengt. Hij wees onder meer op de mogelijkheid van justitiële dwalingen (zoals onlangs het geval bleek te zijn bij een moordzaak in Tilburg), de risico's en beheersproblemen die het opzetten van een databank en het bewaren van menselijk celmateriaal opleveren (wie bewaakt de bewaker?) en de inbreuk die gemaakt wordt op het beginsel dat niemand mee hoeft te werken aan zijn eigen veroordeling.

(Prof. dr. D.J. Hessing is hoogleraar rechtspsychologie aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit Rotterdam)

MARGRIET OOSTVEEN M (NRC) 17/3

Met het Menselijk Genoom Project heeft het DNA-onderzoek een geweldige impuls gekregen. Voeg dat bij een omslag in de publieke opinie over de aanpak van de criminaliteit en je hebt de verklaring voor de spectaculaire groei van het Nederlands Forensisch Instituut in Rijswijk. Portret van de DNA-specialisten van justitie. Een verhaal over onzichtbare sporen, de nachtmerrie van 'de meisjes' en het oprekken van de wet.

Ze hebben brodtrommeltjes en foto's van dierbaren op hun bureau. Ze drinken hun ochtendkoffie graag stipt om elf uur en vragen tegen vieren: 'Soepie?' Het zijn ambtenaren. Ze lijken saai.

Maar de één gaat twee keer per week naar karateles. De ander peinst in het weekend over psychopaten. En hun jaarlijkse personeelsuitje ging naar de gravendienst van de landmacht, om te zien hoe ze daar lijken uit de oorlog opgraven: 'Dat is toch leuk?'

Een paar van hen zijn oproepbaar zodra ergens in het land een kind verdwijnt. Wordt het dood teruggevonden, dan pakken ze hun 'uitrukset' vol wattenstaafjes, rubber handschoenen, plastic zakjes en stickers met barcodes en gaan ze er onmiddellijk naartoe. Altijd dobberen ze ergens in hun gedachten, 'de meisjes'. Zo worden ze hier door iedereen genoemd, Marianne, Yasmina, Nienke, Sybine. Ze zijn nabij als familie.

Hun afdelingshoofd vindt dat zijn mensen eigenlijk een professionele hulpverlener verdienen. Zelf zeggen ze zonder een spoor van ironie: 'Wij willen het kwaad bestrijden.' Ze zijn de DNA-specialisten van justitie.

Van patroonhuls tot bloedspat

Het stond bekend als het Gerechtelijk Laboratorium, maar sinds een fusie met het Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie, vorig jaar, heet het Nederlands Forensisch Instituut, kortweg NFI. Het is het best bevei-

ligde onderdeel van het ministerie van Justitie. Hier komen bewijsstukken van misdrijven uit het hele land terecht voor onderzoek. Van patroonhuls tot bloedspat. Van een enkele haar tot een compleet stoffelijk overschot. Voor de ingang staan bijna dagelijks lijkwagens.

Voor de DNA-analyses die steeds vaker in strafzaken opduiken, is de afdeling biologie van het NFI verantwoordelijk. Hier worden biologische sporen van misdrijven gezocht, DNA-profielen gemaakt, hier staat de veelbesproken DNA-databank. Hier werken de beëdigd getuige-deskundigen die je in de rechtszaal tegenkomt en die dan door verdachten worden aangestaard alsof zij het vonnis zullen vellen.

Tot vandaag deden ze jaarlijks DNA-onderzoek in ongeveer duizend strafzaken. Nu staat de afdeling door een wijziging in de DNA-wet aan de vooravond van een immense uitbreiding. De verwachting is dat het aantal analyses binnenkort zal stijgen tot 20 à 30 duizend per jaar. Tot nu toe onderzocht de DNA-afdeling uitsluitend de zwaarste delicten, meestal moord- en zedenzaken. De wetswijziging maakt het mogelijk alle verdachten van delicten waarop ten minste vier jaar celstraf staat tot een DNA-test te dwingen. Ook inbrekers, bijvoorbeeld.

Zag Justitie DNA aanvankelijk als een uiterst middel, dat met de grootst mogelijke terughoudendheid moest worden gehanteerd, in een paar jaar tijd werd DNA-onderzoek in strafzaken booming business. Hoe kon dat precies gebeuren? Wat gaat DNA voor justitie betekenen? En wat zijn daarvan de gevolgen voor de dagelijkse praktijk van de DNA-onderzoekers?

Het verzoek was of ik een week voluit mocht meelopen op het laboratorium. De stemming was licht nerveus. De krant moest een geheimhoudingsverklaring tekenen, waarin zelden wordt toegestemd. Begrijpelijk, omdat de meeste ambtenaren op het NFI tot in detail op de hoogte zijn van lopende politiezaken. Waarnemingen, citaten en namen van onderzoekers die tot onopgeloste misdrijven herleidbaar waren, moesten daarom worden geanonimiseerd. Alleen dan mocht iedereen vrijuit spreken, al zouden veel medewerkers hun reserves blijven herhalen. Een beetje bakkig, steeds met dezelfde woorden: *Criminelen moeten niet wijzer worden dan ze al zijn.* Bij het forensisch lab kunnen ze goed zwijgen.

Het interieur stamt nog uit de jaren zeventig: stalen bureaus, lage plafonds, lange, donkere gangen. Door het getinte glas is het uitzicht op de buitenwereld onveranderlijk somber. Buiten is na dertig jaar alles anders. Toen ze zich in 1972 in dit gebouw vestigden, gold daar nog de norm die nu een 'jaren zeventig-mentaliteit' wordt genoemd. Het waarborgen van de rechten van de verdachte moest in het strafrecht nog consequent voorop staan, het woord 'technologie' was bijna even verdacht als het grootkapitaal en de politie heette smeris. Maar toen maakte het genetisch onderzoek een sprong voorwaarts, bleven de criminaliteitscijfers maar stijgen en gingen media steeds minder terughoudend berichten over misdaad. Smeris? 'Harder optreden!' Ethiek? 'Nut en noodzaak!' En binnen, op de DNA-afdeling? Ze begonnen als vrijpleiter van verdachten. Nu worden ze steeds meer een opsporingsinstantie. Met graagte.

Een match of hit

Dat sommige onderzoekers hun achternaam niet willen noemen, heeft te maken met het werk dat ze doen - je moet criminelen niet wijzer maken dan ze zijn, klinkt dan weer. Chantal zit met een pincet haartjes van ondergoed te plukken. Want een DNA-profiel maak je uit de biologische sporen van een misdaad. Komt het overeen met een DNA-profiel van een verdachte, dan heb je een match of hit.

Bewijsstukken van misdrijven worden dagelijks met tientallen tegelijk door politiekoeiers afgeleverd. Ze heten hier 'stukken van overtuiging', of svo's. Op de DNA-afdeling worden ze over twee laboratoriumkamers verdeeld, die bijna identiek zijn. Voor het raam staan microscopen en computers, een grote tafel in het midden. De onderzoekers dragen er witte jassen, mutsen en rubber handschoenen.

Stukken die naar een dader kunnen leiden, gaan naar de 'verdachtenruimte': een koevoet, wurgkoordjes, revolvers, haren, en sigarettenpeuk. In de 'slachtofferruimte' belanden lakens met bloedsporen en kle-

1. Grootscheeps toepassen DNA-onderzoek werkt justitiële dwalingen in de hand

Bevordering van DNA-onderzoek op grote schaal in strafzaken werkt justitiële dwalingen in de hand. Het imago van de resultaten van dit onderzoek - grote betrouwbaarheid - bevordert dat het als routineus opsporingsmiddel zal worden ingezet, en dat de aandacht voor de klassieke opsporingsmiddelen afneemt.

Dat is een risico omdat de uitkomsten verkregen met die laatste middelen onder bepaalde omstandigheden in een andere richting zouden kunnen wijzen dan in de richting van de schuld van de verdachte.

Dat dit geen theorie is, bleek nog onlangs in een Tilburgse moordzaak, waarin de vermeende dader was geïdentificeerd aan de hand van DNA-onderzoek. Diens ontkenning maakte hem alleen maar nog verdachter, totdat een ander zich als de werkelijke dader bij de justitie bekendmaakte. Maar voor dat tijdstip had het openbaar ministerie al triomfantelijk bericht dat de zaak was opgelost.

De omstandigheid dat daders met biologische sporen kunnen manipuleren, en dat de geraffineerden onder hen dat ongetwijfeld zullen doen, zou extra argwanend moeten stemmen. De vraag is of dat ook gebeurt in de heersende DNA-euforie.

2. Opzetten databank en bewaren van celmateriaal levert grote beheersingsproblemen op

Het opzetten van een gigantische databank en bewaren van celmateriaal leveren grote beheersproblemen op. Dat is niet alleen het geval ten aanzien van beveiliging, gescheiden opslag en dergelijke, maar ook ten aanzien van de vernietiging wanneer zulks wettelijk vereist is. Dat feit vormt een bedreiging voor de persoonlijke levenssfeer van burgers.

3. Er wordt inbreuk gemaakt op het beginsel dat niemand hoeft mee te werken aan tegen hem gericht onderzoek

De verplichting mee te werken aan afname van lichaamsmateriaal ten behoeve van DNA-onderzoek (dan wel afname onder dwang te dulden) vormt niet alleen een vergaande inbreuk op de privacy van de verdachte, maar ook op het beginsel dat niemand gehouden is mee te werken aan tegen hem gericht strafrechtelijk onderzoek, ook al wordt dit in de rechtspraak niet onverkort erkend. Deze combinatie brengt met zich mee dat met de inzet van DNA-onderzoek waarbij de afname van lichaamsmateriaal onder dwang wordt ingezet, uiterst terughoudend moet worden omgesprongen.

Het wetsvoorstel dat begin februari j.l. door de Tweede Kamer is aangevaard is echter bepaald niet terughoudend te noemen. Zo wordt, zonder dat de dringende maatschappelijk noodzaak daartoe aannemelijk is gemaakt, de mogelijkheid van afname van celmateriaal onder dwang uitgebreid tot verdenking van delicten zoals eenvoudige diefstal.

Diverse beperkingen en rechtswaarborgen worden geschrapt. Daarbij is de proportionaliteit uit het oog verloren.

4. Men gaat steeds verder met het gebruiken van lichaamsmateriaal als voorwerp van onderzoek

De omstandigheid dat het gaat om lichaamsmateriaal als voorwerp van onderzoek (anders dan bijvoorbeeld het geval is met de vingerafdruk, waarmee het DNA-onderzoek vaak in verband wordt gebracht) is op zichzelf al reden tot grote zorg. Uit het actuele debat buiten en binnen de volksvertegenwoordiging komt naar voren dat de verleiding groot is steeds verder te gaan met het gebruik van het verkregen materiaal ten behoeve van strafrechtelijke opsporing en bewijsvoering.

De horden die gisteren nog onneembaar leken, worden vandaag niet eens meer opgemerkt. Zo wordt van verschillende zijden serieus gepleit voor het opnemen van het DNA-profiel van alle pasgeborenen in de databank van het Nederlands Forensisch Instituut.

De minister van Justitie heeft een nogal voorbarige regeling aangekondigd om DNA-onderzoek te kunnen gebruiken voor het vaststellen van andere persoonskenmerken dan uitsluitend de 'genetische streepjescode'.

Deze ontwikkelingen brengen mij op mijn laatste stelling.

5. Overheid kan geen veiligheid garanderen

Meer in het algemeen bevorderen de elkaar opvolgende voorstellen tot uitbreiding van de toepassingen van het DNA-onderzoek de illusie van een overheid die ons absolute veiligheid kan garanderen, en die voor onze veiligheid dus ook verantwoordelijk is.

Ook al leven wij in een relatief fatsoenlijk land, er is geen enkele reden om welke overheid dan ook met een dergelijke verwachting op te zadelen, en die overheid zozeer te vertrouwen in de omgang met gevoelige persoonsgegevens.

Mr. Th.A. de Roos is hoogleraar straf- en strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden.

Groter en groter

Een voorbeeld: over geweldsmisdrijven, waartoe zedendelicten worden gerekend, maakt de politie nu vijf keer vaker een proces-verbaal op dan in 1972. Dat jaar werd het toenmalig Gerechtelijk Laboratorium, kort na de oorlog opgericht, in Rijswijk gevestigd. Aan de verbouwing van het instituut is te zien dat criminaliteit en politie-inzet sindsdien fors zijn toegenomen. Negen jaar later moest een gebouw eraan worden aangekocht, tien jaar later weer een. Vijf jaar daar-

afgehaakte ledematen. Is een lijk mooi, dan krijgen nieuwe medewerkers op DNA een seinje van pathologie. Sommigen willen bij een sectie zijn uit 'anatomische interesse', anderen omdat ze 'willen harden'. Maar Chantal wordt hard genoeg in de slachtofferruimte. Als je wekenlang met slijpes in je handen zit, zie je genoeg ellende, zegt ze. Vroeger was er een zedenpiek in de zomer. 'Maar tegenwoordig is het altijd druk.'

om het calcium eruit te krijgen. En op 56 graden nog eens schudden, met enzymen. Daarna zuiveren. Haar werk heet hier 'rommelen met botten'. Er zijn meer eufemismen om je werk te kunnen doen en even later gewoon je krentenbol op te eten. 'Een mooi lijk' is een stoffelijk overschot dat nog niet te zeer in ontbinding is, niet te veel schorwonden of

naar de isolatieruimte gebracht. Het DNA van de verschillende stukken verdwijnt daar in reageerbuisjes. Het moeilijkst is DNA uit botten halen, zegt Doris Eerhart later. Zij identificeert slachtoffers van genocide voor de aanklagers van het Joegoslavië-tribunaal. Ze krijgt tanden, stukjes rib of schedels uit massagraven op haar bureau. Om het DNA los te maken, worden ze gemalen. Dan 40 uur schudden

handmatig met het bestand worden vergeleken. Dat kost dagen. In de slachtofferruimte is voor de gezelligheid een radiooortje neergezet. Chantal zet nu een soort lasbril op, doet de lampen uit en pakt in het pikdonker de crimscope, een apparaat waar laserlicht uit komt. Daarmee zoekt ze naar bloed- en spermavlekjes die voor het oog onzichtbaar zijn en die knijpt ze met een schaartje uit de stof. Haar monsters worden

dingstukken. De sporen worden strikt uit elkaar gehouden, maar soms is DNA-besmetting onvermijdelijk, zoals bij spasmopren in verkrachtingszaken. Dat levert een 'mengprofiel' op, één profiel met DNA van dader en slachtoffer dat voor de geautomatiseerde databank nog moeilijk te ontwarren is. Tot de komst van een door de FBI ontwikkelde database komend jaar, moet een mengprofiel daarom

na was de nood zo hoog dat op een parkeer-dak een vierde geboort van portocabins werd gezet, en vorig jaar zijn nog twee etages bijgehuurd. In 2003 verhuist het complete NFI naar Ypenburg, de maquette staat al bij de receptie.

Het instituut groeide niet alleen met het aantal misdaden, maar ook door de ontwikkeling van nieuwe onderzoekstechnieken. Er is geen spoor van een misdrijf meer denkbaar dat niet op het NFI wordt onderzocht: vingerafdrukken, resten van explosieven, vezels, drugs, verontreinigde grond, illegaal

gh tech-middelen in huis hebt, gedumpt afval, analyse van handschriften of stemmen, versleutelde computersystemen, wapens, schotresten.

'Nou ja', zegt forensisch wapendeskundige Tjisse Dijkman. De andere 'takken van sport' hier blijven straks dus wel achter bij de DNA-afdeling. Die krijgt de komende vier jaar 60 miljoen gulden van het ministerie van Justitie om uit te breiden; meer dan het jaarbudget voor het hele instituut nu. Berustend zegt Dijkman: 'Ik werk hier nu 22 jaar en bij iedere nieuwe onderzoekstechniek zie je dat de mogelijkheden de eerste tijd een beetje worden opgeblazen.'

Toen biochemicus Ate Kloosterman hier in 1980 kwam werken, hield hij zich nog vooral bezig met het vaststellen van bloedgroepen. 'Als een verdachte dezelfde bloedgroep had als in het spoor van een misdrijf was aangeroken, dan zei dat natuurlijk nog niets. Er zijn zoveel mensen met dezelfde bloedgroep. Het belangrijkste wat we toen konden doen, was personen uitsluiten als verdachte.'

Halverwege de jaren tachtig begon door de ontwikkeling van het genetisch onderzoek door te dringen dat DNA ook voor justitie van belang kon zijn. 'Maar er waren twijfels. We hadden nooit verwacht dat we ooit DNA uit een oude bloedvlek zouden kunnen krijgen.' DNA-onderzoek werd het eerst uitgevoerd door de Forensic Science Service in Engeland, die nog altijd voorloopt in Europa. 'We stuurden wel eens wat sporen naar ze op', zegt Ate Kloosterman. 'En gaandeweg kwam daar steeds meer uit.'

Onaantastbaarheid van het lichaam

In zijn boek *De genetische vingerafdruk. De waarde van dna als opsporingsmiddel* reconstrueert de journalist Siem Eikelenboom DNA-strafzaken in Nederland. Bij die zaken moet je beginnen, als je wilt weten hoe de rol van het Nederlands Forensisch Instituut in een decennium is veranderd.

In 1989 gaf een Nederlandse rechter voor het eerst toestemming voor DNA-onderzoek. Dat was op verzoek van een man die verdacht werd van een serie verkrachtingen bij het Amsterdamse World Trade Centre. Hij hield vol onschuldig te zijn. De spermasporen en een bloedmonster van de verdachte werden naar Engeland gestuurd. Het DNA in het bloed verschildte van het DNA in het sperma en de man werd vrijgesproken.

Twee jaar later verzette een verdachte van een verkrachting in Kerkrade zich tot aan de Hoge Raad tegen het afstaan van bloed of wangslim voor een DNA-test. Hij kreeg gelijk. De Grondwet geeft ieder het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, oordeelde de Raad, en daarop mocht alleen inbreuk worden gemaakt in gevallen die precies in de wet waren omschreven. Dat gold op dat moment alleen voor bloedcontroles bij rijden onder invloed.

Het arrest zou lange tijd richtinggevend blijven. Alleen zaken waarin verdachten DNA-materiaal vrijwillig hadden afgestaan, hadden een kans voor de rechter. Het gevolg was dat de DNA-onderzoekers de eerste jaren daarna waren van verdachten die toch al zeker waren van vrijspraak.

De kentering kwam met Kamervragen over de verkrachter uit Kerkrade: werd het geen tijd een gedwongen DNA-proef wettelijk toe te staan? Toenmalig minister van Justitie Korthals Altes beloofde een wetsvoorstel en stelde een commissie in. Teknend voor de stemming op dat moment was de basisopdracht aan de commissie: een DNA-test moest een 'zo gering mogelijke' inbreuk zijn op de persoonlijke levenssfeer van de verdachte. Nog geen tien jaar later zou de wind uit een andere hoek gaan waaien. Op het NFI zijn ze daar blij mee.

De forensische technicus

Nog steeds beschouwt het NFI zichzelf als

'een uitvoeringsinstantie van justitie', zeggen medewerkers bescheiden. Maar daarachter sluimert ook de trots van de forensische technicus: wat wij inmiddels kunnen, kan niemand anders in dit land. En als je eenmaal zoveel *high tech*-middelen in huis hebt om de zwaarste misdrijven te helpen oplossen, dan wil je die gebruiken. Dan breekt je er het hoofd niet voortdurend over of al die middelen ook altijd de juiste zijn. Valt het begrip 'ethische dilemma's', dan gaan op het NFI nogal wat wenkbrauwen omhoog.

Dat heeft te maken met de aard van het werk. De DNA-afdeling mocht jarenlang vrijwel uitsluitend moord- en zedenzaken onderzoeken, en dat heeft zijn invloed gehad op het personeel. 'Hier werken vertekent je beeld van de mensheid', zegt onderzoekster Hanneke, die haar achternaam dan ook niet wil teruggeven. 'Je leert hoe inventief mensen zijn in wat ze elkaar kunnen aandoen. Dus je gaat uit van het slechtste.' Zo, zegt ze, raak je vanzelf wel gebeten op het pakken van misdadigers.

Bovendien voelen de medewerkers zich als ambtenaar verplicht de opdrachten van rechter-commissarissen of officieren van justitie uit te voeren, ook als die op de rand van de wet balanceren. Of ze helpen zo'n wet wat te verruimen? 'Wij hebben de wet verduidelijkt', zeggen ze. De rest is een zaak van rechters, officieren van justitie, ministers. De juristen, worden zij hier genoemd. Dat is een andere wereld.

'We zijn hier van oudsher heel volgzzaam', zegt Harrie Janssen, het hoofd van de DNA-afdeling, een innemende, wat zorgelijk kijkende Brabander. Hij is scheikundige en staat op het instituut bekend als een briljant onderzoeker. 'We ontdekken eigenlijk pas sinds kort dat officieren van justitie en rechter-commissarissen ook maar gewone mensen zijn, en niet de halve heiligen waar je tegen opkeek.' Hij bedoelt te zeggen dat zijn afdeling moet leren dat je de juristen ook kunt afremmen, als zij te ver willen gaan.

Het gevaar voor de privacy

Toen de wetgever begin jaren negentig schoorvoetend het DNA-onderzoek aanpakte, wezen sceptici meteen op de risico's: als de ontwikkeling van DNA-technologie het mogelijk zou maken steeds meer persoonlijkheidskenmerken vast te stellen, hoeveel zou justitie straks dan van verdachten weten? Wie mocht gegevens uit een DNA-databank gebruiken? Hoe voorkom je dat de privacy van verdachten met een DNA-wet in gevaar kwam? Ruim drie jaar werd er gediscussieerd, voordat op 1 september 1994 het 'besluit DNA-onderzoeken' kracht van wet kreeg.

Vanaf dat moment konden verdachten van een misdrijf waarop een celstraf van ten minste acht jaar staat – voornamelijk moord en doodslag – worden gedwongen tot bloedafname voor een DNA-test. Bij zeden- en geweldsmisdrijven gold een minimum gevangenisstraf van zes jaar. De verdachte kreeg recht op een tegenonderzoek in het Sylvius Laboratorium van de Universiteit Leiden. Ook kreeg het NFI toestemming een DNA-databank te vullen, mits een rechter-commissaris of officier van justitie per geval de opdracht gaf. In de databank mochten alleen DNA-profielen worden opgeslagen van daders en nog anonieme profielen uit biologische sporen die bij misdrijven waren aangekomen.

'Het was een draak van een wet', zegt onderzoeker Richard Eikelenboom. 'Rechter-commissarissen en officieren van justitie bleven nog op het bang af voor DNA. De opdracht om een profiel in de databank te zetten, kwam bijna nooit. Niemand durfde het aan. Dus die databank bleef lange tijd flut.'

Cruciale zaken werden in de wet niet goed geregeld, zegt Eikelenboom. 'De wet bepaalde bijvoorbeeld niet eens precies hoeveel van de vaak toch al schaarse sporen gereserveerd moesten worden voor het tegenonderzoek waar de verdachte recht op had.' Daarom ging de DNA-afdeling voortaan op eigen initiatief de helft van alle sporen bewaren voor contra-expertise. 'We hebben die wet wel degelijk zelf geïnterpreteerd', zegt Eikelenboom. Aanvankelijk nog steeds als dienaar van verdachten.

De omslag

Het jaar van Dutroux, 1996, werd het jaar van de omslag. Allereerst maakte het DNA-onderzoek de sprong voorwaarts. Men slaagde erin een minieme hoeveelheid DNA kunstmatig te

vermenigvuldigen, tot er voldoende was voor verder onderzoek. Nu is het een standaardprocedure.

'Iedereen kan een DNA-profiel uit een plas bloed maken', zegt biochemicus Ate Kloosterman. 'Maar wij kunnen het sindsdien uit een vlekje van een halve millimeter. Er is geen crimineel die vermijden kan dat hij dat bij een misdrijf achterlaat.' Microscopische DNA-sporen deden hun intrede. Enkele huidcellen konden voldoende zijn. Ze gingen al snel *onzichtbare sporen* heten. Alles leek mogelijk. Een spectaculaire toename van het aantal DNA-hits lag in het verschiet.

De middelen waren nu beschikbaar. Buiten het instituut kreeg ook de behoefte aan DNA-onderzoek in 1996 een flinke impuls. Die zomer werden in de tuin van een huis in het Waalse Sars-la-Buissière de lichamen van twee achtjarige meisjes opgegraven, Julie en Mélissa. De eigenaar van het huis was Marc Dutroux. Alleen al in *NRC Handelsblad* werd het woord Dutroux sindsdien in ruim vierhonderd artikelen genoemd. Alle media gingen sinds die zomer vaker berichten over moord- en zedenzaken. Er werd gesproken van een *zedenhype*.

De zaak-Dutroux toonde aan dat de onderschatting van zedenmisdrijven dramatische gevolgen kon hebben. Was justitie in Nederland, waar de zedenpolitie in 1993 immers was afgeschaft, daar wel alert genoeg op? Op de redactie van *NRC Handelsblad* riep de toegenomen belangstelling voor zeden-delicten vragen op. Hoe voorkom je stemmingmakerij, als alleen al het nuchter weergeven van de feiten afgrijzen oproept? 'Zelfs ik kreeg door alle media-aandacht het gevoel dat er meer kindermoorden waren', zegt Harrie Janssen, en dat terwijl zijn DNA-afdeling natuurlijk precies zicht heeft op het werkelijke aantal zaken. 'Het aantal steeg niet echt, maar door alle publiciteit kreeg je toch dat gevoel.'

Bezorgde ouders probeerden mensen die van zedenmisdrijven werden verdacht, hun buurt uit te werken. Eigenrichting werd mode in woonwijken, maar ook in rechtszalen eisten slachtoffers een rol op, soms zo heftig dat nabestaanden de verdachten ter plekke aanvlogen. Het openbaar ministerie kondigde op een persconferentie aan meer aandacht te zullen schenken aan slachtoffers. In het strafrecht kregen ze zo een steeds prominenter plaats.

H.J.C. van Marle, ex-directeur van het Utrechtse Pieter Baan Centrum voor tbs-onderzoek en adviseur van minister Korthals van Justitie, beschreef de mentaliteitsverandering later zo: 'De calculerende, belasting betalende burger vindt dat hij allereerst recht heeft op bescherming van lijf en goederen.' In de publieke opinie werd DNA zo in korte tijd het no-nonsense middel om dat doel snel en efficiënt te bereiken.

'Bij alle onrust functioneerde de sprong voorwaarts van de DNA-techniek als een katalysator in de politiek', zegt Harrie Janssen. 'Als met DNA zoveel mogelijk was, moest het dan ook niet meer mogelijkheden krijgen als opsporingsmiddel?' Eerst liep de technologie ver voor op de wetgeving, zegt biochemicus Ate Kloosterman. 'Maar tegenwoordig neemt de wetgever het initiatief. Ons wordt gevraagd wat uitvoerbaar is. En dat pikken ze bij het departement meteen op. Prachtig!'

Wat is 'nodig'?

Nog geen jaar na Dutroux kwam toenmalig minister van Justitie Sorgdrager met de eerste voorstellen om de DNA-wet te wijzigen. Werd het geen tijd de passage waarin stond dat een gedwongen DNA-test 'dringend noodzakelijk' moest zijn, te vervangen door 'nodig in het belang van het onderzoek'?

Maar wat is 'nodig'? Twee jaar geleden voerde hoofd van de DNA-afdeling Harrie Janssen een pittig gesprek met zijn onderzoeker Richard Eikelenboom. 'Mij werd gezegd dat ik op het instituut als risicovol werd beschouwd', zegt Eikelenboom op neutrale toon. 'Ze vonden me extreem, men dacht dat ik de wet probeerde op te rekken.'

Vaderlijk zegt Harry Janssen: 'Richard is ontzettend goed in zijn vak. En hij heeft een enorme bevoegdheid. Dat maakt het soms noodzakelijk te zeggen: jongen, weet waar je grenzen liggen.'

Aanleiding voor de waarschuwing was een gerucht makende meervoudige moord. Er was geen biologisch spoor van de dader. 'Dan is het dus handig om DNA van het slachtoffer in de databank te zetten, al mag

het niet', zegt Eikelenboom. De slachtoffers hadden hevig gebloed, legt hij uit, en er was met ze 'gezeuld', dus het was niet ondenkbaar dat de dader bloed van het slachtoffer op zijn kleding had. Stel, zegt Eikelenboom, dat de politie inderdaad een verdachte zou vinden met bloed op zijn jas. 'Daar heb je niets aan, als je niet met een DNA-match kunt bewijzen dat het bloed van het slachtoffer is.'

De wet stond nog niet toe dat DNA van geïdentificeerde slachtoffers in de databank werd opgeslagen, maar Eikelenboom wist de officier van justitie ervan te overtuigen dat het in dit geval 'nodig' was. En kreeg de noodzakelijke opdracht om het te kunnen doen. Tot een match heeft die zaak nooit geleid, het DNA van de slachtoffers is inmiddels weer uit de databank verwijderd. Maar Harrie Janssen draait er niet omheen: 'De verantwoordelijkheid lag weliswaar bij die officier van justitie, maar het is ook niet de bedoeling hem om te lullen. Want er wordt toch naar ons gewezen: het NFI is de plaats waar dingen gebeuren die niet mogen. Dat zijn we niet.'

Ondernemende crimefighters

Hoe rekbaar is het begrip 'nodig in het belang van het onderzoek'? Elke ondernemende 'crimefighter' weet daar wel raad mee. In oktober 1998 meldde Trouw dat in het geheim een grootschalig DNA-onderzoek aan de gang was. Twee politiekorpsen, in de regio's Utrecht en Midden- en West-Brabant, waren in samenwerking met het openbaar ministerie en het NFI begonnen met het verzamelen van biologische sporen bij inbraken. Een glas waaruit gedronken is; een paar haren. Verdachten werden niet 'gedwongen' tot het afgeven van DNA. Wat er al aan sporen lag, werd eenvoudigweg meegenomen. Daar zei de wet niets over – en dus was het niet verboden.

Die sporen konden natuurlijk wel van iedere toevallige bezoeker zijn, waarmee de privacy wel erg in het geding kwam. Korthals, inmiddels minister van Justitie, probeerde nog op de rem te gaan staan, maar hij werd al ingehaald door de Hoge Raad. Omdat de wetgever in 1994 vergeten was het expliciet te verbieden, oordeelde de Raad in 1999 in de zaak van drie Amsterdamse kluisjeskrakers dat het rechtmatig was bij huiszoeking van verdachten biologisch materiaal mee te nemen voor DNA-onderzoek. Het werd bekend als 'het tandenborstelarrest'. Er is geen politie-rechercheur die het niet kent.

Hoe groot hun DNA-enthousiasme prompt werd? Leo de Waal, vakdirecteur medisch-biologisch onderzoek van het NFI, grinnikt: 'Het is hier letterlijk gebeurd dat een technisch rechercheur een volle stofzuigerzak kwam afleveren. Handig, dacht de recherche, even de plaats van delict zuigen! Alle haren en/of andere DNA-sporen in één keer beet! Dat analyseren is dus jaren werk.'

Eindelijk kreeg de DNA-databank zijn input, verzucht Richard Eikelenboom. In de zomer van 1999 stonden er circa 2.000 DNA-profielen in en toen gaf de databank voor het eerst een hit in een verkrachtingszaak uit Etten-Leur. De verdachte bekende onmiddellijk. Inmiddels staan er ruim 4.000 profielen in de databank. 'Nu gaat de vlag nog uit als we een hit vinden', zegt Ate Kloosterman, 'maar heel binnenkort wordt dat routine.' Glunderend: 'Zoals in Engeland. Daar spuwt de computer ze de hele dag uit.'

In Engeland kan iedere verdachte die in verzekering wordt gesteld, gedwongen worden DNA af te staan. Dat is het ideaal van de Nederlandse politietop. 'Nodig in het belang van het onderzoek'? In januari van dit jaar drongen hoofdcommissarissen en korpsbeheerders er in een brief aan de Kamer op aan die voorwaarde maar helemaal uit de wet te schrappen.

Kopje koffie

Het belangrijkste argument van critici tegen DNA-onderzoek door justitie is dat straks nauwelijks nog te controleren valt wiens DNA-profiel rechtmatig wordt geanalyseerd. Dat politie en justitie steeds weer zullen proberen de wet wat verder op te rekken. Op het NFI blijkt bij toeval hoe dat werkt, als twee onderzoekers op een middag een vuistdik politiedossier hebben opengeslagen. Ze laten hun vingers regel voor regel over de pagina's gaan. 'Pantalon.'

'Twee hoofdparen.'

'Lijkdelen afgezocht met plakband.'

Uren pluizen ze het dossier door op meer bewijsstukken waarop nog DNA kan zitten. Wie het slachtoffer in deze zaak een paar jaar geleden in haar woning verkrachtte en wurgde, is nog altijd niet duidelijk. Wel heeft het NFI destijds een DNA-profiel uit een sperma-spoor kunnen maken, dat is bewaard. Maar er was geen DNA van een persoon om met dat profiel te vergelijken. Pas als iemand echt verdachte is, mag hij gedwongen worden tot een DNA-test. In deze zaak had de politie iemand op het oog, maar jarenlang was er onvoldoende bewijs om hem als verdachte aan te merken. Hij kon dus niet verplicht worden tot bloedafname.

Tóch blijkt het NFI nu zijn DNA-profiel in huis te hebben. Hoe komen ze daar aan? De politie, vertelt de coördinator van de zaak, heeft de man in kwestie vriendelijk uitgenodigd voor een gesprek. Voor wat aanvullende vragen over het slachtoffer, werd gezegd, want de man kende haar. Maar het ging er eigenlijk alleen maar om hem een kopje koffie aan te bieden. 'Van het speeksel dat hij daarop heeft achtergelaten, heeft de politie toen een monster naar het NFI gestuurd.'

De rechter-commissaris gaf zijn medewerking door de noodzakelijke opdracht voor een DNA-analyse naar het NFI te faxen. Bepaald niet volgens de regels, beaamt Harrie Janssen. 'Maar wij worden wel geacht zulke opdrachten uit te voeren. En bovendien wisten we op dat moment helemaal niet hoe de politie aan dat monster kwam. Een spoor is een spoor en hoe de politie aan de *chain of evidence* komt, dat kunnen wij niet controleren. Dat doet de rechter.' Maar zal de rechter dat ooit nog kunnen nagaan?

In dit geval bleek het vermoeden van de politie juist. Het DNA uit het speeksel *matchte* met het DNA uit het sperma. De man is prompt officieel aangemerkt als verdachte. *For the record* is hij daarna openlijk verplicht tot bloedafname voor een DNA-test. Dat profiel krijgt de rechter straks onder ogen.

En dat is dus onrechtmatig verkregen bewijs. Iedere advocaat is daarop gespist en zal daarom in de rechtszaal vragen op grond waarvan zijn cliënt werd aangemerkt als verdachte. Hoe redt de politie zich daar uit? 'Die gooit het op nieuwe tactische aanwijzingen of zo', denkt de coördinator van de zaak. 'Zo gaat dat vaker, hoor.' Ook onderzoeker Ate Kloosterman zei al: 'Er wordt al volop om mensen heen gerechercheerd die *mogelijk* als verdachte worden aangemerkt. Dacht je dat politie-observanten niet voor alle zekerheid de sigarettenpeukjes die iemand achterlaat verzamelen?'

DNA-onderzoek moet aan strenge, landelijk vastgestelde forensisch-technische normen voldoen, die exact beschrijven hoe elke handeling moet worden uitgevoerd. Bovendien maakt het NFI deel uit van het internationaal hooggevalueerde European Network of Forensic Science Institutes. 'Maar dat gaat allemaal over laboratoriumen', zegt Harrie Janssen. 'Over hoe je DNA-sporen zo optimaal mogelijk kunt veiligstellen.' Eigenlijk, zegt hij, stoelt het technologisch spijkerharde 'wondermiddel' DNA in strafzaken vooral op *geloof*. 'Wij moeten erop vertrouwen dat het overgrote deel van de bewijsstukken hier volgens wettige procedures wordt aangedragen. En ik geloof ook oprecht dat dat zo is.'

Een lichaam afpoetsen

Hannie en Richard Eikelenboom zijn sinds een jaar oproepbaar als een vermoord kind wordt gevonden. Op de plaats van het delict zitten ze vier, vijf uur lang over het kind gebogen, op zoek naar DNA-sporen. Dat heet 'een lichaam afpoetsen'.

Je moet, zegt Hannie, je inleven in de dader, om te weten waar je het DNA moet zoeken. Waar is het meisje vastgegrepen (huidcellen)? Waar heeft hij haar gekust (speeksel)? 'Dus een beetje persoonlijk afstand houden is er dan echt niet meer bij.' Op de DNA-afdeling hoef je alleen hun voornaam te noemen, en iedereen weet waarover je het hebt. 'Marianne oplossen, dat is iets waar je steeds op hoopt.'

'Vanaf Nienke gingen we zelf bemonsteren.' 'Met Anne kwam de stroomversnelling.' 'Yasmina, daar was ik bij.'

Marianne Vaatstra, Nienke Kleiss, Anne de Ruyter de Wildt, Yasmina Habchi. Maar ook

Maartje Pieck, Andrea Luten, Sybne Jansons. Iedereen zal hier toegeven dat 'de meisjes' het DNA-onderzoek in strafzaken definitief op de kaart hebben gezet. 'Die zaken, die kennen geen prijs.' Door de meisjes werden de koele DNA-specialisten fanatiek. Door de meisjes zit Hannie op karate en begint Richard Eikelenboom in het weekend 'behoorlijk te malen thuis'.

Maar voordat hij dat toegeeft, ben je buiten het instituut. Bij een glas na werktijd mompelt hij: 'Harrie Janssen zegt: je laat de zaken niet goed los. Maar ik móét iets vinden.' Dus zit hij in een weekend boven een leeg vel papier. Nadenken. Kan op dat wurgkoordje nog een huidcel zitten? Collega Hannie had gezegd: 'Ik heb echt raar veel slaap nodig sinds ik hier werk.'

Richard Eikelenboom heeft geen nachtmerries. 'Maar ik droom ook niet. Het is meer een soort coma, ik herinner me gewoon niets.' Harrie Janssen heeft het onlangs bij de directie aangekaart. 'We moeten een opvanggroep formeren om mensen zo nodig door te verwijzen naar de psycholoog. Want we laten ze dit werk wel doen, maar wat gebeurt er achteraf?'

Binnen het instituut bestaat een opvallende weerzin tegen stille tochten. 'Een ramp', zegt patholoog Rolf Toreneek. 'Zie je dat op tv, dan is je hele weekend verpest. Janken.'

De Grote Roergangers

Van oudsher waren de pathologen de Grote Roergangers van het forensisch-technische onderzoek. Ze worden arrogant, eigenwijs, of ten minste excentriek genoemd. 'Wij bekijken gewoon alles. Aan de buitenkant en aan de binnenkant'. Dat zegt Rolf Toreneek, die graag feestelijke brillmonturen draagt, tijdens een sectie. Hij raadt me aan de blik soms af te wenden, 'je hoeft je niet groot te houden', dus ik kijk naar dat montuur. Vandaag draagt hij een gele. Zijn twee assistenten hebben net een borstbeen doorgezaagd. Achter zijn hakblok snijdt Toreneek in rap tempo wat ze hem aangeven. Een plakje nier. Een plakje long. Plakje lever. Hart. Milt. Hersenen.

Iedereen is afhankelijk van het oog van de patholoog. De meesten heten nog dokter, en U, en 'blijf met je poten van dat lijk af' zolang de patholoog het zegt. Hij mag eerst. Want met een miniem spoorje gif op een maagwand kun je de misdaad te pakken hebben. Maar een spoorje DNA kan naar de dader zelf leiden. En de patholoog kan die microscopische DNA-sporen van tegenwoordig vaak helemaal niet zien. Je moet weten waar ze zitten. Dus toen de meisjes vermoord werden, toen iedereen op het NFI 'die psychopaten' wilde 'pakken', toen is 'het pathologieproject' gestart. Sindsdien gaan specialisten van de DNA-afdeling bij lustmoorden met de patholoog mee.

Op de DNA-afdeling groeit sindsdien het verschil tussen 'de technenuten' en 'de speurneuzen'. De technenuten vinden dat je zo min mogelijk van verdachten moet weten om objectief te kunnen blijven. De speurneuzen, het trio van het pathologieproject, willen juist alles horen van de politie, om geen DNA-spoor over het hoofd te zien. Ooit bezochten ze gewoon de hogere laborantenschool, nu voelen ze zich 'eerder politierechercheur'. In de lastigste zaken overleggen de 'speurneuzen' voortdurend met de technische en tactische recherche. Pas in combinatie daarmee kan DNA-onderzoek doorslaggevend zijn. 'Twee handen op één buik', noemt Richard Eikelenboom het contact met de politie. En samen voelen ze zich weer sterker tegenover de 'juristen'.

Het heilig ontzag voor justitie begint bij het NFI af te nemen. De 'juristen' weigerden het onderzoek naar de moord op de 18-jarige Anne de Ruyter de Wildt uit 1997 te heropenen, totdat de vader van het meisje dat wist af te dwingen. Het nieuwe politieteam dat werd geformeerd stond juist te trappelen, net als Richard Eikelenboom die de zaak vanuit het NFI coördineerde. Inmiddels was het mogelijk DNA-mengprofiel te maken. Dagenlang heeft Eikelenboom het handmatig vergeleken met de inhoud van de databank. Hij vond twee spectaculaire hits.

Het eerste DNA-profiel hoorde bij een veroordeelde verkrachter. Het tweede anonieme DNA-profiel kwam van een oude sigarettenpeuk. Dat was in de databank gezet na heropening van het onderzoek naar een andere moord, op de 26-jarige Annet van Reen uit

Utrecht in 1994. De verkrachter bekende de twee moorden meteen. Prompt gaf minister Korthals het NFI de opdracht *alle* onopgeloste moord- en zedenzaken opnieuw op DNA te onderzoeken. En Richard Eikelenboom werd aangesteld als coördinator van de oude zaken die de politie aandroeg, de *cold cases*.

DNA-junk

Benk Korthals begon zijn ministerschap met reserves over DNA-onderzoek. Maar inmiddels kan ook hij de lokroep niet meer negeren. De tekst van de meest recente wijziging in de DNA-regelgeving lag eind vorig jaar al klaar voor behandeling in de Kamer, toen men al weer begon aan een geheel nieuw DNA-wetsontwerp. 'Het was altijd een beetje taboe hierover te praten, maar nu niet meer', zegt Ate Kloosterman. Zo snel gaat het nu.

Minister Korthals had Harrie Janssen, Ate Kloosterman en hun vakdirecteur Leo de Waal uitgenodigd voor een gesprek. In de moordzaak van Marianne Vaatstra kwamen DNA-onderzoekers van het Leidse Sylvius-laboratorium tijdens een contra-expertise tot de conclusie dat de dader 'waarschijnlijk' blank was. Justitie bracht dat al snel naar buiten. Bij alle verdachtmakingen tegen het asielzoekerscentrum in de buurt kwam het prachtig uit. Korthals vroeg de DNA-specialisten of justitie nog meer te weten zou kunnen komen over het signalement van een verdachte. Kon DNA dezelfde functie krijgen als een compositietekening?

Leo de Waal had wel vaker de vraag gekregen hoe groot het risico was dat justitie straks 'alles' van een verdachte zou kunnen weten. Dan legde hij altijd uit dat dat nog helemaal niet kon, omdat DNA-profielen uitsluitend uit het zogenaamde DNA-junk worden gemaakt, het DNA dat 'afval' is. Dat wordt zo genoemd, omdat niemand nog weet waar het precies toe dient. Persoonlijke eigenschappen zijn er helemaal niet te vinden. Van DNA is 99 procent junk. Genen waarin uiterlijke en erfelijke kenmerken zich openbaren, vind je alleen in de resterende één procent. In dit 'coderend' DNA moet je wezen om vast te stellen of een verdachte rood haar heeft. Nu zegt Leo de Waal: 'We slaan al het DNA dat we in huis hebben, natuurlijk al wel op.'

Veel meer dan een rode haarkleur, geslacht en een aantal rassen is vooralsnog niet vast te stellen. 'De rest hangt af van de resultaten van het Humane Genoom Project', zegt Ate Kloosterman. Afgelopen zomer maakte een internationale groep van DNA-onderzoekers wereldkundig dat 97 procent van de erfelijke code van de mens was ontrafeld. De DNA-wetenschap ontwikkelt zich nu zó snel, zegt Leo de Waal, dat je gewoon niet meer weet wat van het DNA dat je in huis hebt straks óók van nut kan zijn. En dus antwoordden Leo de Waal, Ate Kloosterman en

in de koelkasten van het NFI.

Harrie Janssen de minister: wie wat bewaart, heeft wat. En Korthals was het daarmee helemaal eens.

Terwijl de DNA-werkgroep van justitie nog discussieerde over het wetsontwerp over uiterlijke kenmerken, belandde de toekomst van het strafrechtelijk DNA-onderzoek zo alvast in de koelkasten van het NFI.

Wanneer wordt de volgende grens overschreden? Het NFI neemt deel aan een project met de veelzeggende naam *Expansie DNA*. En de risico's? Het is de vraag of het Nederlanders nog veel uitmaakt. Uit een NIPO-onderzoek, vorig jaar, bleek dat 91 procent van de ondervraagden bereid was om zelf DNA-materiaal af te staan als dat een politie-onderzoek zou helpen. En bijna de helft vond dat justitie DNA van iedere Nederlander in een databank zou moeten opslaan om misdrijven sneller te kunnen oplossen. 'Dat gaat zelfs mij te hard', zegt Richard Eikelenboom. 'Dat het DNA van alle Nederlanders in de databank zou belanden, zie ik helemaal niet zitten. Dat geeft alleen maar ruis.'

Het wetsvoorstel over uiterlijke kenmerken? Het concept markeert een nieuwe grens: het is verboden verborgen erfelijke aandoeeningen of ziekten in DNA-onderzoek vast te stellen. Nog wel. Want neem de ziekte van Recklinghausen, die vlekken en gezwellen veroorzaakt. Of het syndroom van Down. 'Er zijn erfelijke kenmerken die ook uiterlijk zichtbaar zijn', zeggen de DNA-specialisten. 'Dat moeten we echt eens op het ministerie bespreken.' M

Margriet Oostveen is redacteur van NRC Handelsblad.

WAT IS DNA?

DNA (Deoxyribo Nucleic Acid) zit op de chromosomen in iedere levende cel van de mens. Een haarwortel, een bloeddruppel, wat speeksel of een paar huidcellen zijn genoeg om DNA te vinden. Slechts één procent van al dit DNA bevat erfelijke informatie. Dit heet het 'coderend DNA'. De overige 99 procent is anoniem en heet 'junk-DNA'. Wat de functie ervan is, weet nog niemand.

Wie alleen wil weten hoe groot de kans is dat een DNA-profiel van een verdachte bij DNA-sporen uit een misdrijf hoort, onderzoekt het junk-DNA. Wie ook bepaalde uiterlijke of erfelijke kenmerken van de verdachte wil vaststellen, onderzoekt coderend DNA.

Tot nu toe profileert justitie alleen het junk-DNA. Wel wordt al het DNA op het Nederlands Forensisch Instituut alvast bewaard, voor het geval de wet opnieuw wordt verruimd en ook specifieke kenmerken van een verdachte in coderend DNA mogen worden gezocht. Een DNA-profiel wordt ook wel een 'genetische vingerafdruk' genoemd. Dat leidt tot misverstanden. Het is niet zo dat ieder mens een uniek DNA-profiel heeft, zoals bij vingerafdrukken wel het geval is. Uniek is alleen het genoom, het geheel van chromosomen waarop stukjes DNA te vinden zijn (dat van een eeneige tweelingen uitgezonderd). Een DNA-profiel maakt maar een klein stukje van dat unieke genoom zichtbaar. DNA-profilering draait daarom om kansberekening. Waar het om gaat is de vraag hoe zeldzaam een DNA-profiel is.

Het Nederlands Forensisch Instituut vergelijkt profielen uit de DNA-sporen van een misdaad met DNA-profielen van verdachten. Komen deze profielen afdoende overeen, dan heet dat een match of hit.

Wat is afdoende?

Junk-DNA bestaat uit lange en korte stukjes DNA die zich herhalen. De DNA-test telt de herhalings van de korte stukjes, de 'merkers'. Omdat de herhalings van merkers per persoon variëren, is het mogelijk er mensen mee te onderscheiden. De kans dat één merker zich bij andere, willekeurige personen op dezelfde manier herhaalt, is statistisch ongeveer één op twintig. Met iedere extra merker in een DNA-profiel is een individu nauwkeuriger te onderscheiden: de kans dat tien merkers zich bij een willekeurig persoon allemaal op exact dezelfde manier herhalen is één op een miljard. Het tellen van tien merkers is op het NFI de norm voor een DNA-profiel.

Wel is de kans dat nabije familieleden van een verdachte een overeenkomstig DNA-profiel hebben, veel groter dan bij een willekeurig persoon. En DNA-profielen van een eeneige tweelingen zijn hoe dan ook hetzelfde. Dat is de eerste reden waarom DNA niet het enige bewijs kan zijn. Politie en justitie zullen ook andere aanwijzingen tegen een verdachte moeten vinden. Bovendien is het niet altijd mogelijk tien merkers te vinden. Niet zelden zijn DNA-sporen van misdrijven beschadigd. En regelmatig is moeilijk vast te stellen of alle merkers bij één persoon horen, als het DNA van een dader zich met dat van het slachtoffer heeft vermengd. Stel dat daardoor zo weinig merkers onderscheiden worden dat de kans bijvoorbeeld 1 op 100 is dat het DNA-profiel van een ander dan de verdachte is. Is dat profiel dan waardeloos? Ja, kan een advocaat zeggen. Er wonen in Nederland 16 miljoen mensen. Bij een kans van 1 op 100 blijven er dus nog genoeg Nederlanders over die ook dat profiel kunnen hebben.

Dat klopt, maar zo redeneert justitie niet. Die stelt de vraag: hoe groot is de kans dat al die mensen met hetzelfde profiel ook op cruciale tijdstippen op de plaats van het misdrijf gesignaleerd zijn? Zoals verdachte? Of dat zij er een voetafdruk achterlieten, zoals verdachte? Of dat hun DNA op het moordwapen werd gevonden, zoals dat van verdachte?

Die kans wordt dus kleiner naarmate er meer ander bewijsmateriaal tegen de

verdachte is. Een DNA-profiel kan daarom het doorslaggevend bewijs zijn, maar nooit het enige bewijs.

Kamerleden ontsteld Justitie leeft regels voor DNA niet na

Door een onzer redacteurs

RIJSWIJK, 3 MAART. Het Nederlands Forensisch Instituut van het ministerie van Justitie onderzoekt onrechtmatig verkregen DNA-bewijsmateriaal, met medeweten van justitie en politie.

Dit hebben medewerkers van de DNA-afdeling van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) tegenover deze krant erkend. De DNA-afdeling is verantwoordelijk voor al het DNA-onderzoek dat in Nederland in strafzaken wordt verricht. Een Kamermeerderheid spreekt van een „onacceptabele” (CDA) situatie die „te gek voor woorden is” (D66). „Dit kan niet” (VVD), „dit is misleiding van het recht” (RPF).

De politie levert het NFI bloed- of speekselmonsters van verdachten en biologische sporen die op de plaats van een misdrijf zijn achtergebleven, zoals haren of bloedvlekken. Officieren van justitie en rechter-co.mmissarissen geven de DNA-afdeling vervolgens de opdracht daaruit DNA-profielen te maken, die tijdens rechtszaken als bewijsmateriaal kunnen worden gebruikt. Bij de zwaarste misdrijven worden de DNA-profielen bovendien opgeslagen in de DNA-databank van het NFI.

Personen die geen verdachte zijn, mogen volgens de wet niet tot het afgeven van DNA-materiaal worden gedwongen om de privacy van burgers te waarborgen. Tijdens een onderzoek naar een oude moordzaak hebben politierechercheurs evenwel een DNA-monster aan het NFI aangeboden van een man die op dat moment niet officieel was aangemerkt als verdachte. Volgens de coördinator van de zaak op het NFI heeft de politie de

man in kwestie doelbewust een kop koffie aangeboden om het speeksel dat hij daarop achterliet buiten zijn medeweten naar het NFI te sturen. De rechter-commissaris die over de zaak ging droeg het NFI op uit dit onwettige bewijsmateriaal een DNA-profiel op te stellen, aldus de onderzoekers op de DNA-afdeling.

Het hoofd van de DNA-afdeling, H. Janssen, erkent vandaag in het magazine M van deze krant dat dit niet volgens de regels was. Volgens de coördinator van de moordzaak komt onrechtmatig DNA-bewijs „vaker” het NFI binnen. DNA-onderzoeker A. Kloosterman van het NFI zegt dat „al volop om mensen heen wordt gerechercheerd die mogelijk als verdachte worden aangemerkt.”

Volgens Janssen kunnen de ambtenaren van de DNA-afdeling niet anders dan onrechtmatig verkregen DNA-bewijs onderzoeken, als een rechter-commissaris daartoe opdracht geeft: „Wij worden wel geacht zulke opdrachten uit te voeren.” Bovendien kan de DNA-afdeling zelf onmogelijk controleren hoe de politie aan DNA-spooren komt, aldus Janssen.

D66-Kamerlid Dittrich, pleitbezorger van verruiming van DNA-onderzoek in strafzaken, zegt over de gang van zaken op het NFI: „Ik schrik hier enorm van”. [• Vervolg DNA: pagina 2]

• REPORTAGE: magazine M

‘Korthals moet dit absoluut ophelderen’

[• Vervolg van pagina 1] Dittrich heeft minister Korthals (Justitie) tijdens een DNA-debat in de Tweede Kamer gevraagd of het voorkwam dat de politie DNA-materiaal van mogelijke verdachten achterover drukt. „Korthals heeft toen ontkend dat het gebeurt. Hij moet dit absoluut ophelderen want het is funest: iedere advocaat die nadenkt zal twijfel gaan zaaien over DNA-bewijs.” Kamerlid Halsema (GroenLinks), sceptisch over DNA in strafzaken, noemt het „wel zeer problematisch als justitie zich niet aan zijn eigen rechtsregels houdt. De minister had dit moeten weten.” Evenals Dittrich kondigt zij aan schriftelijke vragen te zullen stellen aan Korthals. Dittrich wil een debat met de minister.

Kamerlid Niederer (VVD), partijgenoot van Korthals, vindt dat het college van procureurs-generaal „precies moet nagaan” hoe vaak het voorkomt dat het NFI onrechtmatig bewijsmateriaal onderzoekt. „Ik ga ervanuit dat het college actie onderneemt.” Van de Camp (CDA) wil dat Korthals „een verhelderend gesprek” aangaat met het NFI en de politie. Hij vindt dat de minister dit had moeten weten. „En als het NFI het de minister niet heeft gemeld, is dat heel verkeerd.”

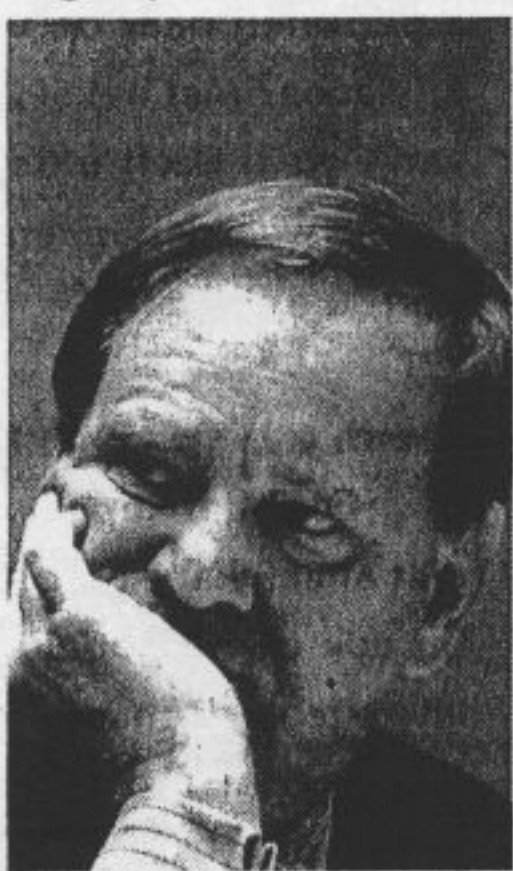
De Tweede-Kamerleden erkennen dat het NFI met de huidige regels nauwelijks de mogelijkheid heeft zelf te controleren of DNA-materiaal volgens de regels binnenkomt. „Het irriteert me enorm”, zegt Rouvoet (RPF). „We hebben al een te lange geschiedenis achter de rug van bevoegdheden die creatief werden opgerekt. We zijn weer terug in pre-Van Traa-tijden.”

Kamer boos over mogelijk onrechtmatig dna-onderzoek

DEN HAAG - Vrijwel de gehele Tweede Kamer wil opheldering van minister Korthals van Justitie over mogelijk onrechtmatig dna-onderzoek. Het zou gaan om het opstellen van dna-profielen van mensen die nog niet formeel als verdachte zijn aangemerkt. Zowel het D66-Kamerlid Dittrich als zijn GroenLinks-collega Halsema heeft schriftelijke vragen over de kwestie aangekondigd.

Ook de fracties van de VVD, het CDA en de ChristenUnie spreken van een „onacceptabele” situatie. „Het irriteert me enorm”, aldus het Kamerlid Rouvoet (ChristenUnie). Rouvoet was lid van de parlementaire enquêtecommissie-Van Traa die een aantal jaren geleden onderzoek deed naar ongeoorloofde opsporingsmethoden bij justitie en de politie.

„We hebben al een te lange geschiedenis achter de rug van bevoegdheden die creatief werden opgerekt. Zo komen we weer terug in het tijdperk voor Van Traa”. Aanleiding voor de vragen zijn mededelingen dit week-einde in NRC/Handelsblad van medewerkers van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) in Rijswijk dat zij in sommige gevallen in opdracht van justitie dna-profielen op-

• Minister Korthals Foto: ANP

stellen van mensen die nog niet formeel als verdachte zijn aangemerkt, maar van wie wel wordt vermoed dat zij bij een zwaar misdrijf zijn betrokken. Bovendien komt het voor dat mensen van wie het dna-profiel is opgeslagen daarvan niet op de hoogte zijn. Op dit moment mag Justitie alleen zonder instemming van betrokkenen dna-profielen samenstellen van mensen die worden verdacht van mis-

drijven waarop minimaal acht jaar gevangenisstraf staat. Korthals werkt - mede op aandrang van de Tweede Kamer - overigens wel aan plannen om daar vier jaar van te maken.

Bovendien wil de bewindsman dat iedereen die is veroordeeld voor een gewelds- of zedendelict zijn of haar dna-profiel in een databank laat opslaan. Verder wil Korthals het mogelijk maken dat dna-profielen worden gemaakt van nog onbekende verdachten om een aantal uiterlijke kenmerken te kunnen vaststellen, zoals geslacht, haarden huidskleur.

Het ministerie van Justitie ontkende zaterdag dat er sprake zou zijn van onrechtmatig dna-onderzoek. „Wij hebben geen aanwijzingen dat er aan het NFI onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal zou zijn aangeleverd”, aldus een woordvoerder. „Aan het specifieke geval dat in NRC/Handelsblad wordt genoemd, lag wel degelijk een bevel van de rechter-commissaris ten grondslag. De advocaat van de verdachte heeft daar bezwaar tegen aangetekend, maar het bevel is vervolgens door de raadkamer van de rechtbank goedgekeurd”. ANP

Kamer informeert naar ‘onwettige’ DNA-onderzoeken

ANP
DEN HAAG

Vrijwel de gehele Tweede Kamer wil opheldering van minister Korthals van Justitie over mogelijk onrechtmatig DNA-onderzoek. Het zou gaan om het opstellen van DNA-profielen van mensen die nog niet formeel als verdachte zijn aangemerkt. Zowel het D66-Kamerlid Dittrich als zijn GroenLinks-collega Halsema heeft schriftelijke vragen over de kwestie aangekondigd.

Ook de fracties van de VVD, het CDA en de ChristenUnie spreken van een „onacceptabele” situatie. „Het ergert me enorm”, aldus het Kamerlid Rouvoet (ChristenUnie). Rouvoet was lid van de parlementaire enquêtecommissie-Van Traa die een aantal jaren geleden onderzoek deed naar ongeoorloofde opsporingsmethoden bij justitie en de politie.

„We hebben al een te lange geschiedenis achter de rug van bevoegdheden die creatief werden opgerekt. Zo komen we weer terug in het tijdperk voor Van Traa.”

COMMENTAAR

DNA-ONDERZOEK

DE tijden van voor de parlementaire enquêtecommissie-Van Traa lijken te herleven. Voor de zoveelste keer in de zittingsperiode van het huidige kabinet ligt minister Korthals van Justitie onder vuur. Aanleiding is dit keer mogelijk onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal dat het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) is aangeleverd voor dna-onderzoek. Destijds waren het immers ook ongeoorloofde opsporingsmethoden bij justitie en politie, waarover de commissie-Van Traa zich boog en die de boeken ingingen als de IRT-affaire.

Op zich is er niets tegen het toepassen van moderne technieken bij de opsporing van verdachten, integendeel. Dna-onderzoek behoort daartoe en is per slot van rekening weinig meer dan een veredelde vingerafdruk. De opsporingsbevoegden hebben zich dan echter wel te houden aan de spelregels. En daarmee lijkt nu wel erg creatief te zijn omgesprongen.

ER zouden dna-profielen zijn samengesteld van personen die nog niet formeel als verdachte te boek staan. Een haar, wat speeksel aan een koffiekopje, er is maar weinig nodig dat afkomstig is van het menselijk lichaam om zo'n profiel te kunnen vervaardigen. Zonder toestemming van de betrokkene mag dat echter alleen als iemand wordt verdacht van een misdrijf waarop minstens acht jaar celstraf staat. Weliswaar werkt de minister aan verruiming van de mogelijkheden voor dna-onderzoek, maar zover is het nog niet. Het staat Justitie derhalve niet vrij daarop vooruit te lopen, hoe tenenkrommend dat ook mag zijn. Met onrechtmatig verkregen bewijsmateriaal kan de zwaarste crimineel op vrije voeten komen te staan. Als verantwoordelijk minister mag Korthals dat niet op zijn geweten willen hebben. De vraag is in welke bochten hij zich gaat wringen om ook in deze kwestie weer overeind te blijven.

HUGO VAN DEN BERG

Het Nederland Forensisch Instituut, verantwoordelijk voor onderzoek in strafzaken, heeft gezegd dat daar tegen de regels DNA-bewijs is onderzocht. Reacties op een „mistige” DNA-kwestie.

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 5 MAART. Er is een lustmoord gepleegd. De politie heeft een spermaspoor gevonden en heeft ook een mogelijke dader op het oog. Maar er zijn onvoldoende aanwijzingen om de man te mogen aanmerken als verdachte.

Dus nodigt de politie de man eens uit, waarbij het hoofddoel is hem een kopje koffie aan te bieden. Het speeksel dat hij daarop achterlaat, wordt naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) gestuurd, het laboratorium van het ministerie van Justitie dat alle DNA-onderzoeken in strafzaken doet.

Dat was „niet volgens de regels”, zeiden DNA-onderzoekers van het NFI afgelopen zaterdag in deze krant. Ze zeiden ook dat al „volop” om mensen heen wordt gerechercheerd die nog geen verdachte zijn, in de hoop op een DNA-profiel. In de praktijk van het NFI bleek zo te gebeuren waarvoor DNA-sceptici waarschuwen. Als regelgeving wordt opgerekt blijkt daaraan in de praktijk van het NFI weinig te doen. Een Kamermeerderheid reageerde vrijdags ontsteld en heeft inmiddels vragen bij minister Korthals (Justitie) ingediend.

Het ministerie van Justitie reageerde op de zaak van het kopje-koffie-DNA met: „Er ligt wel degelijk een bevel van de rechter-commissaris aan ten grondslag. De advocaat van de verdachte heeft daar bezwaar tegen aangetekend, maar het bevel is vervolgens door de raadkamer van de rechtbank goedgekeurd.”

Rechtssocioloog dr. Dick Hensing, hoogleraar aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit en voorzitter van de nieuwe onderzoeksschool Maatschappij en Veiligheid die het DNA-onderzoek kritisch volgt, plaatst vraagtekens bij die redenering: „Dat kan wel wezen, dat de raadkamer zoets zegt, maar als het anders in de wet staat wil ik eerst de Hoge Raad wel eens horen zeggen of die er ook zo over denkt.” Ook M. Guensberg, deken van de Nederlandse Orde van Advocaten denkt er zo over: „Je kunt niet op voorhand zeggen dat het dus wel goed is. Dat moet eerst bewezen worden. Er bestaat kennelijk een mistig gebied rond DNA-onderzoek dat verhelderd moet worden.” Guensberg vindt dat de methode van het kopje koffie „niet kan”: „De wetgever bepaalt wanneer je DNA mag gebruiken, en daar moet justitie zich aan houden.”

Dat heeft justitie gedaan, zegt een woordvoerder van het openbaar ministerie nu. „De man om wie het ging was wel degelijk verdachte.” Medewerkers van het NFI gaven een andere lezing. Zij vertelden dat dit pas in een later stadium zo was, en dat toen een tweede DNA-profiel van hem is gemaakt. Waarom zou het nodig zijn een tweede profiel te maken, als het eerste inderdaad meer dan duidelijk en rechtmatig was? „Er is ons niets bekend over het ongeoorloofd afnemen van DNA-bewijsmateriaal”, zegt het OM dan. „Maar als het zo is moet het NFI dat ophelderen zodat we maatregelen kunnen nemen.” Het OM wil dat het NFI zich hoe dan ook komt verantwoorden. „Er zal een gesprek plaatsvinden.”

Theo de Roos, hoogleraar strafrecht aan de Universiteit Leiden, stond al langer bekend als kritisch ten opzichte van DNA-onderzoek in strafzaken. „Maar in het NFI heb je toch vertrouwen, dat is zo'n eerbiedwaardig instituut.” Dat er een „beheersprobleem” is wat betreft de omgang met DNA-bewijsmateriaal zegt hij al langer. „Maar wat me nu verbijstert heeft is de ethiek binnen het instituut. De controle is niet aan hen, is de redenering. Als dat zo is vind ik het een onverantwoord risico dat het NFI de taak heeft gekregen om te zorgen dat DNA-bewijsmateriaal vernietigd of bewaard wordt.”

Zowel Hensing als De Roos vinden daarom dat er een onafhankelijk orgaan moet worden ingesteld om te controleren of DNA-bewijsmateriaal volgens de regels van de wet wordt gebruikt. Hensing denkt aan de Registratiekamer. Deze laat weten: „Als de minister naar ons toekomt zullen we het met hem bespreken.”

NRC 5/3 Op de koffie

DNA IS DE vingerafdruk van de eenentwintigste eeuw, zeggen pleitbezorgers van deze nieuwe opsporingstechniek graag. Geen reden dus er bijzonder over te doen. Neem nu iemand die door de politie op de koffie wordt genodigd. Letterlijk, een kopje koffie. Behalve een klantvriendelijk gebaar is dat ook een mooie gelegenheid een of meer vingerafdrukken veilig te stellen. Een achterbakse truc. Aan de andere kant is niemand verplicht zomaar even langs te komen op het bureau, laat staan een kopje koffie van de politie aan te nemen. De kans dat zo'n handigheidje tot Kamervragen leidt, lijkt in elk geval gering.

De analogie van DNA en de vingerafdruk is kennelijk niet zo ijzersterk als het de laatste tijd graag wordt voorgesteld. De truc met het koffiekopje, maar dan om lichaamsmateriaal ten behoeve van een DNA-test te vergaren, heeft Kamerbreed geleid tot ontsteltenis. Minister Korthals (Justitie) moet uitleg geven voor wat in elk geval door de DNA-onderzoekers zelf wordt gezien als een onrechtmatige procedure. Zij vonden het kennelijk niet op hun weg liggen daarover aan de bel te trekken bij de bevoegde instanties. Het is op zichzelf al een Kamerdebat waard of zo'n absolute ethische neutraliteit de justitiële onderzoeker past. Zo ja, waarvoor kan dat lab dan niet nog meer worden gebruikt?

EEN TWEDE is de vraag hoe moeilijk minister Korthals het zichzelf wil maken over dit concrete geval. De Hoge Raad heeft in juni 1999 bepaald dat de speciale DNA-procedure in de wet niet van toepassing is op materiaal dat bij wijze van spreken voor het oprapen ligt: kussensloop, tandenborstel, sigarettenpeuk. Waarom dan niet ook een koffiekopje? Het ging de Hoge Raad wel om personen tegen wie een verdenking bestaat.

Bij een niet-verdachte, zoals het geval van het koffiekopje, staat het de politie altijd vrij om medewerking te vragen, inclusief een DNA-test. Deze medewerking dient dan wel vrijwillig te zijn. Voor de praktijk van alledag is een variant van „wie zwijgt stemt toe” zeer verleidelijk. Rechters zijn in het verleden niet afkerig gebleken dit argument te honoreren. Zo werd een illegale zendamateur eens geacht in te stemmen met een verrassingsinval zonder huiszoekingsbevel, omdat hij niet direct luidkeels een halt had toegeroepen aan de politie toen deze zijn pand kwam binnenzetten. De zaak kwam wel bij de Hoge Raad maar niet om die reden.

Dat lot verdient de truc van het DNA-kopje koffie niet.

'DNA ontfutselen via een kopje koffie is toegestaan'

Den Haag — Het Nederlands Forensisch Instituut, politie en justitie zijn hun boekje niet te buiten gegaan bij het verzamelen en onderzoeken van DNA-materiaal in een moordzaak. De verdachte in deze zaak werd geobserveerd door de politie. Tijdens de observatie werd de man betrappt op winkeldiefstal, zodat hij op het politiebureau belandde. Het was op dat bureau „de gangbare bejegening van een verdachte” om koffie aan te bieden, aldus minister Korthals van Justitie gisteren. De rechter-commissaris die belast was met de moordzaak, heeft vervolgens opdracht gegeven het cel-

materiaal op het kopje te onderzoeken. De raadkamer van de rechtbank heeft eerder al geoordeeld dat deze gang van zaken door de beugel kon, stelt de VVD-bewindsman. Volgens het zogenoemde tandenborstelarrest van de Hoge Raad is het toegestaan DNA-materiaal van verdachten te verzamelen dat afkomstig is van in beslag genomen voorwerpen, zoals tandenborstels, kammetjes of bekers. Dit mag ook als de betrokkene het niet weet. De rechter zal zich later, tijdens de zitting, nog uitspreken over de rechtmatigheid.

Regels voor DNA niet overtreden
Korthals spreekt tegen dat politie en justitie de wet negerden

van onze redactie politiek
Trouw, 2001-03-20

DEN HAAG - Het Nederlands Forensisch Instituut (NFI), politie en justitie hebben geen regels overtreden bij het verzamelen en onderzoeken van DNA in een moordzaak. Minister Korthals (VVD, justitie) antwoordt dat op kamervragen.

NRC Handelsblad meldde 3 maart dat medewerkers van het NFI stelden dat op hun instituut met medeweten van politie en justitie DNA werd onderzocht van

mensen die nog niet verdacht zijn. Zo zou in een moordzaak een man die geen verdachte was, maar tegen wie wel verdenkingen bestonden, zijn uitgenodigd op het politiebureau om vragen te beantwoorden. Om aan DNA te komen kreeg hij kopje koffie. Het speeksel op het kopje ging vervolgens met toestemming van de rechter-commissaris naar het NFI voor onderzoek. Het is in strijd met de wet om DNA te verzamelen van mensen die niet verdacht zijn van een ernstig delict. Kamerleden toonden zich dan ook beducht voor een terugkeer van de tijden van voor de parlementaire-enquête Van Traa, toen

Korpschef: politie niet klaar voor DNA-wet

Van onze verslaggeefster
Annieke Kranenberg
AMSTERDAM

De nieuwe DNA-wet bezorgt de politie meer werk dan ze aankant. De overheid is zich daar onvolledig bewust. Dat vindt de Groningse korpschef B. Welten, die binnen de Raad van Hoofddistricten is belast met de invoering van de nieuwe wet die DNA-onderzoek bij inbraken mogelijk maakt. 'Het is een illusie te denken dat de politie dat werk er zomaar bij kan doen.'

Als straks de nieuwe DNA-wet van kracht wordt - die alleen nog door de Eerste Kamer moet worden goedgekeurd - is DNA-onderzoek mogelijk bij misdrijven waar vier jaar celstraf of meer op staat.

De politie is ervan overtuigd dat het totale aantal inbraken door een beperkte groep daders wordt gepleegd. Daarom, zo is de verwachting, zal één profiel van biologische sporen in de DNA-databank meerdere 'hits' opleveren, zodat meerdere inbraken worden opgelost of aan elkaar kunnen worden gekoppeld.

De technische recherche is gespecialiseerd in het opsporen van erfelijk materiaal. Wegens personeelstekort worden bij sommige politiekorpsen echter alleen agenten ingezet bij inbraken. Straks moeten zij ook sporen naar sporen als bloed en haren. 'Daar zijn agenten niet voor opgeleid. Dat kunnen we onmogelijk van ze ver-

politie en justitie zich bedienden van ongeoorloofde opsporingsmethoden. Maar Korthals ontkent dat daar sprake van is. De man in kwestie was wél verdachte in de moordzaak. Volgens de minister liep er al een gerechtelijk vooronderzoek. De politie volgde zijn gangen. Rechercheurs betrapten hem op winkeldiefstal en brachten hem op. Als gebruikelijk kreeg de man op het bureau koffie. De rechter-commissaris die belast was met de moordzaak heeft vervolgens opdracht gegeven het DNA-materiaal te onderzoeken. Korthals wijst erop dat de raadkamer van de rechtbank al eerder heeft geoordeeld dat deze gang van zaken door de beugel kon. Volgens het zogenoemde tandenborstelarrest van de Hoge Raad is het toegestaan DNA-materiaal van verdachten te verzamelen dat afkomstig is van in beslag genomen voorwerpen als tandenborstels, kammetjes of bekers. Dit mag ook als de betrokkene het niet weet. De rechter zal zich later, tijdens de zitting, ook nog uitspreken over de rechtmatigheid van het zo verkregen bewijsmateriaal.

wachten', vindt Welten.

De politie is erg gelukkig met DNA-onderzoek als extra opsporingsmiddel, zegt de korpschef. 'Maar wij kunnen niet zoeken naar alle biologische sporen.' Niet alleen de politie raakt dan overbelast, voorziet Welten. Ook het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht moeten een toenemend aantal strafzaken verwerken. En een hoger ophelderingspercentage leidt tot vollere gevangnissen.

'We moeten onderzoeken waar onze prioriteit ligt en welke mogelijkheden we hebben om de wet optimaal te benutten.' Daarover moet volgens de hoofdcommissaris een debat op gang komen. 'De politiek zal met een bestuurlijk antwoord moeten komen.' Zo mag het aantal technisch rechercheurs niet worden uitgebreid ten koste van het blauw op straat, meent Welten. 'Toezicht blijft belangrijker dan opsporen.'

Korthals: verruim wet onderzoek naar DNA

DEN HAAG, 24 MAART. Als het aan minister Korthals (Justitie) ligt, kan DNA-onderzoek straks niet alleen bij veroordeelden plaatsvinden, maar ook bij personen die zijn ontslagen van rechtsvervolging en een maatregel opgelegd hebben gekregen. Het gaat om daders die in een psychiatrisch ziekenhuis of een jeugdinstelling zijn geplaatst of tbs met dwangverpleging hebben.

Dat blijkt uit het voorontwerp van de wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, dat Korthals ter kennisneming naar de Tweede Kamer en belanghebbende organisaties zal sturen. Het voorstel heeft

het materiaal kunnen worden gekoppeld aan één bepaalde verdachte. De meeste Europese landen willen niet verder gaan, volgens Brusselse diplomaten omdat zij bang zijn dat diepgaande analyses van het DNA-materiaal uiteindelijk ook gebruikt zullen worden bij de vaststelling van genetische afwijkingen en erfelijke ziekten bij verdachten.

Korthals aan de Tweede Kamer dat hij van plan is om in Nederland zelf de DNA-techniek intensiever te gebruiken bij de opsporing. Er komen steeds meer technieken beschikbaar om uit het DNA-materiaal een volledig profiel van de drager te destilleren. Het gaat dan om uiterlijke kenmerken als ras en geslacht.

Van onze correspondent
BRUSSEL

Nederland wil dat Europese politiediensten hun gezamenlijke DNA-database ook gaan gebruiken voor het vaststellen van uiterlijke kenmerken van verdachten. Op basis van DNA-materiaal dat op de plaats van een misdrijf wordt aangetroffen, zouden volgens het ministerie van Justitie nu al ras en geslacht van onbekende verdachten kunnen worden vastgesteld.

betrekking op daders van ernstige geweld- en zedenmisdrijven.

De bewindsman beoogt met het voorstel dat veroordeelde zeden-delinquenten en geweldplegers in de toekomst altijd DNA-materiaal afstaan. Dit materiaal wordt opgeslagen in een DNA-databank zodat justitie gemakkelijker kan zien of bij een misdrijf een eerder dader opnieuw in de fout is gegaan. Korthals denkt dat opname in een DNA-databank preventief werkt op het gedrag van veroordeelden.

Op het moment dat de wet in werking treedt, mag de afname van celmateriaal plaatsvinden bij personen die dan zijn veroordeeld en hun straf uitzitten of nog moeten ondergaan. De nieuwe wet is niet van toepassing op mensen die hun straf dan al achter de rug hebben. Verder wil Korthals dat de veroordeelde de mogelijkheid krijgt bezwaar in te dienen bij de rechter als hij het niet eens is met een DNA-onderzoek.

Korthals had al aangekondigd met een apart wetsvoorstel te komen over afname van DNA bij reeds veroordeelden. Het staat los van de plannen voor DNA-onderzoek bij mensen die worden verdacht van een misdrijf waarop vier jaar cel of meer staat. In deze gevallen kan het DNA helpen bij de oplossing van het misdrijf. (ANP)

Delinquenten moeten voortaan DNA afstaan

DEN HAAG - Delinquenten die hun straf voor gewelds- en zedenmisdrijven nog uitzitten, moeten in de toekomst DNA afstaan. Het kabinet heeft vrijdag ingestemd met dit wetsvoorstel van minister Korthals van Justitie. De wet moet opsporing en vervolging van daders vergemakkelijken als die na vrijlating in herhaling vallen. De DNA-databank leidt er verder toe dat reeds gepleegde misdrijven alsnog kunnen worden opgelost, verwacht Korthals. Ten slotte gaat volgens hem een preventieve werking uit van de DNA-databank.

Ondanks die Europese terughoudendheid heeft Nederland in januari het voorstel gedaan om de analyse van het DNA uit te breiden tot de bepaling van uiterlijke persoonskenmerken. Dinsdag bleek dat Zweden, dat dit halfjaar voorzitter is van de Europese Unie, het Nederlandse plan voorlopig niet in behandeling wil nemen. Zweden gaat nu eerst het oorspronkelijke EU-voorstel verder uitwerken.

Nog voordat minister Korthals het voorstel klaar heeft dat de invoering van deze technieken in Nederland mogelijk moet maken, probeert hij de EU ervan te overtuigen dat ze in de hele Unie moeten worden toegepast. Hij gaat daarmee een stuk verder dan de oorspronkelijke Europese plannen.

Die voorzagen in de bepaling van zeven verschillende zogeheten 'markers' op het DNA. Op die markers zou de vergelijking van het materiaal plaatsvinden en zou

In de nabije toekomst kunnen ook andere uiterlijke kenmerken, zoals kleur van haren en ogen, uit het DNA-materiaal worden afgeleid. Die gegevens moeten dan worden gebruikt bij de opsporing van de verdachten. Nederland heeft dit voorstel in januari ingebracht

'Gebruik DNA ook voor signalement'

Na jaren is gisteren acht jaar celstraf en tbs is geëist tegen Hendrik S., verdacht van twee oude moordzaken.

Door onze redacteur
MARGRIET OOSTVEEN

GRONINGEN, 16 FEBR. Aan het einde van de rechtszitting glipt de moeder stil naar voren. Een paar seconden staat de kleine vrouw vlak achter Hendrik S., verdacht van het doden van haar dochter Anne de Ruijter de Wildt. Peinzend neemt ze hem in zich op. Jaren vocht zij met haar man om heropening van het onderzoek naar de dader. Nu wil zij hem eindelijk aankijken.

Kort daarvoor ciste het openbaar ministerie voor de Groningse rechtbank gisteren acht jaar gevangenisstraf en tbs tegen S., wegens het wurgen van 18-jarige Anne de Ruijter de Wildt in 1997 en van de 26-jarige Annet van Reen in 1994. Officier van justitie G. Souëer wilde geen levenslang eisen, hij vindt dat S. uitzicht op terugkeer in de maatschappij verdient als hij meewerkt aan een tbs-behandeling. Na levenslang is de maximale celstraf voor tweevoudige doodslag 20 jaar, maar de wet schrijft voor dat andere straffen daarop in

Burgerinitiatief keerpunt in zaak-Anne de Ruijter de Wildt Acht jaar geëist na actie ouders

minderung worden gebracht. En S. is sinds 1994 meermalen veroordeeld: voor berovingen, onvoering en verkrachting moet hij in totaal al 11 jaar en 7 maanden uitzitten.

S. werd pas in juni vorig jaar aangehouden, niet in het minst dankzij inspanningen van de ouders van Anne de Ruijter de Wildt. Uit frustratie over het vastgelopen onderzoek in de zaak ging vader Jaap de Ruijter de Wildt actie voeren met zijn daartoe opgerichte 'Stichting Groningen Veilig'. Na de zitting is hij teleurgesteld over de eis: „Ik hoopte op levenslang.” Tweeënhalf jaar streed De Ruijter de Wildt voor heropening van deze zaak en van het onderzoek naar tien andere onopgeloste moorden in Groningen. Tienduizenden handtekeningen haalde hij op. Ook schakelde De Ruijter de Wildt misdaadverslaggever Peter R. de Vries in om druk op justitie uit te oefenen. Ze wilden een *second opinion* over het DNA-spoor dat onder een nagel van zijn dochter was gevonden.

Niet eerder had een burgerinitiatief zoveel invloed op politie en justitie. De politie in Groningen en Utrecht richtten zogenoemde *cold case squads* op, die oude moordzaken opnieuw gingen bestuderen. Utrecht nam de zaak Van Reen opnieuw onder de loep en vond DNA op een bewaarde sigarettenpeuk. En nadat Peter R. de Vries een tegenonderzoek op het DNA uit de zaak-Anne de Ruijter de Wildt had laten verrichten, besloot justitie het profiel daaruit te laten opnemen in de DNA-databank van het Nederlands Forensisch Instituut.

Toen volgde in juni vorig jaar twee spectaculaire hits: de DNA-profielen uit zowel de zaak-Van Reen als uit de zaak-Anne de Ruijter de Wildt *matchten* met het profiel van Hendrik S.. Zijn profiel was in de databank opgeslagen, nadat S. was veroordeeld voor ontvoering en verkrachting van een 72-jarige vrouw in 1998. S. bekende de twee moorden. Kort daarna kondigde minister Korthals (Justitie) aan dat alle oude moord- en zeden-

zaken in Nederland opnieuw bekeken moeten worden op DNA-sporingen.

De publiciteit rond de geruchtmakende bekentenis van Hendrik S. wekte de indruk dat deze prompt tot stand kwam, alsof hij dankzij het DNA-bewijs met zijn rug tegen de muur stond. Tijdens de zitting blijkt dat dit bepaald niet het geval was. De politie heeft onder zware druk verhoord. Er werd een draaiboek opgesteld, zegt de officier, die daarover vertelt alsof het een militaire operatie betrof. Er was een „regiekamer”, waaruit een „coach” en een psycholoog de verhoren volgden en aanwijzingen gaven.

Over Annet van Reen zei S. in de verhoorstudio dat zij samen naar een bouwterrein waren gegaan om drugs te gebruiken. Daar had hij haar gewurgd uit woede, hij dacht dat zij zijn „dope” achterover had gedrukt. Over Anne de Ruijter de Wildt vertelde hij dat hij haar had beroofd, toen zij 's nachts naar huis liep vanaf het station in Groningen.

Toen er passanten langskwamen, zou hij haar in een houdgreep om haar hals hebben genomen, waarna zij „slap neerviel”. Hendrik S. had verklaard: „Dat van Anne zit me heel hoog. Zij kende het slechte leven niet. Het was een heel onschuldig meisje.”

De laatste bekentenis heeft Hendrik S. in januari ingetrokken. De bewijzen tegen S. mogen dan wel wettig zijn, zegt advocaat C. Eenhoorn, overtuigend vindt hij ze niet. Hij meent dat S. tijdens de verhoren onder ontoelaatbare druk is gezet en vraagt vrijspraak.

Het gezicht van Hendrik S. is al die tijd verborgen onder een grote capuchon. Hij heeft gevraagd of dat mocht, omdat een camera-ploeg van Peter R. de Vries toestemming heeft gekregen de gehele zitting op te nemen. S. kwam op krukken de rechtszaal in. Hij blijkt in 1997 in zijn rug te zijn gestoken met een schaar, sindsdien heeft hij een gedeeltelijke dwarslaesie.

„Wat er in een mensenleven kan gebeuren, daar staan de mensen

De genetische vingerafdruk wint aan kracht als opsporingsmiddel in strafzaken. Hoezo een *perfect crime*? Iedere misdadiger maakt wel ergens een foutje. Op bezoek bij de Unit Forensisch Technisch Onderzoek in Tilburg: 'Wie weet rolt er zelfs een verkrachting uit.'

VK 14/3

door Annieke Kranenberg

DE KASSAJUFFROUWEN van het pompstation slaan nauwelijks acht op rechercheur Richard van den Broek, die met een lange pincet in een aantal vuilniszakken port. Luidruchtig praten ze bij de koffieautomaat over de gewapende overval van enkele uren geleden, terwijl de klanten zich opvallend onverschillig tonen. Afrekenen en wegwezen.

Dat komt Van den Broek (49) goed van pas. Hoe meer mensen in de zaak aanwezig zijn, des te groter het gevaar dat eventuele sporen van de daders verloren gaan. De rechercheur van de Unit Forensisch Technisch Onderzoek politiekorps Midden en West Brabant moet echter constateren dat de twee mannen - die vanochtend om zes uur het pompstation overvielen - ervaren te werk zijn gegaan.

De daders lieten de pompbediende, een jonge meid, onder bedreiging van een mes geld en sigaretten in tassen stoppen. 'Als je doet wat ik zeg, overkomt je niets', had de overvalleur, gemaskeerd door muts en zonnebril, gezegd. Dat advies volgde ze op, want 'm'n eigen kan ik maar een keer verliezen', vertelt ze enkele uren later aan Van den Broek. Gewiekst beviel de dader het meisje de videoband uit de recorder te halen. Beeldregistratie is niet altijd een beproefd middel meer, verzucht de rechercheur.

De daders - die het meisje opsloten en er op een scooter vandoor gingen - hebben waarschijnlijk niets met hun blote vingers aangeraakt. De rechercheur betwijfelt of de vingerafdrukken, die hij dichtbij de kassa heeft aangetroffen, bruikbaar zijn. Tenminste een van de overvallers droeg handschoenen. Dezelfde plastic handschoenen die bij de benzinepompen voor de automobilisten hangen, heeft het meisje gezien.

Met het blote oog is geen spoorje bewijsmateriaal waar te nemen. Een *perfect crime*? Welnee, de meeste criminelen maken wel ergens een foutje, weet Van den Broek, die al 25 jaar het vak beoefent. Om erachter te komen waar de overvallers een steekje hebben laten vallen, moet hij in hun criminele brein kruipen. Waar hebben ze gelopen? Wanneer werd de spanning hen mogelijk te veel?

Met de lange pincet uit zijn 'microsporenkoffer' vist Van den Broek een paar plastic handschoenen uit een

vuilniszak. 'Sommige handschoenen zijn met dieselolie bevuild, maar deze niet. Bovendien zijn ze vrij recent weggegooid. Ze lagen bovenop.'

De kans dat de dader deze handschoenen heeft gedragen, is volgens Van den Broek vrij groot. Wellicht vond de dader het te opvallend met de handschoenen op de scooter te rijden en heeft hij ze meteen weggegooid, redeneert hij. En dat was niet zo snuger. 'In de handschoenen zitten waarschijnlijk huidschilfers van de dader waaruit een DNA-profiel kan worden gemaakt.'

Nu criminelen steeds slinker opereren, wint de genetische 'vingerafdruk' - halverwege de jaren tachtig ontdekt door de Britse geneticus Alec Jeffreys - aan kracht als opsporingsmiddel in strafzaken. Een beetje slimme boef trekt op zijn minst handschoenen aan, opdat hij geen vingerafdrukken achterlaat. Hij kan echter moeilijker voorkomen dat hij lichaamsresten als speeksel (op een sigaret) of haren achterlaat.

Uit deze biologische sporen maakt het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) DNA-profielen, die sinds 1997 worden opgeslagen in een databank. Daarin staan inmiddels bijna elfhonderd profielen van personen en 31 honderd van sporen geregistreerd. Dat zijn nu nog profielen van ernstige geweld- en zedendelicten. Onder de huidige wetgeving mag een verdachte alleen gedwongen worden mee te werken aan DNA-onderzoek bij misdrijven waarop acht jaar of meer celstraf staat, of bij enkele strafbare feiten van zes jaar of meer zoals ontucht. Van de verdachte wordt met een wattenstaafje wangslim afgenomen.

Maar minister Korthals van Justitie en de Tweede Kamer willen verplicht DNA-onderzoek mogelijk maken bij misdrijven waar vier jaar gevangenisstraf of meer op staat, zoals woninginbraken. Het NFI verwacht dat er jaarlijks tot dertigduizend profielen bijkomen. De politie is ervan overtuigd dat het aantal inbraken door een beperkte groep daders wordt gepleegd. Daarom, zo is de verwachting, zal één profiel in de DNA-databank meerdere 'hits' opleveren. Zodat in een klap meerdere zaken worden opgelost of aan elkaar kunnen worden gekoppeld.

Wanneer de nieuwe wet van kracht wordt, is nog onduidelijk. Wel is een

grootschalig project op gang gebracht dat politie en justitie voor 2004 moet klaarstomen voor de nieuwe DNA-wet. Dat er voor de invoering van de wet nog veel moet veranderen, staat vast.

Het aantal biologische sporen dat de politie aanlevert, zal drastisch toenemen. Het NFI zal deze snel moeten verwerken, anders komt het DNA-onderzoek in zware zeden- en geweldzaken in het gedrang. Nu wordt meestal een 'stuk van overtuiging' - zoals een sigarettenpeuk met speeksel - opgestuurd naar Rijswijk. In de toekomst moeten de politiekorpsen zelf kant-en-klare monsters van biologische sporen van inbraken aanleveren.

Samen met de politiekorpsen van Utrecht en Midden en West Brabant onderzoekt het NFI hoe dat vorm moet krijgen. In april begint een project dat moet leiden tot gestandaardiseerde procedures van DNA-onderzoek bij inbraken. Eerder werkten de instanties samen om te kijken of er wel biologische sporen worden aangetroffen bij inbraken, hetgeen in 12 procent het geval was.

VOORDAT DEZE procedures in heel Nederland zullen gelden, moet bij verschillende korpsen het een en ander worden vertimmerd en aangeschaft. Zo hebben nog niet alle korpsen een laboratorium met aparte ruimten voor sporenonderzoek van verdachten en slachtoffers. Dat is nodig om te voorkomen dat het erfelijk materiaal vermengd raakt, waardoor de sporen onbruikbaar worden, zegt Fred Tullener, projectleider DNA-wet politie.

Daarnaast moet de politie worden bijgeschoold, opdat iedereen weet wat biologische sporen zijn en hoe die moeten worden veiliggesteld. Niet in de laatste plaats de basis politiefunctionaris (agent), omdat hij meestal als

eerste op een plaats-delict aanwezig is.

Wegens een tekort aan personeel komt in sommige politiedistricten, zoals in de regio Amsterdam, de technische recherche al niet eens meer opdraven bij een woninginbraak. Daar verrichten agenten het eigenlijke werk van de technische recherche. Straks moeten de agenten ook zoeken naar biologische sporen. 'Ik denk niet dat het verstandig is', zegt Tullener, 'het is echt specialistenwerk.' Desalniettemin wordt hiervoor een onderwijsprogramma ontwikkeld.

Jan Vos, operationeel chef van de Unit Forensisch Technisch Onderzoek in Tilburg, gelooft ook niet dat een agent hetzelfde scherpe oog als een technisch rechercheur bezit. Logisch, want de 45 rechercheurs van zijn afdeling hebben jarenlange ervaring, lezen vakliteratuur en worden continu bijgeschoold. Niet alleen kan het NFI van onzichtbare sporen (zoals zweet) al een DNA-profiel maken, ook de rechercheurs worden met behulp van nieuwe technieken steeds handiger in het vinden van die sporen.

'Stel dat een man daar zijn vrouw doodschiet', zegt Vos (53) terwijl hij naar de witte kantoormuur wijst. De muur zit vol bloedspatten en om dat te verdoezelen, plakt hij er behang overheen. Zelfs jaren later kan met behulp van een bepaalde chemische stof het bloed worden opgelicht, zegt Vos. 'Daaruit kan DNA worden gehaald.'

In het laboratorium toont een rechercheur een T-shirt. Schoon shirtje, zo te zien. De oksel wordt onder de *crime scope* (een speciale lamp) gelegd en plotseling worden zweetvlekken zichtbaar. Hetzelfde geldt voor minuscule spermavlekjes in een slipje en een tandenafdruk (met speeksel) op huid. Ook daarvan kan een DNA-profiel worden gemaakt.

In de garage van het lab hangen lapjes van verschillende materialen als vitrage, leer, katoen aan een waslijn te drogen. 'Dat is ons nieuwste experiment', legt Vos uit. De lapjes met biologische sporen zijn verscheidene keren op verschillende temperaturen gewassen. Met fluoriseïne (een stof gebruikt in de oogheelkunde) wordt getracht de sporen toch weer zichtbaar te maken voor DNA-onderzoek.

'We moeten ons continu blijven ontwikkelen om de criminelen bij te

ree in Leeuwarden vraagt het grootscheepse DNA-onderzoek onder vier- tot zeshonderd mannen veel meer tijd dan verwacht.

Marianne Vaatstra werd twee jaar geleden in een weiland bij Veenklooster verkracht en vermoord.

Voor het doorspitten van duizenden dossiers van zeden- en geweldsdelinquenten uit het hele land is tijdrovend.

Meer rechercheurs op zaak-Vaatstra

ANP

LEEUWARDEN

Het recherchebijstandsteam dat de moord op de 16-jarige Marianne Vaatstra onderzoekt, wordt met vier man uitgebreid tot twintig rechercheurs. Ook zal het onderzoek twee maanden langer duren. De einddatum is nu bepaald op 1 juli.

Volgens het Openbaar Ministe-

kunnen houden', zegt Vos. Want hoe vaker een crimineel voor de rechter verschijnt, hoe slimmer hij wordt. Tijdens het proces wordt precies uit de doeken gedaan waar en hoe bewijsmateriaal is vergaard. Daarom zijn de technische rechercheurs volgens Vos specialisten in het wantrouwen. 'Ze moeten er altijd rekening mee houden dat ze voor de gek worden gehouden.'

Ook met biologische sporen kan worden gesjoemeld. In Amerika probeerde een verkrachter de politie te misleiden door het sperma van iemand anders in het slachtoffer te brengen. Een inbreker kan een willekeurige sigarettenpeuk achterlaten. 'In Nederland is zoets nog niet voorgekomen', meent Vos.

Bij een woninginbraak worden geen geavanceerde technieken gebruikt. 'Er is geen beginnen aan om daar naar onzichtbare sporen en huidschilfers te zoeken', zegt Vos. Wel nemen technische rechercheurs al steeds vaker hun DNA-koffer mee naar een inbraak.

Van den Broeks volgende klus is een woninginbraak 'met bloedsporen'. De schuchtere bewoonster van het rijtjeshuis is duidelijk nog niet van de schrik bekomen. Met trillende stem legt ze uit dat 'de jongens' alleen haar portemonnee hebben ontvreemd. Een vluggerd. Daardoor zijn de inbrekers - een buurtbewoner zag twee jonge mannen - niet erg secuur te werk gegaan.

In het halletje van de tuin naar de woonkamer hebben ze de bol van een lamp gedraaid; waarschijnlijk vonden ze het te link in fel licht de buitendeur te forceren. Een van hen heeft bloed achtergelaten op de lampenbol, die de inbrekers keurig op de tuintafel van de weduwe achterlieten. Een alerte agente ontdekte de bloedsporen.

Van den Broek bekijkt de lamp tevreden: onmiskenbaar bloed. De vlekken wrijft hij aan een lang wattenstaafje dat hij opbergt in een koker. Hij vindt ook duidelijke vingerafdrukken op lamp en deur, wat een DNA-profiel eigenlijk overbodig maakt. Maar, zo verwacht de rechercheur, onder de nieuwe wet zal de officier van justitie daartoe toch beslissen. Het profiel kan in de DNA-databank immers een *match* opleveren waardoor verschillende inbraken aan elkaar kunnen worden gekoppeld. 'Wie weet rolt er zelfs een verkrachting uit.'

vaak niet bij stil", zegt de voorzitter van de rechtbank F. Wieland met enig mededogen tegen S. „Die leven in de roes van hun eigen geluk." We moeten niet denken dat de ongelukkige jeugd van Hendrik S. een smoes is, laat hij doorschemeren. Vóór zijn negende deed S. het goed op school, hij speelde graag schaak. Toen moet tussen hem en zijn ouders iets verschrikkelijks zijn gebeurd - als de rechter daarover wil beginnen vraagt de verdachte met klem het niet hardop te zeggen. Vanaf toen zwierf S. van jeugdinstelling naar jeugdinstelling. Hij belandde noodgedwongen tussen jeugd-tbs'ers, omdat nergens anders plaats voor hem was, hij werd gesard en mishandeld en gedwongen tot het plegen van diefstal.

De psychiaters van het Pieter Baan Centrum constateerden dat S. een tweevoudige persoonlijkheidsstoornis opliep: hij is een 'borderliner', die een permanente angst voor de wereld om hem heen omzet in agressie. Ze achtten hem verminderd toerekeningsvatbaar en adviseerden daarom tbs. Daarbij is wel opgemerkt dat S. een gevaarlijke patiënt zal zijn; de kans dat hij zijn behandelaars zal proberen te gijzelen wordt niet uitgesloten.

Acht jaar na bewijs met DNA

NR
Door een onzer redacteurs
ROTTERDAM, 2 MAART. De rechtbank in Groningen heeft de 30-jarige Hendrik S. gisteren veroordeeld tot acht jaar celstraf en tbs wegens doodslag op Anne de Ruijter de Wildt (18) in 1997 en Annet van Reen (26) in 1994.

Het vonnis is conform de eis van de officier van justitie. Openbaar ministerie en rechtbank hielden rekening met gevangenisstraffen van bij elkaar 12 jaar die de afgelopen jaren al aan Hendrik S. zijn opgelegd voor beroving, ontvoering en verkrachting en die hij op het moment uitzit. Dit omdat de maximaal opgelegde gevangenisstraffen na levenslang de 20 jaar niet mogen overschrijden.

Officier van justitie G. Souëf wilde geen levenslang eisen, omdat S. volgens hem uitzicht op terugkeer in de maatschappij verdient als hij meewerkt aan een tbs-behandeling. Traumatische ervaringen in zijn vroege jeugd hebben bij Hendrik S. een ernstige tweevoudige persoonlijkheidsstoornis veroorzaakt, aldus het psychiatrisch rapport van het Pieter Baan Centrum, waarin hij verminderd toerekeningsvatbaar werd verklaard.

Hendrik S. werd pas in juni vorig jaar aangehouden, mede dankzij inspanningen van de ouders van Anne de Ruijter de Wildt. Zij voerden met succes actie voor heropening van het onderzoek naar de moord op hun dochter.

De zaak heeft grote invloed gehad op het DNA-onderzoek in strafzaken, sinds S. als hoofdverdachte werd geïdentificeerd dankzij twee 'hits' in de DNA-databank van justitie. Hij bekende al snel dat hij de vrouwen om het leven had gebracht. Minister Korthals (Justitie) kondigde daarop aan dat alle oude moord- en zedenzaken opnieuw bekeken zullen worden op DNA-sporen.

Dag van de verklaring van Martin C. in zaak Sybine Jansons
16 maart 2001, ANP

AMSTERDAM (ANP) - Tot nu toe deed hij er het zwijgen toe. De 38-jarige Martin C., veroordeeld voor het doden en verkrachten van Sybine Jansons. Begin december zei hij voor het gerechtshof in Amsterdam

Kindermoordenteam heropent eerste zaak

DRIEBERGEN - Het speciaal geformeerde Kindermoordenteam van de politie gaat eind maart het eerste onderzoek heropenen. Dat zegt teamleider H. Doeland in het eigen blad van het korps landelijke politiediensten (KLPD).

Het rechercheteam kindermoorden is 1 januari van start gegaan. Het team moet alsnog proberen vijftien zaken van vermoorde of verdwenen kinderen uit de afgelopen zestien jaar op te helderen.

De eerste maanden heeft het bovenregionaal team, waarin de

korpsen Amsterdam, Haaglanden, Utrecht, Midden- en West-Brabant en het KLPD samenwerken, gebruikt om dossiers van onopgeloste zaken van kindermoord of vermiste kinderen boven water te krijgen.

„Dat bleek moeilijker dan aanvankelijk werd gedacht. Met name door de reorganisatie van de politie was soms niet duidelijk waar dossiers werden bewaard. Het kindermoordenteam heeft inmiddels van tien onopgeloste zaken de basisinformatie binnen. Eind van de

ze maand wordt het eerste onderzoek heropend, verwacht Doeland.

Volgens hem zijn er zeker kansen op resultaten in zaken van soms vijftien jaar oud. „Intussen zijn we bij de politie bedreven in misdaadanalyse. Dat was tien jaar geleden nog niet echt ingeburgerd. En ook de ontwikkelingen op het terrein van dna en automatisering zijn razendsnel gegaan. Het kan dus zijn dat we nu wel resultaat boeken met bloed- of haarmonsters, die tien jaar geleden tot niets leidden", zegt de teamleider.(ANP)

Politieteam onderzoekt eerste oude kindermoord

DRIEBERGEN - Het speciaal geformeerde Kindermoordenteam van de politie gaat eind maart het eerste onderzoek heropenen. Dat zegt teamleider H. Doeland in het blad van het korps landelijke politiediensten (KLPD). Het rechercheteam kindermoorden is 1 januari van start gegaan. Het team moet alsnog proberen vijftien zaken van vermoorde of verdwenen kinderen uit de afgelopen zestien jaar op te helderen. (ANP) V.K.J.

Verdachte dubbele moord in beroep

GRONINGEN - Henk S. (30) uit Groningen gaat in beroep tegen zijn veroordeling voor de moord op de Groningse studente Anne de Ruijter de Wildt en de Utrechtse Andrea van Reen. Twee weken geleden werd S. veroordeeld tot acht jaar en tbs met dwangverpleging wegens doodslag op beide vrouwen.

De Groninger hoopt het gerechtshof in Leeuwarden ervan te overtuigen dat hij Anne de Ruijter de Wildt niet heeft omgebracht. Hij heeft dat na zijn aanhouding bij de politie aanvankelijk wel bekend maar kwam daar later op terug. (ANP)

dat hij bereid is op termijn een verklaring af te leggen. Vrijdag wordt de zaak inhoudelijk behandeld in hoger beroep. Vraag is of Martin C. zijn stilzwijgen zal doorbreken.

De 13-jarige Sybine Jansons verdween op 19 januari 1999 op klaarlichte dag in de buurt van haar woonplaats Maarn. Een grootscheepse zoekactie leverde alleen haar fiets op.

Haar lichaam werd ruim een maand later gevonden in een vaart bij Breukelen. Sybine bleek verkracht en om het leven gebracht. Martin C. viel in september 1999 in handen van de politie op verdenking van twee verkrachtingen. Daarna werd hij ook in verband gebracht met de verkrachting en dood van Sybine. De rechtbank in Utrecht achtte de verkrachtingen en doodslag op Sybine bewezen en veroordeelde C. tot twintig jaar cel en tbs.

Zowel het Openbaar Ministerie als C. gingen tegen het vonnis in hoger beroep. Het OM wil alsnog bewijzen dat Sybine slachtoffer is geworden van een vooropgezet moordplan, een delict waar maximaal levenslang op staat, de straf die de officier in eerste aanleg eiste. Het OM zet ook in op de ontvoering van Sybine.

C. verklaarde bij een eerdere zitting bij het hof dat hij „voor sommige feiten" onterecht is veroordeeld. „Over alle zaken kan ik een toelichting geven", zei hij toen ook. De zaak werd in december aangehouden omdat advocaat P. Doedens meer voorbereidingstijd nodig

had. Hij zal onder meer het DNA-bewijs ter discussie stellen. Het DNA-profiel dat voor het bewijs werd gebruikt komt weliswaar overeen met dat van C., maar kan ook komen van een op iedere 4000 andere blanke mannen.

Het hof wees verzoeken van de advocaat en openbaar aanklager D. Aben toe om elf getuigen te horen. Het gaat onder meer om wetenschappers en beide verkrachtingslachtoffers. C. was geen onbekende van de politie. Hij werd eerder veroordeeld voor twee verkrachtingen. Tijdens die strafzaak bekende hij nog een verkrachting waarvoor hij eerder was vrijgesproken.

Door de langlopende juridische procedure was het tbs-advies van gedragsdeskundigen verouderd. C. kreeg daardoor alleen negen jaar gevangenisstraf.

NR
Door een onzer redacteurs
AMSTERDAM, 17 MAART. Het hoger beroep in de zaak-Sybine Jansons lijkt een testcase te worden voor DNA-bewijsmateriaal in strafzaken. De verdediging wil acht DNA-deskundigen oproepen, van wie vier uit Engeland, in de hoop aan te kunnen tonen dat een ander dan verdachte Martin C. in haar laatste uren bij het meisje geweest kan zijn.

Dit bleek gisteren tijdens de eerste zittingsdag voor het gerechtshof in Amsterdam. Omdat zoveel getuigen worden opgeroepen, zal de behandeling in hoger beroep naar verwachting een kleine week gaan duren.

Vorig jaar werd C. voor de rechtbank in Utrecht veroordeeld tot 20 jaar celstraf en tbs wegens doodslag op Sybine Jansons (13) uit Maarn en verkrachting van twee andere vrouwen. Zowel de officier van justitie als de verdachte gingen tegen het vonnis in beroep.

Ofschoon een minime DNA-spoor geen volledig profiel opleverde, omdat het was beschadigd door het water waarin het lichaam van Sybine Jansons werd gevonden, achtte de rechtbank het bewezen dat dit „van verdachte afkomstig" was. De patholoog-anatoom had evenwel onder een nagel van het meisje ook een schaamhaar gevonden, die met zekerheid niet van Martin C. was. Van wie wel, bleef onduidelijk.

Tegen Martin C. waren meer bewijzen dan DNA: zijn auto is op cruciale tijdstippen gezien bij de plaatsen waar het meisje verdween en waar haar lichaam is teruggevonden. Bovendien herkende een speurhond zijn geur op de fiets van Jansons. Toch zei raadsman P. Doedens na afloop van de zitting dat door de rechtbank een „ontstellende" fout is gemaakt: „Dit doet mij denken aan de Puttense moordzaak." In deze zaak toonde DNA-onderzoek aan dat haren en sperma op het lichaam van het slachtoffer niet van de twee veroordeelde verdachten was.

Getuige-deskundige Van Mar-

'Tweede berechting moordzaken kan bij nieuw bewijs'

NR
Door onze correspondent
LONDEN, 6 MAART. Wie is vrijgesproken van moord moet in het Verenigd Koninkrijk opnieuw berecht kunnen worden als er nieuw en overtuigend bewijsmateriaal in de zaak is. Dat adviseert de Britse commissie voor hervorming van de rechtspraak, de Law Commission. Volgens voorzitter Alan Wilkie, een rechter, zou dat „het publiek vertrouwen in het strafrecht verhogen" omdat de mogelijkheid ontstaat om „manifest dubieuze uitspraken in twijfel te trekken".

Het principe dat men niet twee keer voor hetzelfde kan worden berecht - *double jeopardy*, in Nederland bekend als *ne bis in idem* - maakt sinds de twaalfde eeuw deel uit van het Britse recht. Een wetswijziging zou met terugwerkende kracht moeten gelden, aldus de commissie. Als het parlement dat goedkeurt, zouden zo'n 35 moordzaken kunnen worden overgedaan. Daaronder bevindt zich mogelijk de zaak tegen drie jongeren die ten gevolge van slordig en vermeend racistisch politiewerk moesten worden vrijgesproken van de moord op de zwarte tiener Stephen Lawrence in 1993. Modern onderzoek van DNA-materiaal zou het mogelijk maken om een reeks vrijgesproken verdachten in andere moordzaken alsnog te vervolgen.

De regering zei vanochtend te

willen wachten op een andere studie voor ze besluit het voorstel over te nemen.

Sommige juristen vinden het schrappen van het 'ne bis in idem'-principe in strijd met de rechten van de mens. Het is nog onduidelijk hoe het voorstel zich verhoudt met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, dat sinds kort is geïntegreerd in de Britse wet, en dat impliciet vasthoudt aan het principe. Nederland hanteert 'ne bis in idem' en erkent daarbij sinds de vorige eeuw zelfs vonnissen in het buitenland.

Michael Napier, president van de Law Society die 80.000 advocaten vertegenwoordigt, zei niet principieel tegen schrappen te zijn, maar te betwijfelen of verdachten een tweede keer op een eerlijk proces kunnen rekenen.

Het voorstel is het derde en minst ruime in een reeks. In 1999 stelde de commissie voor om de wet te veranderen voor zaken waarop ten minste drie jaar gevangenisstraf staat. De parlementaire commissie voor Justitie maakte daar vorig jaar levenslang van. Het voorstel van vandaag vernauwt dat verder tot moordzaken. De Law Commission wil dat een zaak alleen kan worden heropend als het Court of Appeal, een beroepshof, het waarschijnlijk acht dat nieuw bewijsmateriaal tot veroordeling leidt.

Vermist Duits meisje vermoord

NR
Eberswalde - Het vermiste Duitse meisje Ulrike, naar wie de afgelopen twee weken een massale zoekactie op touw was gezet, is vermoord, heeft de politie gisteren bekendgemaakt. Het meisje was voor haar dood seksueel misbruikt. Ulrike (12) verdween op 22 februari vlakbij haar huis in Eberswalde. Donderdag werd in een bos in Brandenburg het lichaam van een meisje gevonden en sectie wees uit dat het om Ulrike ging. De politie zei dat het meisje sporen van wurging in de hals had en dat zij vermoedelijk al op de dag van haar verdwijning gedood is.

Aan de zoekactie van de afgelopen weken deden honderden politieagenten mee (AP)

CSU bepleit dna-bank na moord op meisje

NR
TEL 1313 Van onze correspondent

BERLIJN, dinsdag
Nu Duitsland geconfronteerd is met de brute moord op de 12-jarige Ulrike Brandt uit Eberswalde, gaan er vanuit conservatieve kringen stemmen op een databank met dna-gegevens van alle mannelijke inwoners van het land op te richten. De dna-gegevens moeten uitsluitel bieden bij onder andere zedendelicten. (AP)

VERVOLG TEL 13/3

Het ontzielde lichaam van Ulrike werd eind vorige week in een bosperceel gevonden. Volgens een voorlopige reconstructie moet het kind door haar moordenaar van de fiets zijn gereden om vervolgens in een auto te zijn gesleurd, waarna ze is misbruikt en vermoord.

Vermoed wordt dat de dader afkomstig is uit dezelfde regio als het slachtoffer. Hoewel er een compositietekening van de mogelijke verdachte is verspreid, heeft het politieonderzoek nog geen resultaat opgeleverd.

De CSU lanceerde het dna-bank-idee na de moord op het meisje. Uit de sterk afwijzende reacties van de andere politieke partijen blijkt dat het voorstel van de Beierse christen-democraten waarschijnlijk geen meerderheid zal halen. Vooral het feit dat er dan geen sprake meer is van vrijwilligheid, stuit op kritiek.

Twee jaar geleden kon de kindermoordenaar Ronnie R. worden opgespoord door een groep mannen een vrijwillige speekselproef te laten ondergaan. Om niet onnodig de aandacht te trekken, kwam R. ook opdagen. Het dna-profiel van zijn speeksel kwam overeen met het bewijsmateriaal dat was gevonden, waarna R. kon worden berecht.

Moordenaar Duits meisje bekend

Potsdam - De verdachte van de moord op het 12-jarige Duitse meisje Ulrike Brandt die woensdag werd gearresteerd, heeft een uitgebreide bekentenis afgelegd. De 24-jarige maatschappelijk werker had op 22 februari het meisje uit Eberwalde ontvoerd, verkracht en vermoord. Het lichaam van het meisje werd twee weken later door een wandelaar ontdekt op dertig kilometer van de plaats van de moord. De verdachte was al bij de politie bekend wegens eerdere delicten. (AP)

en hoogst opmerkelijk conflict binnen het Nederlandse gevangeniswezen: de ene moordenaar wil niet onder één dak zitten met een andere moordenaar. Sjaak H. (29), die als lid van de beruchte Bende van Venlo betrokken was bij drie moorden, beschuldigt pedofiel Michel S. (56), veroordeeld wegens moord op drie kinderen, van nog een moord.

S. zit nu in het Belgische Leuven gevangen, maar Sjaak H. is bang dat hij weer terug zal keren in de strafgevangenis van Scheveningen, waar hij zelf opgesloten zit. Hij eist nu overplaatsing om een levensgevaarlijke confrontatie te voorkomen.

door RON COUWENHOVEN en HENNY KORVER

TEL 13/3

SCHEVENINGEN, zaterdag

De 29-jarige Sjaak H., één van de leden van de beruchte Bende van Venlo en veroordeeld wegens meervoudige moord, eist overplaatsing uit de strafgevangenis van Scheveningen. De reden is bizar. Hij vreest dat hij weer een levensdelict zal begaan als hij op de afdeling voor de zwaarst gestraften opnieuw geconfronteerd wordt met de 56-jarige pedofiel en kindermoordenaar Michel S.

"Ik sta niet voor mijzelf in als ik hem opnieuw tegenkom", verklaarde Sjaak tegen zijn raadsman mr. Joe de Goeij uit Alkmaar. Deze zegt: "Als de eis van mijn cliënt niet gehonoreerd wordt, zal ik niet aarzelen de overplaatsing via een kort geding tegen de staat af te dwingen. H. moet tegen zichzelf in bescherming genomen worden."

Michel S., die begin jaren negentig het hele land schokte met drie kindermoorden, zit momenteel vast in de gevangenis van Leuven in België. Hij wordt al maandenlang verhoord door een team van zeven rechercheurs wegens zijn vermeende betrokkenheid bij nog een moord. Het gaat om Nathalie Geijsbregts uit Leefdaal, die tien jaar geleden spoorloos verdween. Zij was toen tien jaar oud.

Sjaak H. werd in 1995 door de rechtbank van Roermond tot veertien jaar en ter beschikkingstelling veroordeeld wegens zijn aandeel in drie moorden die door de uiterst bloeddorstige Bende van Venlo werden gepleegd. In mei 1999 werd hij vanuit de gevangenis van Leeuwarden overgebracht naar de strafgevangenis van Scheveningen, waar hij op de afdeling Bijzondere Behandeling Unit 4 in contact kwam met Michel S.

Deze vrachtwagenchauffeur werd begin jaren negentig ontmaskerd als de moordenaar van drie kinderen. In 1989 ontvoerde, misbruikte en vermoordde hij de 12-jarige Marco Weisser tijdens zijn werk in Duitsland en dumpte het lichaam bij Paderborn. Een jaar later onderging de 10-jarige Salim Thattil, net als Marco afkomstig uit Duitsland, hetzelfde lot. Zijn lichaam werd bij Lelystad gevonden en in juli 1991 doodde S. de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker in Noord-Holland.

Michel S. werd ook in verband gebracht met de geruchtmakende verdwijning van de 7-jarige Cheryl Moriën uit IJmuiden op 5 augustus 1986. Zij werd nooit teruggevonden. S. verdween in die periode na een proefverlof uit de Van Mesdagkliniek in Groningen, waar hij werd verpleegd wegens ontucht met kinderen. Het bewijs dat hij iets met de verdwijning van Cheryl had te maken kon nooit worden geleverd.

Anoniem

In de zomer van 1998 ontving de recherche in Leuven een anonieme brief, waarin Michel S. werd beschuldigd van de verdwijning en moord op Nathalie Geijsbregts, die toen al acht jaar spoorloos was. De Belgische recherche werd opnieuw actief toen een jaar later informatie binnenkwam van Sjaak H.

Op 29 november vorig jaar diende H. een verzoek tot overplaatsing in. In dat verzoek schreef hij: "In juli 1999 vertelde gedetineerde S. mij dat hij het meisje Nathalie uit België had verkracht en vermoord. Ik ging niet op zijn ver-

haal in. Ik dacht trouwens dat hij voor dat delict al was veroordeeld."

"Een korte tijd later zag ik op de Nederlandse televisie dat de politie van Limburg op zoek was naar het lichaam van het meisje Nathalie. Toen ik dat had gezien, ben ik samen met een andere gedetineerde naar de heer S. toegegaan en heb ik hem gevraagd of hij tegen de politie wilde zeggen waar hij het lijkje had begraven. Ik vond dat ik dat aan hem moest vragen omdat ik het zo erg vind voor de ouders van Nathalie. S. stuurde ons zijn cel uit, terwijl hij zei: 'Waar bemoei je je mee.'"

Sjaak liet het er niet bij zitten. Hij nam contact op met de politie in Venlo, waarna agenten van dat bureau hem in de strafgevangenis van Scheveningen kwamen verhoren.

Mr. Joe de Goeij zegt: "De details waren zo serieus, dat Michel S. kort daarop werd uitgeleverd aan België."

De Belgische recherche had inmiddels aan de hand van de tachograaf van de vrachtwagen van S. al vastgesteld dat deze op 26 februari 1991, de dag van de verdwijning van Nathalie, in Leefdaal was geweest. Hij was ook gesignaleerd in Maastricht en in de buurt van de Noord-Franse stad Metz. Dat alles leidde in december 1999 tot omvangrijke zoektochten in bos- en heidegebieden langs de A2 bij Maastricht. Ook in de omgeving van Metz werd dagenlang gezocht. Het resultaat was nihil.

"Toch blijf ik hopen, dat Michel S. bekend dat hij mijn dochter heeft ontvoerd en vermoord. Hij moet eerlijk tegen ons zijn.

Dan kunnen wij eindelijk waardig afscheid nemen van Nathalie", zei haar vader Eric Geijsbregts vorige week zaterdag nog in deze krant. "Zij zou inmiddels twintig jaar oud zijn. Daar heb ik helemaal geen beeld bij. Voor mij is zij nog altijd een meisje van tien."

Hoewel Michel S. in België officieel in staat van beschuldiging is gesteld van de ontvoering van Nathalie, is het onduidelijk hoe lang de Belgische justitie hem vasthoudt voordat hij weer terug kan naar Nederland om daar zijn resterende straf uit te zitten. Mr. Joe de Goeij zegt: "Zo lang dat niet duidelijk is kan hij elk moment terugkeren in Scheveningen. Mijn cliënt staat dan niet voor de gevolgen in. De mannen die daar zitten behoren tot de zwaarst gestraften van ons land. Ze zitten in groepen van tien bij elkaar en komen elkaar dagelijks tegen. Ze kunnen zich binnen zo'n afdeling vrijelijk bewegen en zelf koken."

Opmerkelijk in deze affaire is dat de Alkmaarse strafpleiter, die nu de belangen van Sjaak H. verdedigt, in 1994 als raadsman van Michel S. optrad, toen deze een versnelde opname in een tbs-kliniek eiste.

Mr. De Goeij: "Onze wegen hebben zich gescheiden na een

conflict naar aanleiding van een procedure, waarin Michel het recht opeiste om nudistenbladen te lezen. Ik heb mijn handen dus geheel vrij om mijn nu voor Sjaak H. in te zetten."

Deze Sjaak H. stond op 15 augustus 1995 voor de rechtbank in Roermond als mededader in de carnavalsmoord op het hoogbejaarde echtpaar van Rijn in Venlo. Samen met zijn vrienden Franky P. en Sanny P. was hij hun woning binnengedrongen, waar het echtpaar zonder pardon werd doodgestoken. Het drietal stortte zich onmiddellijk daarna met hun gorilla-maskers nog op in het plaatselijke carnaval.

Een maand eerder had het drietal de tuinderskassenbewaker Jeu Wissink met een honkbalknuppel en pistoolschoten afgemaakt. Franky liet zich graag aanspreken als Tony Montana, de gewelddadige Cubaanse schurk uit de film Scarface, die zijn grote afgod was. Sjaak H. werd ook beschuldigd van moord op een onbekende persoon, waarvan het lichaam nimmer gevonden werd. De Bende van Venlo zou nog drie onbekende en nooit gevonden slachtoffers hebben gemaakt.

Projectiel

In de rechtszaal werd Sjaak H. door psychiaters omschreven als "nagenoeg debiel en verslaafd". Volgens de deskundigen was de toen 23-jarige Sjaak "een ongeleid projectiel, dat eenvoudig kon worden gelanceerd".

Hij getuigde toen tegen Franky P. en Sanny P., maar die getuigenis werd door advocaat mr. Max Moszkowicz scherp veroordeeld: "Hij is een levensgevaarlijke pathologische leugenaar, die er niet voor terugdeinst voor de grap onschuldigen bij een moordzaak te betrekken. In een week tijd heeft hij vijftien verschillende versies van de toedracht van een van de moorden verteld."

Niettemin vindt mr. Joe de Goeij de verklaringen van Sjaak met betrekking tot Michel S. wel degelijk geloofwaardig. "Dat blijkt wel", zegt hij. "Want ook de Belgische justitie hecht veel waarde aan zijn informatie. Anders zou S. daar niet zo lang worden vastgehouden."

Volgens De Goeij is Michel S. een man die altijd de regie wil bepalen en pas een misdrijf bekent als onomstotelijk is aangetoond dat hij de dader is. Die karaktertrek constateerde de Amsterdamse procureur-generaal mr. J.C. Al tijdens de berechting in hoger beroep op 22 oktober 1992 ook. Hij zei: "S. laat nog steeds niet het achterste van zijn tong zien. Zijn zwijgen is veelzeggend."

Zal het ooit tot een confrontatie tussen beide levensgevaarlijke veroordeelden komen? Sjaak H. zegt in zijn verzoekschrift om overplaatsing dat de gevangenisdirectie dit onzin vindt. Hij schreef aan het bureau Selectie en Detentie Unit 4 BIBA van het Penitentiaal Complex Scheveningen: "Ik hoop dat u zich kunt voorstellen dat ik mij erg nerveus maak bij het idee weer geconfronteerd te moeten worden met de heer S., wanneer hij vanuit België hier weer terugkomt. Ik krijg alleen maar reacties die er naar mijn mening op neer komen dat ik niet zo moet zeuren. Ik voel mij iedere dag onveilig op de vleugel."

Mr. Joe de Goeij vult aan:

Zaak-Pieck:

eis 18 jaar

Door een onzer redacteurs NRC ZWOLLE, 13 MAART. Het openbaar ministerie in Zwolle heeft vanmorgen 18 jaar gevangenisstraf en tbs geëist tegen de 38-jarige Jan H. uit Kampen, wegens het seksueel misbruiken en doden van Maartje Pieck (15) uit Zwolle.

Jan H. heeft bekend dat hij Maartje Pieck, die bij hem in de straat woonde, op 11 juli vorig jaar op zijn zolder met een koord heeft gewurgd. De seksuele handelingen die H. ten laste zijn gelegd, ontkent hij echter.

De achterkleindochter van Anton Pieck verdween vorig jaar juli. Na twee dagen werd ze dood gevonden in het Roggebotsebos bij Kampen. Jan H. werd begin september als verdachte aangehouden.

Het spoor van de folders die Maartje Pieck vlak voor haar verdwijning had rondgebracht, stopte bij het huis waar hij sinds kort woonde. Zijn alibi bleek niet te kloppen.

Tijdens een korte zitting in december bleek al dat justitie de Kampenaar niet vervolgt voor moord, maar voor doodslag in combinatie met verkrachting of aanranding. Als de rechtbank de feiten bewezen acht, kan de verdachte een levenslange celstraf krijgen.

Moord Maartje Pieck

van onze verslaggeefster Trouw 14 maart 2001

ZWOLLE - Achttien jaar cel en tbs. Dat eist het openbaar ministerie tegen de 38-jarige man die wordt verdacht van het verkrachten en vermoorden van de 15-jarige Maartje Pieck uit Kampen. De man, die bij haar in de straat woonde, zou het meisje op zijn zolder hebben misbruikt en gewurgd. Haar familie claimt van hem 58.100 gulden schadevergoeding.

Maartje Pieck verdween op 11 juli in Kampen, toen zij 's avonds reclamefolders rondbracht in haar wijk. Twee dagen later werd ze dood en zonder kleding aangetroffen in het Roggebotsebos nabij Kampen. Ze bleek te zijn misbruikt. In heel Nederland werd met ontzetting gereageerd. In Kampen gingen de vlaggen halfstok. Buurtbewoners konden het maar moeilijk geloven, toen de 38-jarige man twee maanden later door de politie als verdachte van zijn bed werd gelicht. Maartje was zowat zijn buurmeisje. De politie kwam de man op het spoor door hondenharen op het lichaam van Maartje. Die kwamen overeen met zijn huisdieren.

De verdachte en zijn vrouw woonden nog maar een paar maanden in de straat. Zijn nieuwe bureaus typeerden hem als 'sympathiek en spontaan'. Wat er die bewuste dag is gebeurd, kon hij zich moeilijk herinneren. Het was nog licht buiten, toen hij de brievenbus hoorde kleppen. Toen hij vanuit de schuur zijn buurmeisje zag teruglopen naar de straat, ging er bij hem 'een knop om'. Met geweld trok hij haar naar binnen en sleurde haar mee naar boven.

gevangenis-confrontatie met levensgevaarlijke pedofiel Michel S.

"Hij heeft mij onomwonden verteld dat hij S. iets zal aandoen als hij terugkeert. En het lijkt me toe dat de gevangenis in Scheveningen niet zit te wachten op een moord binnen zijn muren."

'Toen ik Maartje zag, moest ik haar hebben'

6+5 14/3 Dader Jan H. ging na zijn daad zeer berekenend te werk

Van GPD-verslaggever Anne Boer

ZWOLLE - De rechtszitting rond de moord op Maartje Pieck gaf gisteren een indringend beeld van het verloop van de uren en minuten voor en na de dood van de 15-jarige.

Dinsdag 11 juli 2000, een koele dag met wisselvallig weer. 's Middags brengt Maartje folders rond. 's Avonds wil ze haar folderwijk afmaken. Na het eten gaat ze met haar broer Bart nog even naar de plaatselijke supermarkt, waar ze snoep en een tijdschrift pikt.

Tussen 19.30 en 19.35 uur moet ze weer thuis zijn gekomen, waar ze nog even met haar moeder zit te kletsen. Omstreeks 19.45 uur vertrekt ze lopend met ongeveer zeventig folders bij zich.

Omstreeks 19.51 uur komt ze aan bij het huis van Jan H. aan de Veenmos, vlakbij haar ouderlijke woning aan dezelfde straat. Jan staat in de schuur, die aan de voorzijde aan het huis zit. Hij wil net een lege drankfles in zijn glasbak gooien. Hij hoort een brievenbus kleppen, ziet in een flits Maartje en slaat toe. Achteraf zou hij verklaren: "Toen ik haar zag, ging een knop om. Ik

terug naar Kampen, doet een bestelling bij een snackbar en zoekt de buren weer op. Als Maartje om 22.00 uur nog niet thuis is, bekruipet de ouders een gevoel van onbehagen. Ze gaan op zoek en vragen bij vrienden aan de deur of ze Maartje nog hebben gezien. Als dat geen resultaat oplevert wordt omstreeks 23.00 uur de politie in Kampen gebeld. In overleg met de ouders wordt eerst nog een zoektocht door de wijk georganiseerd. Enkele buurtbewoners doen daar aan mee. Hierna wordt groot alarm komst er nog Dezelfde nacht komt er nog een speurhond ter plaatse en wordt de ME en het rechercheteam opgeroepen. Zo gauw het licht is, wordt ook een helikopter ingezet en de

buurt volledig uitgekamd. Dat alles blijft zonder resultaat. Op donderdag 13 juli wordt in het Roggebotzand op korte afstand van het asielzoekerscentrum door een toevallige passant het geheel ontdekt. Lichaam van Maartje gevonden. Ze blijkt te zijn vermoord. Op 17 juli is er een bijeenkomst voor bewoners van de wijk van Maartje, georganiseerd door politie en gemeentebestuur. Hierbij draagt een man zich bijzonder opvallend. Hij komt te laat binnen en lijkt zich bepaald niet op z'n gemak te voelen. Hij kijkt steeds schichtig om zich heen. Bij het vertrek tekent hij samen met z'n vriendin het condoléance-register met Jan en Janny. Deze man is de moordenaar van Maartje.

Zijn gedrag leidt er toe dat de politie de man nader gaat onderzoeken en al snel blijkt hij bekend op het gebied van gewelds- en vermogensdelicten. Deze feiten zijn voldoende om hem als verdachte aan te merken en met toestemming van de rechter-commissaris wordt zijn telefoon afgetapt. Bij een van de eerste gesprekken blijkt Jan H. op weg naar zijn werk in Kesteren door de politie te zijn aangehouden. Hij heeft te hard gereden en bovendien was de auto niet verzekerd. Om die reden wordt de auto in beslag genomen, waarna het rechercheteam de kans heeft de auto op sporen te onderzoeken. Dat leidt onder meer tot de vondst van een groot aantal dierharen, waarvan een aantal sterk overeenkomt met

die op het lichaam van Maartje zijn gevonden.

Twee tot drie weken na de moord ontdekt Jan H. tot zijn schrik dat de kleren en folders van Maartje, alsmede het touwtje waarmee hij haar wurgde, nog achterin zijn auto liggen. Hij gooit de spullen in een prullenbak bij een benzinepomp aan de A50. Op 5 september wordt Jan H. aangehouden. Aanvankelijk ontkent hij, maar op 18 september geeft hij toe Maartje te hebben vermoord en verkracht. Later trekt hij de verklaring over de verkrachting in. Pas aan het eind van de zitting, die bijna zes uur duurde, laat Jan H. iets van spijt zien. "Ik weet welke schade ik heb aangericht. Het is in en in triest dat de familie door deze hel heen moet."

Achtien jaar en tbs geëist in Pieck-zaak

ZWOLLE - Het Openbaar Ministerie (OM) heeft gisteren voor de rechtbank in Zwolle achtien jaar cel en tbs geëist tegen de 38-jarige J.H. die wordt verdacht van het doden van de 15-jarige Maartje Pieck.

Volgens justitie heeft hij het meisje verkracht en gewurgd. De achterkleindochter van Anton Pieck woonde in dezelfde straat als H. Ze verdween vorig jaar juli

tijdens het rondbrengen van folders. Na twee dagen werd haar levenloze lichaam gevonden in het Roggebotsebos bij Kampen. Kort nadat H. in september werd aangehouden, bekende hij verantwoordelijkheid te zijn voor de dood van Maartje Pieck. De verkrachting bekende hij aanvankelijk gedeeltelijk, maar tijdens de zitting trok hij die bekentenis in. Het lichaam van het slachtoffer vertoont echter

duidelijk sporen van dit seksuele misdrijf. Tijdens de zitting in de rechtbank bleek ook dat er tegen H. drie keer eerder aangifte is gedaan vanwege seksuele delicten. Het is wegens gebrek aan bewijs nooit tot strafrechtelijke vervolging gekomen. Volgens psychiatrische rapporten is H. verminderd toerekeningsvatbaar. De kans op herhaling is groot als hij niet wordt behandeld. Uitspraak 27 maart. **ANP**

fiel is vergeleken met DNA-sporen die op het lichaam van Vaastra zijn gevonden, maar een match gaf het niet. "DNA-materiaal is voor mijn cliënt eerder ontlastend dan belastend geweest", zegt H.'s raadsman J. Hovius dan ook stellig, ofschoon er in de zaak-Pieck dus eenvoudig niets voorhanden was om het profiel van Jan H. mee te vergelijken.

Volgens een psychiatrisch rapport van het Pieter Baan Centrum is Jan H. bovengemiddeld intelligent, maar maakt een persoonlijkheidsstoornis hem ook verminderd zijn grenzen ten aanzien van vrouwen niet", zegt officier van justitie C. Schaap. Een stiefdochter, een jongere zus en een Engelse vrouw hebben eerder aangifte tegen hem gedaan wegens seksueel misbruik, blijkt tijdens de zitting. Tot veroordelingen heeft dit niet geleid.

Voor justitie staat vast dat H. op

11 juli van plan was een seksueel delict te plegen. Hij probeerde zich een alibi te verschaffen door direct na het misdrijf bij de buren op bezoek te gaan - het alibi bleek toch niet stevig genoeg, en dat brak hem uiteindelijk op. Later op de avond van de dood van het meisje, reed hij met het naakte lichaam in de kofferbak van zijn auto naar het nabijgelegen Roggebotsebos om daar achter te laten. H. had op dat moment nog tegenwoordigheid van geest genoeg om bij een flitspaal vaart te minderen.

Ook onder de maatschappelijke onrust die na de verdwijning van Maartje Pieck ontstond, bleef Jan H. uiterlijk stoïcijns. Hij toonde zich een verontruste buurtbewoner. Hij hielp mee bij het opstellen van een brief aan de gemeente, met het verzoek onveilig ogende bosschages in de buurt te snoeien. Zo is hij nu eenmaal, zegt Jan H. zelf: "Liegend en ontkennend door het leven gaan".

Maartje huis in gesleurd

TEL 10-3

Van een onzer verslaggevers

KAMPEN, zaterdag

De man die heeft bekend de 15-jarige Maartje Pieck uit Kampen te hebben omgebracht, heeft volgens justitie het meisje met geweld gedwongen zijn huis in te gaan.

Volgens het openbaar ministerie (OM) in Zwolle is het meisje, dat op 11 juli vorig jaar reclamefolders rondbracht, op de eerste verdieping van de woning van H. verkracht en gewurgd. H. heeft bekend verantwoordelijk te zijn voor de dood van Maartje. Maar volgens advocaat J. Hovius heeft zijn cliënt de seksuele handelingen nooit volledig bekend.

De 38-jarige Kampenaar J. H., die bij het meisje in de straat woonde, moet zich dinsdag voor de rechtbank in Zwolle verantwoorden.

De achterkleindochter van tekenaar Anton Pieck werd na twee dagen zoeken dood in het Roggebotsebos tussen haar woonplaats en Dron-ten gevonden. In heel Nederland werd met ontzetting gereageerd. In Kampen gingen de vlaggen halfstok. Maartje was in elf jaar tijd de derde jonge vrouw die werd vermoord in de Hanzestad.

H. werd begin september als verdachte aangehouden. Het spoor van de folders die Maartje had rondgebracht, stopte bij het huis waar hij sinds kort met zijn vriendin woonde. Aanvankelijk leek de man een sluitend alibi te hebben. Zijn buurman verklaarde op televisie dat H. de bewuste avond bij hem was. Later trok hij de verklaring in en bleek er een gat in het alibi van de verdachte te zitten.

door Fred Soeteman

ZWOLLE, woensdag

TFL 14/3

De autobotsing met een ree, ruim drie maanden vóór de dood van Kampense Maartje Pieck (15), heeft een van de belangrijke bewijzen voortgebracht tegen de buurtgenoot die heeft bekend dat hij haar met een stukje nylontouw op zijn zolder heeft gewurgd.

De vriendin van verdachte Jan H. (38) had op 1 april vorig jaar een aanrijding met een ree, waarbij de grill van haar auto was gevallen. H. borg de grill op in de kofferbak van zijn Mercedes.

Zowel op het ontzielde lichaam van Maartje, gedumpt in het Roggebotsebos (Dron-ten), als in die auto, zouden later haren van zo'n hertje worden aangetroffen.

In Zwolle eiste gisteren officier van justitie mevr. mr. C. Schaap, naast tbs-dwangverpleging, een gevangenisstraf van achttien jaar tegen de man die in gevangenschap kennelijk, sinds zijn arrestatie in september, zijn gruwelgeheim heeft kunnen bewaren, getuige zijn gisteren in de rechtszaal uitgesproken verwachting: „Als bekend wordt waar ik voor zit, breekt de hel los in het huis van bewaring.”

Jan H. was de bewoner van het laatste huis in de Kampense straat Veenmos, waar de net voor het mavo-eindexamen geslaagde Maartje op 11 juli een folder van Intertoys had bezorgd.

H., die in zijn bijkeuken net een vieux-fles weggooidde, hoorde de brievenbus kleppen en zag haar toen terugkomen van de voordeur. Aan een arm en aan haar haren moet hij haar naar binnen hebben getrokken en naar zijn zolder hebben gesleurd. „Toen ik haar zag ging er een knop om”, heeft hij gezegd. En: „Ik móest en zóu haar hebben. Ik wilde haar zien, voelen.” Op de vraag waarom, was zijn antwoord slechts: „Omdat ik het wil.”

Verkrachting

Op zolder gaf hij het meisje het bevel zich te ontkleden. Hij betastte haar van top tot teen, zelfs tot op de intiemste plek, hetgeen juridisch als verkrachting kan worden opgevat.

Ook had hij Maartje gedwongen toe te zien hoe hij zichzelf bevredigde. „Toen begon zij vreselijk te gillen. Zó intens.. ik was volledig in paniek. Het moest ophouden. Ik zag dat witte touwtje op de grond. Ik sloeg het om haar nek, trok het aan en knoopte het vast. Ze werd blauw. Ik schrok. Ik kon de knopen niet los krijgen. Beneden haalde ik een broodmes. Ik sneed meteen het touw door. Maar het was te laat.”

Uit het buurtonderzoek van de politie zou later blijken dat zes personen die avond inderdaad, vermoedelijk door het openstaande dakraam, angst-aanjagend gegil en doordringend gekrijs hadden horen weerklinken.

H. zei gisteren dat hij nog een poosje bij Maartje was blijven zitten. „Ik heb gekrijs gehoord of ze weer bij wou komen.” Maar daarna droeg hij haar in een hoeslaken naar zijn auto, voordat hij "zomaar" naar zijn burenging. Die merkten niets bijzonders aan hem.

Later die avond bracht hij 't lijke weg, achter het asielzoekerscentrum, om vervolgens nog even langs te gaan bij een snackbar. Pas weken later ontdeed hij zich van Maartjes

kleren en overgebleven foldertjes, in een container langs de A50.

Jan H. heeft geen verleden als zedendelinquent, ook al zijn op dat gebied wel aangiften tegen hem gedaan door een stiefdochter, een jonger zusje dat werd gedwongen met een mes op de keel, en een Engelse dame die na cafébezoek in Zandvoort door hem belaagd zou zijn.

Er is bij hem een ernstige persoonlijkheidsstoornis gesignaleerd, waardoor hij op het moment van zijn wandaad verminderd toerekeningsvatbaar was.

Uitspraak: 27 maart.

ZWOLLE - In de rechtbank van Zwolle is vanmorgen de rechtszaak begonnen tegen de 38-jarige Jan H. Hij staat terecht voor verkrachting van en doodslag op de 15-jarige scholier Maartje Pieck uit Kampen.

De Kampenaar bekende eind vorig jaar verantwoordelijk te zijn voor de dood van het meisje. Hij was toen al door de politie opgepakt en verhoord. Maartje woonde bij hem in de straat.

De achterkleindochter van Anton Pieck verdween op dinsdagavond 11 juli. Na twee dagen werd ze dood gevonden in het Roggebotsebos in de gemeente Dron-ten. Ze was seksueel misbruikt en gewurgd. De seksuele handelingen die H. ten laste zijn gelegd, heeft hij volgens zijn advocaat echter nooit volledig bekend.

Angstig

De zaak zorgde in Nederland voor veel opschudding. Premier Wim Kok reageerde diep geëmotioneerd op de dood van Maartje. Premier Kok: „Ik zit me al dagen angstig af te vragen wat er met dat jonge meisje is gebeurd. Ze bracht folders rond en is niet meer teruggekomen. Vermoord gevonden. Het is echt afschuwelijk.”

Jan H. werd begin september als verdachte aangehouden. Het spoor van de folders die Maartje Pieck vlak voor haar verdwijning had rondgebracht, stopte bij het huis waar H. sinds kort woonde. Bovendien werden op het ontzielde lichaam van het tienermeisje haren van een fret gevonden. De verdachte bezat enkele fretten, die hij in een hok in de achtertuin hield.

Zedendelicten

De man woonde sinds vorig jaar februari met zijn vriendin in de wijk Veenmos. Daarvoor woonde hij samen met zijn geliefde in Zandvoort, waar hij betrokken zou zijn geweest bij verschillende zedendelicten. Tijdens een korte zitting in december afgelopen jaar werd de zaak niet inhoudelijk behandeld. Wel bleek dat justitie de Kampenaar niet wilde vervolgen voor moord. De officier van justitie wil Jan H. echter aanklagen voor doodslag in combinatie met verkrachting of aanranding. Als de rechtbank deze feiten bewezen acht, kan de verdachte een levenslange celstraf krijgen.

Tieners vermist

Maartje Pieck moest van H. vooral ophouden met gillen

naar het bos rijdt waar hij Maartje achterlaat. Twee dagen later vindt een voorbijganger de blote, gewurgde Maartje in het Roggebotsebos nabij Kampen. Na twee maanden onderzoek kon de politie H. afgelopen september arresteren. De verkrachting van Maartje ontkent H. nu, een half jaar later, stellig. „Ik ben niet in haar lichaam binnengedrongen.” Volgens zijn advocaat bekende H. vorig jaar omdat hij murw was door de vele verhoren. „Hij wist niet wat hij zei.”

De officier brengt hier tegenin dat H. tegenover de politie meerdere malen zeer gedetailleerde verklaringen aflegde over het vingeren van Maartje. Zijn seksuele opwinding bij de benedendeur, die H. niet ontkent, is volgens de officier het bewijs dat H. dan al van plan is een seksueel delict te plegen. Sectie wees uit dat het meisje waarschijnlijk verkracht is. Maar het sporenonderzoek bewijst niet dat dit door H. was, zegt zijn advocaat. Tegen H. blijkt eerder drie keer aangifte van verkrachting te zijn gedaan, bleek gisteren tijdens de zitting. Deze zaken leidden wegens gebrek aan bewijs niet tot vervolging.

Onderzoek van het Pieter Baan Centrum wijst uit dat H. verminderd toerekeningsvatbaar is en een persoonlijkheidsstoornis heeft. De kans op herhaling is groot als hij niet wordt behandeld. De rechtbank doet over twee weken uitspraak.

de doodslag, verkrachting en wederrechtelijke vrijheidsberoving ten laste legt. Hij zal tijdens de urenlange zitting, waarin gedetailleerd de gebeurtenissen van de fatale zomeravond worden doorgelopen, niet naar zijn advocaat of de volle zaal kijken. Nadat de knop in H.'s hoofd om is en Maartje binnen handbereik staat, trekt H. het meisje aan haar arm en haren naar binnen en dirigeert haar naar de zolder. Daar moet ze zich uitkleeden en op haar knieën op een matras gaan zitten. Op weg naar boven trekt H. de tussendeur dicht. Terloops, zegt zijn raadsman J. Hovius. „Beneden wist hij nog niet wat hij boven ging doen. Het overkwam hem.” Volgens de officier wijst de handeling erop dat H. wist waar hij mee bezig was en ongestoord zijn gang wilde kunnen gaan. Dat mislukt. Nadat hij Maartje betast heeft, en volgens het OM ook penetreerde met zijn vingers, doet H. zijn broek naar beneden. En dan begint het meisje heel hard te gillen. Zes burenhouders later haart gekrijs te hebben gehoord. H. wil dat het gillen ophoudt en knoopt in paniek een nylontouw-tje om haar nek. Als Maartje blauw wordt, tracht hij de knoop los te maken. Te laat. H. wikkelt het lichaam in een dekbedovertrek en sleept dit naar de kofferbak van zijn auto. H. herneemt zich en gaat op bezoek bij de burenhouders, volgens de officier om zich een alibi te verschaffen. Daar blijft hij ruim een uur, voordat hij rond half tien

Tegen de man die vorig jaar de 15-jarige Maartje Pieck ombracht, is dinsdag achttien jaar cel en tbs geëist. Justitie stelt dat hij het meisje ook heeft verkracht. Jan H. ontkent dit. „Ik ben niet haar lichaam binnengedrongen.”

Van onze verslaggever Jurka Halberstadt ZWOLLE Het rondbrengen van Intertoys folders werd de 15-jarige Maartje Pieck vorig jaar fataal. Op dinsdagavond 11 juli gaat het meisje tegen kwart voor acht van huis. Even later klepelt de brievenbus van Jan H., die met zijn vriendin verderop in de straat woont. Hij kijkt op en roept het meisje. Op het moment dat ze voor hem staat, gaat 'de knop om', verklaart H. ruim twee maanden later aan de politie. „Ik moest en zou haar hebben. Ik wilde haar zien, stre-len, voelen. Hij bekeek Maartje te hebben verkracht en gedood. Voor de Zwolse rechtbank trok H. (38) dinsdag de bekentenis van verkrachting in. Officier van justitie C. Schaap-Meulemeester ge-looft hem niet en eiste gistermid-dag achttien jaar celstraf en tbs. H., een lange magere man, is 's ochtends met onzekere tred de rechtszaal binnengelopen. Hij houdt zijn blik strak op de rech-ters gericht, als de officier hem

Na de wurging wikkelde Jan H. het dode meisje in een lakenhoes en legde de haar in de kofferbak van zijn auto. Daarna schonk hij zichzelf een glas in en liep naar de burenhouders. Die merkten niets aan hem. Anderhalf uur later stapte hij op en reed het lichaam naar het Roggebotsebos, een bos in de buurt. „Als vuil gedumpt,” zei Schaap. De kleren van het meisje, het restant folders en het touw stopte hij later in een afvalbak langs de A50. Twee dagen bleef Maartje spoorloos. Haar verdwijning leidde tot een grimmig beeld van Jan H. Niet paniek maar narcistische razernij over het hem machteloos makende gegil van het meisje bracht hem er toe haar te wurgen. Koppig, ambitius, leugenaarachtig, driftig en met weinig emoties, zo wordt deze intelligente man beschreven. Hij is ernstig gestoord in de om-gang met vrouwen, heeft een ziekelijk-neiging tot ontrouw jegens zijn partner, en is verminderd toerekeningsvatbaar. Kans op herhaling is groot. Schaap eiste achttien jaar en tbs met dwangverpleging. Ze meent dat H. het meisje heeft gedood om ont-dekking van zijn seksuele geweld-daad te voorkomen. Schaap memo-reerde het 'onbeschrijflijke leed' dat de ouders is aangedaan. „Hun leven is verwoest.” Jan H., die ooit zelf een kind verloor, zei: „Het is in- en in-triest dat ze door die hel moeten.” De familie eist van hem een onkos-tenvergoeding van ruim achtduizend gulden en vijftigduizend gulden smartengeld. Het gaat hun echter niet om betaling maar om erkenning. zei hun woordvoerder. Uitspraak 27 maart.

Achttien jaar en tbs geëist tegen Jan H. uit Kampen

H. zou in zijn prille jeugd zijn jongere zusje onder bedreiging van een mes jarenlang hebben verkracht. Van 1989 tot 1992 zou hij hetzelfde met zijn stiefdochter hebben gedaan en in 1994 vertelde een vrouw uit zijn omgeving de politie dat ze ternauw-wermood aan zijn seksuele avances met bedreigingen had weten te ont-komen. Op het gebied van geweld heeft H. sinds zijn jeugd een naam op te hou-den. Bij judo nam hij een jongen zo hard in de houdgreep dat deze blauw aanliep en later in een rolstoel be-landde. Op het eerste gezicht is Jan H. het geweld niet aan te zien. In de rechtszaal is hij een magere, bleke man die geen emoties toont. Maar toen hij vorige zomer Maartje in zijn voortuin zag, moest en zou hij haar hebben, vertelde hij de politie. Maartje, achterkleindochter van Anton Pieck, bracht op 11 juli 's avonds tussen half acht en acht uur in haar wijk folders rond. Toen Jan H. haar zag, „ging er een knop om”. Hij trok het meisje mee zijn huis in, dwong haar naar zolder te gaan en zich uit te kleeden. Hij betastte haar,

wanhoop bij ouders en familie, en beroering in Kampen en in Neder-land. „Mensen vragen zich vertwij-feld af waar hun kinderen nog veilig zijn,” zei Schaap. Het lijk werd door een voorbijganger gevonden. Cruciale vraag bij de speurtocht naar de dader was: waar deed Maartje de laatste folder in de bus? Het duurde twee maanden voor H. werd gearresteerd. In die tijd speelde hij de onschuldige, zegt de officier. Hij deed mee met buurtbijeekom-sten en tekende het concolcancere-gister. Tegen buurvrouwen zei hij: „Als mijn kind zo iets overkwam, zou ik de dader zoeken en die had het dan niet meer naverteld.” Maar op een bijeenkomst viel het

zei hij later. Maar toen hij met een mes uit de keuken ten slotte het touw doorsneed, was het te laat. Dat het allemaal werkelijk zo ge-gaan is, kan niemand bevestigen. H. heeft aanvankelijk uitgebreid verteld dat hij het meisje heeft gevingerd, maar gisteren ontkende hij dit. Vol-gens zijn advocaat J. Hovius heeft de politie bij de verhoren te weinig oog gehad voor H.'s labiele toestand waarin hij van alles toefaf. Toch zijn er verwondingen die duidelijk op ver-krachting wijzen. President J. Bosch vond het dan ook maar moeilijk H.'s ontkenningen te geloven. Temeer daar hij zelf zegt dat hij 'liegend door het leven is gegaan'. Spermasporen zijn niet gevonden.

Maar op een bijeenkomst viel het

VIOLET COTTERELL PAR 14-3

Zes burenhouders Maartje krijsen

de politie op dat hij zich schichtig gedroeg. Ook bleek zijn bewering dat hij op het tijdstip van het misdrijf bij de burenhouders was geweest, niet te kloppen. De burenhouders bleek te zich bevestigd, maar later bleken ze zich een uur te hebben vergist. Toen uit sporenonderzoek in H.'s auto boven-dien bleek dat dierenharen in de koff-ferbak overeenkwamen met haren op het slachtoffer, werd hij gearre-teerd. Tien dagen later legde hij een volledige bekentenis af. Het Pieter Baancentrum schetst een grimmig beeld van Jan H. Niet paniek maar narcistische razernij over het hem machteloos makende gegil van het meisje bracht hem er toe haar te wurgen. Koppig, ambi-tius, leugenaarachtig, driftig en met weinig emoties, zo wordt deze intelli-gente man beschreven. Hij is ernstig gestoord in de om-gang met vrouwen, heeft een ziekelijk-neiging tot ontrouw jegens zijn partner, en is verminderd toereke-ningsvatbaar. Kans op herhaling is groot. Schaap eiste achttien jaar en tbs met dwangverpleging. Ze meent dat H. het meisje heeft gedood om ont-dekking van zijn seksuele geweld-daad te voorkomen. Schaap memo-reerde het 'onbeschrijflijke leed' dat de ouders is aangedaan. „Hun leven is verwoest.” Jan H., die ooit zelf een kind verloor, zei: „Het is in- en in-triest dat ze door die hel moeten.” De familie eist van hem een onkos-tenvergoeding van ruim achtduizend gulden en vijftigduizend gulden smartengeld. Het gaat hun echter niet om betaling maar om erkenning. zei hun woordvoerder. Uitspraak 27 maart.

Na de wurging wikkelde Jan H. het dode meisje in een lakenhoes en legde de haar in de kofferbak van zijn auto. Daarna schonk hij zichzelf een glas in en liep naar de burenhouders. Die merkten niets aan hem. Anderhalf uur later stapte hij op en reed het lichaam naar het Roggebotsebos, een bos in de buurt. „Als vuil gedumpt,” zei Schaap. De kleren van het meisje, het restant folders en het touw stopte hij later in een afvalbak langs de A50. Twee dagen bleef Maartje spoorloos. Haar verdwijning leidde tot een grimmig beeld van Jan H. Niet paniek maar narcistische razernij over het hem machteloos makende gegil van het meisje bracht hem er toe haar te wurgen. Koppig, ambi-tius, leugenaarachtig, driftig en met weinig emoties, zo wordt deze intelli-gente man beschreven. Hij is ernstig gestoord in de om-gang met vrouwen, heeft een ziekelijk-neiging tot ontrouw jegens zijn partner, en is verminderd toereke-ningsvatbaar. Kans op herhaling is groot. Schaap eiste achttien jaar en tbs met dwangverpleging. Ze meent dat H. het meisje heeft gedood om ont-dekking van zijn seksuele geweld-daad te voorkomen. Schaap memo-reerde het 'onbeschrijflijke leed' dat de ouders is aangedaan. „Hun leven is verwoest.” Jan H., die ooit zelf een kind verloor, zei: „Het is in- en in-triest dat ze door die hel moeten.” De familie eist van hem een onkos-tenvergoeding van ruim achtduizend gulden en vijftigduizend gulden smartengeld. Het gaat hun echter niet om betaling maar om erkenning. zei hun woordvoerder. Uitspraak 27 maart.

zei hij later. Maar toen hij met een mes uit de keuken ten slotte het touw doorsneed, was het te laat. Dat het allemaal werkelijk zo ge-gaan is, kan niemand bevestigen. H. heeft aanvankelijk uitgebreid verteld dat hij het meisje heeft gevingerd, maar gisteren ontkende hij dit. Vol-gens zijn advocaat J. Hovius heeft de politie bij de verhoren te weinig oog gehad voor H.'s labiele toestand waarin hij van alles toefaf. Toch zijn er verwondingen die duidelijk op ver-krachting wijzen. President J. Bosch vond het dan ook maar moeilijk H.'s ontkenningen te geloven. Temeer daar hij zelf zegt dat hij 'liegend door het leven is gegaan'. Spermasporen zijn niet gevonden.

Maar op een bijeenkomst viel het

Moordenaar Maartje Pieck krijgt 18 jaar

door Ernst Nordholt en Henk Kruit
TEL 20-3

ZWOLLE/KAMPEN, woensdag

Een geslepen en respectloos mens, een calculerende misdadiger, zo schilderde de voorzitter van de Zwolse rechtbank, mr. E. Bosch, de moordenaar van de 15-jarige Maartje Pieck uit Kampen af.

Jan Berend H. (38) moet voor achttien jaar achter slot en grendel. Pas daarna mag hij aan de dwangverpleging beginnen die hem van overheidswege wordt opgelegd.

De moordenaar van Maartje was gisteren niet in de rechtszaal aanwezig. Hij koos voor de veilige beschutting van zijn cel in het huis van bewaring.

De opmerking van de rechtbankvoorzitter dat het slachtoffer de laatste minuten van haar leven „in een hel moet hebben doorgebracht”, werd slechts opgevangen door de massaal aanwezige pers en de volgepakte publieke tribune, waar tranen de vrije loop kregen.

Jans advocaat, mr. J.G.M. Hovius, kondigde aan in hoger beroep te gaan omdat hij het „onverstandig” vindt dat de behandeling van Maartjes moordenaar wordt uitgesteld tot na het uitzitten van zijn gevangenisstraf. „Deze man heeft een kronkel in zijn hoofd en wil daarvan zo snel mogelijk verlost worden”, aldus de strafpleiter.

Die kronkel leidde volgens deskundigen van het Pieter Baan Centrum in Utrecht tot een „ernstige persoonlijkheidsstoornis” en „een behoefte aan controle, beheersing en macht gekoppeld aan grootheidsfantasieën”.

Maartje was volgens de rechtbank op haar fatale folderonde een min of meer „toevalligslachtoffer”, toen H. haar zijn woning in sleurde, seksueel misbruikte en haar wurgde met een koord dat hij tweemaal om haar hals had gewikkeld om er daarna twee knopen in te leggen.

Volgens de rechtbank is het zinnig dat Jan langdurig wordt opgesloten en behandeld om herhaling te voorkomen.

De Kampenaren zijn het hier volledig mee eens. Op de Plantage, het midden in de Hanzestad gelegen plein op een steenworp afstand van het stadhuis, bespreken mannen van middelbare leeftijd en iets ouder de toestand in de wereld en Kampen in het bijzonder. „Een zieke koe verdient het meer te leven dan dit mens”, aldus een van hen, daarbij refererend aan de mkz-epidemie. Zijn luid verkondigde mening overstemt het beierende carillon.

Ex-burgemeester Sybesma reageert verheugd op het vonnis. „Gerechtigheid”, is zijn impulsieve reactie. Hij maakte vorige zomer het drama van zeer nabij mee. Dan: „Ik ben blij dat er conform de eis is gevonnist. De ruwheid van het misdrijf rechtvaardigt dat geheel. Ik hoop dat het een preventieve werking heeft.”

Hij blijft pleiten voor de invoering van een dna-databank waarin de erfelijke gegevens van alle Nederlanders worden opgeslagen. „Onschuldigen hebben immers niets te verbergen. Tot aan mijn eigen dood zal ik op dat aanbeeld blijven hameren.”

ZEMBLA De stille rond Dutroux, over het vervolg op de wandaden die in 1996 heel België in beroering brachten, maar waarvoor nog niemand is gestraft. Het proces tegen Dutroux is uitgesteld tot 2002, en een aantal van zijn medeverdachten is inmiddels vrijgelaten. Nederland 3, 21.18 uur. VK 1-3

Door TRUDY VAN DER WEES NVHN 1/3

Politie zoekt feiten over seksmoorden

HAARLEM - De politie wil met de Belgische werkgroep Morkhoven praten over de verklaring van een man uit Haarlem die zegt betrokken te zijn geweest bij de moord op een jongen van ongeveer 13 jaar. Dat zou zijn gebeurd tijdens een seksfeest in de omgeving van Amsterdam. Deze Haarlemmer, R.W., zegt ook te weten dat nog twee andere kinderen op seksfeesten zijn gedood. ApCan 3/3

Onderzoek naar aangifte seksmoord op jongen (13)

AMSTERDAM - Justitie en politie in Haarlem inventariseren een aangifte van de Belgische werkgroep Morkhoven waarin een 28-jarige Haarlemmer wordt beschuldigd van moord op een 13-jarige jongen tijdens een seksfeest. Morkhoven heeft hiervan maandag aangifte gedaan, nadat de man de daad had opgebiecht aan de werkgroep. (ANP) VK 2/2/201

PAR 30-3

Maartje Pieck

Wij wensen de familie en vrienden van Maartje alle denkbare geestelijke ondersteuning. Met schaamte en afschuw zijn wij allen deelgenoot. Maartje, we houden van je.

Nederland

Moord op Maartje Pieck: 18 jaar cel

Door een onzer redacteurs NVN ROTTERDAM, 28 MAART. De 38-jarige Jan H. is gisteren door de rechtbank in Zwolle veroordeeld tot 18 jaar celstraf en tbs wegens het doden en verkrachten van Maartje Pieck (15) uit Kampen.

De straf is conform de eis van het openbaar ministerie. Jan H., die enkele huizen naast dat van het meisje woonde en haar in juli vorig jaar naar binnen trok toen zij folders rondbracht, heeft tijdens politieverhoren bekend, maar heeft zijn verklaring over de verkrachting later ingetrokken.

De rechtbank concludeert dat de laatste minuten van het slachtoffer „een hel” zijn geweest en wil beslist niet dat H. nog terugkeert in de samenleving. Daarom is in het vonnis met nadruk gesteld dat Jan H. pas een tbs-behandeling mag krijgen als hij zijn volledige straf heeft uitgezeten.

Ook tilt de rechtbank zwaar aan de „uiterst respectloze wijze” waarop Jan H. omging met de grote onrust in de buurt en in het land na de verdwijning van het meisje. „Hij heeft geprobeerd zich een ali-

bi te verschaffen door zijn bezoek aan de burens, hij heeft de kleding van het slachtoffer doen verdwijnen”, aldus het vonnis.

Bovendien, stelde de rechtbank, heeft Jan H. lange tijd zijn onschuld volgehouden. Want ook hij toonde zich een verontruste buurtbewoner. Hij hielp bijvoorbeeld mee bij het opstellen van een brief aan de gemeente, met het verzoek onveilig ogende bosschages in de buurt te snoeien.

De raadsman van Jan H. gaat in hoger beroep, met name tegen de veroordeling wegens verkrachting. Volgens het OM kent H. zijn grenzen ten aanzien van vrouwen niet. Tijdens de zitting bleek dat een stiefdochter, een jongere zus en een Engelse vrouw eerder aangifte tegen hem deden wegens seksueel misbruik. Door gebrek aan bewijs kwam het nooit tot vervolging. Volgens de psychiatrische rapportage van het Pieter Baan Centrum in Utrecht was Jan H. tijdens het delict verminderd toerekeningsvatbaar en lijdt hij aan een ernstige persoonlijkheidsstoornis met borderline en narcistische trekken.

Zembla. Over de vraag waarom het zo lang duurt voordat het proces tegen de moordenaar en kinderverkrachter Marc Dutroux begint. Het is bijna vijf jaar geleden dat hij werd gearresteerd. In briefven klaagt hij over zijn behandeling in de gevangenis en over het onderzoek dat, volgens hem, de verkeerde kant uitgaat. Ned.3, 21.20-22.00u. NLLI-3

Marc Dutroux vervulde de wereld in 1996 met afgrijzen toen de lijken van vier jonge meisjes op een terrein achter zijn huis werden aangetroffen. Twee andere meisjes wisten heelhuids uit de kelder onder zijn huis te ontsnappen. Ze waren daar seksueel misbruikt. Dutroux zit al jaren in de gevangenis, in afwachting van een proces, dat waarschijnlijk pas in 2002 plaatsvindt. Zembla dook in de geschiedenis van de zaak Dutroux en probeerde uit te zoeken waarom deze man nog steeds niet is berecht. De bevindingen van het programma zijn te zien in de documentaire

De Stille rond Dutroux.

„Er worden allerlei argumenten genoemd waarom het proces steeds weer wordt uitgesteld. Het zou om een jury-rechtszaak moeten gaan, alle dossiers zouden moeten worden vertaald, het onderzoek loopt nog, etcetera. Maar er wordt ook gesuggereerd dat er gewoon te weinig bewijsmateriaal is om Dutroux schuldig te verklaren. Dutroux heeft de moorden altijd ontkend”, vertelt Yfke Nijland. Zij verrichtte het research voor Zembla. „Er hebben zich bovendien veel vreemde zaken voorgedaan in het onderzoek door politie en justitie. Dossiers raakten zoek en werden gemanipuleerd. En het is nog steeds vreemd dat twee onderzoekers het huis van Dutroux hebben bezocht, kinderstemmen hebben gehoord, en niet verder hebben gezocht. Te meer daar ze in het huis voorwerpen aantroffen die te denken gaven: een vaginaspeculum en vaginale

crème.” Ook werden er videobanden aangetroffen. De politie bezit kopieën daarvan, maar daarop ontbreken de belastende scènes. Die zijn er uit geknipt. „Je kunt het knulligheid noemen, maar misschien is er toch sprake van opzet. Misschien is het waar wat wordt gefluisterd, en wordt het onderzoek opzettelijk tegengewerkt om bepaalde hooggeplaatste personen die wellicht bij de zaak betrokken zijn, niet in de problemen te brengen.”

Zembla sprak onder meer met de Belgische minister van justitie, enkele rechercheurs en de ouders van een van Dutroux' slachtoffers, Melissa.

Zembla - De Stille rond Dutroux. Ned. 3, 21.20 uur

Laksheid regeert in zaak Dutroux

ZEMBLA, NEDERLAND 3, 21.20-22.00 UUR

ALS we tegenwoordig een bericht over Marc Dutroux in de krant lezen, heeft hij daar meestal zelf voor gezorgd. Onlangs nog eiste hij een kort geding omdat hij psychisch zou lijden onder het strenge gevangenisregime. 'En dat terwijl hij als een prins behandeld wordt', zegt Toni Boumans die voor Zembla naar België ging met de vraag waarom het proces tegen Dutroux nu al vijf jaar op zich laat wachten. Een vraag waar ze geen antwoord op kreeg. Ze vertelt haar ondervindingen met een cynische ondertoon. 'Dat komt omdat dit verhaal van rareiteiten aan elkaar hangt. Het is een beerput. We kregen verschillende verklaringen op onze vraag. Een verklaring zegt dat het zo lang duurt omdat het om een jury-rechtspraak gaat. De dossiers moeten zorgvuldig vertaald

worden en dat zou lang duren. Een andere verklaring is dat er eigenlijk bijna geen bewijs tegen Dutroux gevonden is. Het enige wat bewezen is, is dat hij vier meisjes tegen hun zin heeft vastgehouden. Moord en ontvoering ontkent hij en er zijn geen sluitende bewijzen gevonden.' Een van de laatste berichten dat de media haalde is dat een deel van de 6000 haren die in Dutroux' auto zijn gevonden alsnog onderzocht zal worden. Boumans: 'Opmerkelijk is dat die haren al in 1996 zijn verzameld. Dat was in de tijd dat Connerotte als onderzoeksrechter op de zaak zat. Hij pakte het onderzoek prima aan, maar is tenslotte van de zaak gehaald omdat hij niet meer onbevooroordeeld zou zijn. Ik heb het idee dat men het sindsdien wat rustiger aan is gaan doen. De nieuwe onderzoeksrechter Langlois heeft het

hele idee dat er sprake zou zijn van een pedofiliënnetwerk losgelaten, en richt zich enkel op Dutroux. We hebben het vermoeden dat schuldige mensen vrij zijn gelaten. Justitie zegt dat de zaak in de tweede helft van het jaar 2002 voor zal komen, maar ik vraag me af of ze dan veel bewijzen zullen hebben.' Inmiddels staan de ouders van de meisjes grotendeels alleen in hun strijd. De aandacht en de verontwaardiging van het Belgische volk, dat enkele jaren geleden nog massaal meeliep in witte marsen, is verslapt. De verdachten zijn eigenlijk de enigen die nog heftig protesteren. Ze vinden dat ze te lang in voorarrest worden gehouden en eisen vrijlating. Dutroux zit nog zeker vijf jaar 'veilig' achter slot en grendel, wegens het plegen van geweld tijdens zijn ontsnapping. BS

Belgische toestanden

In het begin was de affaire-Dutroux voor Nederlanders het (zoveelste) bewijs dat België een heel ander land is. Passeer Zundert en je komt terecht in een semi-mediterrane cultuur, waarin corruptie, vriendjespolitiek en criminaliteit welig tieren. Maar toen werd Nederland opgeschrikt door het IRT-schandaal en kregen we hier te maken met bloedige afrekeningen onder drugshandelaren, waardoor de gevoelens van morele superioriteit een gevoelige deuk opliepen. Niets crimineels is ons vreemd en in het bemantelen van dubieuze praktijken zijn we minstens zo bedreven als de Belgen.

Of is het bij de zuiderburen toch een graadje erger? Voor Zembla maakte Toni Boumans een reportage over het slepende gerechtelijk onderzoek in de zaak-Dutroux. Toen Marc Dutroux in 1996 werd gearresteerd en aan het licht kwam hoe laks justitie was opgetreden, sloeg er een golf van volkswoede over België. We zijn nu vijf jaar verder en justitie heeft de zaak nog steeds niet rond. 'Er is geen gerechtelijk onderzoek met zoveel verwarring', zegt journalist Douglas de Coninck van De Morgen.

Een speciaal recherche-team dat acht getuigen hoorde, is op grond van valse beschuldigingen ontheven van zijn taak. Er is geknoeid met dossiers. Justitie leek aanvankelijk het vizier te richten op een compleet kinderporno-

netwerk, maar heeft het dossier inmiddels teruggebracht tot Dutroux en een verslaafde handlang-ger.

De onopgesmukte Zembla-reportage bevatte nauwelijks bijzondere beelden, maar bleef boeien door de kracht van het verhaal. Een wanhopig stemmend verhaal voor de ouders van de vermoorde meisjes. Hun is nog steeds niet de minimale gerechtigheid vergund die de ouders van de Groningse Anne de Ruijter de Wildt wel hebben weten af te dwingen. Door hun vasthoudendheid is de dader van de moord op hun dochter alsnog gepakt (en gisteren veroordeeld), hoewel de politie de zaak na een paar maanden wilde opgeven.

De ouders van Anne waren te gast bij Barend & Witteman en praatten kalm en lucide over hun lotgevallen. Dat de dader is veroordeeld maakt het drama niet kleiner, maar wel beter hanteerbaar, zei de moeder. 'Het is erg belangrijk om te weten wat er op de dag van de moord is gebeurd.' De moeder van de Belgische Melissa leeft met alleen maar vragen en onzekerheden: 'We weten niet veel meer dan toen Julie en Melissa werden gevonden in de tuin van de vrouw van Dutroux. We weten niet wie hen heeft ontvoerd, waaraan ze zijn overleden en wie hen seksueel heeft misbruikt.'

Paul Brill

Rookgordijn rond Dutroux

Toni Boumans reconstrueert onderzoek naar Dutroux

HILVERSUM - De zomer van 1996 zal de Belgische geschiedenis ingaan als de zomer van Marc Dutroux. Nooit eerder stond het land zo op zijn kop als na de arrestatie van Het beest. Dutroux wordt verdacht van ontvoering en misbruik van minstens zes jonge meisjes en de moord op vier van hen: Julie, Mélissa, An en Eefje. Hoe kon een man in een land als België zo ongestoord zijn gang gaan? Daar moest wel bescherming van hogerhand achter zitten, zo redeneerde de Belg in de straat. De zaak zou tot de bodem uitgezocht worden.

TV VANDAAG

Titel: Zembla/De stille rond Dutroux
Omschrijving: Reportage
Maker: Toni Boumans
Omroep: NPS/VARA
Zender: Nederland 3
Uitzending: 21.20 uur

Maar wat een van de belangrijkste strafzaken ooit in België zou moeten worden, lijkt vijf jaar na dato als een nachtkaars uit te gaan. Justitie is nog steeds met het onderzoek bezig. In vijf jaar is er zo'n rookgordijn opgetrokken rond de zaak Dutroux, dat de Belgen inmiddels Dutroux-moe zijn. In kranten en op tv wordt nog maar sporadisch aandacht besteed aan de man die in 1996 wereldnieuws werd.

De Belgen willen volgens programma-maakster Toni Boumans van de VARA/NPS-rubriek Zembla de zwarte bladzijde uit hun geschiedenis zo snel mogelijk omslaan. Boumans vroeg zich af waarom het zolang duurt voordat Dutroux voor de rechter verschijnt en ging voor Zembla in België op onderzoek uit. Ze sprak met verschillende betrokkenen in de zaak Dutroux, onder wie de ouders van de vermoorde Mélissa en de Belgische senator Frans Lozie van De Groenen. In de reportage De stille rond Dutroux reconstrueert zij het onderzoek naar de gruweldaden van de man.

„Voordat ik naar België ging, wist ik ook niet meer van de zaak Dutroux dan de verhalen die daarover in de pers zijn verschenen. Ik wist dat Dutroux, zijn vrouw en een handlanger nog steeds vastzitten in afwachting van het proces. Maar ik had geen idee hoe het met het onderzoek

• Marc Dutroux verlaat het Paleis van Justitie in Neufchâteau vorig jaar maart.

Foto: Reuters

naar hen stond.”

Boumans begon haar journalistieke speurtocht bij collega-journalist Douglas Deconinck van dagblad De Morgen. Deconinck volgt de zaak als een van de weinigen nog steeds op de voet en publiceerde ook een boek over de beruchte zaak rond de zogeheten X-getuigen, jonge vrouwen die vertelden jarenlang misbruikt te zijn tijdens seksfeesten waar ook Belgische hoogwaardigheidsbekleders aanwezig zouden zijn. Dutroux en zijn companen zouden betrokken zijn bij deze feesten.

Boumans: „Deconinck was bereid om met mij samen verder in de zaak te duiken. Ik ben er inmiddels van overtuigd dat niet alles tot op het bot is uitgezocht. Er zijn mensen die er belang bij hebben dat niet alles boven water komt.” Boumans doelt op onder andere politici die betrokken geweest zouden zijn bij seksfeesten, waar ook de naam van Dutroux aan gekoppeld wordt.

„Het onderzoek naar Dutroux was in het begin heel breed. Het zou niet alleen gaan om een halve gare die met een handlanger kinderen misbruikte, maar om een heel netwerk van misbruik. Nadat de eerste onderzoeksrechter moest vertrekken wegens vermeende verstarring met de nabestaanden van de slachtoffers, heeft zijn opvolger meteen alle zijlijnen en complottheorieën afgekap en de zaak teruggebracht tot de persoon Dutroux die enkele kinderen heeft misbruikt.” Dat zijn volgens Boumans aanwijzingen dat niet alles aan het licht mag komen. „Het is toch ook onvoorstelbaar dat twee politiemannen in het huis van Dutroux zijn geweest, kinderstemmen hebben gehoord, maar niets gevonden hebben. Alsof ze die kinderen bewust niet hebben willen vinden. Die twee blunderende politiemensen zijn later ook nog eens bevorderd.”

Bewijsmateriaal

Boumans vraagt zich af of er straks in het strafproces voldoende bewijsmateriaal is om Dutroux te veroordelen. „Zelf ontkent hij de moorden en verkrachtingen. Hij heeft alleen toegegeven dat hij An en Eefje heeft ontvoerd. De andere meisjes zijn hem aangeboden. Als je bedenkt hoe het land op stelten stond in 1996 dan is de hele zaak als een pudding in elkaar gezakt.”

Toni Boumans is van plan om de zaak Dutroux te blijven volgen. „Ik heb de afgelopen weken zoveel materiaal verzameld. Dat kan ik niet allemaal in een aflevering van Zembla kwijt. In België zijn de afgelopen jaren tien kinderen ontvoerd en gedood zonder dat een dader gevonden werd. Ik wil wel eens weten wat die getallen in Nederland zijn. We kunnen toch niet over ons heen laten gaan dat in België nog pedofielen rondlopen die een gevaar zijn voor kinderen. Dat moet opgehelderd worden. De labbekakkerige houding van justitie is onacceptabel. Dat die X-getuigen afgedaan worden als krankzinnige wijven, doet mij denken aan mijn tijd bij de radio toen in-cest voor het eerst bespreekbaar werd en gezegd werd 'wat hebben die wijven nu weer bedacht'.”

SUSANNE VAN VELZEN

Tbs-klinieken functioneren veelal slecht

Van onze verslaggever
DEN HAAG

De zorg voor patiënten is in de meeste tbs-klinieken onder de maat. De Inspectie voor de Gezondheidszorg concludeert dat zes van de negen klinieken voor psychiatrische behandeling van criminelen niet voldoen aan de wettelijke eisen. Dit schrijft minister Korthals van Justitie aan de Tweede Kamer.

Korthals gaf de inspectie vorig jaar opdracht tot het onderzoek, nadat was gebleken dat in de de zwaarst bewaakte tbs-instelling, de Van Mesdagkliniek, wantoestanden heersten. Zo bleken veel personeelsleden niet over de vaardigheden te beschikken om de vaak gestoorde patiënten te helpen. Het aanbod van therapieën was onregelmatig en het personeel werd te zwaar belast.

Slechts drie van de negen bezochte klinieken geven redelijke tot goede zorg, blijkt uit het onderzoek. Eén instelling, de Oldenkotte in Rekken, verkeerde ten tijde van het onderzoek echt in moeilijkeheden. De vijf overige klinieken bieden gebrekkige zorg, ondanks de verbeteringsoperatie die zij in 1999 zijn begonnen.

De enorme groei van het aantal tbs-patiënten in de afgelopen tien jaar is de belangrijkste reden voor de slechte zorg. De capaciteit van de tbs-sector is sinds 1990 verdrievoudigd, het aantal klinieken verdubbeld. De aandacht van de sector is vooral uitgegaan naar die uitbreiding, en vrijwel niet naar de inhoud van de zorg.

De instellingen hebben inmiddels moeten aangeven wat zij gaan doen om de kwaliteit van de zorg te verbeteren. Korthals zal daar op toezien, schrijft hij.

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 12 MAART. De zorg voor tbs-patiënten is in een meerderheid van de tbs-klinieken beneden peil. Tbs-kliniek Oldenkotte in Eibergen verkeert „in grote moeilijkheden”.

Dit concludeert de Inspectie voor de Gezondheidszorg in een onderzoek naar de kwaliteit van de zorg in alle tbs-klinieken. „Slechts drie” van de negen klinieken voldoen aan de eisen voor verantwoorde zorg die in de Kwaliteitswet zorginstellingen zijn vastgelegd. Het geeft de Inspectie aanleiding tot „bezorgdheid”.

De Inspectie onderzocht uitsluitend de zorg voor tbs-gestelden en spreekt zich niet uit over de vraag of de samenleving hierdoor gevaar loopt. De klinieken behoren de veiligheid van de maatschappij te garanderen. Wel concludeert de Inspectie dat „geen inzicht in het resultaat van de (dure)

'Moordenaar van Sybine leert niets goeds van tbs'

AMSTERDAM - Het gevaar bestaat dat Martin C. van een behandeling leert hoe hij een betere delinquent moet zijn. Dat zei H. van Marle, hoogleraar forensische psychiatrie en psychiatrisch adviseur voor het ministerie van Justitie, gisteren voor het gerechtshof in Amsterdam.

C. staat in hoger beroep terecht voor het doden en verkrachten van de 13-jarige Sybine Jansons uit Maarn en twee andere verkrachtingen. Door de rechtbank in Utrecht werd hij daarvoor eerder veroordeeld tot twintig jaar cel en tbs. Zowel de officier van justitie, die levenslang had geëist, als de verdachte gingen tegen het vonnis in hoger beroep.

Van Marle was in 1993 betrokken bij onderzoek van C. door het Pieter Baan Centrum. De

man werd destijds verdacht van twee verkrachtingen. Volgens Van Marle is de stoornis van C., die wordt omschreven als een narcistische persoonlijkheidsstoornis met anti-sociale trekken, niet of nauwelijks te behandelen. Behandeling van een dergelijke stoornis pakt soms slecht uit, aldus Van Marle. „De patiënt kan van de behandeling leren hoe hij een nog betere delinquent moet zijn.”

C. is gisteren bij het hof nog niet aan het woord geweest. Hij kreeg daar ook nog nauwelijks gelegenheid toe omdat de dag was uitgetrokken voor het horen van getuigen. Onder meer de twee verkrachttingslachtoffers werden gehoord.

Het 18-jarige slachtoffer uit Nieuwegein vertelde hoe zij in de zomer van 1999 onder valse voorwendselen door C. werd

meegenomen in een busje. Hij had haar modellenwerk aangeboden. Uiteindelijk werd ze in het busje tweemaal verkracht. In oktober herkende zij C. uit een serie foto's als haar verkrachter. In september 1999 zou C. ook een stewardess hebben verkracht. Ook zij herkende de foto van C. De hoger beroepszaak wordt 6 april voortgezet. Ook dan is nog geen verklaring van C. te verwachten omdat die dag deskundigen worden gehoord op het gebied van DNA. De 13-jarige Sybine Jansons verdween op 19 januari 1999 op klaarlichte dag in de buurt van haar woonplaats Maarn. Een grootscheepse zoekactie leverde alleen haar fiets op. Haar lichaam werd ruim een maand later gevonden. Sybine bleek verkracht en om het leven gebracht. ANP

„Meer zorg voor tbs-patiënt”

De Inspectie voor de Gezondheidszorg stelt in een onderzoek dat de zorg voor patiënten in de meeste tbs-klinieken onder de maat is. De tbs-kliniek Oldenkotte in Rekken kreeg een dikke onvoldoende.

B. Zandstra, woordvoerder tbs-kliniek Oldenkotte.

Is de onvoldoende hard aangekomen?

„Ja, we zijn uiteraard geschrokken. De uitslag van het onderzoek was al bij ons in december bekend. We vinden dat de inspectie goed werk levert omdat ze de vinger op de zere plek legt. Alleen zijn we al een tijdje bezig met plannen om de zorg te verbeteren en die heeft de inspectie niet meegenomen. Dat is jammer.”

Waar schort het aan?

„Het gaat met name om de behandelmethodiek en planning. De inspectie stelt terecht dat er te weinig samenwerking is tussen de verschillende disciplines. Er is een toenemende druk op een snellere en efficiëntere behandeling van patiënten om de hoge kosten van tbs-klinieken te drukken. De

tendens is lange tijd geweest om veel aandacht te besteden aan beveiliging van de klinieken. Tegelijkertijd hebben alle klinieken het aantal patiënten de afgelopen jaren zien verdubbelen. Dat is ten koste gegaan van de zorg van patiënten. De kritiek van de inspectie is in die zin dus zeker terecht.”

Wat gaan jullie doen?
„We moeten meer inspelen op de vraag van de patiënt. Ook al zit hij of zij hier niet vrijwillig moet, het is nu zaak om samen met de patiënt een behandelplan op te stellen. Wat dat betreft moeten we een inhaalslag maken. In andere zorgsectoren staat die vraag al centraler. We zijn bezig onze zorgvisie te herdefiniëren en onze koers bij te stellen. De aanbevelingen van de inspectie nemen we onder de loep. Eind april hopen we onze nieuwe visie af te hebben.”

JEROEN VLIENBERG

behandeling" bestaat. Doordat tbs-klinieken elkaar lange tijd onvoldoende op de hoogte hielden, ontstond een situatie waarin „iedereen zelf het wiel probeert uit te vinden”. Bovendien noemt de Inspectie het „dringend gewenst” dat een regeling wordt getroffen voor dossiervorming die garandeert dat „verpleging en behandeling inzichtelijk en evalueerbaar” worden.

Desgevraagd zegt H.J.C. van Marle, tbs-adviseur van minister Korthals (Justitie), dat dit „geen consequenties” heeft voor de beveiliging van tbs-gestelden. De bevestigde dossiers zijn vooral bedoeld om controle van de behandelaars mogelijk te maken, aldus Van Marle. Justitie baseert zich volgens hem op andere dossiers, namelijk „persoonsdossiers” en de „penitentiaire dossiers”. Over zaken als proefverloven overlegt justitie volgens Van Marle „rechtstreeks” met directeuren van tbs-klinieken, die dan zelf informatie vergaren over de voortgang van de behandeling van een tbs-gestelde.

Het aantal tbs-plaatsen is de afgelopen tien jaar verdrievoudigd en het aantal klinieken verdubbeld. Korthals heeft de Kamer geschreven dat deze „explosieve groei onvermijdelijke gevolgen heeft voor de tbs-klinieken.”

Het is de eerste keer dat de Inspectie van het ministerie van Volksgezondheid de tbs-klinieken onderzoekt. Tot dusver controleerde het ministerie van Justitie, dat de verantwoordelijkheid over tbs-klinieken heeft, de inrichtingen zelf. Aanleiding voor dit onderzoek is een kritisch rapport van de Inspectie over de Van Mesdagkliniek in Groningen uit 1999.

Prof. Van Marle in moordzaak Sybine Jansons:

'Tbs-kuur maakt gestoorde soms alleen maar slechter'

TEL 17/3

door Fred Soeteman

AMSTERDAM, zaterdag
Gestoorde zoals Martin C. (39), veroordeeld als ontvoerder en moordenaar van de 13-jarige Maarnse gymnasiaste Sybine Jansons, worden soms alleen maar slechter van een gedwongen tbs-behandeling.

Kliniek wil chip implanteren bij tbs-gestelden

De Dr. Pompekliniek in Nijmegen, een tbs-instelling voor mannen, onderzoekt of patiënten beveiligd kunnen worden met een geïmplanteerde chip. De patiënten zouden dan buiten de muren van de kliniek kunnen verblijven, terwijl zij via de chip toch voortdurend onder bewaking staan.

De directie van de kliniek heeft daarover dinsdag een eerste gesprek gevoerd met technici van het automatiseringsbedrijf Cap Gemini, zo bevestigt directie-secretaris A. Raymakers. Volgens haar verkeert het plan nog in een zeer vroeg stadium. Pas als het plan technisch haalbaar is, wendt de kliniek zich tot justitie.

De Pompekliniek kwam op het idee omdat het in de Verenigde Staten al mogelijk is lichamelijke ziekten met een chip onder controle te houden.

Tbs-gestelden hebben vaak een zedendelict of een moord op hun geweten. Maar volgens de directie zijn er tbs'ers die, afgezien van hun stoornis een heel gewoon sociaal leven kunnen leiden. Voor hen zou het wenselijk zijn om achter de gesloten deuren vandaan te komen. (ANP)

Wat zij aan zo'n behandeling overhouden, is dan dat zij hebben geleerd er in de praktijk profijt van te trekken, namelijk door „een betere delinquent te zijn”, zoals gisteren psychiater prof. dr. H.J.C. van Marle het uitdrukte.

Deskundige

Hij zei dit in een verklaring voor het Amsterdamse gerechtshof als beëdigd deskundige, op verzoek van C.'s verdediger mr. P.H. Doedens. C. staat hier in hoger beroep terecht „omdat ik aan sommige feiten niet schuldig ben”, zo heeft hij verklaard.

Buschauffeur Martin C., in juni 2000 in Utrecht, na een eis tot levenslang, veroordeeld tot 20 jaar en tbs-verpleging, had volgens gedragskundig onderzoek in 1993 een narcistische en antisociale persoonlijkheidsstoornis.

Prof. Van Marle, oud-geneesheer-directeur van het Pieter Baancentrum, zei dat zo'n „harde stoornis”, afgezien van „wonderbaarlijke genezing”, doorgaans niet vanzelf verdwijnt. Daarom moet worden aangenomen dat er in zijn toestand geen verbetering is opgetreden.

Slachtoffers

'Zedendelinquent met tbs volgen door geïmplanteerde chip'

NVMH
15/3

Directeur Pompekliniek wil meer vrijheid gestoorde veroordeelden.

Nijmegen - Plegers van levens- en zedendelicten die nu nog levenslang in een tbs-kliniek zitten, moeten zich in de toekomst vrijer kunnen bewegen dankzij een in hun lichaam geïmplanteerde chip met zender. Daarmee kunnen de gestoorde (ex-)delinquenten buiten de zwaar beveiligde muren van de tbs-kliniek gevolgd worden en kan worden gezien of er fysieke voortekenen zijn van een mogelijk nieuw delict.

Dat zegt algemeen directeur Jos Poelmann van de Pompekliniek in Nijmegen, waar ongeveer tien procent van de ruim duizend tbs'ers in Nederland behandeld worden. Hij onderzoekt momenteel de technologische mogelijkheden. Het ministerie van Justitie is schriftelijk op de hoogte gesteld en heeft de directeur inmiddels groen licht gegeven om zich „nader te oriënteren”.

Poelmann verwacht dat een vernuftig volgsysteem binnen een aantal jaren testklaar kan zijn. Hij verwijst naar de Verenigde Staten, waar nu al wordt geëxperimenteerd met geïmplanteerde chips; die geven via een zender aan het ziekenhuis door of het goed gaat

met de bloeddruk of het suikergehalte van een patiënt. Via de chip kan worden vastgesteld of de betrokkene opgewonden raakt, wat een teken van ongewenste activiteit kan zijn. Bij alarmerende signalen kan dan alsnog een preventieve opname volgen. „Daardoor hoeft iemand niet continu in het ziekenhuis te blijven teneinde hem in de gaten te kunnen houden”, zegt Poelmann. De directie van de Pompekliniek denkt met name aan tbs'ers die vanwege een ernstige stoornis min of meer tot levenslang zijn veroordeeld. „Een seksueel delinquent kan vaak een heel aardige meneer zijn. Iemand die hoog opgeleid is, prima aan het

werk kan en sociaal ook naar behoren kan functioneren. Alleen, hij heeft die ene enge afwijking. Maar om zo iemand dan maar meteen levenslang op te sluiten, dat is toch wel een erg groot verlies aan kwaliteit van leven en van onbenutte capaciteiten.”

Het ministerie volgt de research van Poelmann met belangstelling. „We zijn altijd geïnteresseerd in nieuwe technologische ontwikkelingen”, aldus een woordvoerder. Over een eventuele proef met een select groepje tbs'ers wil het ministerie nog geen enkele mededeling doen. Poelmann wil daartoe een aanvraag indienen zodra de technologie daar klaar voor is. (GPD)

Martin C. heeft aangekondigd dat hij zijn stilzwijgen zal doorbreken, maar is gisteren nog niet aan het woord gekomen. Wel waren er twee jonge vrouwen die hem hebben herkend als de dader die hen, na Sybine's dood in januari 1999, in de zomer van dat jaar heeft ontvoerd en verkracht.

De jongste, een toen 16-jarige, werd in Nieuwegein gepaaid met de vraag of zij modellenwerk wilde doen. Ze werd meegenomen in een busje, kreeg handboeien om en touw om haar voeten, en werd misbruikt.

De tweede, een toen 22-jarige stewardess, ontmoette Martin op een parkeerterrein bij Schiphol, en was bereid hem een lift te geven „naar Badhoevedorp” maar werd onderweg geboeid, en moest toen allerlei seksuele handelingen ondergaan.

Zij vertelde dat zij zich „om mijn leven veilig te stellen” gewillig had gedragen, omdat zij had gemerkt dat de man, die „aardig” was zolang hij zijn zin kreeg, bij weigering, huilen of tegenwerking, als een blad aan een boom omsloeg en furieus werd.

Voor het proces zijn nog 6 en 25 april en 23 mei gereserveerd.

Er is niets tegen daderprofielanalyse en tegen onderzoek naar het verband tussen criminaliteit en defecten in het brein. De forensische psychiatrie heeft alleen zin als zij wetenschappelijk gefundeerd is, aldus prof.dr. Corine de Ruiter.

Harm Visser

UIT ONDERZOEK van het WODC, het onderzoeksbureau van het ministerie van Justitie, is gebleken dat ongeveer één op de vijf ex-tbs'ers binnen

Tbs'ers worden niet goed behandeld

Cliënten in tbs-klinieken krijgen niet de behandeling die ze nodig hebben. Dat blijkt uit een onderzoek van de Inspectie voor de Volksgezondheid. In slechts drie van de negen instellingen is de zorg voldoende. De instelling Oldenkotte scoorde een onvoldoende.

In bijna alle klinieken schort het aan een goede visie op zorg. Oldenkotte, een instelling in het Gelderse Reken, was als enige echt ondermaats. In de overige klinieken trof de Inspectie, die het onderzoek in opdracht van het ministerie van Justitie uitvoerde, nog wel voldoende aanknopingspunten voor verbetering aan. Uitwisseling van expertise tussen instellingen onderling en samenwerking met de geestelijke gezondheidszorg zijn gebieden waarop nog veel terrein te winnen is. Volgens woordvoerder Ivo Hommes deelt minister Korthals van Justitie de zorg van de Inspectie, maar zijn er ook lichtpuntjes. „De beveiliging van de maatschappij tegen de tbs-klinieken en de verpleging van deze groep zijn de primaire taken van de klinieken.

een periode van acht jaar opnieuw een ernstig misdrijf pleegt. Dat vier op de vijf ex-tbs'ers dit niet doen, lijkt bovendien meer geluk dan wijsheid, want over de effectiviteit van de behandeling is weinig bekend. In 1928, bij de invoering van de Psychopatenwet, werd het rechters mogelijk gemaakt delinquenten in geval van gehele of gedeeltelijke ontoerekeningsvatbaarheid 'ter beschikking van de regering' te stellen om te worden behandeld. Daarmee werd Nederland het enige land ter wereld waar die maatregel werd toegepast. In 1988 werd deze 'tbr' vervangen door 'terbeschikkingstelling' (tbs), een aan striktere voorwaarden verbonden regeling. Maar naar de effectiviteit van de maatregel is van meet af aan nauwelijks onderzoek gedaan.

„Opmerkelijk”, noemt dr. Corine de Ruiter dit gebrek aan onderzoek. De Ruiter is als forensisch psycholoog verbonden aan het forensisch psychiatrisch instituut, de dr. Henri van der Hoevenkliniek. Eind vorig jaar werd ze aan de Universiteit van Amsterdam benoemd tot bijzonder hoogleraar Forensische Psychologie. Bij die gelegenheid sprak ze een rede uit: „Voor verbetering vatbaar”, waarin ze haar verbazing uitsprak over de onwetenschappelijke houding van haar forensische collega's.

De Ruiter: „Voordat ik vijf jaar geleden bij de Van der Hoevenkliniek kwam, heb ik als wetenschappelijk onderzoeker onder andere gekeken naar de effectiviteit van verschillende psychotherapieën. Dat je zulke zaken onderzoekt, vond ik normaal. Dat behoort tot de academische traditie. Maar toen ik hier op de Van der Hoevenkliniek kwam, werd me al snel duidelijk dat zo iets in de forensische psychiatrie helemaal niet zo normaal is. Er wordt nauwelijks naar de effecten van behandelingen van tbs'ers gekeken. Zelfs niet naar onderdelen ervan. Dus ja, daar keek ik behoorlijk van op.”

Hoe verklaart u die onwetenschappelijke houding?

„Op de een of andere manier is er binnen de forensische psychiatrie geen wetenschappelijke traditie ontstaan. Het punt is: men bevindt zich op het grensvlak van gedragswetenschap en recht, en ook in het recht is het niet gebruikelijk om naar de effecten van strafoplegging te kijken. Zo wijst onderzoek uit dat straf geen recidive voorkomt, maar eerder averechts werkt. Maar daar laat het strafrecht zich weinig aan gelegen liggen, hoewel ik besef dat in het strafrecht ook andere factoren, zoals het vergeldingsaspect, een rol spelen. Er is voor forensische psychiatrie dus geen enkele stimulans uitgegaan van de rechterlijke macht, om eens wat meer naar de effecten van haar behandelingen te kijken. Daarbij moeten we niet vergeten dat er ook in de reguliere psychiatrie nog maar sinds een aantal jaren 221 effectonderzoek wordt gedaan.”

Z+W 21/3

462066 NRC 24/3

Is de forensische psychiatrie niet te veel in zichzelf gekeerd?

"Ja, dat zal er ongetwijfeld mee te maken hebben. Het begrip 'gesloten inrichting' zegt al genoeg: zij vormt een eilandje in de maatschappij. Ook heerst er een zekere arrogantie: tbs wordt als iets unieks gezien, alsof het om een soort geprivilegerde kennis gaat. En als een relatieve buitenstaander dan vragen gaat stellen over effectiviteit, wordt dat al gauw als ongepast ervaren. Dat naar binnen gekeerde van dit type instellingen uit zich overigens ook in een zekere onwil om met andere klinieken samen te werken, zo is mijn ervaring. Terwijl ik zou zeggen: bundel de kennis en de krachten. Het is toch al een relatief kleine sector; het gaat om zo'n twaalfhonderd tbs-plaatsen. Wil je dus onderzoek doen naar een specifieke categorie daders, bijvoorbeeld verkrachters, dan zul je wel moeten samenwerken. Hier in de Van der Hoevenkliniek zitten hooguit twaalf verkrachters, dat zijn er veel te weinig voor gedegen onderzoek."

Nog maar een paar jaar geleden, in 1995, is er een proefschrift verschenen van de forensisch psychiater en ex-directeur van de Van Mesdagkliniek in Groningen H.J.C. van Marle. Dat was volledig op freudiaanse leest geschoeid. Dat is wetenschappelijk toch volkomen achterhaald?

"Dat mag je wel zeggen, ja. Begin jaren zeventig is door meta-analyses name-

'UIT ONDERZOEK

BLIJKT DAT DE

HYPOTHESE

VAN BUIKHUISEN

JUIST WAS'

lijk al volstrekt duidelijk geworden dat psychoanalyse en psychodynamische therapieën vrijwel geen effect hebben op psychisch gestoorde delinquenten. Eind jaren tachtig is dit nog eens bevestigd. Maar ja, het veld van de forensische psychiatrie is van meet af aan psychoanalytisch georiënteerd geweest. Dat er zo aan de psychoanalyse wordt vastgehouden, zal ook wel iets met ideologie te maken hebben, dat is altijd al een kenmerk van de psychoanalyse geweest. Ach, laat ik ook niet al te streng zijn: op zichzelf is er niets op tegen om de stoornis in relatie tot het delict te begrijpen vanuit het psychoanalytische denkkader. Daar kun je af en toe best wat aan hebben. Want laten we reëel zijn: het is natuurlijk onbegrijpelijk dat iemand die nooit gewelddadig is geweest, plotseling tot een moord komt. Zo'n psychoanalytisch kader kan dan helpen om te begrijpen hoe dat mogelijk is geweest. Maar proberen erachter te komen hoe het zit, is natuurlijk iets heel anders dan een psychoanalytische behandeling. Enfin, heel langzaam begint er de laatste tijd iets te veranderen."

In uw rede zegt u ook dat voor risicotaxatie geen richtlijnen bestaan en dat er niet zelden aan de rechtbank wordt gerapporteerd door onervaren en ongekwalificeerde rapporteurs.

"Er bestaan inderdaad geen kwaliteitsnormen, waaraan je moet voldoen om aan de rechtbank te mogen rapporteren. Wel zijn er inmiddels wat initiatieven ontstaan om een soort opleiding op te zetten. Wat mij betreft komt er een post-doctorale opleiding, zodat je je volledig kunt specialiseren tot forensisch psycholoog. Ik heb er ook wel vertrouwen in dat die opleiding er komt."

Met betrekking tot die risicotaxatie pleit u onder andere voor het gebruik van de Rorschach Inktvlekken Methode. Wat kun je daar bij daders mee onthullen?

"Nou ja, onthullen. Het gaat er bij de Rorschach Methode om dat je iemand een betekenisloze stimulus aanbiedt, waaraan een betekenis moet worden

gegeven. Daar komt waarneming en cognitie aan te pas, zoals dingen uit het geheugen halen, vergelijken, associëren, om uiteindelijk een bepaald respons te geven. Uit onderzoek is nu gebleken dat de manier waarop mensen betekenis geven aan een ambigue prikkel, samenhangt met de persoonlijkheid. Ik vergelijk het wel eens met de zwangere vrouw die overal zwangere vrouwen ziet. Dat is een waarneming die voor een deel wordt gestuurd door psychologische motieven. Er is dan ook voldoende empirische evidentie voor de betrouwbaarheid van de Rorschach Methode. Je kunt er vooral inzicht mee verkrijgen in de balans tussen de psychische draagkracht en draaglast. En dat heeft dan weer te maken met de emotieregulatie, met impulsiviteit, agressiviteit, stressbestendigheid. Dit zijn allemaal factoren die bij dit soort ernstige delicten een rol spelen. En waarin je dus via de Rorschach Methode redelijk inzicht kunt krijgen. Daar komt bij dat het voor de dader niet duidelijk is wat er bij hem wordt onderzocht. Want dat is de moeilijkheid bij gesprekken met daders: meestal willen ze geen tbs, dus zullen ze trachten de psycholoog of psychiater te misleiden. Bij de Rorschach Methode is dat veel moeilijker."

'IK BEPLEIT JUIST

EEN DÉMYSTIFICATIE

VAN DE DADER-

PROFIELANALYSE'

U stelt dat vooral psychopathie oftewel de anti-sociale persoonlijkheidsstoornis een krachtige risicovoorspeller is.

"De diagnose psychopathie is niet hetzelfde als de diagnose anti-sociale persoonlijkheidsstoornis. Behalve dat de psychopaat een anti-sociale instelling heeft, is hij kil, manipulatief, zeer egocentrisch en narcistisch, en ook gedraagt hij zich vaak impulsief en agressief. Dit alles maakt dat als je een risicotaxatie van zo iemand moet maken, je meestal nogal hoog uitkomt. Vooral dat gebrekkig ontwikkelde schuldgevoel, gekoppeld aan die impulsiviteit, maakt hem tot een potentieel gevaarlijk persoon. Ik zeg daarmee niet dat deze mensen allemaal levenslang moeten worden opgesloten, maar het is met hen wel oppassen geblazen, te meer daar psychopathie nog niet te genezen is."

U pleit, waar het de opsporing betreft, ook voor wetenschappelijk verantwoorde daderprofielanalyses. Maar de Maastrichtse rechtspsycholoog prof. Crombag noemt die analyses een vorm van waarzeggerij.

"Het is waar dat er door boeken en tv-series een zekere mystificatie van de daderprofielanalyse heeft plaatsgemaakt; het gaat dan vaak om profilers met een soort zevende zintuig. Wat ik echter bepleit is juist een demystificatie van de daderprofielanalyse, door die empirisch-wetenschappelijk te funderen. Als je dat lukt, is de daderprofielanalyse wel degelijk een instrument, waarmee een dader efficiënter kan worden opgespoord. Tijdens een experiment in Amerika is in ieder geval al gebleken dat de zogenoemde profilers bij het maken van profielen beter scoren dan niet gespecialiseerde psychologen, maar dat die laatste het weer significant beter doen dan onderzoekers. De helderzienden die ook aan het experiment meededen, deden het 't slechtst, hun profielen reikten niet verder dan een handvol stereotypen over moordenaars. Waar het nu vooral om gaat, is dat er meer onderzoek wordt gedaan naar de relatie tussen delictkenmerken en daderkenmerken."

"Zo is er in Amerika onderzoek gedaan bij 254 verkrachters, waaruit bleek dat ze zijn in te delen in antisociaal, seksualiserend en wraakzuchtig. De wraakzuchtige verkrachter bijvoorbeeld is een woedeverkrachter. Meestal heeft hij iets tegen vrouwen en als hij een vriendin heeft, dan zal hij die

hoogstwaarschijnlijk met enige regelmaat mishandelen. Als uit het verhoor van het slachtoffer nu blijkt dat de verkrachting met razernij gepaard is gegaan, kun je in de buurt waar de verkrachting heeft plaatsgevonden in ieder geval al iets gericht gaan zoeken. Ik noem maar iets: je kunt bijvoorbeeld aan huisartsen vragen of ze patiënten hebben met zeer ernstige relatieproblemen die met mishandeling gepaard gaan. Een daderprofielanalyse kan aan de opsporing dus wel degelijk een bepaalde richting geven. Daarom ben ik er ook zo sterk voor dat psychologen de mogelijkheid krijgen zich te specialiseren tot forensisch psycholoog. Van daaruit kan men zich dan ontwikkelen tot daderprofielanalist."

Het staat voor u buiten kijf dat bij veel tbs'ers een van de oorzaken van hun delinquent gedrag een defect in het brein is. U refereert in uw rede in dit kader aan de affaire-Buikhuisen, de onderzoeker die in de jaren zeventig onderzoek deed naar de biologie van crimineel gedrag. U stelt dat zijn vertrek (onder andere als gevolg van de hetze van Piet Grijs) een groot verlies voor de Nederlandse forensische psychiatrie is geweest.

"Ik bedoel hier vooral mee dat het onderzoek naar de biologie van crimineel gedrag onnodige vertraging heeft opgelopen. Gelukkig mag het inmiddels weer en uit het onderzoek dat onlangs is gedaan, blijkt ondubbelzinnig dat de hypothese van Buikhuisen dat er biologische factoren meespelen bij crimineel gedrag, juist was. Zo heeft brainimaging aangetoond dat het brein van een psychopaat anders op emotionele prikkels reageert dan het brein van een normaal persoon. Bij een psychopaat zie je bijvoorbeeld dat het limbische systeem bij een emotionele prikkel maar beperkt reageert. Ook blijken psychopaten niet goed in staat een dominante gedragsrespons bij te stellen op basis van nieuw binnengekomen informatie. Dus is er geen twijfel mogelijk: bepaalde functionele en structurele defecten in het brein spelen een rol bij het ontstaan van crimineel en gewelddadig gedrag. Dat zie je ook bij ADHD-kinderen, er valt domweg een statistisch verband te constateren tussen ADHD en crimineel gedrag op latere leeftijd. Trouwens, ook het feit dat serotonine heropnameremmers, zoals Prozac, een gunstig effect hebben op impulsiviteit en agressie, laat zien dat bepaalde processen in het brein een rol spelen bij wat we crimineel gedrag noemen."

Hoe hebben uw collega's op uw rede gereageerd?

"Er is hier en daar behoorlijk fel gereageerd. Ik zou alleen maar kritiek hebben op de manier waarop de forensische psychiatrie nu functioneert. Mijn kritiek op de huidige risicotaxatie heeft trouwens ook Kamervragen uitgelokt en misschien is de forensische psychiatrie daar ook wel een beetje van geschrokken. Hoe dan ook: door mijn rede is er in ieder geval iets in beweging gekomen, al is het maar dat de kwestie nu bespreekbaar is geworden. En ik hoop dat dit ertoe zal leiden dat we nu een traject naar de toekomst kunnen gaan uitzetten, waarin veel meer ruimte is voor wetenschappelijk onderzoek. Want een evidence-based forensische psychiatrie, daar moeten we uiteindelijk naar toe."

CRIMINEEL GEDRAG 2

In het vraaggesprek van Harm Visser met C. de Ruiter ('Gesloten instituut', W&O, 24 maart) las ik dat bij psychopaten het brein anders op emotionele prikkels reageert dan het brein van een normaal persoon. Ook zou blijken dat psychopaten niet goed in staat zijn een dominante gedragsrespons bij te stellen op basis van nieuw binnengekomen informatie. Dus, zo wordt gesteld, is er geen twijfel mogelijk dat bepaalde functionele en structurele defecten in het brein een rol spelen bij het ontstaan van crimineel en gewelddadig gedrag.

Bij deze redenering wordt echter geheel voorbijgegaan aan de invloed van de vroege kindertijd op het later afwijkend gedrag. Integratie van bestaande kennis op het gebied van onder meer de kinderonwikkeling, gegevens uit kindertehuizen, uit de klinische praktijk, centra als Pieter Baan en gegevens uit het neurobiologisch

onderzoek wordt vermeden.

Wanneer een kind wordt geslagen, wanneer wordt voorbijgegaan aan zijn gevoelens en behoeften of als het wordt verwaarloosd, zal de verwerking van dergelijke prikkels er toe leiden dat bepaalde hersengebieden zich beter ontwikkelen dan andere. Zo is gebleken dat bij mishandelde kinderen hersengebieden die voor de sturing van emoties verantwoordelijk zijn zo'n 20 tot 30 procent kleiner waren dan bij de controlegroep. Begrijpelijk dat ze dan niet goed in staat zijn een dominante gedragsrespons bij te stellen'. Delinquenten hebben altijd een achtergrond van mishandeling, een enkel geval van aangeboren of verworven storing daargelaten. Het agressief, crimineel of welk afwijkend gedrag ook is een direct gevolg van de destructieve omgang van de ouders c.q. verzorgers met het kleine kind.

Dat aan deze kennis massaal wordt voorbijgegaan hangt mijns inziens samen met de ontkenning van het eigen lijden uit de kindertijd en het moeten ontzien van de eigen ouders. Alleen wie door een diepgaande zelfanalyse gevoelig is geworden voor het eigen lijden uit de vroege kindertijd, is in staat te voelen wat het voor een kind (in dit geval de psychopaat) betekend moet hebben. Pas als dit begrip er is, kan er fundamenteel iets veranderen ter voorkoming van afwijkend gedrag.

L. ROMBOUT
Oss

CRIMINEEL GEDRAG 3

In de bijlage W&O van 24 maart stond onder de kop 'Gesloten instituut' een interview met professor De Ruiter over de terbeschikkingstelling. "Onbegrijpelijk" noemde zij dat "naar effectiviteit van de maatregel van meet af aan nauwelijks onderzoek is gedaan". Kennelijk is haar niet bekend dat haar Van der Hoevenkliniek, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan, bij alle patiënten die er ooit waren opgenomen (628) een dergelijk onderzoek heeft uitgevoerd. Vergelijkbare onderzoeken zijn verricht in Veldzicht (213 patiënten), Boschoord (628 patiënten) en de Mesdagkliniek (377 patiënten).

Representatief voor de effectiviteit van de maatregel kan dit echter niet zijn, want bij de plaatsing van een tbs'er in een bepaalde inrichting gaat het Meijerinstituut selectief te werk. Een representatieve steekproef (880 tbs'ers) werd door mij onderzocht vanuit dit instituut. Hetzelfde deed Van Emmerik vanuit het ministerie (789 tbs'ers). Daar ook de recidivecijfers bekend waren van langgestraften met dezelfde ernstige delicten als tbs'ers, werd het bovendien mogelijk te becijferen wat het effect was van het al dan niet behandeld zijn.

In mijn proefschrift 'Het kristallen paleis' (1986) bleken de recidivecijfers voor tbs'ers sinds 1950 vrijwel gelijk gebleven: vermogensdelicten 60-65%, zedendelicten

45-50% en geweldsdelicten 20-25%. Dit onafhankelijk van de behandelingsduur, en ondanks het feit dat de behandelingsmogelijkheden in de tbs-klinieken aanzienlijk werden uitgebreid. Al enkele decennia blijft de tbs beperkt tot plegers van ernstige misdrijven. De Ruiter signaleert dat ongeveer 20% ex-tbs'ers binnen 8 jaar opnieuw een ernstig misdrijf pleegt. Die kans was vroeger 20-25% en is dat blijkaar nog steeds.

Wat altijd wordt verzwegen is dat die kans bij ex-tbs'ers overeenkomt met die van daders die voor zo'n misdrijf louter gevangenisstraf kregen. Voor mij was dat destijds een reden te concluderen dat tbs géén effect heeft en te bepleiten de maatregel uit het wetboek te schrappen. De enige kritiek die ik kreeg is dat ik twee onvergelykbare groepen vergeleek, want in tegenstelling tot bij langgestraften zou bij tbs'ers door psychiaters een 'ziekelijke stoornis' zijn vastgesteld. Dit nota bene nadat in een WODC-onderzoek de psychiatrische dossiers van 294 langgestraften waren vergeleken met die van 73 tbs'ers. De gevonden verschillen bleken allerminst significant. De Ruiter wil nu meer onderzoek naar de relatie tussen delictkenmerken en daderkenmerken, bijvoorbeeld van verkrachters. Zo een dergelijke relatie bestaat, is het onaanneemelijk dat de ene verkrachter een groter gevaar oplevert dan de andere. In het kader van de tbs zou dit betekenen dat deze maatregel moet worden opgeleigd aan iedere verkrachter, of aan geen enkele. Momenteel is dat, op psychiatrisch advies,

niet het geval. Dit simpelweg omdat psychiaters doen wat zij niet blijken te kunnen: het voorspellen van crimineel gedrag. Ook ik constateerde dat ex-tbs'ers ernstige misdrijven begaan.

Bij tbs wordt het toekomstige gevaar dat een delinquent kan opleveren gewoonlijk afgeleid uit de reeds gepleegde delicten. Doch het verband tussen vroegere delicten en de ernstige misdrijven van ex-tbs'ers blijkt zondanig, dat vooral het begaan van ernstige agressieve en seksuele delicten niet te voorspellen is. En wat niet te voorzien is, kan ook niet worden voorkomen. Ook door De Ruiter niet.

DR. H. HAMERS
KLINISCH PSYCHOLOOG
Amsterdam

Door onbekwaam personeel dat erop los psychologiseert, weet geen tbs-patiënt waar hij aan toe is. Betoogt Humphrey Ludwig in *Onder Dwang*, dat vandaag verschijnt. Hij werd behandeld in de Van Mesdag wegens de moord op zijn overspelige vrouw. 'Hou op met die bullshit', dacht ik vaak. 'Ik wilde gewoon horen: wat jij hebt gedaan is slécht.'

door Steffie Kouters

DE SCOOTER schoot, gewoon, omdat hij de scooter wilde hebben. Oud-tbs-gestelde Humphrey Ludwig zag hem keer op keer razend weglopen uit de therapeutenvergaderingen in de Groningse Van Mesdagkliniek, steeds opgefokter reagerend op iedereen met *peut of loog* achter zijn naam. Een jonge jongen, wiens agressie volgens Humphrey alleen maar verergert door onduidelijkheid en vaag gepraat.

Wat gaat er gebeuren als hij vrijkomt? Dezelfde huiver bekruipt Humphrey als hij denkt aan de moordenaar die aan geen enkele behandeling meewerkt en zich in de Van Mesdag overgeeft aan zijn geliefde tijdspasseringen: blowen en trainen. Gewichtheffen, de hele dag door, met zijn gespierde armen, extra opgepompt door anabolen. 'Rot op', zegt hij als de therapeuten hem benaderen.

Eens zullen ze deze jongen moeten loslaten. Man!

Humphrey herinnert zich drievoudig kindermoordenaar Michel S. uit het Pieter Baan Centrum, waar verdachten van een zwaar misdrijf door de rechtbank naartoe worden gestuurd voor een onderzoek naar hun toerekeningsvatbaarheid. De vroegere vrachtwagenchauffeur had al eerder een paar jaar in de Van Mesdag gezeten, na het plegen van ontucht met acht kinderen. Hij vertelde Humphrey hoe het hem ditmaal bijna was gelukt uit handen van politie te blijven - als ze dat textielvezeltje maar niet hadden gevonden in zijn Mercedes. 'Eén vezeltje', verzuchtte hij.

Vlak voor ze afscheid namen vroeg Humphrey aan Michel S. of hij dan niet wilde veranderen. 'Ach', antwoordde de pedoseksueel laconiek. 'Wanneer je al zo oud bent als ik, kun je niet meer veranderen.'

Toch heeft Michel nu weer tbs, naast 20 jaar gevangenisstraf. 'Blijkbaar denken de psychiaters wél dat ze Michel kunnen veranderen', zegt de 35-jarige Humphrey Ludwig (een pseudoniem) in zijn boek *Onder Dwang*, dat vandaag verschijnt. 'Een enge gedachte.'

Sinds afgelopen september is Humphrey weer vrij, na negen jaar te hebben vastgezet, waarvan het grootste gedeelte in de Van Mesdag. Hij bezorgde de medewerkers van

de kliniek een collectief trauma door in 1999 naar buiten te brengen dat hij en nog drie andere medebewoners een relatie hadden met vrouwelijke personeelsleden. Zowel de algemeen directeur als een interim directeur ruimden na deze affaire het veld.

De Rijksrecherche vond geen bewijs voor seksuele contacten met patiënten, maar zette wel grote vraagtekens bij de professionaliteit van het personeel. De afdelingspsychiater en het afdelingshoofd concludeerden dat er sprake was geweest van 'grensoverschrijdend, intiem gedrag'.

Seks heeft Humphrey nooit gehad met sociotherapeute Marina, zegt hij. Ze is getrouwd. 'Ik ga toch niet aan iets beginnen waarvoor ik een ander heb vermoord?'

Humphrey is lang en breed, sterk ziet hij eruit, geen plekje meer vrij op zijn zwaar getatoeëerde onderarmen. Zo'n verschijning van wie de rest in een kroeg denkt: beter maar geen ruzie mee krijgen. Totdat hij begint te praten, weloverwogen, nadenkend formulerend, zich af en toe verliezend in de therapeutische voertaal van een tbs-kliniek. 'Ik heb gewerkt aan mezelf.' en: 'Ik zie nu veel meer het grote plaatje.'

In *Onder dwang*, dat hij schreef met *Nieuwe Revu*-journalist Rick Blom, staat hij maar kort stil bij zijn eigen geschiedenis en de moord die hij pleegde op zijn overspelige vrouw. Het boek moest vooral gaan over de tbs, waarvan hij 'een beter mens' hoopte te worden, maar waarin hij snel het vertrouwen verloor.

Humphrey was van kinds af aan een agressief jongetje, dat nooit werd gecorrigeerd. Zijn enige broertje overleed op 4-jarige leeftijd, nog voor Humphrey werd geboren. Vader Ludwig verwende zijn tweede zoon tot op het bot en bracht hem op zijn eigen manier weerbaarheid bij. 'Als iemand je een klap geeft, moet je terugslaan', hield hij zijn zoon voor. 'Precies', dacht Humphrey. 'Terugslaan!'

Zijn vader ging dood toen hij 9 was. Op 11-jarige leeftijd liep Humph met knipmessen over straat. 'Ik was bang voor niemand.' Moeder Ludwig had geen invloed op haar kind. 'Als je niet ophoudt, sla ik je voor je

Tbs-behandeling is te vaak onder de maat
Van onze verslaggeefster
2001-03-13, Trouw

AMSTERDAM - De tbs-behandeling van veroordeelden is in de meeste klinieken onder de maat. Dat concludeert de inspectie voor de gezondheidszorg in een onderzoek naar de kwaliteit van de negen klinieken. Het is voor het eerst dat de inspectie tbs-klinieken heeft doorgelicht.

De inspectie toont zich 'bezorgd' over het niveau van de zogenoemde 'terbeschikkingstellingen'. Van de negen onderzochte klinieken scoren zes een onvoldoende. Eén daarvan verkeert volgens de inspecteur zelfs in 'grote moeilijkheden'. In slechts drie klinieken voldoet de behandeling aan de eisen voor verantwoorde zorg. Aanleiding voor het onderzoek waren misstanden bij de Van Mesdagkliniek in Groningen, twee jaar geleden. Toen trok een patiënt bij de inspectie aan de bel. Vier therapeuten zouden seksuele relaties onderhouden met terbeschikkinggestelden. Na onderzoek concludeerde de inspectie dat er sprake was van normvervaging binnen de kliniek; het merendeel van het personeel ontbrak het aan vaardigheden en kennis, en behandelaars wantrouwden elkaar en werkten niet

bek', kreeg ze te horen wanneer ze haar zoon toesprak.

Hij vond een baan op een scheepswerf, ging op zijn 21ste het huis uit en trouwde niet lang daarna met Anita. Een meisje uit een burgerlijk gezin dat zich fanatiek trachtte te onttrekken aan haar oude milieu. De losgeslagen Humphrey was daarbij een uitstekend middel. Hij kende, ook door een specialistische opleiding in het leger, 'meer manieren om een mens te doden dan een dokter weet om ze beter te maken'.

Humphrey bracht zijn fascinatie voor wapens over op de afhankelijke Anita. Naast hem verloor ze haar eigen identiteit volkomen. Op elke vierkante meter in hun woning lag wel een pistool of mes. Voor haar

Twaalfhonderd geestelijk gestoorde delinquenten

In de negen Nederlandse tbs-klinieken zitten ongeveer twaalfhonderd mensen. Tbs is bedoeld voor de 'geestelijk gestoorde delinquent', zegt het Wetboek van Strafrecht. Tussen het delict en de geestelijke stoornis van een delinquent moet een duidelijke relatie zijn aangetoond. De maatregel heeft als voornaamste doel de maatschappij te beschermen. Iemand die ter beschikking is gesteld mag pas de samenleving weer in als hij 'gezezen' is.

Eens per jaar, of eens per twee jaar, oordeelt de rechter op basis van het advies van een kliniek of iemand kan worden vrijgelaten. Uit gegevens van het ministerie van Justitie blijkt dat gemiddeld een op de vijf ex-tbs-gestelden weer een ernstig delict pleegt. Van de gedetineerden die in de gevangenis hebben gezeten, vervallen vier van de vijf in herhaling. Een gevangene kost de samenleving gemiddeld 250 gulden per dag, een tbs-gestelde 800 gulden.

Het ministerie van Justitie onderhoudt zich vooralsnog van commentaar op het boek van Humphrey Ludwig. 'De staat is niet vrij te praten over een patiënt', zegt een woordvoerder van het ministerie.

samen. Minister Korthals van justitie beloofde een bezorgde Tweede Kamer daarop dat hij alle tbs-klinieken zou laten inspecteren. Het oordeel van de inspectie is ook nu ondubbelzinnig. In het rapport staat dat het merendeel van de klinieken geen uitgewerkte visie heeft, de behandelplannen niet op elkaar afstemt en de inspectie geen helder inzicht verschaft in het effect van de dure behandelingen. Minister Korthals heeft het rapport inmiddels, met een begeleidende brief, naar de Kamer gestuurd. Daarin wijt de minister de problemen bij de tbs-klinieken aan een explosieve groei van het aantal patiënten. De rechter legde de afgelopen tien jaar drie keer zo vaak de maatregel op. Het aantal patiënten steeg daarmee van 405 naar 1183. Om die groei op te vangen, verdubbelde het aantal klinieken in dezelfde periode van zes tot twaalf. Ook wijt de minister de kamerleden erop dat de inspectie slechts heeft gekeken naar de kwaliteit van de zorg. 'De tbs-maatregel is primair gericht op de beveiliging van de maatschappij. Onderzoek

laat zien dat recidive van ex-tbs-gestelden al jaren constant is gebleven. Het aantal ontvluchtelingen is zelfs in absolute zin sterk teruggelopen.' Volgens de GGZ-Nederland, de brancheorganisatie voor de geestelijke gezondheidszorg, zijn de problemen bij de tbs-klinieken van tijdelijke aard. In een reactie zegt de GGZ dat de instellingen zich geplaagd zien voor vele (nieuwe) wetten en dat er 'vanuit deze optiek sprake is van inhaal slagen op diverse terreinen'.

TBS is een maatregel voor mensen die een zwaar misdrijf hebben gepleegd en daarvoor niet toerekeningsvatbaar worden geacht. Wie de brochure *Werken aan een nieuw bestaan* van de Dr. S. van Mesdagkliniek in Groningen leest, zal snel geneigd zijn het TBS-systeem toe te juichen. In deze instelling krijgt de gedetineerde immers de kans om zich te laten behandelen en inzicht te verwerven in de problemen die hebben geleid tot het plegen van het delict. Er wordt de delinquenten een spiegel voorgehouden. Zonder meer een loffelijk streven. Wil je herhaling van crimineel gedrag voorkomen, dan zul je op zijn minst in kaart moeten brengen wat daar in het verleden de aanleiding toe is geweest. Daarna wordt de gedetineerde door middel van onder meer onderwijs, psychotherapie,

waren seks en gesprekken over wapens de enige manieren om contact te krijgen met Humphrey, die zich opgesloten voelde in hun onvolwassen huwelijk. Hun ruzies namen in hevigheid toe; soms stonden ze met hun eigen wapens tegenover elkaar.

Totdat Humphrey erachter kwam, volgens de 'Wet van de Aan Het Licht Komende Klotestrekken' dat ze op vakantie was geweest met een ander. Betaald door Humphrey, ook dat nog. In oktober besloot hij ze 'allebei af te maken', in januari vermoordde hij Anita met haar eigen Britse commandodolk. 'Ik was volledig toerekeningsvatbaar', zegt hij nu. 'Ik heb het helemaal gepland.' Dat haar minnaar de dans ontsprom was puur een kwestie van geluk. Humphrey had te weinig tijd.

Zeven weken zat hij in het Pieter Baan Centrum. De voornaamste conclusie uit het observatierapport: 'Bij betrokkene is sprake van een zeer ernstige persoonlijkheidsstoornis met een psychotische kern en daarnaast een dissociatieve stoornis die beide in nauw verband staan met het hem ten laste gelegde.' De rechtbank legde de 26-jarige Humphrey vijf jaar gevangenisstraf plus tbs op; vijf jaar plus, in gedetineerdental. Hij kwam - vervroegd - terecht in de zwaarst beveiligde tbs-kliniek van Nederland, de Van Mesdag.

Zijn nauwgezette verslag over deze periode is een aanschakeling van verwondering en frustratie over incapabale personeelsleden in de kliniek, die geacht wordt de gevaarlijkste misdadigers van Nederland te behandelen. Aan de hand van een systeem waarin volgens Humphrey zelfs het kleinste ding wordt gepsychologiseerd, de willekeur zegeviert en geen patiënt weet waar hij aan toe is.

Uit *Onder dwang*: 'Maakte je cel nooit schoon, dan was dat een indicatie van je ziekte. Maakte je je cel wel regelmatig schoon, dan duidde dat op smetvrees. Als je een probleem had en je zei er weinig of niks van, dan kon je niet voor jezelf opkomen. Als je een probleem had en je zei er wel wat over, was je een drammeur.'

Voorafgaand aan zijn tbs, nog in de gevangenis, besefte hij dat zijn revanche op Anita niks had veranderd aan zijn gevoelens van machteloosheid. De beelden van de moord, waarvan hij zich elk detail scherp herinnert, tergen hem. Als hij naar Discovery kijkt, vergelijkt hij zichzelf met zo'n leeuw, die een gazelle bij de keel grijpt en rustig om zich heen kijkt terwijl het beest sterft. Anita was voor hem bijna geen mens meer toen hij haar doodde.

'Hoeveel mensen moet ik nog vermoorden om mijn kwaadheid kwijt te raken?', vroeg Humphrey zich af. Toen hij zich dat

realiseerde begreep hij dat hij moest veranderen. Humphrey begon boeken te lezen over psychologie, hij sjouwde rond met John Gray's bestseller *Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus*. En hij legde een schrift aan, waarin hij zijn ervaringen vanaf zijn jeugd minutieus beschreef, om helderheid te krijgen over zijn gedrag.

In de Van Mesdag waande Humphrey zich op drijfzand. Hij wilde geen vage gesprekken over zijn jeugd, over zijn stoornis, over zijn wilscontrole. 'Hou op met die bullshit', dacht ik vaak. 'Ik wilde gewoon horen: "Wat jij hebt gedaan is slecht. Verschrikkelijk. En je bent er volledig verantwoordelijk voor." In de tbs-kliniek bestaat goed of slecht niet. Daar bestaat alleen normaal of gestoord. Het is een abstracte wereld. Voor de tbs-gestelden is die onduidelijkheid een ramp. Ze willen een streng, consequent beleid, waarin het niet telt of je goede vrienden bent met het afdelingshoofd of de psych.'

Hij raakte bevriend met Jos, een voormalig lid van de Hell's Angels. 'In deze zit een sportwagen en in deze een jacht', zei Jos terwijl hij op zijn neusgaten wees. Jos was een *schijnaanpasser*, iemand die zo snel mogelijk vrij wilde komen en de therapeuten voor de gek hield, door ze te vertellen wat ze wilden horen. Niet lang nadat hij was vrijgelaten, werd hij opgepakt voor de moord op een garagehouder. 'Afgelacht met meer dan dertig messteken door Jos, die vijf jaar frustratie en pesterij van de sociotherapeuten te verduren had gekregen.'

Hoe kwam Humphrey erbij zelf een relatie met een sociotherapeute te beginnen? Waar mannen en vrouwen zo dicht op elkaar zitten krijg je dit soort toestanden, denkt Humphrey. 'Het is een taboe in de tbs, maar het komt regelmatig voor.' Al had hij gewaarschuwd moeten zijn toen hij een vrouwelijk personeelslid verontwaardigd hoorde zeggen: 'Zodra die vrouwen een relatie beginnen met een patiënt is het de liefde van hun leven, maar als er iets fout gaat is hij een psychopaat.'

Humphrey heeft zichzelf het verschil tussen goed en kwaad geleerd, zegt hij. Een gevangenisstraf had bij hem net zoveel effect gehad als tbs, denkt hij, misschien wel meer. Hopelijk brengt zijn boek een discussie teweeg. Mocht dat niet zo zijn, omdat het ten slotte is geschreven door een moordenaar, *so be it*.

Hij moet verder, liefst als schrijver. Een nieuw boek, geschreven in de cel, ligt al op de plank. Een roman over een platonische liefde.

Humphrey Ludwig en Rick Blom: Onder dwang. Uitgeverij Veen; ISBN 90 204 5934 1; f 29,90.

arbeidstherapie en creatieve therapie de mogelijkheid geboden aan zichzelf te werken.

MAAR WAT ER in theorie prachtig uitziet, blijkt in de praktijk niet zelden anders uit te pakken. Humphrey Ludwig (een pseudoniem) werd na de moord op zijn echtgenote veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf plus TBS. Sinds september vorig jaar is hij met proefverlof. Bijna zes jaar bracht hij door in een TBS-kliniek en over zijn bevindingen schreef hij het boek *Onder dwang*. Het beeld dat hij schetst van de dagelijkse gang van zaken binnen de inrichting is ronduit schokkend.

Het werken aan een nieuw bestaan, blijkt in de praktijk voor een groot deel neer te komen op het luisteren naar muziek, het kijken naar videofilms, een beetje verveeld rondhangen en vooral veel slapen. En hoewel er voor de arbeidstherapie de duurste apparatuur beschikbaar is, blijft deze veelal onbenut, want deze vorm van therapie is gebaseerd op vrijwillige deelname en daar ontbreekt het op grote schaal aan.

Humphrey: 'De motivatie om te werken was onder een groot deel van de gedetineerden niet groot en dat was in alle werkplaatsen goed te merken. Waarom zouden ze ook? Je verdiende er niks mee en ook zonder die 'werktherapie' kon je een positieve rapportage krijgen. Zelfs de meest ongemotiveerde gedetineerden deden nog wel iets aan sport, maar voor veel jongens was dat zo'n beetje hun enige activiteit. Hoewel alles in de TBS-kliniek 'therapie' wordt genoemd, dus ook recreëren en sport, heb ik nooit begrepen wat het twee maal

per week naar de fitnessruimte gaan te maken had met het delict dat ik had gepleegd.'

'Ook televisiekijken is in een TBS-kliniek een belangrijke bezigheid. Vandaar dat er ook veel aandacht wordt besteed aan de technische kwaliteit ervan. Breedbeeldtelevies zijn er volop. Veel jongens hadden naast hun tv een computer waar ze zich de hele dag mee vermaakten. Sommige gedetineerden waren met weinig anders bezig dan met computerspelletjes. Ik heb nog nooit zoveel hoogwaardige apparatuur bij elkaar gezien als in een TBS-kliniek, behalve in de winkel dan uiteraard.'

IN ZIJN BOEK KOMT Humphrey over als een slimme jongen die ze allemaal goed op een rijtje heeft. Waarom is hij destijds eigenlijk 'niet toerekeningsvatbaar' verklaard? 'Deskundigen van het Pieter Baan Centrum in Utrecht vonden dat het delict dat ik gepleegd had te wijten was aan een psychische stoornis. Tja, dan zou je wel gek zijn om die conclusie te bestrijden. In de praktijk betekent dat meestal een minder hoge straf. Dus als het systeem jou de mogelijkheid aanreikt om je aan je eigen verantwoordelijkheid te onttrekken, dan doe je dat in zo'n geval.'

'Dat de consequentie TBS zou zijn, riep bij mij niet zo'n grote weerstand op. Van medegedetineerden had ik al gehoord dat de TBS-kliniek in materieel opzicht een paradijs was. Grote kamers met alles erop en eraan. Je kunt er alles doen: schilderen, vogels houden... Inderdaad legt iedereen de nadruk op de materiële voordelen. Je hoorde niemand zeggen dat hij

blij was dat hij eindelijk geholpen werd met zijn problemen of eindelijk de kans kreeg om aan een betere toekomst te werken."

HUMPHREY GEEFT ER blijkt van niet zo'n hoge pet op te hebben van de meeste sociotherapeuten die in de Van Mesdag-kliniek werkzaam zijn. Tevens noemt hij zijn medegedetineerde Ferdi E. een 'goed mens'. Een wat merkwaardige kwalificatie voor iemand die een ander heeft ontvoerd en in koelen bloede vermoord.

"Ik heb Ferdi E. pas zeven jaar na zijn delict leren kennen. Ik ben ervan overtuigd dat hij in die tussentijd is veranderd. In de drie jaar dat ik hem dagelijks meemaakte, stelde hij zich sociaal op. Hij was altijd bereid anderen te helpen. We hebben het nooit in detail over zijn daad gehad, maar hij liet wel blijken dat hij er spijt van had. Ik geloof niet dat hij ooit nog zoiets zou doen."

En hijzelf? Heeft hij ook spijt van wat hij gedaan heeft? "Spijt wel, wroeging niet. Althans, niet meer. Het eerste jaar was ik veel te opgefokt om over mezelf na te denken. Maar toen ik in de gevangenis tot rust kwam, ging ik uiteindelijk toch door een soort verwerkingsproces. Dat gebeurt overigens bij de meeste gedetineerden die ik gesproken heb en een moord op hun geweten hebben. Vroeg of laat dringt er toch iets van schuldbesef tot je door. Bij mijzelf vertaalde zich dat in depressiviteit. Ik had geregeld nachtmerries waarin de ha-

le tragedie zich weer herhaalde. Als gevolg daarvan had ik huilbuien en voelde ik een machteloze woede. Ik heb wel met mijn hoofd tegen de muur staan rammen uit pure wanhoop."

"Maar gedane zaken nemen geen keer, hoe graag je het ook anders zou willen. Nog los van het leed dat je anderen berokkent, blijkt moord ook puur vanuit jezelf geredeneerd zinloos. Op het eerste gezicht lijkt het de ultieme uitlaatklep voor je haatgevoelens. Maar ik heb nu ervaren dat gevoelens van wrok niet verdwijnen nadat je de persoon die dergelijke emoties bij je oproept om het leven hebt gebracht. De haat blijft. Als je in een cel zit met haatgevoelens laat zich raden dat je die bitterheid al snel op andere personen of oorzaken gaat projecteren. Pas toen ik me ben gaan verdiepen in het ontstaan van die gevoelens, kon ik er in de loop van de tijd mee afrekenen."

Leerde hij dat tijdens de psychotherapie? "Nee, was dat maar waar. De meeste therapeuten met wie ik gesproken heb, hadden de neiging om het delict dat had plaatsgevonden te wijten aan een soort magi-

sche gebeurtenis die alleen zij konden begrijpen. Er hadden zich volgens hen in mijn brein allerlei ingewikkelde processen afgespeeld die ik slechts kon doorgronden als ik daarvoor voldoende was opgeleid. Zij wisten nog beter te vertellen waarom ik iets gedaan had dan ikzelf, alsof ze er zelf bij waren geweest. Door al dat gebazel over stoornissen, ontoerekeningsvatbaarheid, slechte jeugd enzovoort wordt de verantwoordelijkheid voor wat je hebt gedaan je ontnomen. Ik betwijfel of dat het juiste uitgangspunt is om aan je problemen te werken."

"De inzichten die ik heb opgedaan, heb ik vooral gekregen door zelfstudie. Mijn zwakke plek was dat ik tijdens een conflict te weinig oog had voor de drijfveren van een ander. Ik had er moeite mee me in een ander te verplaatsen. Dus dat is iets waar ik aan gewerkt heb."

IN 'ONDER DWANG' vertelt Humphrey ook over de pornofilms en drugs die volop in de kliniek te krijgen waren. "Van mijn afdeling gebruikte zeker de helft van de gedetineerden softdrugs en iets

minder dan de helft harddrugs. Via verschillende kanalen komt het spul binnen. Zowel gedetineerden als personeelsleden slagen er in drugs naar binnen te smokkelen. Het is een lucratieve handel en er gaat genoeg geld om binnen de kliniek."

"Ook aan pornofilms was er geen gebrek. Die werden eveneens vrij makkelijk naar binnen gesluisd. Kinderporno scheen er ook in omloop te zijn, maar daar heb ik zelf nooit wat van gezien."

Is hij uit de kliniek ontslagen nadat hij zijn behandelplan naar behoren had afgewerkt? "Hoewel er een officieel behandelplan diende te zijn voor iedere gedetineerde, was er op mijn afdeling niemand met een behandelplan. Toen ik daar om vroeg, werd me beloofd dat er aan gewerkt werd, maar het is er nooit meer van gekomen."

TEKST: MIEKE VAN WIJK

Humphrey Ludwig en Rick Blom. *Onder dwang. Leven in een TBS-inrichting.*

Ter bescherming van de maatschappij

TBS, de afkorting voor terbeschikkingstelling, is een uiterste maatregel en heeft bescherming van de samenleving als doel. Zij wordt alleen opgelegd aan mensen die geheel of gedeeltelijk ontoerekeningsvatbaar zijn verklaard. Dat wil zeggen dat hun misdrijf hen niet, of niet volledig aangerekend kan worden omdat zij lijden aan een persoonlijkheidsstoornis of een ernstige psychiatrische stoornis. Dit gebeurt door vastgesteld door ten minste twee gedragsdeskundigen van verschillende disciplines, meestal een psychiater en een psycholoog. Is er sprake van gedeeltelijke toerekeningsvatbaarheid, dan zal de rechter vaak kiezen voor de combinatie van gevangenisstraf en TBS.

Vijf jaar cel voor poging tot doodslag door onveilige seks

NYN 2-3
Leeuwarden - De rechtbank in Leeuwarden heeft de 49-jarige A.A. uit Leeuwarden veroordeeld tot vijf jaar celstraf voor poging tot doodslag en verkrachting. Hij heeft onveilige seks met twee jongens van 13 en 16 jaar gehad, terwijl hij wist dat hij besmet is met het HIV-virus dat aids veroorzaakt.

De 53-jarige A.B. uit Wieringen kreeg acht jaar cel voor jeugdprostitutie en meervoudige verkrachting van jonge jongens. Hij geldt als hoofdverdachte, omdat hij jongens voor prostitutie aanbod. De uitspraken zijn conform de eis van de officier van justitie.

De Leeuwarder moet van de rechter aan de twee slachtoffers een schadevergoeding van

ruim 15.000 gulden betalen. De Wieringer is de jongens ruim 20.000 gulden verschuldigd. Overdag werkten ze bij hem op de boot, maar 's avonds dwong hij ze zijn seksuele behoeften te bevredigen.

De zaak kwam in november 2000 aan het licht. Een anonieme tipgever meldde dat een man een 14-jarige jongen voor prostitutie aanbod op een parkeerplaats in Friesland. Hij werd met de jongen in een auto op de Afsluitdijk aangehouden. De Wieringer bood de slachtoffers via een homobalbox aan mannen uit heel Nederland aan. In de loop van het onderzoek meldden nog twee jongens van 16 en 17 jaar zich. (ANP)

Vijf jaar cel voor onveilige seks

MAR
LEEWARDEN, 2 MAART. De rechtbank in Leeuwarden heeft een 49-jarige man uit Leeuwarden veroordeeld tot vijf jaar celstraf voor poging tot doodslag en verkrachting. Hij heeft onveilige seks met twee jongens van 13 en 16 jaar gehad, terwijl hij wist dat hij besmet is met het hiv-virus. Een 53-jarige man uit Wieringen kreeg acht jaar cel voor jeugdprostitutie en meervoudige verkrachting van jonge jongens. Hij geldt als hoofdverdachte in de zaak, omdat hij jongens voor prostitutie aanbod. Uit testen is gebleken dat de twee jongens voornamelijk niet besmet zijn met hiv. (ANP)

hun cel hebben staan. Een groot deel van de tijd in de kliniek wordt gedood met rondhangen, sjoelen en tv-kijken. Daarbij verslaan de sociotherapeuten volgens de schrijvers de tbs-klanten nog in lamlendigheid. Het komt regelmatig voor dat de sociotherapeuten, de feitelijke machthebbers in de kliniek, uren op de bank zitten en geen zin hebben om met de terbeschikkinggestelden te praten omdat ze een programma willen bekijken.

Ludwig zat in de Dr. S. van Mesdagkliniek toen het daar een grote puinhoop was. Op zijn afdeling hadden de gedetineerden op zeker moment de zaak overgenomen. Er werd in drugs gehandeld en diverse gedetineerden knopen relaties aan met medewerkers van de kliniek. Hoe de machts-overname precies in zijn werking ging, schrijft Ludwig niet op. Hij besteedt maar één hoofdstuk aan deze wilde periode. In de Mesdagkliniek, waar hij vijf jaar zat, was Ludwig bevriend met Ferdi E., de moordenaar van Heijn. Eigenlijk een eenvoudige

Vijf jaar cel voor onveilige seks

MAR 2
LEEWARDEN - De rechtbank in Leeuwarden heeft een 49-jarige Leeuwarder veroordeeld tot vijf jaar celstraf voor poging tot doodslag en verkrachting. Hij heeft onveilige seks met twee jongens van 13 en 16 jaar gehad, terwijl hij wist dat hij besmet is met het hiv-virus. Een 53-jarige man uit Wieringen kreeg acht jaar cel voor jeugdprostitutie en meervoudige verkrachting van jonge jongens. Hij geldt als hoofdverdachte, omdat hij jongens voor prostitutie aanbod.

man, vindt Ludwig, wat hij afleidt uit de wens van E. om weer op blote voeten door de golven te lopen. Dat is een wel erg eenvoudige redenering.

Het tbs-systeem is onderwerp van felle kritiek. De crisis in de Mesdagkliniek leidde tot allerlei rapporten en 'verbetertrajecten'. Wie tussen de regels door leest, ziet dat de Ludwigs kritiek voor een deel wordt bevestigd in deze officiële rapportages.

Ludwig is geen principieel tegenstander van tbs, maar verzet zich vooral tegen het idee van dwangbehandeling. Alles staat of valt volgens hem met de bereidheid van de gedetineerde om mee te werken aan de behandeling. En wie mee wil werken, kan zijn leven net zo goed beteren in een gewone gevangenis. Dus de dure tbs-inrichtingen zijn uiteindelijk overbodig. Maar deze kritiek is nogal eenzijdig. Wat moet er gebeuren met de onwillige gevangenen, met hen die niet willen veranderen?

ADDIE SCHULTE

Vier aangiftes tegen ontuchtige huisarts in Oss

OSS - Bij de politie in Oss zijn de afgelopen weken vier aangiftes gedaan tegen de 55-jarige huisarts die wordt verdacht van ontucht met minderjarige patiënten. Het gaat om aanranding en het moeten dulden van onzedelijke handelingen. Een woordvoerder van de politie heeft dit zaterdag meegedeeld. De feiten hebben zich sedert 1978 voorgedaan, zowel in de woning van de alleenstaande verdachte die eind februari is opgepakt. Op 96 van de 395 bij de arts in beslag genomen videobanden staat kinderporno, zo is inmiddels door deskundigen van de Centrale Recherche Informatiedienst vastgesteld. Op de harde schijf van de privécomputer van de man zijn bovendien duizenden foto's met kinderporno aangetroffen. De verdachte heeft ook met een verborgen camera opnames gemaakt van de ontucht. Een van de gefilmde slachtoffers heeft daarvan aangifte gedaan.

Op 19/3

Vier aangiftes tegen ontuchtige huisarts Oss

Van onze correspondent
Tel 19/3 OSS, maandag
Tegen de van ontucht verdachte huisarts uit het Brabantse Oss is tot nu toe viermaal aangifte gedaan van aanranding en onzedelijke handelingen. De man werd eind februari aangehouden voor het in bezit hebben van kinderporno.

Nog eens zestien anderen hebben een getuigenverklaring afgelegd. De recherche van district Maasland heeft het onderzoek tegen de man bijna afgerond. De alleenstaande man heeft vermoedelijk meer slachtoffers gemaakt. De politie houdt er rekening mee dat nog enkele aangiftes binnenkomen.

Het gaat in alle gevallen om tieners die werden aangerand of zich ontuchtige handelingen moesten laten welgevalen. Maar er zijn volgens ingevonden ook verklaringen afgelegd over grensoverschrijdend gedrag bij zeer jonge kinderen.

De arts heeft in drie gevallen met een verborgen camera opnames gemaakt van de ontucht. Een van de gefilmde slachtoffers heeft daarvan aangifte gedaan. Op 96 van de 395 in beslag genomen videobanden is kinderporno gevonden.

Eindhovense politie zoekt kinderklok

EINDHOVEN De Eindhovense politie is naarstig op zoek naar een man die de afgelopen drie maanden tien jonge meisjes heeft aangerand en verkracht. De dader is vooral actief in de wijk Woensel-Noord. De man heeft het vooral voorzien op meisjes van rond de acht jaar. Hij opereert overdag in brandgangen en bosjes. Hij betast zijn slachtoffertjes en dringt soms met zijn vingers bij hen binnen. De politie post geregeld op plaatsen waar de man zou kunnen toeslaan. 14/3 (ANP)

Humphrey Ludwig en Rick Blom:

Onder dwang.

Leven in een tbs-inrichting

Veen, / 29,90

Wie ooit bij een rechtszaak heeft gezeten waar een psycholoog of een psychiater het in het Pieter Baan Centrum opgestelde rapport over de verdachte komt toelichten, kan gemakkelijk slachtoffer worden van een gevoel van vreemdheid. In abstracte termen wordt 'de persoonlijkheid' van de verdachte beschreven. De opsomming van 'stoornissen' komt klinisch over. Er wordt geput uit een bloemrijk, maar beperkt jargon, waarin sommige steekwoorden altijd terugkeren. Zo'n beoordeling wordt zelden weersproken, maar voor de rechters is die heel belangrijk, vooral de mate waarin de verdachte toerekeningsvatbaar wordt gevonden.

Het tbs-systeem is gebaseerd op willekeur, schrijven de voormalige terbeschikkinggestelde Humphrey Ludwig en Nieuwe Revu-journalist Rick Blom in het boek *Onder dwang*. De willekeur begint in het Pieter Baan Centrum waar de persoonlijkheid van de verdachten beoordeeld wordt, en zet zich gedurende de hele behandeling voort. Humphrey Ludwig, die zijn relaas niet onder zijn eigen naam doet, vermoordde zijn overspelige vrouw en was van plan ook haar minnaar om het leven te brengen. Hij was nooit eerder opgepakt en hij wist niets van tbs, tot hij in het huis van bewaring kwam. De beschrijving van zijn lotgevallen in *Onder dwang* gaat af en toe gebukt onder een overdaad aan dramatische effecten. Ook is de voortdurende ironie soms wel erg vermoeiend. Karaktermoord wordt door Ludwig bij voorkeur via een beschrijving van het uiterlijk gepleegd. Dokter Sietske krijgt de volgende karakterisering: 'Ze liep door de kliniek in een soort Schotse kilt met een vloekend paarse panty en instapschoenen eronder en een mestkleurige sloddertrui erboven, bekroond door vettig rossig haar.' Bijna overbodig te melden dat Ludwig niet met haar op kon schieten. Een andere medewerker heeft 'een door bier en afhaalchines getergd middel en kleding volgens de een na laatste vrijtijdsmode'. Misschien is het niet misplaatst dat ondanks alle willekeur van de diagnoses één van de therapeuten een 'joekel van een narcistische persoonlijkheidsstoornis' bij Ludwig constateert. In andere stukken is de stijl een stuk droger en worden er vooral feiten opgesomd. Ludwig en Blom behandelen op bijna schoolse manier de verschillende vormen van therapie die er in de tbs-kliniek worden gegeven. Sport, arbeid, zelfs een balletje overgooien, alles is therapie; één van de dingen waar Ludwig zich over verbaast. Wat is er therapeutisch aan figuurzagen? Door het leven in de inrichting op te knippen ontstaat er geen levendig beeld van een bestaan onder deze omstandigheden. Het boek is wel gedetailleerd, maar over de verkeerde onderwerpen, zoals over het type geluidsinstallatie dat de gedetineerden in

Er waart een spook door Nederland, dat met de jaren steeds een beetje groter wordt. Het heet kinderporno. Geen dag gaat voorbij of je leest over aanklachten tegen huisartsen of jeugdleiders, bij wie de politie vervolgens banden met zelfgemaakte opnames van seks met minderjarigen onder het bed aantreft. Steeds meer thuiscomputers die door keurige, fletse mannen ter reparatie worden aangeboden, blijken massa's schokkende plaatjes op hun harde schijf te herbergen. Geruchten blijven opduiken over internationale netwerken van pedofielen, die elkaar foto's en filmpjes met onvoorstelbare gruwelijkheden emailen. Nooit hoor je er het fijne van. De feiten blijken ongrijpbaar, nergens lees je iets over de oorzaken van het kindermisbruik, de ware omvang van het fenomeen.

Er zit een onaangename wellust in de meeste berichtgeving over kinderporno - het is altijd Willebrord Fréquin die de aanklager mag spelen en en passant snel even de vreselijke plaatjes laat zien, of de Belgische werkgroep Morkhoven, waarvan de leider, je kon erop wachten, zelf inmiddels beschuldigd is van het misbruiken van kinderen en het vervaardigen van kinderporno. Geen wonder dat geen seriëuze wetenschapper of commentator er zijn vingers aan wil branden.

Maar zolang niemand het licht aandoet in die schaduwwereld van duistere verlangens en perverse projecties, kan het fenomeen kinderporno gemakkelijk de trekjes van een massapsychose krijgen. Wat is waar, wat is ingebeeld? Het lijkt onvoorstelbaar, maar amper twintig jaar geleden kon pedofilie in de media nog worden

voorgesteld als iets dat de onschuld vierde, en seks tussen een minderjarige en een volwassene als een ervaring waar alle betrokkenen beter van werden, inclusief de ouders van het kind. Het was immers een vorm van vrijheid, het verraderlijke toverwoord van die decennia. Inmiddels is die waanvoorstelling vervangen door het ontuchtige beeld van de pedofiel die het kind zijn vrijheid juist afneemt, meestal voor de rest van zijn leven. De voormalige linkse activist Cohn-Bendit moet zich in Duitsland verdedigen voor seksuele handelingen met kinderen in de jaren zeventig, indertijd gezien als de ultieme bevrijding van de mens uit de wurggreep van de maatschappelijke conventies. Seks was altijd natuurlijk, toch? De voorman van de pedofielenclub Martijn, die deze maand voor de rechter moest verschijnen na een aanklacht van twee halfbroers wegens misbruik dat zeventien jaar geleden plaatsvond, is volgens zijn advocaat „het slachtoffer van een mentaliteitsverandering in de maatschappij, waardoor mensen pedoseksuelen nu aan de hoogste boom willen opknopen.”

Slachtoffer, nou ja, maar het is inderdaad wrang dat iemand die zich twintig jaar terug in zijn daden gesteund voelde door de tijdgeest, die zijn afwijkende gedrag gemakkelijk kon rechtvaardigen door er een maatschappelijk belang aan toe te kennen, nu door diezelfde maatschappij wegens diezelfde daden als een monster wordt beschouwd. Dat is het ge-

Het laatste restje onschuld

NRC Bas Heijne 31 | 1

mene van de tijdgeest, hij waait met alle winden mee. Maar wat heeft die mentaliteitsverandering opgeleverd?

„Zaken als kinderporno liggen gevoelig de laatste tijd in ons land”, verklaarde een woordvoerder van de Nederlandse Spoorwegen in deze krant. De ns heeft deze week besloten de volledige oplage van het blad *Rails* te vernietigen, wegens een paar 'schokkende' kunstfoto's van Margi Geerlinks, waarop onder anderen een halfbloot meisje is afgebeeld. Het is het zoveelste incident. In de Saatchi Gallery in Londen deed Scotland Yard een

werd geëist, ontkende tussen 1983 en 1985 seks te hebben gehad met David en Iwan. Na een ontmoeting in het Sloterparkbad had hun moeder gevraagd of B. kon oppassen. Dat had hij gedaan, zonder seks met de jongens. „Er zijn ook nog pedo's die wel grenzen kennen.”

Advocaat J. Knap die namens alledrie verdachten optrad, weersprak de beschuldiging van de jongens dat er sprake was van chantage. Was de 'tirannieke afhankelijkheid' die uit hun verklaringen sprak hun niet in de mond gelegd door de politie? Ook Knap vroeg zich af of de seks wel zo schadelijk was geweest en de oorzaak van allerlei latere problemen: „Dit is een verwijt aan de hulpverleningsmafia.”

Knap vroeg een voorwaardelijke straf voor Jan van E. en Roel T. Beiden waren het slachtoffer van een mentaliteitsverandering in de maatschappij, waardoor mensen pedoseksuelen nu in de hoogste boom willen opknopen. Volgens de advocaat verhaspelden David en Iwan allerlei herinneringen en waren ze de tel kwijtgeraakt van de vele mannen met wie ze sekspelletjes hadden gedaan.

David vertelde de rechtbank aan de drugs te zijn geweest en zijn opleiding tot meubelmaker niet te hebben afgemaakt. Relaties waren gestrand, mede doordat telkens pijnlijke herinneringen naar boven waren gekomen. Nadat hij een tijdje met zijn handen voor zijn oren had gezeten, verliet hij samen met zijn vriendin de rechtszaal.

voor de lieve vrede. Ik wist: als ik het toelaat blijft hij mijn broer helpen. Ik had van jonges af van Roel T. geleerd: voor wat hoort wat.”

Vriendje

Het draaide erop uit dat hij 's nachts meestal bloot bij T. in bed lag, „praktisch altijd elkaar omarmend”, zoals hij gisteren zelf beschreef. Heel wat mensen, op zijn werk en in zijn familie, „wisten dat hij mijn vriendje was”, zei T., „en dat wij daaraan lichamelijk uitdrukking gaven.”

Toen rechtbankpresident mevrouw mr. R. van Os hem voorhield dat de jongen misschien wel dwang had ervaren omdat hij bang was bij weigering van seks iemand voor het hoofd te stoten, een volwassene waar hij niet buiten kon, zei T. dat hij daarbij nooit heeft gestaan.

Volgens hem heeft een psy-

inval omdat er kunstfoto's van spelende naakte kinderen hingen, de Nederlandse kunstenaar Kiki Lamers kreeg in Frankrijk de politie op atelierbezoek en anderhalf jaar geleden werd tijdens het Holland Festival een oude foto in beslag genomen waarop een man met erectie samen met zijn naakte eenjarige zoonnetje de vrijheid van de sixties viert. „Kinderen zonder kleren aan hun lijf zijn hét grote taboe van onze tijd geworden”, schreef de Engelse journalist Blake Morrison verontwaardigd.

Is dat zo? Ik zou zeggen: gefotografeerde naakte kinderen zijn het grote taboe geworden. In de zomer aan de kust kunnen kinderen gerust naakt in de branding spelen, zonder dat iemand duisterheid vermoedt in al die paradijselijke onschuld - totdat een man met een videocamera het strand op komt gelopen. De tentoonstelling in de Saatchi Gallery heette 'I am a Camera' en waarschijnlijk schuilt daar de associatie met kinderporno in: het doelbewust exploiteren van wat nog onaangeraakt en ongerept is. Alles in ons leven wordt inmiddels aangeraakt door het oog van de camera, we zien baby's gefilmd geboren worden, 's avonds op televisie zien we mensen neuken, steeds vaker zien we mensen sterven voor de camera. Op het web kun je mensen over de hele wereld zien slapen. Alles wat intiem is, wordt tegenwoordig omgezet in beeldmateriaal. Dat kun je een pornografische impuls noemen, dat verlangen om het hoogstpersoonlijke mechanisch vast te leggen zodat het eendeloos herhaald kan worden en bekeken door mensen die we niet kennen. En we zijn ook voyeurs, we consumeren dagelijks een portie intieme feiten en beelden van onbekenden, emoties die losgekoppeld zijn van persoonlijkheden.

De camera mag dus overal aan komen, maar van naakte kinderen moet hij afblijven. Waarom? Een kind kan zien dat de foto's van Margi Geerlinks geen kinderporno zijn, en die van Tierney Gearon in de Saatchi Gallery ook niet, maar toch is er het ongemak. Dat komt omdat het oog van de camera synoniem met pornografie is geworden, ook al spreidt niemand zijn benen: de man of vrouw erachter verlustigt zich aan het persoonlijke dat wordt vastgelegd, degene die zich laat filmen schept genoeg in het offeren van zijn onbewustheid, hij etaleert zich. Wanneer het om naakte kinderen gaat, wordt dat ineens onverdraaglijk. „Er staan in *Rails* veel suggestievere erotische modefoto's dan de gewraakte foto's”, brieste de galeriehouder van Geerlinks. Maar dat is het 'm nu juist. Het meisje dat Geerlinks fotografeerde, is zich bewust van de camera, er is wel degelijk de suggestie van uitgespeelde erotiek, de geile geldingsdrang die overal om ons heen voortdurend wordt aangemoedigd. Ze is al niet onschuldig meer. Dat schokt, want het is de camera, onze blik, die haar medeplichtig maakt. Daarom worden zulke ogenschijnlijke liefdevolle foto's voor kinderporno aangezien, daarom heeft zo'n marginaal verschijnsel als echte kinderporno het alomtegenwoordige gehate symbool kunnen worden van ons eigen schuldgevoel.

Pedofielen NRC 9/14

In de column *Het laatste restje onschuld* (in de krant van zaterdag 31 maart, pagina 7) is sprake van „de voorman van de pedofielenclub Martijn” die deze maand voor de rechter moest verschijnen. Bedoeld wordt echter een voormalige voorzitter van de club uit de jaren tachtig.

chiater de jongeman op het idee gebracht, dat zijn geestelijke problematiek terug te voeren moet zijn op hun intieme relatie.

Uit het pleidooi van zijn advocaat mr. J. Knap bleek dat T. zich tevens beroept op de opvatting van een rijtje wetenschappers dat op een conferentie in Rotterdam erop heeft gewezen dat uit onderzoek niet blijkt dat de omvang van schade door zulke liaisons „de volkswoede rechtvaardigt.”

„De hulpverleningsmafia bombardeert zulke seksuele betrekkingen al te gemakkelijk tot oorzaak van allerlei narigheid”, zei de raadsman. „Wie tegenwoordig zegt dat hij daardoor aan de drugs is geraakt of geen opleiding heeft kunnen afmaken, krijgt al snel een poot aan de grond en de volle aandacht.”

Uitspraak: 14 maart. Z 02

ROB ROMBOUTS

AMSTERDAM - Wie had nu eigenlijk wie beschadigd, vroeg de 56-jarige Roel T. zich gisteren hardop af. Waren het de jongemannen, die zeventien jaar na dato alsnog aangifte hadden gedaan van seksueel misbruik door T. en twee medeverdachten, of was hijzelf het slachtoffer?

T., voormalig voorman van de pedofielenclub Martijn, wist wel hoe het zat: hulpverleners hadden hen opgehitst aangifte te doen. „Ik verwijt de hulpverlening dat ze alles kapot maken wat ooit mooi was. Ze breken liefdevolle zaken af.”

Nadat hij eerst een seksuele relatie had gehad met tweelingbroers van vijftien, was hij 'in 1981 of 1982' in het Sloterparkbad in contact gekomen met Iwan (toen negen) en zijn drie jaar jongere halfbroer David. Met toestemming van de moeder bleven de jongens logeren.

„Ik heb vijf jaar een liefdevolle relatie gehad met Iwan. We hielden van elkaar, alles wat we deden was spontaan. Ik vertelde hem van de maatschappelijke weerstand tegen onze relatie, maar nooit gaf hij aan dat hij niet wilde,” vertelde T.

Hij had van Iwan gehouden 'als was het zijn eigen kind'. Wel 'honderd keer' heeft Roel T. gehoord dat seks schadelijk is voor kinderen. „Maar dat is strijdig met wetenschappelijk onderzoek.” Hij beseft dat hij inroeit tegen de heersende opinie; daar-

Pedofielen na zeventien jaar voor rechter

PAR 1/3

om is hij de laatste vijftien jaar niet meer seksueel actief geweest.

Dat ook David hem beschuldigt van ontucht is volgens T. onzin en ingegeven om smartengeld uit de kwestie te slaan. Van anale penetratie was bij David geen sprake geweest, bij Iwan was het bij een 'poging tot' gebleven, gaf T. toe. „Hij had er niet zoveel zin in.”

De zaak was aan het rollen gekomen nadat de andere verdachte, de 52-jarige Jan van E. op 14 juli 1999 een politiebureau binnen was komen rennen met onder zijn arm banden met kinderporno. Buurtgenoten die hadden vernomen dat hij het met jongetjes deed, hadden de ramen van zijn woning in de Van Ostadestraat ingegooid. Hij was bedreigd en uitgescholden.

Voor officier van justitie W. van Schaijck die tien maanden cel en vijf maanden voorwaardelijk eiste, speelde het geen rol dat docent Roel T. jaren geleden voorvechter was van een

wetswijziging die geen enkele leeftijdsgrens stelt aan seks.

„U heeft het over een liefdevolle relatie. Maar we praten hier over een jongen van negen. Bij contact met een kind van die leeftijd is er nooit sprake van een verhouding. Dat kán niet.”

Jan van E., tegen wie de officier een jaar cel en vier maanden voorwaardelijk eiste, gaf toe David vanaf zijn elfde te hebben misbruikt. Ook bekende hij orale seks te hebben gehad met Iwan, en met de toen twaalfjarige Alex, zoon van zijn verslaafde nicht. Maar nimmer had hij seks afgedwongen.

Volgens een psychiatrisch rapport had Van E. het idee dat zijn goede bedoelingen met de jongens waren miskend. Hij voelde zich niet schuldig, integendeel: met 'een zweem van heroïek' vond hij zichzelf juist het slachtoffer. Hij had geen idee van de schade die hij had aangericht.

De derde verdachte, Pepijn B. (50), tegen wie een half jaar cel en zes maanden voorwaardelijk

voorvechters van 'vrijheid-blijheid' in 'liefdevolle relaties' tussen volwassen mannen en jongetjes.

Na confrontaties met agressieve buurtgenoten was Jan van E. al begonnen met het wissen van pornobanden, maar hij besloot toch maar de politie te bellen. „Ik kon er niet meer tegen. Ik was aan het eind van mijn latijn. Ik dacht: het heeft geen zin meer. Ik kom tóch bij de politie terecht.”

Twee halfbroers van nu 25 en 27 jaar en nog een achterneef, beschuldigen Van E. van seksueel misbruik. De een woonde enige tijd bij de man in, nadat hij naar zijn zeggen ook al intensieve contacten had gehad met verdachte T. die connecties onderhield met de pedofielenorganisatie 'Martijn'.

De ander heeft verklaard: „Ik liet Jan maar zijn gang gaan

Celstraf geëist voor relaties met jongens

Hetze in wijk drijft pedofiel naar politie

TEL 1/3

door Fred Soeteman

AMSTERDAM, donderdag Pedofiel Jan van E. (52) is zelf met 47 kinderpornovideo's naar de politie gegaan, toen in de Amsterdamse buurt waar hij woonde een enorme hetze tegen hem op gang was gekomen. „Ik stond op een lijstje van mensen die in aanmerking kwamen om een keer doodgeschopt te worden”, vertelde hij gisteren in de rechtszaal.

Officier van justitie mr. W. van Schaijck eiste gisteren 16 maanden deels voorwaardelijk tegen hem en 15 maanden

tegen de 55-jarige docent Roel T., eveneens behorend tot een groepje homo-pedoseksuele

BRIEVEN PAR 7B
Pedofielenclub

Het verraste me aangenaam dat enkele mannen die ik ken van mijn maandelijkse bezoeken aan de Werkgroep Pedofilie van de Amsterdamse NVSH in de periode 1994-1997 zich voor de rechter hebben moeten verantwoorden voor hun pedofiele gedrag van zeventien jaar geleden (*Het Parool*, 1 maart). De betreffende pedofielen worden door mij beschreven in mijn boek 'En ze noemen het liefde'.

De welwillendheid waarmee Jan van E. destijds informatie gaf over het reilen en zeilen van zijn pedofielenclub, komt nu in een nóg kwalijker daglicht te staan. Ook de brief die de docent Roel T. in december 1987 onder pseudoniem schreef aan de leden van de vaste Tweede-Kamercommissie voor Justitie over een op handen zijnde wetwijziging, is hypocriet, nu bekend is hoe hij zich tot kinderen verhoudt (De wet kent grenzen, de liefde niet, *OK Magazine* 11, januari 1988).

De argumenten die ter verdediging gebruikt worden door deze ex-bestuursleden van de Vereniging Martijn (periode 1985-1990) zijn al drie decennia oud: een pedofiele relatie is niet schadelijk voor een kind, het kind wil het zelf en neemt meestal al het initiatief. Hun advocaat verwoordde de gevoelens waarin pedofielen verstrikt zijn geraakt als dat zij 'slachtoffers zijn van een mentaliteitsverandering in de maatschappij, waardoor mensen pedoseksuelen nu in de hoogste boom willen opknopen'.

Flauwewekul. Seks met kinderen is verboden en iedere pedofiel weet dat. Zolang een openbaar debat tussen voor- en tegenstanders van pedofilie uitblijft, komt er geen oplossing voor het probleem van seksueel kindermisbruik. Pedofielen blijven opereren in het geniep en maken ontelbare slachtoffers. Momenteel delibereren ze met elkaar op het internet, onder pseudoniem, zodat zij zich niet hoeven te verantwoorden, zoals www.fpc.net/pages/martijn.

I. VAN ENGELEN, Amsterdam

Straffen oude zaken ontucht

AMSTERDAM - De rechtbank heeft gisteren drie mannen veroordeeld tot voorwaardelijke straffen en twee van hen tot dienstverlening wegens seksuele relaties die zij zeventien jaar geleden met minderjarige jongens hadden gehad. Een van hen, de 52-jarige J. van E. meldde zich in juli 1999 zelf bij de politie met een stapel kinderpornobanden, waarna de zaak ging rollen. Hij was door buurtgenoten belaagd. Van E. moet een van zijn slachtoffers ruim 2600 gulden betalen. De jongen, inmiddels 25 jaar, zegt door zijn ervaringen junk te zijn geworden. (ANP)

Kinderlokker in de boeien

EINDHOVEN - De politie heeft gisteren een 25-jarige man uit Nuenen opgepakt op verdenking van ongeveer tien verkrachtingen en aanrandingen. De verdachte had het vooral gemunt op meisjes van rond de acht jaar in Woensel. De verdachte ging overdag te werk, vooral in brandgangen en bosjes. GPD

Online ontmoeting: negen maanden cel

SINGAPORE - Een Singaporees heeft een celstraf van negen maanden opgelegd gekregen omdat hij seks had met een minderjarige meisje dat hij op internet had leren kennen.

De 45-jarige man zocht in een chatbox contact met een 15-jarige scholiere. De twee bespraken via het

„Je leeft verdoofd; bent alles kwijt”

Zware teleurstellingen na seksueel misbruik kinderen in Muiderberg

Van onze verslaggeefster Marit Versteeg

MUIDERBERG - Het afgelopen jaar is de wereld van Geert (35) en Trudy (34) uit Muiderberg compleet veranderd. Het seksueel misbruik van hun twee dochters door de oppas, Jan (19); de aangifte; het wantrouwen van de buurt; de therapie van de kinderen en de eis van de officier van justitie (een werkstraf, zes maanden voorwaardelijk en dadertherapie). Het heeft diepe sporen nagelaten. De twee hebben moeite hun verhaal te doen. Ze zitten nog vol emotie over wat vorig jaar januari aan het licht kwam, toen hun jongste dochter Susan (7) opmerkelijk vroeg aangekleed beneden kwam, nadat de avond ervoor de buurjongen was komen oppassen.

Vervolg van voorpagina

MUIDERBERG - Nadat Muiderbergers Trudy en Geert hadden ontdekt dat hun buurjongen Jan, die regelmatig als oppas fungeerde, hun beide dochters had misbruikt, waren ze in het begin niet eens meteen uit op een forse straf voor Jan. Trudy: „We wilden gewoon dat dit niet nog eens zou gebeuren. Ook niet bij andere kindjes in deze buurt, waar heel veel kinderen wonen. Als hij maar geholpen zou worden...”

Inmiddels denkt het echtpaar er anders over. In het verhoor van Susan, dat volgde op de aangifte, vertelde Susan namelijk dat Jan ook met zijn vinger bij haar was binnengegaan. En ook dat hij, nadat zij in bed was gelegd, naar haar zusje Lisa (9) was gegaan. Ze had haar zus 'ga weg, ga weg' horen roepen. Dat doet vermoeden dat hij het ook bij Lisa heeft gedaan.

„Als je dat hoort, schroei je dicht van binnen. Het doet zo veel pijn. En daar kom je nooit meer vanaf. Ach, misschien slijten de scherpe kantjes er een beetje af”, zegt Trudy, die veel steun heeft gehad van Slachtofferhulp.

Grafsteen

Twee weken na de aangifte wordt Jan in hechtenis genomen. Hij legt een bekentenis af over ontuchtige handelingen met Susan én met Lisa. Met Lisa is het zelfs al een jaar eerder begonnen. „De eerste keer is al geweest toen wij een grafsteen aan het uitzoeken waren voor Trudy's vader, die op 57-jarige leeftijd plotseling was overleden. We dachten toen nog dat Lisa heel verdrietig en anders was door het overlijden van haar opa.” „Na de verklaring van Jan drong de zedenpolitie er bij ons op aan om op basis daarvan aangifte te doen, zodat ze hem langer konden vasthouden”, vertelt Geert. Trudy vult aan: „Maar Lisa zei nog steeds dat er echt niks was gebeurd. Met van die grote eerlijke ogen zei ze dat ze het echt zou vertellen als er iets ge-

gen was komen oppassen. Trudy vertelt: „Ze zei opeens: 'Jan heeft zijn piemel laten zien.' Wij keken elkaar aan... Ik zie 'haar nog bij de kachel zitten.' Ik dacht: 'Wat gebeurt hier?' Ze vertelde ook dat hij met haar had gedanst, en dat ze haar onderbroek moest uitoendoen en dat Jan haar overal had gekieteld, ook tussen haar billen.” Ze zucht; onderbreekt haar verhaal en wijst op de ordner waarin het hele verhaal is vastgelegd. „Ik ben het even kwijt”, zegt ze terwijl haar stem omhoog schiet en ze haar gezicht afwendt.

„Ik ben diezelfde dag naar het politiebureau gegaan”, vervolgt Geert, „met de vraag wat ik ermee moest. Die zeiden dat het verstandig zou zijn als ik de volgende dag aangifte zou doen in Hilversum.” Voordat

beurd zou zijn. Dat heet ze ook volgehouden in het studio-gesprek.

Nu weten Trudy en Geert waarom ze niks zei: „Ze was doodsbang. Jan had haar bedreigd dat ze naar de politie zou moeten als ze iets zou vertellen en dat ze haar dan in de gevangenis zouden opsluiten. Moet je nagaan hoe bang dat meisje was, in zo'n kamer in het politiebureau. En moet je nagaan hoe moeilijk het is voor een kind om ook tegen haar eigen ouders te liegen. Dat is echt traumatisch geweest.”

Trudy stortte in. „Ik zat een maand als een dood vogeltje op de bank”, jankend, en later onder de pillen. Ik viel tien kilo af. Maar daar help je je kind niet mee. Ik ben rigoureuus met de pillen gestopt. Heb eerst in huis orde op zaken gesteld en heb toen de schouders eronder gezet.” Geert kon zijn gedachten niet meer bij zijn eigen zaak houden. „Ik kon me niet concentreren, was druk met niks en durfde geen nieuwe projecten aan te nemen.”

In die tijd zocht Geert de werkgever van Jan op. „Zijn vader probeerde hem vanwege dat werk snel uit de gevangenis te krijgen. Ik was woedend en ben erheen gegaan. Die baas wist niet eens dat Jan in de gevangenis zat. Toen kregen we via onze advocaat een brief van Jans advocaat.” Trudy pakt de brief erbij en leest voor: 'Vanuit menselijk oogpunt is het goed te begrijpen dat u dit doet, doch het is niet in het belang van de zaak en evenmin in het belang van uw dochters. Bovendien zou Jan nog gerechtelijke stappen tegen u kunnen ondernemen omdat u onrechtmatig handelt. Ook de waarheid vertellen kan namelijk soms toch onrechtmatig zijn. De ouders van Jan kunnen er bijvoorbeeld niets aan doen dat hun zoon onrechtmatige handelingen heeft gepleegd.' „Die zin, 'de waarheid vertellen kan onrechtmatig zijn', daar heb ik lang over nagedacht”, zegt Trudy, voordat ze de zin nog eens herhaalt terwijl ze in de verte kijkt.

Respect

Na die brief is het laatste beetje respect voor de ouders van Jan ook op. Trudy: „Ik ben erheen gegaan. Zij vertelden toen al tegen iedereen in de buurt dat er 'eigenlijk niks was gebeurd'. Z'n moeder zei: 'Wij zijn het slachtoffer, wij worden met de nek aangeke-

hij dat deed, ging hij de avond ervoor eerst naar het ouderlijk huis van de oppas. „We kenden die mensen goed, we gingen als burens altijd goed met elkaar om. Ze pasten wel vaker op. Ik wilde niet dat Jan onverwacht van zijn bed zou worden gelicht, of zo. Jan ontkende bij hoog en bij laag dat er iets was gebeurd. Ik zei dat ik aangifte ging doen. Zijn vader, die zelf bij politie werkt, zei: dat zou ik in jouw geval ook hebben gedaan.”

Geert deed aangifte van wat Susan hem vertelde. „Je leeft verdoofd; bent alles kwijt”, zegt Trudy. „Alles zakt onder je voeten weg. We hebben haar wel gewoon naar school laten gaan. Ik zei nog: zeg maar niks op school.” Geert: „Toen we de volgende dag naar de zedenpolitie in Hilversum gingen om

aangifte te doen, waren ze al door de vader van Jan op de hoogte gebracht dat we zouden komen. 'Als collega's had hij de zedenpolitie al meteen gevraagd hem goed op de hoogte te houden. Nou, dat hebben ze gedaan. De vader van Jan wist soms al eerder wat er was gebeurd dan wij.' Geert is daarover zeer verbitterd. „Weet zeker dat dat is gebeurd, bijvoorbeeld na het studio-gesprek met Susan (in een kindvriendelijke omgeving, red.). Bewijzen kan ik het helaas niet.”

De namen zijn gefingeerd in verband met de privacy van de betrokkenen.

► Lees ook pagina 16 „Als je dat hoort, schroei je dicht van binnen”

ken, wij moeten verhuizen.' Ik was woedend. Die kinderen, daar gaat het om. Wij vechten voor onze kinderen. Wij zijn indirect meegesleept, ja, zij ook. Maar daar kunnen wij toch niks aan doen?”

Inmiddels zijn de meisjes in therapie geweest bij kinderen jeugdtraumacentrum Het Spalier in Aerdenhout. De ouders van de kinderen hadden op hetzelfde tijdstip groeps therapie. „We moesten een oppas zoeken voor ons zoon-tje, de jongste. Gelukkig kon hij bij mijn moeder terecht. Een oppas durven we niet meer. De meisjes willen er sowieso helemaal niet aan dat er ooit nog eens een oppas zal komen.”

„De therapie was iedere week weer een ramp. De kinderen wilden er niet heen. Ze wilden gewoon buiten spelen. Het was toen heel mooi weer. Ze moesten partijtjes missen en konden niet met de andere kinderen naar het strandje”, zegt Geert. Trudy bevestigt: „Ze waren iedere keer weer kwaad. Ze uitten zich in de auto met enorme ruzie- en driftbuien. Daar waren we wel voor gewaarschuwd. Lisa heeft door die therapie uiteindelijk wel durven te vertellen wat er is gebeurd. Maar zij is er nog niet klaar mee. Ze zal vermoedelijk meer therapie nodig hebben, hoe vervelend dat nu ook is.”

Geert: „Onze kinderen zagen die therapie als een straf. Wij hebben steeds weer uitgelegd dat het geen straf is, dat het ze zal helpen om niet meer iedere dag boos en verdrietig te zijn om wat Jan met ze heeft gedaan en dat ze zich weer beter en blij kunnen voelen. Het is moeilijk uit te leggen dat Jans straf bestaat uit therapie. Wij kunnen dat zelf al nauwelijks begrijpen.”

„Je weet dat je geen eigen rechter mag spelen, maar wij kunnen ons wel voorstellen dat het gebeurt, net zoals die vader in Breda. Seksueel misbruik van kinderen is zo ingrijpend. Het maakt je kapot. Een dader van zoiets kan niet zwaar genoeg gestraft worden.”

wij onder die omstandigheden de crimineel beschaafd wijzen op het onjuiste van zijn gedrag en hem daarna tactvol adviseren eens in psychotherapie te gaan. Maar de burger die zo reageert moet nog geboren worden of is rijp voor een psychiatrische inrichting.” „Hij heeft precies opgeschreven wat ik voel”, zegt Trudy.

De namen zijn gefingeerd in verband met de privacy van de betrokkenen.

„Onbegrijpelijk dat wij niks mochten zeggen”

november, waarin zij hun problemen onder woorden brachten, is onbeantwoord gebleven. Deze week wordt uitspraak gedaan, maar ook daarin hebben Geert en Trudy weinig vertrouwen. „Het ging in de zitting ook alleen maar om hem, het leek zelfs of ze medelijden met hem hadden. Wat er met onze dochters is gebeurd leek niet belangrijk”, zegt Geert. „Jan zei in de rechtszaal huilend dat hij er spijt van heeft, maar dat is gebruikelijk. Hij had meteen in therapie moeten gaan toen hij ontdekte dat hij seksuele gevoelens heeft voor kinderen.” De boosheid van Geert en Trudy is nog lang niet over, al zijn Jan en zijn ouders inmiddels verhuisd, betalen zij de rekeningen van de therapie voor de dochters van Geert en Trudy en ligt vast dat Jan niet meer bij ze in de straat mag komen tot het jongste meisje achttien jaar is. „Onze dochters hebben niet die onbezorgde jeugd gekregen die wij ze hadden willen geven.”

Geert: „Onze kinderen zagen die therapie als een straf. Wij hebben steeds weer uitgelegd dat het geen straf is, dat het ze zal helpen om niet meer iedere dag boos en verdrietig te zijn om wat Jan met ze heeft gedaan en dat ze zich weer beter en blij kunnen voelen. Het is moeilijk uit te leggen dat Jans straf bestaat uit therapie. Wij kunnen dat zelf al nauwelijks begrijpen.”

„Je weet dat je geen eigen rechter mag spelen, maar wij kunnen ons wel voorstellen dat het gebeurt, net zoals die vader in Breda. Seksueel misbruik van kinderen is zo ingrijpend. Het maakt je kapot. Een dader van zoiets kan niet zwaar genoeg gestraft worden.”

Trudy leest een stukje uit de krant voor van professor Smalhout: 'Een ouder die zijn kind belaagd ziet, reageert met een oerinstinct. Op dat moment wordt het rood voor onze ogen en beheerst ons ons slechts één gedachte: 'Smerig stuk schorem, blijf met je gore poten van mijn kind af! Onze justitie verwacht kennelijk van ons dat

Werkstraf geëist in ontuchtzaak

MUIDERBERG - Een werkstraf, zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf én de verplichting de reeds aangevallen dadertherapie af te maken. Dat eiste de officier gisteren voor de rechtbank in Amsterdam tegen een twintigjarige man uit Muiderberg wegens ontucht met twee buurmeisjes. Zoals wel vaker gebeurde vroeg de vader van de meisjes de verdachte begin vorig jaar of hij een avond op de kinderen wilde passen. De volgende ochtend bij het ontbijt vertelde het jongste kind, destijds zes jaar, aan haar ouders dat de verdachte haar had betast. Bij de politie gaf de Muiderberger dat direct toe. Hij vertelde ook dat hij op een eerdere oppasavond ook ontucht had gepleegd met het iets oudere zusje.

„Ik begrijp het nog steeds niet”, verzuchtte de jongeman op de vraag van rechtbankpresident Th. Gijsherts hoe hij dat heeft kunnen laten gebeuren. Via hun advocaten zijn verdachte en de ouders van de slachtoffertjes een bedrag aan smartengeld overeengekomen. Ook heeft de verdachte beloofd dat hij tot het jongste slachtoffer achttien jaar is niet in de wijk zal komen waar de meisjes wonen.

DE noodkreet van een ouderpaar uit Muiderberg staat niet op zichzelf. Alle mooie woorden, beloftes en deskundige adviezen ten spijt, heeft Justitie nog altijd te weinig oog en oor voor de hel waardoor slachtoffers van seksueel misbruik, en hun naasten, moeten gaan. Dat blijkt ook tijdens de rechtszitting. De rol van de dader staat dan centraal. Hij wordt bijkans met fluwelen handschoenen behandeld, terwijl voor het verhaal en de emoties van de slachtoffers geen ruimte is. Die misplaatste houding snijdt diep in de wond die nog wijd open ligt.

Bij de strafmaat moet rekening worden gehouden met het feit dat er geen zedenmisdrijf wordt gepleegd zonder dat er iets goed mis is tussen de oren van de dader. Alle begrip ook voor voor het leed van de ouders van een zedendelinquent. Maar om zwijgend te moeten aanhoren hoe mild Justitie omspringt met degene die zijn seksuele driften heeft gebotvierd op jouw jonge dochters is ronduit stuitend.

DE Muiderbergse ouders dachten dat hun dochtertjes bij hun negentienjarige oppas in vertrouwde handen waren. Wat die kinderen hebben moeten doorstaan is moeilijk te bevatten. Het ondergaan van die smerige handelingen, liegen tegen de ouders omdat de dader had bedreigd met de politie, vervolgens toch op dat angstaanjagende politiebureau worden gehoord en daarnaast langdurige therapie. Weg de onbezorgde jeugd die ieder kind verdient. De ouders hebben gelukkig veel steun gevonden bij Slachtofferhulp. Maar het is hoogst kwalijk dat ze voor Justitie kennelijk geen partij zijn. Zelfs een brief aan de officier van justitie, waarin de Muiderbergers hun traumatische ervaringen verwoordden, bleef onbeantwoord. Door die laakbare attitude loopt het vertrouwen in de rechtsstaat bij grote bevolkingsgroepen gevoelige deuken op.

HUGO VAN DEN BERG

'Voorwaardelijk? Da's geen straf'

Vader misbruikte meisjes verbijsterd over vonnis ontucht

De officier van justitie heeft beloofd dat hij telefonisch contact zal opnemen, en de ouders willen daarna beslissen over eventuele verdere juridische stappen. De veroordeelde oppas heeft toegezegd dat hij niet meer in de buurt van het gezin zal komen tot de jongste achttien jaar is. De dader zal de kosten betalen die het gezin heeft moeten maken, onder meer voor de therapie van de twee meisjes.

Hier leert hij niks van. Het zou me niets verbaazen als hij weer de fout ingaat. Drie jaar proeftijd, nou, daar voelt hij niets van. En wij ook niet. We hebben niet het gevoel dat hij is gestraft voor wat hij heeft gedaan”, aldus de vader.

tijd erg kwetsbaar. „Wat moet ik mijn kinderen vertellen? Ze willen weten wat voor straf hij heeft gekregen. Maar dit? Wat moet ik ze zeggen?”, vraagt de vader zich vertwijfeld af. „Negen maanden voorwaardelijk, dat vind ik geen straf.

dat de oppas vieze dingen met haar had gedaan. Al gauw bleek dat hij haar twee jaar oudere zusje al een jaar langer had belaagd, maar het kind was zo bang dat ze niets had durven zeggen. De meisjes zijn in therapie en nog al-

daar voelt hij niks van”, zegt hij in een reactie. Er was een taakstraf van 140 uur en zes maanden voorwaardelijk geëist. De man was de oppas van de buurmeisjes. Vorig jaar januari vertelde de jongste van zeven

Van onze verslaggever Joost Reijnders
AMSTERDAM, MUIDERBERG - Negen maanden voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van drie jaar.

Daar is de straf die een 20-jarige Muiderberger gisteren door de rechtbank in Amsterdam kreeg opgelegd voor het plegen van ontucht met zijn twee buurmeisjes. De vader van de kinderen is verbijsterd. „Dat is toch geen straf,

Werkstraf conciërge na vrijage met leerlinge

Van onze verslaggever Eddie de Paep

HILVERSUM - Een 31-jarige Soester is door de politierechter veroordeeld tot zestig uur dienstverlening voor ontucht met een toen vijftienjarig meisje in Hilversum.

De man was vijf jaar geleden conciërge in een gebouw, dat onder meer onderdak biedt aan een school. Een leerlinge kwam voor of na haar lessen regelmatig een sigaretje bij hem roken. Dit leidde uiteindelijk tot een vrijpartij in een gang.

Onlangs deed het slachtoffer aangifte van ontucht. De verdachte zou haar met kracht tegen de muur hebben gedrukt en haar betast hebben. Pas toen zij riep dat zij nog maagd was en dit niet wilde, zou de Soester zijn gestopt. De verdachte had een andere

kijk op het gebeurde. Hij stelde dat het meisje telkens het initiatief had genomen en dat hij haar had geloofd toen zij vertelde dat ze zeventien was. De vrijpartij in de gang was hun beider idee geweest. „Zij wist precies wat we gingen doen”, aldus de Soester. „En we zijn ermee gestopt omdat we ons allebei ongemakkelijk voelden. Later kwam ze gewoon weer bij me roken.” De aanklacht, vijf jaar na dato, kwam voor hem dan ook als een donderslag bij heldere hemel.

Spannend

De officier van justitie achtte de ontucht bewezen en eiste vier maanden gevangenisstraf, waarvan de helft voorwaardelijk. De andere helft mocht wat haar betreft worden omgezet in dienstverlening. De advocaat van de Soester, mevrouw J. Brouwer-Poeder-

bacht, stelde dat het slachtoffer ook niet vrijuit ging. „Zij komt naar voren als een jonge vrouw die zich volwassen probeerde te gedragen en het blijkbaar wel spannend vond om van een wat oudere man aandacht te krijgen”, stelde zij. „Ik weet zeker dat mijn cliënt zich nooit meer laat verleiden om zo iets te doen. Hij heeft er ontzettend veel spijt van.”

Politierechter L. Kalff concludeerde dat de Soester te ver was gegaan en veroordeelde hem tot een maand cel, om te zetten in zestig uur dienstverlening. Met de 2320 gulden smartengeld, die door het slachtoffer werd geëist, kon hij niet uit de voeten. „Ik kan de hoogte van het bedrag hier niet exact bepalen. Mevrouw moet daarmee naar de civiele rechter.”

De officier van justitie overweegt in hoger beroep te gaan.

Vier maanden cel handtastelijke man

ZUTPHEN - Het enige dat een 26-jarige Apeldoornse gisteren voor de politierechter in Zutphen wilde toegeven was dat hij een 14-jarig meisje had betast. Meer niet. De bekentenis leverde hem vier maanden gevangenisstraf op.

Op 21 januari kon M.S. niet met zijn handen afblijven van een bioscoopbezoekster. Hij benaderde het meisje van achteren, greep haar bij de heupen en wreef met zijn handen tussen haar benen. Bovendien gaf hij haar drie zoenen in de nek. Verschillende getuigen bevestigden later de verklaring van het geschrokken meisje. S. zag gisteren niet in waarom dat betasten zo'n probleem was. In zijn ogen was er niets gebeurd. „Het was niets met agressie of zo. Alleen maar betasten, niets verder”. De Apeldoornse hield tijdens de zitting een onsamenhangend betoog dat eigenlijk door niemand echt werd begrepen. Regelmatig zocht hij daarbij oogcontact met de ouders van het meisje. Wat hem een waarschuwing opleverde van de vader.

Docent bekent ontucht met leerlingen

Van onze correspondent 30-3 SCHAGEN, vrijdag

Een docent van de gemeentelijke scholengemeenschap Schagen heeft tegenover justitie een volledige bekentenis afgelegd over ontucht met tenminste twee leerlingen.

De seksueel getinte handelingen hebben zich begin dit jaar afgespeeld en kwamen aan het licht toen een van de slachtoffers, een minderjarig meisje, contact zocht met de speciale leerlingen vertrouwenscommissie op school.

Volgens rector H. Kliphuis was het niet nodig om de verdachte te schorsen omdat hij er vrijwillig voor koos zijn werk neer te leggen. De leraar is meer dan tien jaar werkzaam op de school. Er zijn nooit eerder klachten over de man binnen gekomen.

Staat honoreert eis Kluivert

Door onze sportredactie
ROTTERDAM, 27 MAART. Patrick Kluivert heeft in 1999 een bedrag van 44.531,62 ontvangen van de Staat der Nederlanden als tegemoetkoming in de kosten van zijn raadsman. De voetballer had een advocaat in de arm genomen, nadat hij ervan werd beschuldigd zich aan een vrouw te hebben vergrepen. De zaak werd geseponeerd, waarna Kluivert een vergoeding eiste. De rechtbank in Amsterdam blijkt die eis twee jaar geleden te hebben gehonoreerd.

Schadevergoeding wegens relatie met minderjarige

Van onze verslaggevers 's-HERTOGENBOSCH, 3-3 zaterdag

De Bosschenaar John T. is door de rechtbank veroordeeld tot betaling van f 1000 schadevergoeding en een halfjaar voorwaardelijke gevangenisstraf. De straf zal ten uitvoer worden gebracht indien T. binnen drie jaar opnieuw contact zoekt met een inmiddels 16-jarig meisje, met wie hij de afgelopen vijf jaar een (seksuele) relatie had.

De uitspraak in deze zaak, waarover deze krant afgelopen zaterdag uitvoerig berichtte, is slecht gevallen bij vrienden en familie van het meisje. Moeder Lies de Kruyff: „Schandelijk. Mijn dochter zit momenteel in een gesloten inrichting waar zij therapie volgt omdat het heel slecht met haar gaat en de dader gaat vrijuit. T. heeft zelfs gezegd geen spijt te hebben en het zo weer te doen.”

Ontuchtverdachte vrijgesproken
ZUTPHEN - De rechtbank in Zutphen heeft een van ontucht verdachte Edenaar vrijgesproken. De 32-jarige man zou als groepsleider bij de Hoenderloo Groep twee jongens seksueel hebben benaderd. Tijdens de behandeling van de zaak, twee weken geleden, sloeg de twijfel bij de aanklager toe. Een van de twee jongens zou namelijk in het bijzijn van een collega van de Edenaar op een schoolplein hebben geroepen: „Ik heb er een groepsleider bijgelapt.” De rechtbank hoorde toen ook getuigen die verklaarden dat de jongen eerder al fantasielerijke verhalen had verteld. De rechtbank sprak de man bij gebrek aan wettig bewijs vrij.

Voorzitter van slag na royement ontuchtpleger

Van onze verslaggever JAN WESTERA

Erica - Het van ontucht met minderjarigen verdachte bestuurslid van SC Erica Bé L. (70) is geroyeerd voor het leven. Andere bestuursleden en een medewerker van de reclassering hebben hem dat gisteravond verteld. L. mag zijn leven lang ook niet meer op het sportpark verschijnen. Met die maatregelen tegen de verdachte volgt het bestuur van SC Erica de uitdrukkelijke wens van de leden. Die wezen maandagavond tijdens een besloten vergadering over de affaire een ander voorstel van het bestuur als volstrekt te mild

van de hand. L. is eind februari gearresteerd na aangiften van de ouders van twee jongens. De man die bestuurslid was en de sporthal beheerde, heeft de ontucht met hen bekend. L. was in de jaren tachtig ook al eens verdacht van een soortgelijke zedenzaak. Die zaak uit 1986 is destijds geseponeerd. De verdachte werd recentelijk op vrije voeten gesteld en woont weer in Erica. Hij moet zich onder behandeling laten stellen.

Het clubbestuur wilde hem, na overleg met de KNVB, een andere straf dan royement opleggen: Een schorsing van een jaar, waarvan na afloop ieder jaar de leden moeten besluiten over

eventuele verlenging van de sanctie. Een ruime meerderheid van de SC Erica-leden vindt dit veel te lief voor de verdachte gezien het leed bij de slachtoffertjes berokkende.

Voorzitter Kobus de Vries van SC Erica ervoer de harde opstelling van de leden als een 'klap in het gezicht'. „Bé krijgt nu levenslang. Ik kan me voorstellen dat moeders met kinderen er anders over denken, maar iedereen heeft recht op een herkansing. Ik heb er slecht van geslapen.” De Vries beraadt zich nu op zijn positie. Ook penningmeester Han Wellen is teleurgesteld dat de leden zich zo massaal tegen het voorstel van het

bestuur keerden. „Dat hadden we niet verwacht. Wij vonden zo'n schorsing met de mogelijkheid tot een jaarlijkse verlenging acceptabel, dan hou je een deur open. Wellicht zijn wij milder, omdat we dichter bij Bé stonden, hem jaren kenden en ook de goeie dingen zagen die hij deed. Maar we scharen ons als bestuur volledig achter de uitspraak van de leden.” Wellen was er gisteravond bij toen L. de stem des volks te horen kreeg. „Hij was erg teleurgesteld, hij begrijpt het niet waarom hij nooit meer 's zondags naar het voetbal mag.” De verdachte krijgt een maand de tijd om in beroep te gaan.

Pupil lapt leider Hoenderloo Groep er bij

van een onzer verslaggevers
ZUTPHEN - Het was gisteren een bewogen middag in de rechtszaal in Zutphen. Een van ontucht verdachte Edenaar moest daar voor de vierde keer verschijnen. Om verschillende redenen kwam het nooit tot een uitspraak. En hoewel de officier van justitie in een vorige zitting nog tot een gevangenisstraf kwam, vroeg hij ditmaal om vrij-spraak. **21E DOK 131**

De 32-jarige G.S. werkte een jaar of vijf als groepsleider bij de Hoenderloo Groep toen twee jongens hem in december 1998 aanklaagden wegens ontucht. Een kriebelpartij onttaarde in

het strelen van het geslachtsdeel, zo verklaarden de twee. S. ontkende van begin af aan. „Ik heb het pertinent niet gedaan”. De Edenaar dacht aan een soort van complot. „Een van de twee jongens had een belang bij dit alles. Hij mocht slechts op proefverlof bij zijn moeder”. Terwijl de 13-jarige juist nooit meer terug wilde naar Hoenderloo. Officier van justitie mr. A. Schut vroeg in een vorige zitting nog vijftien maanden gevangenisstraf (waarvan vijf maanden voorwaardelijk). Maar de rechtbank besloot dat er eerst nog enkele getuigen gehoord moesten worden.

Zo kwam gisteren een van de slachtoffers aan het woord. Hij

getuigde nogmaals van de ontuchtige handelingen die gepleegd zouden zijn door S. Geconfronteerd met zijn vroegere groepsleider bleef hij bij z'n standpunt. En ook de vraag van de officier: „Weet je wat het voor meneer S. betekent om veroordeeld te worden? Dat hij niet z'n vak meer mag uitoefenen. Dat hij later tegenover zijn kinderen moet zeggen dat hij vroeger aan jongetjes heeft gezeten?”, beantwoordde de jongen vol overtuiging: „Dat had-ie van tevoren moeten bedenken toen hij aan mijn piemel zat”. Twijfel ontstond toen twee voormalige collega's van S. aan het woord kwamen. E. werkte samen met de Edenaar en kende

ook het slachtoffer: „Hij heeft veel mensen langdurig voor de gek gehouden”, zo verklaarde zij. „Hij kan goed toneelspe-len”. Ze achtte de jongen in staat tot het doen van een valse beschuldiging. Bovendien was zij op de dag van de vermeende ontucht getuige van een gesprek tussen S. en de jongen. Hoewel ze niet precies wist waar het over ging, was wel duidelijk te horen dat het kind er niet mee eens was.

Collega K. wist nog meer. Zij had de jongen, korte tijd na de beschuldigingen aan het adres van S., op het schoolplein met veel bravoure tegen zijn vrienden horen roepen: „Ik ben de king. Ik heb gewoon een groeps-

leider er bij gelapt.” Op verzoek van de rechtbank herhaalde ze die woorden waar de inmiddels 15-jarige bij was. „Dat heb ik niet gezegd. Daar kick ik niet op”, liet hij de drie rechters weten.

Toch was de verklaring van K. voor de openbare aanklager zeer waarschijnlijk de reden om vrijspraak te vragen. „Zij is heel stellig in haar verklaring. Terwijl er bij de jongen zeker twee momenten zijn waar ik een vraagteken bij zet en waar hij niet de waarheid heeft gesproken. Hoewel er bewijs is, mis ik toch de overtuiging tot het eisen van een straf”.

Uitspraak woensdag 14 maart 2001. **21E DOK 131**

R.W. DONDERDAG 22 MAART 2001

23-jarige man bekent schoten te hebben gelost op Baarnse bakker

BAARN - De 23-jarige man zonder vaste woon- of verblijfplaats, die vastzit op verdenking van de moord op bakker Ton Oudwater uit Baarn, heeft bekend dat hij de dodelijke schoten op het slachtoffer loste. Dat bleek dinsdag tijdens een zitting van de Utrechtse rechtbank.

De zaak werd niet volledig behandeld, omdat het rapport van het Utrechtse Pieter Baan Centrum over de man nog niet beschikbaar is. Daarin wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de

geestesgesteldheid van de verdachte. De man had tijdens eerdere zittingen categorisch geweigerd een verklaring af te leggen.

Dinsdag meldde raadsman mr. R. van der Velde echter dat zijn cliënt inmiddels open kaart heeft gespeeld bij de rechter commissaris. Hij heeft bekend dat hij op 2 december 1999 de dodelijke schoten loste in de Laanstraat in Baarn. Het slachtoffer werd daar gevonden met zeventien kogelwonden in zijn lichaam.

Nader onderzoek wees uit dat één van de kogels recht door het hart van het slach-

toffer was gegaan. Deze was vermoedelijk op slag dood. Tegenover de rechter commissaris had de verdachte echter ontkend dat hij de bakker had opgezocht met het plan hem om het leven te brengen.

Hij zou naar Baarn zijn gegaan om met het slachtoffer te praten over een cassettebandje. Hierop zou voor hem belastende informatie staan over een ander strafbaar feit, dat was gepleegd in de tijd dat hij werkzaam was in de bakkerij van het slachtoffer.

De verdachte wilde het bandje hebben. Naar zijn zeggen weigerde het slachtoffer dit af te geven. Daarop zou in de auto van het slachtoffer ruzie zijn ontstaan. Het slachtoffer zou toen degene zijn geweest die een vuurwapen tevoorschijn haalde, en zijn opponent bedreigde.

Volgens de verdachte had hij het wapen weten af te pakken, en uiteindelijk de fatale schoten hebben gelost. Volgens raadsman Van der Velde kan de rechtbank, wanneer zij de verklaring van zijn cliënt volgt, de man niet meer veroordelen voor moord, omdat hij niet handelde met een vooropgezet plan.

Wel zou de verdachte schuldig kunnen worden bevonden aan doodslag. De maximale celstraf daarop is vijftien jaar. Wanneer de zaak inhoudelijk verder wordt behandeld is nog niet duidelijk. In eerste instantie hoopte de rechtbank verder te kunnen gaan op 17 mei, maar op die datum bleek de advocaat verhinderd. Er wordt nog naar een nieuwe datum gezocht. (Bron: JPU)

Excuus kerk aan kinderen

SYDNEY - De Australische katholieke kerk heeft verontschuldigen aangeboden voor het misbruik van Britse kinderen, die in en na de Tweede Wereldoorlog in Australische weeshuizen werden ondergebracht.

„We zijn ons er pijnlijk van bewust dat enkele kinderen fysiek, seksueel en emotioneel zijn misbruikt. Dit is een bron van diepe schaamte en spijt”, zei kerkwoordvoerder Tony Shanahan in een verklaring. In en na de oorlog werden zo'n 10.000 Britse kinderen, van wie velen tijdens de oorlog wees waren geworden, naar Australië gebracht. Het migratiebeleid was deels het gevolg van de behoefte aan immigranten in Australië. AP

Misbruikt in schuilplaats

CANBERRA - Britse en Maltese kinderen, die in en na de Tweede Wereldoorlog naar Australië werden gestuurd, zijn daar op grote schaal mis-handeld en seksueel misbruikt. Dat staat in een rapport, dat de Child Migrant Trust naar een onderzoekscommissie van de Australische Senaat heeft gestuurd. Directeur Margaret Humphreys: „Deze kwetsbare kinderen werden onvoldoende beschermd tegen misbruik, misleiding en mishandeling”. De Australische katholieke kerk bood onlangs excuses aan voor de mishandelingen, die veel kinderen in opvanghuizen van de kerk hebben ondergaan. AP

Militair hoort cel eisen na ontucht

ARNHEM, dinsdag
 Tegen de 37-jarige militair G.G. is gisteren voor de militaire kamer van de rechtbank in Arnhem een gevangenisstraf geëist van dertig maanden, waarvan tien voorwaardelijk.

De man wordt ervan verdacht dat hij in zijn woonplaats Zeewolde met tenminste zeven jonge jongens ontucht heeft gepleegd. Ook liet hij de jongens seksfilms zien.

Volgens officier E. van Duschoten heeft de militair de

kinderen in de leeftijd van 9 tot 14 jaar in de val gelokt. Zo ging hij met ze naar open dagen van de landmacht. Verder mochten ze bij hem thuis roken, drinken en schieten met echte wapens.

Volgens deskundigen is de man seksueel geobsedeerd door jonge jongens. Zo ging hij samen met een 14-jarige jongen naar de Wallen, waar hij geld betaalde aan een prostitute om seks met de jongen te bedrijven terwijl hijzelf toekeek. Ook zou hij een slachtoffer dronken hebben gevoerd voor hij ontucht met hem pleegde.

De zaak kwam aan het rollen

toen een paar slachtoffers bij de verdachte aan het spelen waren op de computer. Tot hun ontsteltenis kwamen zij erachter dat G. seksuele fantasieverhalen had geschreven waarin zij de hoofdrol vertolkten. Daarop deden de jongens aangifte bij de politie.

Het OM wil dat G. alle jongens 5000 gulden smartengeld betaalt.

Uitspraak 19 maart. ANP

Meer arrestaties Ermelose kazerne

Door een onzer redacteurs

ERMELO, 13 MAART. De marechaussee heeft gisteren opnieuw twee militairen van het Schoolbataljon Centraal van de landmacht in Ermelo aangehouden. Ze worden verdacht van het plegen van ontucht met leerlingen van het schoolbataljon. Met de arrestatie van de twee, beide onderofficieren, komt het aantal aanhoudingen in deze zaak op elf. De marechaussee laat weten verdere aanhoudingen niet uit te sluiten.

De ontuchtzaak bij de landmacht in Ermelo breidt zich uit als een olievlek. Maar is hier echt sprake van misbruik?

Door onze redacteur

STEVEN DERIX
ERMELO, 9 MAART. Het was bijna elke dag raak. Op het Schoolbataljon Centraal van de landmacht in Ermelo werden vorige week maandag de eerste twee militairen opgepakt op verdenking van ontucht; afgelopen donderdag stond de teller al op negen arrestaties. En nog steeds laat de marechaussee weten dat „verdere aanhoudingen niet uit te sluiten zijn”.

Ontucht door kaderleden met leerlingen van het schoolbataljon, één van de plaatsen waar de soldaten van de Koninklijke Landmacht worden opgeleid, het lijkt een omvangrijke en ernstige zaak. De marechaussee maakte bekend dat alle negen aangehouden instructeurs verdacht worden van seksuele contacten met leerlingen.

Concreet levert dat verdenking op van ontucht volgens artikel 249 van het Wetboek van Strafrecht, lid 2, waarin strafbaar wordt gesteld 'de ambtenaar die ontucht pleegt met een persoon aan zijn ge-

Celstraf militair wegens ontucht

ARNHEM, 19 MAART. De militaire kamer van de rechtbank in Arnhem heeft vandaag de 37-jarige militair G. G. veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar, waarvan acht maanden voorwaardelijk. De militair heeft in zijn woonplaats Zeewolde met ten minste zeven jonge jongens ontucht gepleegd. Hij heeft onder meer seksfilms met hen gekeken en een jongen meegenomen naar een prostitute op de Wallen. Ook schreef hij seksuele fantasieverhalen over hen. Tegen G. was een gevangenisstraf geëist van dertig maanden, waarvan tien maanden voorwaardelijk. De militaire kamer vindt dat G. vijf slachtoffers in totaal ruim 25.000 gulden smartengeld moet betalen. (ANP)

zag onderworpen of aan zijn waakzaamheid toevertrouwd of aanbevolen.”

Seksuele intimidatie binnen de krijgsmacht - met de geleidelijke toename van het aantal vrouwen in het leger wordt het een steeds actueler probleem.

Volgend jaar moet 8 procent van de krijgsmacht bestaan uit vrouwen, zo is het streven van Defensie. Bij de landmacht is van de beroepsmilitairen Bepaalde Tijd (BBT'ers, grofweg de 'soldaten') inmiddels 12,5 procent vrouw. Bij het schoolbataljon in Ermelo, waar veel rekruten van de geneeskundige troepen aan hun basisopleiding beginnen, ligt het aantal leerlingen van het vrouwelijke geslacht rond de 20 procent.

Maar seksuele intimidatie is wat anders dan seksuele contacten op basis van vrijwilligheid. In hoeverre er in Ermelo daadwerkelijk sprake is van grootschalig misbruik van leerlingen is nog onduidelijk - de marechaussee is „in het belang van het onderzoek” spaarzaam met mededelingen.

Seks op de kazerne komt in ieder geval regelmatig voor, zegt Roland Boom, voorzitter van de soldatenvakbond BBTv. „Er wordt zelfs door militairen op de kazerne samengewoond.” [• Vervolg ONTUCHT: pagina 2]

[• Vervolg van pagina 1] Volgens de voorzitter van de soldatenvakbond Boom gaat het in verreweg de meeste gevallen van seksuele contacten op de kazerne om gelijken in rang. „Relaties tussen meerdere en ondergeschikten worden binnen de krijgsmacht met het nodige wantrouwen bekeken, omdat er sprake kan zijn van afhankelijkheid en machtsmisbruik. En dat geldt zeker voor relaties tussen instructeurs en leerlingen. Die zijn ongewenst.”

Ongewenst als ze mogen zijn, relaties tussen instructeurs en leerlingen zijn een realiteit - ook in Ermelo. De zogenaamde 'Vaste Order' van het schoolbataljon gaat uitgebreid in op hoe de verhouding tussen instructeur en leerling er uit zou moeten zien. 'Uitgaan met leerlingen doen we niet', zo stelt de order bijvoorbeeld, 'de afhankelijkheid van de leerling t.o.v. met

name de instructeur, is daarvoor te groot'. Toch kunnen er tijdens de opleiding relaties ontstaan, zo erkent de order. 'In het geval van een oprechte relatie tussen een kaderlid en een leerling (avontuurlijk accepteren we uiteraard niet), maakt het kaderlid hiervan melding aan zijn commandant opdat passende uitspraken worden gemaakt'.

In Ermelo betekende dat in de praktijk dat de instructeur en leerling uit elkaar werden gehaald, de betrokken leerlinge werd overgeplaatst, zegt advocaat B. Martens, die twee van de verdachte militairen bijstaat. Een van zijn cliënten heeft inmiddels tegenover de marechaussee verklaard een 'relatie' te hebben gehad met een leerlinge, en met een andere leerlinge te hebben gezocht. Die relatie is niet aan de commandant van het schoolbataljon gemeld, zegt Martens. „Mijn cliënt is te verstaan gegeven dat

Links Frankrijk weigert zich te bezinnen

Daniel Cohn-Bendit ontken-
ooid pedofiele neigingen te
hebben gehad. Maar de
affaire rondom 'Dany' maakt
bij links-libertair Frankrijk
veel vragen los over hun
seksuele revolutie: Mei '68.
'We hebben stommiteiten
uitgehaald.'

Van onze correspondent
Martin Sommer

PARIS

'Wat blijft er nog over van de sek-
suele revolutie van Mei '68?' Zo
kopte het dagblad *Le Monde* giste-
ren paginabreed. Twijfel heeft
links-libertair Frankrijk bij de keel
gegrepen, sinds een controverse is
losgebarsten over zijn lievelings-
zoon: Daniel Cohn-Bendit.

De 'affaire Cohn-Bendit of het
proces tegen Mei '68' (*Libération*)
begon als een storm in een glas
water. In het kielzog van haar
haatcampagne tegen de Duitse

minister Joschka Fischer, had de
dochter van wijlen RAF-terroriste
Ulrike Meinhof ook voor het
Franse totem van 1968 nog een
potje op het vuur.

Daniel Cohn-Bendit had in
1975 in z'n boek *Le grand bazar*
beschreven hoe 'het me wel over-
kwam dat sommige kinderen mijn
gulp openrsten en me begonnen
te aaien. Ik vroeg ze, waarom gaan
jullie niet met elkaar spelen?'
Waarom kies je mij uit, en niet een
kind van je eigen leeftijd? Maar
als ze aanhielden heb ik ze toch
aangehaald.'

Het fragment waarmee dochter
Meinhof de boer opging, werd in
Frankrijk opgepikt door het week-
blad *L'Express* in 'een zogeheten
'dossier Omerta'. Cohn-Bendit
ontkende ooit pedofiele neigingen
te hebben gehad. Wel provocatie-
ve neigingen, waarvan deze regels
de neerslag waren. Hij had er spijt
van ooit zo'n 'onleesbare, slecht
geschreven' tekst te hebben ge-
produceerd. Maar 'zonder me te
willen rechtvaardigen, het hoorde
bij het debat van die tijd.'

Anders dan vriend Joschka Fi-
scher, die in Duitsland vastliep in
een mogelijke meeneed, was er bij
Cohn-Bendit geen sprake van poli-
tiek-juridische complicaties. De
zaak leek met een sisser af te lo-
pen.

Maar zo ging het niet. Vooral
omdat Frankrijk momenteel ge-
plaagd wordt door een aanhou-
dende reeks van zedenzaken, de
een nog afstotelijker dan de ander.
Gisteren nog moest de Franse mi-
nister van Justitie toegeven dat de
derde macht hopeloos heeft ge-
faald. In de jaren zeventig had een
inwoner van de stad Auxerre ze-
ven meisjes verkracht en vervol-
gens laten verdwijnen. Tot voor
kort had er geen haan naar ge-
kraaid. De ouders van 'les dispa-
rues de la Yonne' demonstreerden
donderdag met de foto's van hun
verdwenen dierbaren.

Bovendien diende deze week de
zaak van twee 27-jarige meisjes
tegen een priester die hen dertien
jaar geleden had verkracht. De zo-
veelste van dit kaliber. De woord-
voerder van het Franse episcopaat

heeft recentelijk toegegeven dat er
'een dertigtal' onderzoeken lopen
tegen geestelijken die zich aan
minderjarigen hebben vergrepen.
Verschillende bisschoppen moe-
ten zich voor de rechter verant-
woorden omdat ze wisten van de
aberraties van hun kapelaans,
maar hun mond hielden.

'De haat tegen de revolutie is nooit verdwenen'

Tegen deze macabere achter-
grond werd het fragment uit
Cohn-Bendits oude doos plotse-
ling aanmerkelijk minder on-
schuldig. Mediagevoelig als hij is,
voelde 'Dany' dat als eerste aan.
Hij verscheen éénmaal op televi-
sie, niet als gebruikelijk kwinks-
lagvaardig maar vermoeid en de-
fensief. De presentator van het
(rechtse) TF1-journaal vroeg of hij
van plan was af te treden als Euro-

parlementariër. 'Waarom?' was
Cohn-Bendits wedervraag. De af-
faire greep hem dermate aan dat
hij alle afspraken afzegde voor de
campagne van de Groenen (*les
Verts*) in verband met de gemeen-
teraadverkiezingen. Hij heeft
zich tijdelijk in Frankfurt terugge-
trokken.

'We moeten stoppen met het op
de man spelen', zei Cohn-Bendit
met nadruk voor het TF1-jour-
naal. Maar met de rechtse vuile
tackels is het eigenlijk wel meege-
vallen. Veel meer springen tot dus
ver de activiteiten van de hulp-
troepen van Mei '68 in het oog.
Iedereen is gemobiliseerd om de
revolutionaire erfenis van toen te
sauveren. Serge July, hoofdredac-
teur van *Libération*, schreef dat
deze zaak voor de zoveelste keer
bewijst 'dat de haat tegen Mei
nooit is verdwenen, en dat die de
verhoudingen uit het oog verliest'.

Steunmanifesten per e-mail
worden integraal afgedrukt, histo-
rici leggen uit hoe het boek van
Dany in zijn tijd moet worden ge-
zien. 'Men moet niet vergeten
hoezeer de samenleving van de
jaren zeventig nog geblokkeerd
was', aldus een van hen, Michelle
Perrot, gespecialiseerd in vrou-
wengeschiedenis.

Fransen, zo blijkt uit opinie-on-
derzoek, vinden Mei '68 nog altijd
een grote gebeurtenis. Belangrij-
ker dan de Eerste Wereldoorlog of
de dekolonisatie van Algerije.
Maar tussen de regels over de
mooie erfenis door sluip nu toch
de twijfel. In de vijf thema-pagi-
na's die *Libération* aan de zaak
wijdde, staat ook hoe de krant het
in de jaren zeventig opnam tegen
de rechter die een man wegens
pedofilie veroordeelde. De vrije-
vochten krant had het toen - in
positieve zin - over het 'pedofiele
avontuur'; de rechter vertegen-
woordigde 'de campagne van de
morele orde'.

Er was het verslag over een ze-
denzaak die in 1977 speelde. Drie
mannen werden tot drie jaar ge-
vangenisstraf veroordeeld wegens
seks met minderjarigen. Er kwam
- vanzelf - een manifest tegen het
vonnis, getekend door onder meer

de huidige ministers Bernard
Kouchner (Volksgezondheid) en
Jack Lang (Onderwijs). Ook de
bekende schrijver en oer-achten-
zestiger Philippe Sollers tekende.
Nu zegt Sollers: 'Er waren zoveel
petities. We tekenden bijna allés
automatisch.'

Daar volgt niet uit dat de ach-
tenzestigers nu in de rij staan om
toe te geven dat ze destijds nogal
in de war waren. In tegendeel.
Bekeerlingen tot de 'morele orde'
zijn met een lampje te zoeken. Of
het moest Daniel Cohn-Bendit
zelf zijn, die heeft toegegeven dat
het Mei-beginsel 'verboden te ver-
bieden' achteraf beschouwd een
belachelijke kreet was.

Meer kenmerkend is echter het
standpunt van *Libération*-hoofd-
redacteur Serge July. Er zijn
'stommiteiten' uitgehaald en ge-
schreven, erkent hij. 'Maar er is
geen enkele reden om Mei '68 te
offeren. Er is geen enkele revolu-
tie, hetzij cultureel of anders, die
uitsluitend is opgebouwd uit een
groot glashelder blok deugdzaam-
heid.'

's'efface devant le groupe et
le plaisir devant le devoir.
De l'autre, les réseaux
libertaires forment des
communautés non-violentes
qui s'opposent à toute forme
d'autorité, préfèrent l'amour
à la guerre et font de la
libération du désir la clé de
la révolution à venir.

Daniel Cohn-Bendit a
appartenu, avant et après
1968, à cette seconde
catégorie, celle des

Sylvain Ephimenco | Brief aan Mei '68

Terend op je roem en rentenie-
rend van je herinneringen dacht je
nog een eeuw te kunnen flieflieflie-
ten en tegelijkertijd de dividenden
uit het verleden te kunnen blijven
verzilveren. Maar, beste Mai
soixante-huit, volgende maand
word je 33 en hoewel de midlife
crisis nog ver leek, komt nu de leef-
tijd in zicht waar het gevaar op de
loer ligt. Drieëndertig is immers de
leeftijd waarop Jezus het loodje
moest leggen, en zo te zien hang je
nu al vastgespijkerd aan je kruis.
Zowel in Duitsland met Joschka
Fischer als in Frankrijk via Daniel
Cohn-Bendit is je proces in gang
gezet. De feiten, zullen historici
met me mee eens zijn, zijn flinter-
dun. Fischer heeft een kwart eeuw
geleden een agent in elkaar getrimd
en wellicht een keer met een terror-
ist ontheten. Dany le Rouge
schreef in een provocatief epistel
dat kinderen ooit zijn gulp hadden
opengeritst, waarna Dany welwil-
lend zijn piemel liet strelen. Dat
laatste vind ik persoonlijk niet
bepaald verheffend en nogal dom.
Maar voor zover bekend heeft zich

nog geen slachtoffer van pedo-
Dany gemeld. En wat die politie-
agent betreft: hij heeft de veront-
schuldiging van Fischer al aan-
vaard. Is er dus zowel in Duitsland als in
Frankrijk sprake van een wraak-
oefening van de rechtse oppositie
en wat aanverwante kranten?
Ontegenzeggelijk. Nu je kinderen
de hoogste politieke posities bekle-
den, kunnen ze logischerwijs als
schietdijf dienen. Daar is niets op
tegen. In beide landen heb je
decennialang conservatieve krach-
ten met een waar trauma opgeza-
deld, en dus lag het terugschieten
voor de hand. Ik til daar niet zo
zwaar aan. Want om de ludieke leus
'het is verboden te verbieden' ver-
antwoordelijk te stellen voor alle
huidige excessen van het hedoni-
sme, lijkt me nogal lachwekkend.
Dutroux een kind van mei? Volgens
mij heeft jouw geest niet naar
killing fields of goelags geleid. Inte-
gendeel: je ware kinderen hebben
zich altijd krachtig verzet tegen het
stalino-communisme uit die tijd.
Dat dit politieke proces te verwaar-

lozen is, zegt nog niet dat onder de
oppervlakte geen ressentiment leeft
bij een bepaald deel van de bevol-
king. Er is zelfs een stroming waar-
in irrationele frustraties en zelfs
haat zich vermengen en tegen jou
keren. Dit komt door de morele
superioriteit, de arrogantie en de
verachting die veel gearriveerde
soixante-buitards en *intellos* affi-
cheren in de topfuncties die ze
bekleden in de media, kunst of poli-
tie. Het algemene verwijt is dat
die irritante ex-langharigen nog
erger zijn dan de bourgeois die ze
toen belachelijk maakten. Er klin-
ken in die brelliaanse aantijgingen
behalve haat ook veel frustraties en
afgunst. Op de site van *Libération*,
de Franse krant die jij in de jaren
zeventig baarde, is dit in diverse
bijdragen duidelijk te lezen. «Jij,
Libé, maakt deel uit van de bour-
geois-klik die jou heeft gebaard.
Want '68 was maar een kleine revo-
lutie van een kring van manipule-
rende bourgeois. De Sorbonne
stonk naar sperma.» Of: «Soixante-
huitards, bourgeois, pedofielen —
jullie zijn geen mannen. Jullie zijn

menseneters. Jullie hebben het
leven opgegeten om jullie egoïsti-
sche verlangens te bevredigen.
Jullie adem stinkt naar de verrot-
ting van jullie ziel.» Deze niets en
niemand ontziende
nijd en wrok werden al een paar
jaar geleden door de Franse schrij-
ver Michel Houellebecq met zijn
Elementaire deeltjes ingeluid. Zijn
succes, ook in Nederland, was een
voorteken. Op de site van *de
Volkskrant* waren bijdragen over
Houellebecq te lezen die niet voor
die uit Libé onderdeden: «Boeken
die de jaren zestig ontmaskeren als
een groots mislukt experiment dat
niets dan narigheid bracht kunnen
niet genoeg geschreven worden.
Het overloze geouwehoer en de
eindeloze empathie hebben wij
eraan overgehouden.» Of: «Eind-
delijk een boek dat vernietigend is
over de jaren zestig. Mijn leeftijd-
genoten staan versteld van de naï-
viteit van het jaren zestig tuig.»
Gehaat, beschimpt en bespuugd zul
je worden. Maar ach, na deze krui-
siging blijf ik met smart op je
wederopstanding wachten.

erreurs passées, qu'il
reconnait et tente
d'expliquer.

Cette explication n'est pas
inutile : si on se souvient
aujourd'hui qu'une partie de
la mouvance gauchiste
prépare la révolution
politique, au prix de dérives
qui aurait pu être
meurtrières et qui
appelleraient aussi quelques
mea-culpa, on a un peu
oublié qu'une autre partie ne
voyait le salut que dans la
révolution sexuelle. Car
l'héritage militant de mai
1968, au début des années
1970, est double.

D'un côté, les groupuscules
d'extrême gauche
continuent le combat en
tentant de construire des
organisations disciplinées et
hiérarchisées, où l'individu

Les malentendus de la révolution sexuelle

LE MONDE | 01.03.01 |
14h21 | analyse

LA SURPRISE
INDIGNÉE qui a accueilli la
redécouverte d'écrits
apparemment pédophiles de
Daniel Cohn-Bendit montre
que beaucoup n'ont pas
gardé le souvenir des
années 1970 et de
quelques-uns de leurs
délires. Peut-être est-il
temps de passer au crible
de la mémoire les
lendemain de 1968,
comme on a commencé de
le faire pour les années
1940 (l'Occupation) et 1950
(la guerre d'Algérie). Le
mérite de Daniel Cohn-
Bendit est d'affronter sans
détours, face aux questions
qui lui sont posées, ses

caat Martens. Maar in de afhanke-
lijke relatie instructeur-leerling is
dat al snel het geval. Wat in de Vaste
Order onder voorwaarden
wordt toegestaan, is volgens de
wet gewoon strafbaar. „Dat laatste
is de instructeurs nooit meege-
deeld.”

Intussen rolt het onderzoek van
de marechaussee als een stoom-
wals over het schoolbataljon. Di-
rect na de eerste arrestaties maakte
de marechaussee bekend dat twee
vrouwelijke leerlingen aangifte
hadden gedaan. Inmiddels ligt het
aantal aangiften op zestien, zo zegt
een ingewijde, zowel van mannen
als vrouwen. Verschillende van
hen zouden hebben verklaard seks
met instructeurs te hebben gehad
voor een goed cijfer. Volgens de in-
gewijde stuitte de marechaussee
op zoveel zaken dat het onder-
zoeksteam wordt uitgebreid om de
zaak tot op de bodem uit te zoeken.

een relatie binnen de eigen com-
pagnie moest worden gemeld. Bij
een relatie met een meisje van een
andere compagnie hoefde dat
niet.”

De vraag is in hoeverre er sprake
was van vrijwilligheid in de contac-
ten tussen instructeurs en leerlin-
gen. Volgens advocaat Martens
begon het onderzoek van de mare-
chaussee in december na een
klacht van een soldate, die was ge-
zakt voor de beginopleiding. Vol-
gens Martens heeft deze (ex-)sol-
date verklaard gedwongen seks te
hebben gehad in ruil voor een goe-
de beoordeling. Daarmee kan een
strafrechtelijk onderzoek worden
begonnen - en het wetboek van
strafrecht is minder 'mild' dan de
order van het schoolbataljon. Na-
tuurlijk moet er voor een veroorde-
ling wegens ontucht volgens arti-
kel 249 sprake zijn geweest van
'misbruik van gezag', zegt advo-

VERVOLG LE MONDE 1/3

libertaires qui prônaient la transgression des interdits sexuels, et non à celle des militants dévoués corps et âme à la cause d'un parti. Au printemps 1968, tout a commencé à Nanterre, ne l'oublions pas, par le rejet de l'interdiction faite aux garçons d'accéder aux dortoirs des filles. Le mouvement s'est ensuite développé autour de mots d'ordre qui plaidaient, entre autres, pour la fin des tabous, le refus de la morale dominante, la contestation de toute répression, y compris sexuelle. Dans les années 1970, "l'anarchiste allemand" dénoncé par Georges Marchais a choisi de vivre la vie alternative des adeptes de la "contre-culture".

La libération à laquelle appelaient les héritiers de mai demandait que cessent les interdits faisant obstacle à la jouissance, à la maîtrise des femmes sur leur corps, à l'homosexualité assumée.

Elle entendait aussi donner droit de cité à la sexualité des enfants, allant quelquefois jusqu'à justifier, sans la nommer, la pédophilie. Au nom de la lutte contre un ordre moral perçu, ainsi que l'a rappelé Jack Lang, dimanche 25 février, au "Grand Jury RTL-Le Monde", comme "une chape de plomb" les distinctions nécessaires entre enfants, adolescents et adultes ont été oubliées par certains.

En 1969, le suicide d'une enseignante de trente-deux ans, Gabrielle Russier, condamnée pour détournement de mineur à la suite d'une aventure avec l'un de ses élèves, provoqua une vive controverse. Une partie de l'opinion prit fait et cause pour la jeune femme, soulignant que le lycéen était déjà presque un homme. Dans d'autres cas, en revanche, par naïveté, provocation ou, le cas échéant, perversité, la barrière entre amour libre et pédophilie a été clairement franchie. Le "dérèglement de tous les sens" auquel invitait alors, selon les mots de Rimbaud, le mouvement anti-autoritaire charma le pire et le meilleur. La contestation des structures traditionnelles de la famille, en particulier, a conduit à des confusions dangereuses, dans les esprits sinon toujours dans les comportements.

Ce mouvement avait ses auteurs de référence, qui dénonçaient le caractère répressif de la psychanalyse freudienne (lire l'article de Roger-Pol Droit dans Le Monde du 1er mars). Ainsi Wilhelm Reich, dont plusieurs textes sont alors publiés ou republiés en français, comme La Révolution sexuelle en 1968 et La lutte sexuelle des

Na '68 de heksenjacht

De Franse europarlementariër Cohn-Bendit staat voor al het slechte van de seksuele bevrijding. Dus valt richtingloos rechts hem aan op een oude tekst

Als het aan het conservatieve dagblad *Le Figaro* ligt, worden mei 1968 en de jaren zeventig die erop volgden terstond bijgezet in de serie fatale misstappen van de mensheid, omdat alle kwalen van onze tijd aan die beweging zijn te wijten. De drugs, de problemen op de scholen, het geweld. Met als grote boosdoeners natuurlijk de toenmalige studentenleiders.

'De nederlaag van mei '68', was de titel van een commentaar vorige week. Onderwijsminister Jack Lang vroeg eind februari om meer gezag op de scholen. Minister van Gezinszaken Ségolène Royal pleitte voor versterking van het ouderlijk gezag – woorden die nog maar kort geleden door links zouden zijn afgedaan als 'fascisme'. *Le Figaro*: 'De geest van '68 waait niet langer over het Frankrijk van de 21ste eeuw.'

In zekere zin had de krant een punt: welke linkse geest zou twintig jaar geleden niet schamper zijn gaan lachen bij een ministerie van Gezinszaken? Afgaande op *Le Figaro* is '68 voor het conservatieve deel van de burgerij een blijvend trauma. Beprijpelijk, want de studentenrevolte bracht een diepgaande modernisering van omgangsvormen en bestuurscultuur – pas na mei '68 kwamen er in Frankrijk ondernemingsraden, om maar iets te noemen. Het trauma zit zo diep dat er meer dan dertig jaar later nog rancune over bestaat.

De rancune is des te groter omdat conservatief Frankrijk machteloos moet aanzien hoe de voormalige linkse dames en heren het land besturen. Zo blijkt althans uit de rel rond Daniel Cohn-Bendit. Het begon met weekblad *l'Express*, dat citaten publiceerde uit een boekwerk uit 1975 van de voormalig studentenleider, die na de acties een progressieve crècheleider in Duitsland werd. 'Het is me meermalen overkomen,' schreef hij, 'dat bepaalde kinderen mijn gulp openen en me begonnen te kietelen. Ik reageerde verschillend, naar gelang de omstandigheden, maar hun verlangen vormde een probleem voor me. Ik vroeg hen: "Waarom spelen jullie niet met elkaar, waarom kozen jullie mij uit en niet de andere kinderen?" Maar als ze aanhielden, aaide ik ze toch.' Woorden die rechtstreeks

THUS BERMAN in Parijs

voortkwamen uit de anti-autoritaire opvoeding van die dagen, maar die in de conservatieve pers aanleiding waren om het aftreden van Cohn-Bendit als europarlementariër te eisen.

Dezelfde tekst bleef haast onopgemerkt in Duitsland, waar de pijlen zijn gericht op minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer. In Frankrijk was het raak, want daar is Cohn-Bendit zeer bekend. De commerciële tv-zender TF1 haalde hem in het journaal, om hardnekkig te vragen of hij pedofiel was. Ontkennen hielp niet. 'Ik laat me niet in het open-

DANIEL COHN-BENDIT

Een tekst uit 1975 kan nog steeds een fel debat losmaken. Dat merkte de Duits-Franse voormalige studentenleider Daniel Cohn-Bendit (55), europarlementariër voor de Franse Groenen. 'Dany' schreef destijds over kinderen en erotiek; voor conservatief Frankrijk was het aanleiding voor een aanklacht tegen 'mei '68'. Al jaren roept Cohn-Bendit emoties op. Hij is uitgemaakt voor Duits-joodse anarchist, rode fascist, junkie en narcistisch sterretje. Pedofiel is een nieuw scheldwoord voor de verstokte heteroseksueel.

baar vermoorden,' riep Cohn-Bendit. Maar het was al te laat. Hij legde het af tegen de strenge blik van de presentator. De verdenking bleef, zelfs nadat de kinderen van toen een open brief schreven waarin ze het voor 'Dany' opnamen. Cohn-Bendit vertrok vermoeid en terneergeslagen. Vreemd, want hij is uiterst begaafd in verbale duels.

De eerste maal dat Cohn-Bendit van zich deed spreken, ging het ook al om seksualiteit. Dat was toen hij in januari 1968 op de Universiteit van Nanterre de minister van Sport en Jeugdzaken aansprak. Die kwam er heel officieel een zwembad openen. 'Ik heb uw rapport over de Franse jeugd gelezen,' zei Dany toen met een provocerende grijns. 'In die driehonderd bladzijden staat niets over de seksuele problemen van jongeren.' Het was voor jon-

gens en meisjes verboden om op de campus samen de nacht door te brengen. De minister antwoordde dat de jeugd vooral veel aan sport moest doen en Cohn-Bendit maar in het zwembad moest springen om af te koelen.

Cohn-Bendit was op slag de held. Een paar maanden later begon op dezelfde universiteit de opstand die 'mei '68' zou gaan heten. Individuele verlangens kregen de vrijheid, ook 'het' verlangen. Daar hoorden excessen bij. Het was voor sommigen modern om het taboe op seks met kinderen ouderwets en onderdrukkend te vinden. De filosoof Jean-Paul Sartre ondertekende een petitie tegen het opsluiten van pedofielen. Toch bleef dat een marginale mening.

Cohn-Bendit neemt inmiddels afstand van zijn eigen 'onaanvaardbaar luchthartige' tekst. De visie op kinderen en seksualiteit is nu, ook bij Cohn-Bendit, diepgaand veranderd. Er wordt, mede door de Belgische affaire-Dutroux, in Frankrijk veel over pedofilie en incest geschreven en gepraat. Het aantal processen over zedendelicten met minderjarigen is in tien jaar tijd bijna verdubbeld.

De strafrechtelijke benadering vervangt ondertussen het debat, verzucht schrijver en journalist Jean-Claude Guillebaud, die in een invloedrijk boek, *De tiranie van het plezier*, twee jaar geleden de vrije seksuele moraal van de jaren zeventig aanviel. De utopie van de totale vrijheid, ook de seksuele, schrijft Guillebaud, brengt geweld mee en vergroot daarna de vraag naar veiligheid. Maar die is met de strafwet alleen niet te bereiken. Daar is volgens hem vooral een zorgzame samenleving voor nodig en een open debat. Autoritaire oplossingen zijn te simpel.

Het was muziek in de oren van Cohn-Bendit, die in het hem zeer toegedane dagblad *Libération* liet weten dat hij geen heksenproces nodig heeft, maar discussie. 'Ik ben liberaal-libertair. Alleen het politieke liberalisme heeft de noodzakelijke structuur geschapen voor de democratie, tegen het totalitarisme.' Hij strijdt, kortom, al jaren onder het ideologische vaandel van de tegenstander. Dat kan bij rechts Frankrijk, dat verscheurd is en richtingloos, het trauma enkel vergroten. ■

17-3-2001

- E L S E V I E R -

49

jeunes en 1972, considère-t-il que l'élan libérateur de la psychanalyse s'est interrompu lorsque Freud a introduit dans sa théorie la "sublimation".

LE COUP D'ARRÊT

Dans *Eros et civilisation*, qui paraît en français en 1963, Herbert Marcuse tente de penser, face à la "sublimation répressive" de Freud, la notion de "sublimation non répressive" afin de surmonter le "noyau irréductible de conformisme" que contient, selon lui, le freudisme. Pour celui-ci, en effet, estime-t-il, "la santé mentale n'est que la résignation réussie et efficace".

Dans *L'Anti-Cédipe*, paru en 1972, le philosophe Gilles Deleuze et le psychanalyste Félix Guattari se réfèrent explicitement à Reich et Marcuse, dont ils défendent

le "rousseauisme" contre ceux qui leur reprochent "une certaine conception trop idyllique de l'inconscient". "L'inconscient est rousseauiste, étant l'homme-nature", affirment-ils. Comme Reich et Marcuse avant eux, ils considèrent que le freudisme conduit à la "résignation" face à la société répressive. "Tout le monde sait, écrivent-ils, ce que la psychanalyse appelle résoudre Œdipe: l'intérioriser pour mieux le retrouver au dehors dans l'autorité sociale, et par là l'essaimer". Il faut donc relancer la "machine désirante" pour qu'elle libère l'énergie libidinale.

Voilà quelle était pour la mouvance anti-autoritaire la vraie révolution. Cette conception n'était dépourvue ni d'illusions ni de malentendus. Le coup d'arrêt n'allait pas tarder à

venir. Dès 1976, dans *La Volonté de savoir*, premier tome de son *Histoire de la sexualité*, Michel Foucault critiquait la place centrale donnée à la répression et l'idée que, pour s'en affranchir, il ne faudrait pas moins qu'une "levée des interdits" et "une restitution du plaisir dans le réel". "Je ne dis pas que l'interdit du sexe est un leurre, écrivait-il, mais que c'est un leurre d'en faire l'élément fondamental et constituant".

La libération des mœurs a pris ensuite d'autres voies, moins radicales. Mais en fin de compte, la "révolution sexuelle", même assagie, a mieux réussi que la révolution politique.

Thomas Ferenczi

Police obscenity squad raid Saatchi gallery

Special report: child protection

Alan Travis, home affairs editor
Saturday March 10, 2001
The Guardian

The Saatchi gallery has been raided by officers from Scotland Yard's obscene publications unit and warned that they will return to seize pictures in its current exhibition, *I am a Camera*, unless the offending images are removed before the gallery opens its doors to the public again. The Metropolitan police confirmed last night that officers had visited the gallery twice this week after three complaints under anti-child pornography legislation and a report was being forward to the crown prosecution service. The exhibition features the

work of a group of artists and photographers selected by Charles Saatchi himself and taken from his personal collection of photographs and paintings. It has been running for eight weeks and has been reviewed in most of the broadsheet papers and magazines from the *Tatler* to the *Telegraph*, without any public complaints to the gallery.

The police have also warned a London international fine art publisher, Edward Booth-Clibborn, to remove from sale thousands of copies of his book *I am a Camera*, on which the exhibition is based, by next Thursday or he will also face the threat of prosecution. "The police told me that they want them 'all out' of the bookstores," he said.

The images at the centre of the police action against the gallery involve two photographs by Tierney Gearon, a former fashion photographer, in a series of 15 snapshot-style images that document her personal family life. They both depict her two children, Emily and Michael, aged six and four, naked or partly naked while playing. In one the two children are wearing theatrical masks while in the other her son is urinating in the snow. The police have also voiced concerns about a small photograph by Nan Goldin on page 50 of the 499-page book, which also features pictures by Tracey Emin and Andy Warhol. Inspector Brian Ward of Scotland Yard's obscene publications and internet unit first visited the gallery "as a member of the public" to see the photographs on display before he went to the gallery in St John's Wood, north London, on Thursday for a second time with other officers to confront the curator. He told them he would return with a warrant to seize the pictures if they were not removed before the gallery reopens to the public next Thursday.

The Met would not confirm last night that it was acting after a complaint from a Sunday newspaper but Insp Ward told the gallery's curator, Jenny Blythe, and Mr Booth-Clibborn that he was acting after receiving complaints from the press and members of the public. A Met spokeswoman said there had been three separate complaints but was not prepared to discuss who had made them.

Within hours of the inspector's second visit, Tierney Gearon, the photographer in question, was visited by two journalists at her home address initially claiming they were from the *Telegraph*. They gained entry while she was out by claiming they had an appointment. The *News of the World* last night denied that it was behind the complaint to the police or had visited the

artist's home.

Ms Blythe of Saatchi said the gallery had been shocked by the police's action and vigorously denied that the photographs in question were in any way pornographic. "I was so surprised I could not quite believe it," she said. "They are funny and delightful. Tierney Gearon is totally devoted to her children. They are snapshots of her children at play. They are not depraved in any way." A leading lawyer on freedom of expression, Geoffrey Robertson, is believed to have advised the gallery that what it faces amounts to censorship by police threat and that the depiction of children without sexual overtones is not indecent. The police are understood to have taken legal advice before raiding the gallery and are acting under the 1978 Protection of Children Act, which makes it a criminal offence to take an indecent photograph of a child. Police questioned the ITN newsreader Julia Somerville under the act in 1995 over pictures she took of her seven-year-old daughter in the bath. The CPS took no action.

Mr Booth-Clibborn's book is on sale in bookshops throughout Britain and also in America, Japan and Germany. One of the controversial photographs features on the cover of the British edition. He said that police suggested he cut out the pages that contained the photographs.

The raid is the first on an art gallery since the obscene publications squad seized pictures by John Lennon and others in the late 1960s.

An inspector calls, and gallery is left reeling

Saatchi visit by obscene publications detectives evokes memories of bad old days when leading museums were raided by 'art critic' police

Special report: child protection

Alan Travis, home affairs editor
Saturday March 10, 2001
The Guardian

It is more than 30 years now since Roy Jenkins, as home secretary, reprimanded the Metropolitan police for raiding the Victoria and Albert Museum and the Tate Gallery to check they were not displaying obscene pictures by showing works by Aubrey Beardsley and Jim Dine. But this week's visits by Scotland Yard's obscene publications section to the Saatchi Gallery in north London, and their threat to seize Tierney Gearon's photographs in an exhibition personally selected by Charles Saatchi makes it seem as though it were only yesterday. Equally surprising was the attendant warning by the

Een van de twee omstreden foto's van Tierney Gearon

NRC Saatchi moet foto's verwijderen

Door onze correspondent

HANS STEKETEE
LONDEN, 12 MAART. Onschuldige vakantiekiekjes of krachtvoer voor pedofielen? De Britse zedenpolitie houdt het op het laatste. Scotland Yard heeft de Londense Saatchi Gallery tot donderdag de tijd gegeven om twee foto's weg te halen, nadat bezoekers hadden geklaagd dat het om kinderporno zou gaan.

De twee foto's maken deel uit van een tweejarig fotoproject waarin de Amerikaanse fotografe Tierney Gearon haar familielevens zegt te documenteren. Op de ene foto dragen haar naakte zoon (4) en dochter (6) op het strand een identiek toneelmaskertje. Op de andere foto staat het jongetje in de sneeuw te plassen. De foto's zijn onderdeel van de tentoonstelling *I am a Camera*, waarmee Saatchi de grens wil verkennen tussen achteloos registreren en doelbewust kijken.

Scotland Yard bevestigde drie klachten te hebben gehad, maar wil niet bevestigen om welke foto's het gaat, noch dat de galerie is gevraagd ze weg te halen. Jenny Blythe, samensteller van de tentoonstelling,

police to an international fine art publisher, Edward Booth-Clibborn, that thousands of copies of the book, *I Am a Camera*, should be withdrawn from sale from the shelves of Waterstones and other bookshops by next Thursday and the offending pictures removed, or he too would face unspecified action under the 1978 Protection of Children Act.

The 436-page book showcases Charles Saatchi's personal collection of photographs, including images from Tracey Emin, Cindy Sherman and Andy Warhol. The exhibition was based on the £49.99 book published by Booth-Clibborn Editions.

For Jenny Blythe, the curator of the Saatchi Gallery, it was quite a shock when Inspector Brian Park and his plain clothes colleague from the Yard's clubs and vice unit turned up at the St John's Wood gallery in north London on Thursday. The exhibition had been running for eight weeks and been well reviewed in the broadsheets and the colour supplements, from the *Tatler* to the *Telegraph*, with full illustrations and without complaint.

"He said they had had complaints from journalists and the public about materials in the exhibition and had come down previously to investigate. There were a

zei echter dat de politie onderzoekt of Saatchi vervolgd kon worden als de galerie de foto's niet zelf verwijdert. Blythe weigert dat vooralsnog te doen omdat de foto's niet „wulps" noch „seksueel provocerend" zouden zijn, de criteria van de zedenwet.

Fotografe Gearon verdedigde gisteren haar werk. „Mijn kinderen zijn prachtig en dit zijn mooie, onschuldige plaatjes", vertelde ze in *The Observer*. „Ik ben trots op de tentoonstelling, ik heb niets fout gedaan", aldus de fotografe. „Het is simpelweg niet waar dat ik mijn kinderen seksueel exploiteer."

De Britse overheid probeert al langer de indruk te vermijden pedofielen aan te moedigen. De gevoeligheid is toegenomen na de recente lustmoord op de achtjarige Sarah Payne, en na de aanhouding en veroordeling, vorige maand, van een reeks Britse pedofielen, die wereldwijd via internet opereerde onder de naam Wonderland. Politie-invalen in musea of galeries zijn zeldzaam. Britse politie haalde voor het laatst in de jaren '70 materiaal weg uit een galerie: lithografieën van John Lennon.

couple of images they wanted us to remove and if we did not remove then they would get a warrant and remove the exhibits themselves. I was so surprised I couldn't believe it. "They said they were looking at the threat of prosecution," she said. "We then had quite a long talk about art."

The two images in question are photographs by an American fashion photographer who lives in London, Tierney Gearon, of her own children, Michael and Emily. One pictures the two children, aged four and six, at play by the seashore dressed only in masks, while the other picture shows Michael urinating in the snow. They are part of a series of 15 images on show at the Saatchi gallery through which Gearon builds up a documentary account of her family life.

The Saatchi curator said they were snapshots which conveyed a "celebration of the wonderment and joie de vivre of her children". While the police raid was in progress the photographer turned up at the gallery for an interview with BBC Radio 4 and was surprised to discover Inspector Ward and his colleague present. "It was a shock. The police said they had received complaints from customs and excise and from journalists. They said the pictures were indecent and needed to be removed from

Saatchi galerie weigert foto's te verwijderen

Van onze correspondent
LONDEN

De Saatchi Gallery in Londen weigert een aantal omstreden foto's van naakte kinderen te verwijderen. Een deel van het publiek - opgestookt door de schandaalpers - vindt de foto's obscene. De galerie zelf noemt ze kunstzinnig en vindt ze onschuldig.

De zedenafdeling van Scotland Yard heeft inmiddels een bezoek aan de Gallery gebracht en een rapport aan het openbaar ministerie uitgebracht. Scotland Yard ontkent echter de galerie te hebben gelast de foto's weg te halen.

De omstreden foto's maken deel uit van een nieuwe expositie die donderdag wordt geopend. Ze zijn gemaakt door de Amerikaanse fotografe Tierney Gearon. Op een van de foto's heeft ze haar zoon (4) en dochtertje (6) naakt op een strand gefotografeerd. Beide kinderen dragen een masker. Op een andere foto plast een jongetje in de sneeuw.

Volgens sommigen exploiteert de fotografe met deze foto's haar kinderen. Gearon vindt dit onzin. De foto's zijn onderdeel van de expositie *I'm a Camera* die mensen bewust wil laten kijken naar schijnbaar achteloos gemaakte foto's.

the exhibition. I was shocked by this. They just captured a moment of life. It is something that children do. I am a mother and around children a lot. None of them are posed. They are not set up."

Gearon was even more surprised to receive a visit from two journalists at her home just hours after she had given the police her unlisted phone number and private home address. All public records of her home are in her married name.

"I had just gone out to the grocer's. My nanny let in two people who claimed to have an appointment. When I got home they said they were from the *Telegraph* but they were obviously not from the *Telegraph*. They said they knew the police had come to the gallery."

At the Saatchi Gallery there was suspicion that the two journalists may have been from a Sunday newspaper who had been tipped off by the police. But Scotland Yard last strongly denied that officers would have passed on Gearon's name and address.

Stuart Kuttner, managing editor of the *News of the World*, which has run a controversial anti-paedophile campaign, denied that the newspaper was behind complaints to the police or that its staff had confronted Gearon at her home. At the same time, Inspector Ward had phoned Mr Booth-Clibborn.

"He warned me that the book I have published was in contravention of the obscenity acts and said that there were three offensive pictures that must be removed from the book and that I had until Thursday to ask Waterstones and all the

other bookshops to remove all the books," he said. "He had got a copy from Waterstones. "I am flabbergasted. I have been a publisher for more than 20 years and I know what child pornography is and I would never go near it. This is not child pornography. They are brilliant works of art."

The publisher's catalogue includes work by Damien Hirst and the Saatchi Young British Art collection, as well as books based on collections from the Hermitage Gallery in Moscow, and the Egyptian Museum in Cairo. The last time that action under the Protection of Children Act hit the headlines was in 1995 when police interviewed ITN newscaster, Julia Somerville, and her partner, Jeremy Dixon, about family snaps showing her daughter, aged seven, in the bath, following a complaint from a Boots employee. Details were leaked to the press and splashed over the front pages, but four weeks later the crown prosecution service announced it was letting the matter drop. Immediately after the police raid, Saatchi's took legal advice from the barrister Geoffrey Robertson, who advised them that the police were acting on wrong legal advice if they believed that the photographs were indecent simply because the children were naked. It is believed that court precedents make clear that indecency needs to involve an element of lewdness or sexual provocation. In the 1960s, police raids on the national art galleries produced protests from Jennie Lee, the arts minister, and Lord Goodman, chairman of the arts council, and resulted in the home secretary warning the police not to set themselves up as art critics. Perhaps such warnings are needed again.

Commentary

Family snapshots show a peculiar art

**Jonathan Jones
Saturday March 10, 2001
The Guardian**

Tierney Gearon's pictures look like what they are, family snapshots which she insists are unposed and spontaneous. They are odd to see in a gallery, not because of their content but because of their formal qualities, or lack of them. The harsh colours and shallow focus reveal that these really are snaps, taken with a fairly ordinary camera, blown up big. Gearon's claim to ingenuousness is plausible. She is an American living in London who has never exhibited before. She does not as yet have a dealer, and had no track record as an

artist before Charles Saatchi saw her work and asked her to be in the show *I Am a Camera* alongside Andy Warhol, Nan Goldin and Richard Billingham. Her images of naked children on the beach and a child peeing in the snow, that police claim are in contravention of the child protection act, are pictures by a mother of her own children, taken in the maelstrom of family life.

Yet the reason these pictures are in an art gallery rather than on a mantelpiece is that they are a little peculiar. In the two pictures that caused most distress to the police, the children's faces are concealed. The boy peeing in the snow wears black goggles, as does the girl looking at him. On the beach, the children are nude, except for identical masks of a weird, cartoonish blonde bombshell. The boy points a toy gun at us, while the girl stands hand on hip. Gearon is not the first artist to portray children in a way some might find troubling. The police officers who visited the Saatchi Gallery might want to scrutinise the work of Julia Margaret Cameron, the Victorian photographer who posed her great niece Florence Fisher as a semi-nude John the Baptist in 1872, not to mention Lewis Carroll, whose photograph of Alice Liddell as a beggar girl in off-the-shoulder rags was greatly admired by Lord Tennyson. As a billion family albums bear witness, children have a special relationship with the camera. All you have to do is point a camera at them and you have a memorable image.

In fact far from being offensive, Gearon could be accused of being derivative. When the American photographer Sally Mann published in 1992 her book *Intimate Family*, full of black and white pictures of her children nude, in languid poses in a decadent-looking Virginia, there was an international outcry - and Mann was established as a contemporary classic. Other artists have flirted even more graphically with the line between childhood innocence and adult experience; a couple of years ago British artist Mat Collishaw exhibited photographs in which boys pose in reconstructions of 19th-century Italian pornography, but amid all the riot of Britart the provocation wasn't even noticed.

Gearon's images play on the border that we patrol most insistently. Art will tend to do that, just as children will do what they're told not to.

• Jonathan Jones writes on art for the Guardian

Innocence observed or abused?

The Saatchi Gallery must

remove some exhibits or risk prosecution

Special report: child protection

**Mark Lawson
Saturday March 10, 2001
The Guardian**

When artists label their work "Untitled", it's usually from a desire to avoid steering the eye and nudging the mind. We must see in the images whatever we find there. The American photographer Tierney Gearon leaves almost all her pieces without a name, and the *News of the World* and the police have chosen to see in her images of her children playing - often naked in front of adults, sometimes urinating or dressed in animal-heads - a potential for interpretation as paedophilia. The Saatchi Gallery in Hampstead has until Monday to remove her pictures from the *I Am a Camera* exhibition, or risk prosecution.

The argument over her photographs rests on two key judgments: intent and consent. On the question of the effect the artist wanted the images to have, there's clearly a difference between Gearon's work and the snaps of naked children posed and posted on the internet or printed in magazines in the Netherlands. The latter have a paedophile intention; the former may have a paedophile effect.

The distinction is that the works on display at the Saatchi began in innocence as the family snaps of a mother. Gearon was not a professional photographer until last year. No sane person would suggest that she knowingly set out to expose her children to the gaze of pederasts in Manhattan and Hampstead. But because the mother with the camera was, in this case, an artist, she must accept - as all creative people are forced to acknowledge - that there may be in the work a psychological drive of which she is unaware. The photos are clearly intended to explore the borders between childhood and adulthood - the seeds of sexuality within a child - and it's possible that Gearon went further over the border than she mapped out. She must also accept that images intended innocently can be put to abusive uses. Blue Peter's viewers almost certainly include some - middle-aged single men living with their mothers - who are tuning in for the wrong reasons, but the BBC could not reasonably be accused of encouraging paedophilia through its scheduling of children's programmes. Even so, a weakness for Gearon in the defence of unintentional interpretation is the nature of the images. In the present climate of parental and newspaper

neurosis, it's unlikely that Blue Peter would run a competition for the best home video of children playing in a paddling pool, purely because of the risk of a round of one-handed applause from the wrong quarter. While Gearon is properly coy with her daughter's genitals, her son's penis is displayed. Visually, the photo in which he urinates has a familial connection - however distant and accidental - with the pornographic variety known as golden showers. Similarly, the use of animal masks in some of the pictures might quicken the step of any gallery-visitor who happened to be into kids-and-pets porn. No artist gets to choose their audience. There's no doubt that, given the contemporary hysteria over child abuse, anyone who sent a roll of Gearon-like images along to Boots for processing would find a copper standing next to the sales assistant when they went in to collect them. Social services would at least want to talk to the children.

So the question is whether artistic talent gives Gearon the licence to behave as no civilian parent could? Certainly, it seems improbable to me that any dedicated paedophile would head to the Saatchi Gallery in search of a kick from these images. They're ambiguous and tame beside the targeted nastiness to be found elsewhere.

For observers of the tabloid arts, the motivation of the *News of the World* is fascinating. While suspected paedophilia in any place is the tabloid's trigger-issue at the moment, in this instance it's also clear that class anger plays a part. As the paper views it, the liberal middle-classes regard pictures of naked nippers as fine for those with university degrees who call it art, but paedophilia if you download them from cyberspace on a council estate. The *News of the World* sees the Saatchi Gallery as a descendant of the Chatterley case counsel, who wished to protect his servants from the novel, while implying that educated men would not be swayed by it. Gearon is most vulnerable on the matter of consent. There's always discomfort when the subjects of a picture don't fully understand the implications of display. This question arises, in a different way, with projects involving Alzheimer's patients. While, for Emilie and Michael, the shoots for *Untitled* were doubtless innocent fun with mum, you wonder about their reaction as teenagers and adults to the realisation that they have been displayed naked around the world. That isn't a police matter, but it's an important moral one. But history shows that the children of artists suffer one way or another. Novelists cannibalise their offspring for

**PAULINE
TERREEHORST**

**Album
VK 14/3**

WIE VROEGER verkering kreeg, werd na een tijd uitgenodigd om de fotoalbums eens te bekijken. Door die confrontatie met het verleden wist de aanstaande verloofde in ieder geval zeker dat er toekomst in de zaak zat. Ouders toonden een vroeger leven, gevuld met vakanties en verjaardagsfeesten. Zo'n aangevaide vreemdeling moest niet denken dat dit prachtemplaar helemaal af uit de fabriek was gekomen. Dus werd hij of zij tegen wil en dank geconfronteerd met *De Foto*: het onschuldige blote kind, liefst op een schapenvacht. Om mee te beginnen. En als het meezat keerde de Adam of Eva-pose daarna nog herhaaldelijk terug op vakantiefoto's genomen aan zonnige Zuid-Europese stranden. Je wist niet waar je kijken moest, want die foto's bekeek je als geliefde toch vanuit een ander standpunt dan als ouder. Daarom worden zulke foto's zo vaak gebruikt voor hilarische sketches op de bruiloft. Daar worden grenzen verlegd. Ook anderen worden uitgenodigd om de vroege naaktfoto's met liefde en compassie te bekijken: familie en vrienden onder elkaar, tenslotte.

Maar wat kun je verwachten als je de kring nog groter maakt, en uitbreidt tot willekeurig welke passant? Dan stel je je kwetsbare kind bloot aan dezelfde onverschilligheid als hij met zijn kleren aan tegen kan komen in vreemde omgevingen, waar niemand zijn geschiedenis kent, en hij geen enkele waarde heeft - behalve, als het meezit, in een beschaafd land, iets algemeen menselijks.

Iedereen is een kind van zijn moeder. Haar blik vervolmaakte de meest misvormde baby. Hoe oud het kind ook wordt, en wat hij ook doet, zij zal steeds haar baby zien.

Waarom zou zij hem dan prijsgeven aan blikken die ze niet kent? Tierney Gearon deed het. Ze maakte foto's van haar blote kinderen op een strand. Ze exposeerde ze bij Saatchi in Londen. En kreeg de zedenpolitie op haar dak. Het was een waarschuwing.

Zo liefdeloos wordt er tegenwoordig naar kinderen gekeken buiten de deur.

Je kunt ze het beste binnen houden.

Kinderfoto's niet weg bij Saatchi

Door onze correspondent NR
LONDEN, 16 MAART. De Londense Saatchi Gallery mag een aantal foto's van blote kinderen laten hangen. Volgens de Londense politie is niet te bewijzen dat het om kinderporno gaat in plaats van onschuldige familiekiekjes, zoals de Amerikaanse fotografe Tierney Gearon zegt. Ze fotografeerde haar eigen kinderen in het kader van een documentaire over haar familielevens, die te zien is op de Saatchi-tentoonstelling *I am a Camera*. De politie dreigde de galerie eerder deze week met strafvervolgning na het ontvangen van een klacht. De tentoonstelling loopt tot april.

plots and dialogue. The children of photographers and film-makers endure the same process but with less possibility of disguise, unless mum or dad is into abstracts. Tierney Gearon's work promotes unease: some of it

intended, some resulting from a failure to consider all the consequences. But the policing should be left to Brian Sewell, not the vice squad. For any tiny thrill bicycle-seat-sniffers might achieve at the gallery, they'd have to submit to rooms full of Charles Saatchi's rather erratic taste in modern art. You feel that the time of the filth cops would be better spent online or in Soho than in Hampstead.

Off the wall

The police must leave these pictures alone
Special report: child protection

Leader
Saturday March 10, 2001
The Guardian

It should be heart-warming news to learn that some of our hard-pressed police have found time to visit an art gallery in London. Where better to find sanctuary from the stressful and ceaseless fight against crime? Sir John Stevens, the Scotland Yard Police Commissioner, should encourage more of his staff to sample the cultural offerings within his Metropolitan patch. No beat officer could see the Caravaggios currently on display at the Royal Academy and leave without a spring in his step.

But Sir John also has a duty not to waste police time. And it is difficult to think of a bigger waste of time than for highly experienced police officers to be making repeat visits to the Saatchi Gallery in north London with a view to prosecuting the gallery, not to mention the accompanying book, for obscenity. If - as seems likely - the raids were at the instigation of a Sunday red-top tabloid the waste of time is doubly scandalous.

The pictures to which the policemen have taken exception are photographs by an American living in London, Tierney Gearon. The pictures were described by one critic as "taking conventional delight and amusement in her small children as they mess around, play games, take baths and so on". In some of the pictures her children are not wearing any clothes. Some critics have found them sweet and innocent, others have found them disturbing. Either reaction is valid. What is unimaginable is that officers should return to the gallery next week, snatch the images off the walls and place them under lock and key.

We have been here with weary regularity before. It was in 1956 that the editor of the Sunday Express, John Gordon, pronounced Lolita "the filthiest book I have ever read" and urged that anyone selling it should be imprisoned. Ten years later the Met's "Dirty Squad" decided to prosecute a West End gallery for exhibiting the

prints of Jim Dine. The then arts minister, Jennie Lee, protested and Lord Goodman wrote to the home secretary, Roy Jenkins, to say that it would be "very reassuring to enlightened humanity throughout the country" if he would send out an instruction that "pictures on the walls should be inviolate so far as artistic judgments by policemen are concerned". It would be very reassuring if the culture secretary, Chris Smith, would write to Jack Straw in similar terms today. And if Scotland Yard would stop wasting police time.

Door Blake Morrison RD 19/3

Scotland Yard is onlangs op de bezocht geweest in de Saatchi Galerie in Londen. Niet uit culturele interesse, maar om de galeriehouders te verzoeken enkele foto's te verwijderen die daar door de Amerikaanse (mode)fotografe Tierney Gearon werden geëxposeerd. Zoals BSE en mond- en klauwzeer de Britten paranoia hebben gemaakt, zo opgefokt is nu zelfs de Yard geraakt, door op internet ontdekte kinderporno. Momenteel zoekt zij overal iets achter.

In de afgelopen 40 jaar is het begrip obsceniteit helemaal van betekenis veranderd. Wat destijds shockerend was - naakt! neuken! g. verdomme! - is inmiddels vergroeid geraakt met de westerse cultuur. De meeste hedendaagse schrijvers hebben wel minstens één seksscène beschreven. En in menige niet eens zo late film op tv belanden twee of meer mensen uiteindelijk bij elkaar in bed. En waarom niet? Waar zouden we bang voor moeten zijn?

Alles kan toch tegenwoordig? Behalve wanneer er kinderen in het spel zijn. Kinderen zonder kleren aan hun lijf zijn hét grote taboe van onze tijd geworden. Vergeet de genocide, de oorlogen, legbatterijen en zogenoemde 'schone' bombardementen op onschuldige burgers. De ultieme obsceniteit is een peuter zonder z'n luijer.

Sensatie

Iets dergelijks ondervond de Amerikaanse fotografe Tierney Gearon toen Scotland Yard de Saatchi Galerie bezocht. Daar was haar expositie 'Ik ben een camera' te bezichtigen. Na drie klachten van bezoekers - of vermoedde journalisten van de roddelpers, uit op sensatie - verzocht de politie de galerie om twee foto's te verwijderen. De uitgever van de 400 pagina's tellende begeleidende catalogus moesten de boeken uit de boekwinkels halen, op grond van een wetsartikel uit 1978 betreffende de Bescherming van Kinderen. Daarin staat: 'Het is eenieder verboden om ondeugdelijke foto's van kinderen te maken of laten maken'.

De vermeende ondeugdelijkheid bestaat uit de foto's van Tierney's beide kinderen, een 6-jarig meisje en een jongen van 4. Op één foto staan ze samen bloot op een strand, met grappige maskers voor hun gezicht. Op de andere staat Tierney's zoon in de sneeuw te plassen, de broek op de knieën, zijn gezicht bedekt door een skibril. Toen de foto met de strand-scène enkele weken geleden in een weekblad stond afgedrukt, was er niemand die zich er over opwond. Obsceen is ook wel het laatste wat in je opkomt wanneer je de foto's ziet.

Ooit was het de penis van een volwassen man die paniek veroorzaakte, nu zijn dat geslachtsdelen van kinderen. Eens waren het bekentissen dat masturbatie en sodomie normale seksuele praktijken waren, nu is dat de beken-

tenis dat blote lichamen van kinderen prachtig kunnen zijn. Deze morele paniek is niet zo moeilijk te verklaren. In de jaren '80 en '90 kwamen er veel gevallen van seksueel misbruik van kinderen aan het licht. Daarnaast werd uitgebreid bericht over netwerken van pedofielen die de situatie uitbuiten en via internet gemakkelijk kinderporno konden uitwisselen. Of pedofiele en seksueel misbruik van kinderen nu méér voorkomen dan voorheen, is moeilijk te zeggen en daar gaat het ook niet om. Belangrijk is dat we ons er meer van bewust zijn dat het voorkomt, en dat we alert zijn geworden op alles wat ook maar enigszins ondeugdelijk lijkt. Critici zullen niet zo snel als de politie roepen dat iets obsceen is, maar ze kunnen evenveel schade aanrichten. Een kunstenaar een 'uitbuiters' noemen is een minstens zo zware aantijging, en het

Blote kinderen, gewoon op het strand, en Scotland Yard rent maar meteen de Saatchi Galerie binnen

Maar zouden pedofielen naar de Saatchi Galerie hollen? Ach, kom, dat had de politie ook niet moeten doen. Als de huidige paniek wat gezakt is, zal hun inval net zo lachwekkend zijn als onze geschokte reacties van veertig jaar geleden.

(c) Rotterdams Dagblad/The Independent

'Mitenna' (2001) van Diana Blok in In Beeld, Vlaardingen. ■ Vlaardingen, In Beeld (Landstraat 57): 'Moments... Sacred and Profane', recente foto's van Diana Blok. Van 7 april t/m 20 mei; vr 13-17u za-zo 12-17u. Tel. 010-4600450.

krant-columnist Gerry van der List luttel jaren geleden de discriminatiepolitie achter zich aan kreeg wegens een pittig geformuleerde maar goed te verdedigen column over de Gay Games, komt de Amerikaanse homofobie weg met veel ernstiger teksten, en wordt diens in agressie en onverdraagzaamheid gedrenkte schuttingtaal

Weg met de schijnheiligheid

over de handelingen van een pedofiel, programmeert de publieke omroep vlak na Sesamstraat de grove grappen van stand up comedians, probeert Yout van 'Hek zijn hockey-uitstraling nog al tijd te overschreeuwen door om de haverklap 'kut' te roepen, duiken in 'kunstfilms' steeds vaker regelrechte pornoscènes op, en tonen de kranten levensgroot een man die op het toneel een strijkijzer rondwaait aan zijn buitenproportioneel opgerichte geslachtsorganen. Het ongemakkelijke gevoel hierover is geen misplaatste preutsheid. De situatie waarin half Nederland verhit opbloeit omdat op televisie een blote borst zou worden getoond, was uiteraard ongezond. Maar een omgeving waarin kinderen van acht zich vermoeid en geïrriteerd - 'alweer seks' - afwenden van televisie, krant of tijdschrift, getuigt van een situatie die in tegengestelde richting is doorgeslagen. Door hun misplaatste angst om voor burgerlijk of preuts te worden versleten, dragen recensenten en andere culturele opinieleiders aandacht bij aan de algemene maatschappelijke verplating, in plaats van tegenwicht te bieden. De ge-

definitie een vrijspraak moet zijn voor grensverleggende cultuur, maar in toenemende mate ook op posters, in kranten en andere publiekmedia, die de omstrede werken opvallend gretig in hun kolommen afdrucken. En daarmee wordt het sein op groen gezet voor netreert, de fecaliteiten van Gilbert & George, foto's van opgewonden en spuitende zelfkantipubers deftig tentoongesteld, de plassenposters

Levensgrote foto's van Jeff Koons terwijl hij zijn toenmalige vrouw en pornoster Ciccolina pe- netreert, de fecaliteiten van Gilbert & George, foto's van opgewonden en spuitende zelfkantipubers deftig tentoongesteld, de plassenposters

De verplating in de kunst is niet slechts een weerspiegeling van wat zich toch al in de maatschappij voordoet, het is steeds vaker omgekeerd: onder het hypocriete, cultureel correcte alibi 'het is kunst dus het moet kunnen' fungeren de 'hogere' cultuuruitingen steeds vaker als legitimator en wegbereider voor de voortgaande verplating van het openbare leven. Onder het goedkeurend oog van recensenten en kunstpausen - die blijikbaar te bevreesd zijn om een keer gewoon

Tom Nierop
Culturele opinieleiders dragen actief bij aan de algemene maatschappelijke verplating

van het Gronings Museum, de provocerende reclameposters van het Zuidelijk Toneel, de schilderijen van een kinderverkrachting en een verkrachting in een concentratiekamp, het zijn slechts enkele van de bekendste voorbeelden in een reeks die nog steeds groeit. Niet alleen in de beslotenheid van het museum, dat nu eenmaal per

NRC 6/3

Dr. T. Nierop is politiek-geograaf en freelance journalist.

Hoge Raad: nieuw getuigenverhoor moordzaak Putten

ANP VK 21/3
DEN HAAG

De Hoge Raad heeft dinsdag beslist dat prof. T. Eskes nader moet worden gehoord in de Puttense moordzaak. Deze getuigedeskundige liet eerder weten dat hij door justitie verkeerd was voorgelicht en daarom een getuigenis had afgelegd die hij anders nooit zou hebben gedaan.

De Hoge Raad gaat Eskes zelf ondervragen. Dit is een zeer zeldzame procedure.

Het gerechtshof in Arnhem veroordeelde de twee zwagers W.V. en H. du B. in 1995 voor de moord op de 23-jarige Christel Ambrosius. Ze kregen hiervoor tien jaar gevangenisstraf. Het slachtoffer werd verkracht en vermoord aangetroffen in het huis van haar oma in Putten. De twee mannen ontkennen.

Eskes is de deskundige die heeft getuigd over de zogenoemde sleeptheorie in deze zaak. Justitie verklaarde de aanwezigheid van sperma op het been van het slachtoffer door te stellen dat het afkomstig was van een eerder vrijwillig seksueel contact. Door de verkrachting zou dit uit haar vagina zijn 'geslept'. Het sperma bleek niet afkomstig van de twee veroordeelden.

Eskes verklaarde onlangs dat de politie hem destijds een onvolledige voorstelling van zaken heeft gegeven. Op basis van de nu bekende gegevens noemt hij de sleeptheorie onwaarschijnlijk.

Hoge Raad bekijkt zaak-Putten zelf ⁶⁺⁵ _{2/3}

DEN HAAG - De Hoge Raad gaat in de Puttense moordzaak zelf de professor gynaecologie T. Eskes nader verhoren.

Het hoogste rechtsorgaan vindt de nieuwe ondervraging noodzakelijk om te kunnen beslissen over het verzoek tot heropening van het onderzoek in de moordzaak van de Puttense stewardess Christel Ambrosius.

Als getuige deskundige zegt gynaecoloog Eskes ten tijde van de rechtszaken tegen de twee veroordeelden, Wilco V. en Herman du B., te zijn misleid door justitie. Hij heeft zijn getuigenis naderhand ingetrokken. De Hoge Raad wil

hem daarover aan de tand voelen. Eskes ondersteunde tijdens een verhoor bij het gerechtshof in 1995 als deskundige de zogeheten sleeptheorie van justitie. Omdat een spermavlek op het dijbeen van het slachtoffer niet van beide zwagers bleek, stelde justitie dat de verdachten bij de verkrachting uit haar vagina sperma hebben 'geslept', dat afkomstig was van iemand met wie Christel vrijwillig seks had gehad.

Eskes heeft later verklaard dat dat niet mogelijk was, omdat de sperma nog niet ingedroogd was. Dat gebeurt normaal binnen twintig minuten. GPD

'Spreekrecht slachtoffer'

Dittrich (D66) dient initiatiefwetsvoorstel in ⁶⁺⁵ _{16/3}

Van onze parlementsredactie

DEN HAAG - Mensen die slachtoffer zijn geweest van een misdrijf moeten in de rechtszaal kunnen vertellen wat hen is overkomen. Ook ouders van wie een kind is vermoord, moeten kunnen zeggen wat dat voor hen voor gevolgen heeft gehad.

Dit spreekrecht voor slacht-

offers en nabestaanden moet in de wet worden vastgelegd, vindt Tweede-Kamerlid Boris Dittrich (D66). Toen hij twee jaar geleden voor het eerst met het plan kwam, zag minister van justitie Korthals daar niets in. Daarom heeft Dittrich gisteren een initiatiefwetsvoorstel ingediend. Hij hoopt in elk geval de steun te krijgen van CDA en PvdA.

Nu kan de rechter nog zelf bepalen of hij slachtoffers en nabestaanden aan het woord laat. Zo mocht de vader van de in 1996 vermoorde Joes Klopenburg wel vertellen wat

We zijn steeds herkenbaarder herleidbaarder en meer 'openbaar' geworden. En we gaan er nog mee akkoord ook. Een DNA-bank helpt immers criminelen opsporen, camera's bewaken onze veiligheid en het bedrijfsleven floreert met behulp van onze persoonsgegevens.

Privacy

Winnie Sorgdrager TR 6/3

George Orwell heeft in zijn boek '1984', dat overigens al in 1950 werd geschreven, ons een wereld voorgeschoteld waarin de overheid het dagelijks leven beheerst. Bijna een beschrijving van de latere DDR. Systemen die ons bewust hebben gemaakt van de invloed die de overheid kan hebben op zijn burgers door steeds weer in te grijpen in de privacy. Door de mensen voortdu-

rend te bespieden en af te luisteren. Een dergelijke wereld willen wij natuurlijk niet. Hoewel? Is dat echt zo? De wetgeving laat veel toe.

In de jaren tachtig werd het sociaal-fiscaal nummer ingevoerd. Het was bedoeld als registratie van werknemers en mensen met een uitkering, en voor de belastingdienst, om de uitvoering van regelingen te vergemakkelijken. Bij de behandeling in de Tweede Kamer moest de regering beloven dat het nummer alleen gebruikt zou worden ten behoeve van sociale en fiscale regelingen. Inmiddels is die belofte vergeten en wordt het soft-nummer voor vele doelen gebruikt. Een persoonsnummer willen wij niet, maar het soft-nummer is dat bijna geworden.

Op dit moment wordt een groot deel van ons gedrag geregistreerd en in databestanden bewaard: koopgedrag, abonnementen, reizen, betalingen, verplaatsingen, gezondheidstoestand. Een combinatie van al deze bestanden zou je hele persoon in kaart kunnen brengen. De wens van de overheid in het boek van Orwell.

In de jaren tachtig werd de bestrijding van fraude met gemeenschapsgelden actueel. Bestanden van sociale dienst, belastingdienst en studiefinanciering moesten gekoppeld worden. Met elkaar en met de gemeentelijke bevolkingsadministratie. Liefst ook met ziekenfonds en Rijksdienst voor het Wegverkeer (voor als je als bijstandstrekker een te dure auto op je naam had staan). Een enkel zwak geluid over privacy werd nog wel gehoord, maar wie zich daar druk over maakte, stelde verkeerde prioriteiten.

Voor de opsporing van strafbare feiten heeft de politie een groot aantal bevoegdheden. Bij de discussie over deze bevoegdheden wordt steeds een afweging gemaakt tussen de privacy enerzijds en de noodzakelijke opsporingsmogelijkheden anderzijds. In de jaren zestig en zeventig was de aandacht voor de belangen van de burger groot. Waarschijnlijk doordat degenen die toonaangevend waren in het debat de oorlog nog hadden meegemaakt en zich realiseerden hoe een verkeerd aangestuurde politiemacht de rechtsstaat kan perverteren. Na die tijd ging de balans de andere kant uit: de criminaliteit nam toe en dus werd de roep om criminaliteitsbestrijding sterker.

We herinneren ons misschien nog de ophef over inijkoperaties, waarbij de politie een huis binnenging zonder dat de bewoner ervan wist, om bijvoorbeeld een afluistermicrofoon te plaatsen. Aanvankelijk schrok men daar van, maar later werd toch in een wet de bevoegdheid geregeld om gesprekken af te luisteren. Mogen daarbij ook video-opnamen gemaakt worden? De wet verbiedt het niet.

Wat is er tegen dat er camera's in winkels hangen, in taxi's zijn gemonteerd, in benzinstations, in de tram, op stations? Als je niets te verbergen hebt, zou je dat niet erg moeten vinden. Integendeel: „Deze camera's waken over uw en onze veiligheid". Maar je aanwezigheid wordt overal geregistreerd. Hoe lang worden die opnamen bewaard? Er zijn regels, maar houdt

geleid tot een brei van onsamenvangende voorstellen. Het Finse voorstel is daar een goed voorbeeld van.

Het wetgevingsprogramma van het Verdrag van Amsterdam is zo groot dat efficiency geboden is. Het Europees Parlement heeft dit meer dan eens aangegeven. Bovendien heeft de Commissie reeds lang bewezen uitstekend in staat te zijn zelf, en zonder 'hulp' van de lidstaten, goed afgestemde en omvattende voorstellen te kunnen leveren. Daarom dringt zich de vraag op of het in Amsterdam geïntroduceerde initiatiefrecht van de lidstaten niet heroverwogen moet worden en het monopolie daarop aan de Commissie teruggegeven. Ik meen van wel.

Joke Swiebel

De auteur is lid van het Europees Parlement voor de PvdA.

Korthals in Brussel: Beperk rol nationale parlementen

Door een onzer redacteurs NRK

DEN HAAG, 16 MAART. De invloed van het Nederlandse parlement op Europese besluitvorming moet worden beperkt. Minister Korthals (Justitie) heeft dat gisteren in Brussel bepleit.

Ministers die in Brussel met hun collega's uit de veertien andere lidstaten besluiten nemen, zouden niet langer afhankelijk moeten zijn van een mandaat van Eerste en Tweede Kamer. Het nationale parlement zou alleen nog een adviserende bevoegdheid moeten krijgen, niet als het Europees parlement, aldus de minister.

Eerder deze week kwam zijn staatssecretaris Kalsbeek (Justitie) in aanvaring met de Tweede Kamer, omdat die haar geen mandaat wilde geven om akkoord te gaan met Brusselse voorstellen over grenscontrole en afgifte van visa. Kamerleden klagen dat zij relevante stukken voortdurend te laat krijgen. In december vorig jaar verbood zowel Eerste als Tweede Kamer om die reden minister Korthals in Brussel akkoord te gaan met voorstellen over Eurodac, een uitwisselingsprogramma voor vingerafdrukken dat dienst zou kunnen doen bij het terugsturen van vreemdelingen.

Nederland dreigt nu volgens Korthals binnen de Europese Unie geïsoleerd te raken. Bovendien dreigt Den Haag de toewijzing van een Europese politicacademie mis te lopen, zo heeft Korthals opge-

maakt uit signalen van het Zweedse voorzitterschap.

Het Tweede-Kamerlid Van Oven (PvdA) zegt „met stomheid te zijn geslagen" door de opmerkingen van Korthals en wil dinsdag een debat met de bewindsman. Het CDA is het daarmee eens, aldus het Kamerlid Verhagen: „Het is te gek voor woorden dat Korthals, als oud-Kamerlid, even aan het instemmingsrecht van het parlement tomt." Ook het VVD'er Vos is geen voorstander van de plannen van Korthals, maar hij kan zich diens wrevel goed voorstellen. Het voorbehoud dat de Kamer heeft gemaakt sloeg volgens Vos „als een vlag op een modderschuit." Volgens Vos gaat het om voorstellen die zo lang in voorbereiding zijn dat de Kamer tijd genoeg heeft zich tussentijds te informeren. De Kamer moet in een vroeger stadium meer interesse tonen. Deze richtlijnen zijn al jaren in de maak", aldus Vos. Het Kamerlid Halsema (GroenLinks) noemt de opmerkingen van Korthals in Brussel „schandalig".

voor iemand Joes was geweest. „Later wilde ook de vader van Froukje Schultmaker, die in 1999 in de discotheek Bacchus in Gorinchem was doodgeschoten, wat zeggen. Dat heeft de rechter toen verboden omdat het wettelijk niet geregeld was", aldus Dit-

Korthals heeft geen recht van spreken ^{VK 27-3}

BIJ HET lezen van de kop 'Korthals wil macht Kamer beperken' in de Volkskrant van 16 maart kwam het mij voor alsof de tijden van koning Willem III herleven. Destijds was het het staathoofd dat zich door het parlement in zijn macht belemmerd zag: nu zijn het blijkbaar onze ministers die zich tegenover hun Europese collega's schamen voor hun al te kritische volksvertegenwoordiging. Is onze Tweede Kamer dan werkelijk zo onredelijk dat minister Korthals zich genoopt ziet in Europa publiekelijk te verklaren dat het recht van de Kamer om mee te beslissen ingeperkt moet worden?

Het initiatief van Finland voor een verordening van de Raad om uitvoeringsbevoegdheden te verlenen met betrekking tot bepaalde gedetailleerde voorschriften en praktische procedures voor de behandeling van visumaanvragen, is op het eerste gezicht zo technisch dat men zich in gerede kan afvragen of dat überhaupt een politiek debat waard is.

De Tweede Kamer oordeelde van wel en zij kwam tot de conclusie dat het voorstel niet door de

beugel kon. Het doet namelijk een fundamenteel juridisch probleem rijzen over de vraag aan welke Europese instantie de zogeheten uitvoeringsbevoegdheden verleend worden. De Commissie of de Raad. Nu wil het toeval dat het Europees Parlement al eerder tot dezelfde slotsom was gekomen als de Tweede Kamer - te weten de Commissie - en het Finse voorstel heeft afgewezen. Het feit dat een slecht voorstel wordt verworpen, kan mijns inziens in de verste verte geen reden zijn om daarom maar de toetsingscriteria naar beneden bij te stellen.

In de EU is het de Commissie die initiatieven neemt en voorstellen doet, die 'na het advies en/of de instemming van het Europees Parlement, en in voorkomende gevallen de nationale parlementen' door de Raad aangenomen worden.

Deze duidelijke scheiding van bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen Commissie en Raad is in Amsterdam verlaten. Daar hebben de lidstaten zichzelf het recht toeëigend om, naast de Commissie, ook initiatiefvoorstellen te mogen doen op het terrein van de justitiële en politieke samenwerking. Behalve gegronde constitutionele bezwaren tegen een dergelijke regeling - de lidstaten en de Raad zijn uiteindelijk toch twee handen op een buik - geven met name de praktische kanten aanleiding tot problemen.

Als gevolg van de soms enge nationale belangen van lidstaten en het gebrek aan overzicht, heeft het initiatiefrecht van de lidstaten

iedereen zich daaraan?

Tot voor kort was er de internetsite 'STROP', Stichting Registratie en Opsporing van Pedofielen. Na het intoetsen van je postcode kreeg je informatie of er pedofielen in je buurt woonden. De site is nu opgeheven, naar men zegt omdat de politie adequate maatregelen heeft genomen. Maar waarschijnlijk omdat er veel kritiek was en de site weinig werd geraadpleegd.

In de staat Arizona in de Verenigde Staten wordt een dergelijke site beheerd door de overheid. Het Department of Public Safety publiceert een lijst van veroordeelden voor een seksueel delict, die zijn vrijgelaten. De bedoeling is, aldus de site, dat burgers zelf hun voorzorgsmaatregelen nemen. In Nederland gebeurt zo iets niet, denken we. Maar er is geen wettelijke belemmering voor de overheid om zo'n site te maken. En er gebeuren nu dingen die we twintig jaar geleden ook niet voor mogelijk hadden gehouden.

Seksueel misbruik van kinderen is een maatschappelijk probleem dat de gemoederen enorm bezighoudt. Natuurlijk kijken we naar mogelijkheden om dat te voorkomen. We kijken naar potentiële daders, maar ook naar beveiliging van de kinderen. Veel ouders geven hun kind een mobiele telefoon. Je kunt je fantasie verder laten gaan: doe het kind een elektronisch enkelbandje om, waarbij zijn gaan en staan wordt geregistreerd. Misschien komt iemand serieus op het idee om ter bescherming van kinderen audiovisuele apparatuur te plaatsen in huizen van mensen die ervan worden verdacht hun kinderen te mishandelen of seksueel te misbruiken. Misschien wel bij iedereen die kinderen heeft.

Nu al worden ideeën geopperd om van iedereen een DNA-profiel op te slaan. Dat idee is verworpen, maar er wordt wel een databank gemaakt van DNA van mensen die van bepaalde delicten verdacht worden. Toch zou het heel gemakkelijk zijn als er een databank van iedereen was, zodat bij het aantreffen van sporen op de plaats van een misdrijf het DNA-profiel even wordt gecontroleerd en hup: de dader komt er vanzelf uit. Op deze manier kun je ook meteen zien wie onschuldig is. Dus iemand kan ook niet onterecht als verdachte aangemerkt worden. Willen wij zo'n databank? Nog niet, maar je weet niet waartoe een aantal ernstige incidenten kan leiden.

Iedereen krijgt straks een Zorg Identificatie Nummer (ZIN). En net als bij het softi-nummer kunnen op deze manier koppelingen van gegevens plaatsvinden. Tussen behandelend arts, ziekenhuis en verzekeringsmaatschappij bijvoorbeeld. Wat voor gegevens worden opgeslagen? Het hele patiëntendossier? Heeft die verzekeringsmaatschappij inzage in het dossier? De behandelend arts mag gegevens aan de verzekeringsmaatschappij verstrekken, mits dat ook aan een arts is.

In de wet staat dat persoonsgegevens verder mogen worden 'verwerkt' mits dat op een wijze is die verenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen. De zorgverzekeraars oefenen controle uit op de doelmatigheid in de zorg. Wat voor gegevens gebruiken zij daarvoor? Stel dat de verzekeringsmaatschappij zich ook bezighoudt met levensverzekeringen, of een schade-afdeling heeft, of medische hulpmiddelen produceert. Mogen die onderdelen de gegevens dan ook gebruiken? Waarschijnlijk niet, maar wie zegt dat het niet gebeurt?

Met de bonuskaart registreert onze nationale grootgrutter het bestedingspatroon van zijn klanten. In ruil voor een kleine korting op bepaalde artikelen. Meteen wordt een combinatie gemaakt van de buurt waarin je woont en de aankopen die je doet. Je valt dan in een bepaalde welstandscategorie waarop de reclame kan worden afgestemd.

Hoe belangrijk vinden wij privacy? In de handel worden regels met betrekking tot gegevensbescherming voornamelijk als een belemmering gezien, tenzij het gaat om de bescherming van bedrijfsgegevens. Bestanden met persoonsgegevens zijn onontbeerlijk voor marketing. Ik zie een gemeente nog

niet zo snel ten behoeve van haar 'publiekrechtelijke taak' een site maken met een lijst van pedofielen. Maar als het gaat om handel lijkt Nederland erg op de VS. Als het gaat om geld verdienen is privacy ondergeschikt, als het gaat om meer persoonsgebonden zaken vinden we eerder dat anderen daar niets mee te maken hebben, maar ook dat wordt steeds minder en erg consequent zijn we niet.

Eigenlijk zijn er in dit land, waar velen 's avonds de gordijnen open laten, nog maar weinig mensen die zich werkelijk om privacy bekommeren. Nog even en zij die dat doen worden in de hoek van de zonderlingen geplaatst die onvoldoende met hun tijd meegaan. Het ziet ernaar uit dat wij zonder dat we er ons altijd van bewust zijn, steeds herkenbaarder herleidbaarder en meer 'openbaar' worden.

De geschiedenis van George Orwell, maar dan in een modern jasje. Niet het communistisch systeem heeft de wereld veroverd maar de kapitalistische markteconomie. Niet de Staat, maar de Markt is onze Big Brother geworden.

Winnie Sorgdrager was minister van justitie. Dit is een korte versie van haar onlangs gehouden lezing 'Privacyregels in een nieuwe omgeving'.

Francisco van Jole

VK 3/3 (FRAGMENT)

Eind 1997 werd in Engeland de voormalige popster Gary Glitter gearresteerd. Glitter had zijn computer ter reparatie aangeboden bij een bedrijf en gedurende de werkzaamheden ontdekte een monteur op de harde schijf kinderporno. De zanger, die in de jaren zeventig vooral onder tieners populair was, werd tot vier maanden cel veroordeeld. De monteur die de politie waarschuwde is nooit gearresteerd, noch veroordeeld. Niemand maakte er bezwaar tegen dat hij in andere mans spullen zat te neuzen.

Dat lijkt op het eerste gezicht terecht, de monteur maakte immers de arrestatie van een verderfelijke pederast mogelijk. De fotografe Toni Marie Angeli denkt daar wellicht anders over. Zij haalde in 1995 nietsvermoedend bij een fotolaboratorium in het Amerikaanse Cambridge haar eigen werk op. Het betrof een serie foto's van haar 4-jarig zoonnetje waarop hij onder meer in de badkamer en plessend te zien was. Bij de balie werd ze in de boeien geslagen door rechercheurs die haar opwachtingen na een tip over kinderporno van de fotolaborant. Angeli werd niet vervolgd voor de foto's. Wel kreeg ze dertig dagen cel wegens verzet bij haar arrestatie.

De twee voorbeelden zijn exemplarisch voor de discussie over privacy. De standpunten daarover zijn grofweg te verdelen in 'ik heb niks te verbergen' en 'ik wil niet gedwongen worden tot het leveren van informatie'. De eerste groep zal de arrestatie van Glitter aangrijpen als bewijs dat privacybescherming alleen maar vervelend is als je activiteiten het daglicht niet kunnen verdragen. Het tweede voorbeeld daarentegen toont het gevaar van privacybescherming aan: je wordt verdacht op basis van onterechte conclusies die getrokken worden uit de verzamelde gegevens.

Sterker nog, die gegevens zijn een soort permanent spoor dat je ongemerkt overal achterlaat. Je mag en kunt alleen maar hopen dat aan al die gegevens niet op een dag een verkeerde interpretatie gegeven wordt. Louter het bezit van een mobiele telefoon bijvoorbeeld leidt ertoe dat in een database al je verplaatsingen worden bijgehouden. De betaalautomaten en pinpassen houden precies bij waar en wanneer je hoeveel geld nodig hebt.

Privacybescherming wordt terecht nog steeds gezien als een belangrijk onderwerp. Alleen het woord al geeft de suggestie dat er iets te beschermen valt. De vraag is of dat zo is. Gezien de dagelijkse praktijk, waarin op een onafzienbare schaal gegevens over ons worden verzameld, doet privacybescherming denken aan de bescherming van bijvoorbeeld de korenwolf en zijn equivalenten. Die worden ook beschermd. Omdat ze bijna niet meer bestaan. Privacy is zo bezien de korenwolf van ons persoonlijk leven. Het is niet belangrijk omdat het er is, maar omdat het er bijna niet meer is.

Tienjarige moeder NEWS.nl 12-3

In Thailand heeft vorige week een meisje van tien jaar oud een baby gebaard. Bij aangifte van het baby'tje bleek de echtgenoot een man van 27 te zijn. Als geboortjaar van de moeder gaf hij 1991 op. Een controle in het ziekenhuis wees uit dat het geen fout betrof maar dat de moeder inderdaad minderjarig was. In Thailand kunnen minderjarigen trouwen als de ouders daar toestemming voor hebben gegeven. Unicef bracht vorige week een rapport uit waarin zij pleitte voor de afschaffing van kindhuwelijken. Is een dergelijk voorval te rechtvaardigen met cultuurverschillen? Of gaat het zwanger maken van een kind tegen alle rechten van het kind/de mens in?

Allochtone jongens ronselen eenzame tienermeisjes

DEN HAAG - Minderjarige meisjes in asielzoekerscentra worden steeds vaker het slachtoffer van 'loverboys'. Het zijn vooral Marokkaanse, Antilliaanse en Turkse jongens tussen 14 en 25 jaar die het hele land doorreizen om tienermeisjes te ronselen voor de prostitutie. Vaak fungeren ze als tussenpersonen voor grote pooiers die banden hebben met de georganiseerde misdaad. Diverse politiekorpsen bevestigen dat alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) door loverboys gedwongen worden tot betaalde seks. Probleem is het ontbreken van concrete verdenkingen, omdat de ama-meisjes geen aangifte doen, zo stellen onder meer politiemensen van de korpsen Haaglanden (Den Haag) en Gelderland-Midden (Arnhem). De loverboys palmen de meisjes in door te doen alsof ze verliefd zijn. Na een overdosis aandacht en cadeaus worden de meisjes, die dan al min of meer in macht zijn van hun 'vriendje', aangezet tot betaalde seks. De jongens mikken voornamelijk op de ongeveer 500 kleinschalige wooneenheden, waar de meisjes van veertien tot achttien in kleine groepjes relatief zelfstandig wonen.

Wettelijk voogd

„Slechts een paar uur per dag is er toezicht van een voogd. De loverboys weten precies wanneer de kust vrij is,” zegt Merel Hoogendoorn van Terre des Hommes. Zij houdt zich al geruime tijd bezig met seksueel misbruik van ama's. Het

Schandknaap • De politie van Hoogeveen is op zoek naar een naar schatting 16-jarige jongen die gisteren op de wielerveer bij de De Vos van Steenwijklaan kleine kinderen heeft lastig gevallen. Hij vroeg de twee meisjes van 7 en 10 jaar en het jongetje van 5 of ze zijn plasser wilden zien. De knaap liet vervolgens zijn broek zakken. Een van de meisjes rende naar huis en haalde haar moeder, maar toen de vrouw op de wielerveer kwam, was de knaap reeds verdwenen. NYKN 7-3

„Het is nog donker als de wakker gaat. Langzaam word ik wakker. Met een blij gevoel realiseer ik me dat ik vandaag weer les van hem heb. Ik voel me helemaal actief worden en spring snel uit bed. De morgen mag van mij heel snel gaan, want dan zit ik sneller bij hem in de klas.” Zo maar een paar zinnen uit een van de vijftien brieven die bij Magneet binnenkwamen. Na het lezen is één ding duidelijk: het is niet altijd een pretje om verliefd te zijn op een leraar of een lerares. R.F. v. 19/3

Samenwerkingsverband van Marokkanen en Tunesiërs (SMT) in Utrecht bevestigt dat bepaalde groepen allochtone jongens loeren op kwetsbare ama-prooiën.

„Het zijn scharrelaars die een graantje meepikken,” zegt Nadia Mouaddab, beleidsmedewerker van SMT. „Ze weten precies wanneer de begeleider weg is. Dan begint de kennismaking: ze gaan samen uit en van het een komt het ander. De ama-meisjes komen vaak uit een totaal andere cultuur. Ze zijn onwetend, kwetsbaar en makkelijk te beïnvloeden. Met hun problemen en eenzaamheid zijn ze gevoelig voor de aandacht van die jongens.”

Stichting De Opbouw is namens het ministerie van justitie wettelijk voogd en als zodanig verantwoordelijk voor de ongeveer 12.000 ama's in Nederland. Volgens woordvoerder Elsbeth Faber zijn de berichten over de activiteiten van loverboys voor het hoofdkantoor van De Opbouw in Utrecht 'helemaal nieuw'.

„Wij hebben nog geen officieel meldingen gekregen van instanties of politie.” Paul van Oijen, brigadier jeugdzaken van de politie Haaglanden benadrukt dat behalve ama's ook andere minderjarigen, vaak weggelopen meisjes, het slachtoffer worden van loverboys. „We waarschuwen meisjes en zeggen 'kijk uit, deze jongen is niet echt verliefd op jou'. Maar ze zijn verblind door liefde, willen vaak al trouwen en hopen zo ook in Nederland te kunnen blijven.” GPD

Voorwaardelijke cel na verkrachting 5/115 13-3

BREDA — De 15-jarige P. K. uit Berkel-Enschot is gisteren door de rechtbank in Breda tot zes maanden voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld, omdat hij in augustus 2000 een 3-jarig meisje uit deze plaats heeft verkracht.

De straf is gelijk aan de eis van officier van justitie F. J. Cocq. Speciale voorwaarde is dat de jongen een behandeling in het Groot Emaus Instituut in Ermelo afmaakt. Daar gaan jongens met gedragsproblemen in therapie. De zwakbegaafde K. misbruikte tijdens het spelen de peuter, die bij hem in de buurt woonde. Een half jaar voor zijn daad werd de jongen zelf seksueel misbruikt. (ANP)

Een meisje vond haar leraar Nederlands „het einde.” „Ik wist dat hij getrouwd was, maar hij was zo aardig.” Daarom belde ze hem vaak en stuurde ze hem een paar keer, ongevraagd, klassieke cd's en andere cadeautjes. Ook deed ze een kaart op de post met de tekst: „I will always love you.” „Dit vond hij het toppunt. Hij schreef dat ik een van de leerlingen op school ben en geen recht heb op persoonlijke correspondentie. Daar had hij natuurlijk gelijk in. Uiteindelijk ben ik ermee opgehouden.”

Valse hoop

Een bevestiging, zo noemt een ander meisje haar verliefdheid op een gymleraar. „Omdat hij er zo mannelijk uitzag.” Ze „smolt gelijk voor hem. Hij zag er echt enorm stoer uit in z'n T-shirt en korte broek. Hij had echt een gaaf koppie; dat donkere haar en beetje opgeknipt en springerig.” Normaal heeft ze een hekel aan gym. „Maar toen deed ik wanhopige pogingen m'n stuntelige houding een beet-

Marokkaanse voetballers misbruiken kamermeisje

TEL 17-3

Van onze correspondent

HAARLEM, zaterdag

Spelers van het Marokkaanse voetbalelftal onder 19 jaar hebben in Haarlem een kamermeisje van het Van der Valk Hotel aangerand. Een 17-jarige jeugdvoetballer is als hoofdverdachte gearresteerd. De knaap heeft gisteren een volledige bekentenis afgelegd.

Het incident deed zich donderdag voor. Het Marokkaanse team had woensdagavond in Haarlem tegen het Nederlandse elftal onder 19 jaar gespeeld en de match met 2-0 verloren. Het 21-jarige uit Haarlem afkomstige kamermeisje was rond drie uur bezig met schoonmaakwerkzaamheden op de kamer van een van de Marokkaanse spelers, toen meerdere teamleden met haar op de foto wilden.

De jonge vrouw stemde daarin toe, maar het liep al snel uit de hand. Ze werd op het bed geduwd en door enkele jongens vastgehouden. Haar schort werd uitgetrokken en ze werd betast. De vrouw slaagde er uiteindelijk in te ontsnappen. Ze deed later aangifte bij de politie.

Het voetbalelftal was toen al op weg naar Schiphol. Rechercheurs van de zedenpolitie gingen met de Haarlemse naar de luchthaven, waar ze de dader aanwees. De knaap werd in de boeien geslagen. De andere spelers mochten wel vertrekken.

De jongen is inmiddels alsnog op weg naar Marokko. Hij zal zich echter volgens de Haarlemse officier van justitie Theo Bot binnenkort voor een Nederlandse rechter voor zijn daden moeten verantwoorden.

Jongen van 15 jaar verkracht 16-jarig meisje VK 13/3

DORDRECHT — Een 15-jarige jongen uit Dordrecht heeft zondagmiddag in die stad een 16-jarig meisje verkracht. De jongen en twee vrienden (15 en 16) ontmoetten het slachtoffer en een vriendin (14) bij een park. Volgens de politie trok de verdachte het oudste meisje de bosjes in en verkrachtte haar. De vriendin waarschuwde de politie. Na een zoekactie werden de drie jongens aangehouden. (ANP)

je te verbeteren.

Op den duur ga je wel inzien dat het met een leraar niks kan worden, maar eerst wil je daar niet aan denken. Je hoopt op de een of andere manier toch dat het nog eens wat zal worden. Maar je moet jezelf tegen beter weten in geen valse hoop geven, want dan is de klap later alleen nog harder en zal het erg moeilijk zijn het te verwerken. Dat zie ik tenminste bij vriendinnen.”

„Als de les afgelopen was, ging ik expres heel langzaam m'n tas inpakken”, schrijft een ander meisje. „Thuis keek ik altijd naar zijn foto in het contactboekje. Ik had daar een heel lijstje omheen getekend. Ik vond hem gewoon te gek.”

Ook de volgende brieven heeft het over een leraar die ze „te gek” vond. „De eerste dag van het examenjaar was begonnen. We zaten in een lokaal, wachtend op onze nieuwe mentor. Hij kwam binnen en toen begon het. (...) Hoe meer ik met hem sprak, hoe ongemakkelijker ik me voelde. Ik was verliefd, wist ik. Hij

was mijn ideaalbeeld. Maar hij was getrouwd. Ik wist het allemaal, maar toch..." Vriendinnen namen haar niet serieus. Een andere leraar, die ze tijdens een schoolreis haar verhaal vertelde, wel. "Dat deed me goed! Ook al zijn de gevoelens voor mijn mentor toen niet meteen verdwenen."

"Na het artikel op Magneet ben ik bij mezelf nagegaan of ik soms ook verliefd ben op mijn favoriete docent", zo begint een meisje haar brief. "Ik kwam tot de conclusie dat dat niet zo is. Ik zie hem meer als vriend of een grote broer. Misschien dat ik wel verliefd op hem zou raken als hij van mijn eigen leeftijd zou zijn. Maar dat is hij gelukkig niet."

Ook bij de volgende briefschrijfster is de leraar om wie het gaat niet van haar eigen leeftijd. Toch is ze verliefd. En ze ervaart dat als een groot probleem. "Het is binnengeslopen zon-

der dat ik er erg in had. Ik heb er lang tegen gevochten, maar het helpt niets. Nu denk ik: Ik zal wel zien wat ervan komt en hoop ik dat hij er (zeker zolang ik nog op deze school zit) niet achter komt."

Grens

Niet alleen meisjes, ook jongens kunnen verliefd worden. "Mijn vriend en ik, allebei 15 jaar, zijn smoorverliefd (gewest) op onze leraar Nederlands. Nu is die verliefdheid wel een beetje over. Er loopt op school een heel

leuke meid rond, die ik ook wel zie zitten. Hoe het m'n vriend gesteld is, weet ik op het moment niet."

"Het was in ieder geval wel leuk om met z'n tweeën verliefd te zijn op dezelfde persoon", schrijft hij verder. "Het was opeens weer leuk om naar school te gaan, want dan zagen we haar weer. We praatten samen over haar en koesterden onze liefde. Maar dat is gelukkig nu al wat minder, want één ding weet ik wel: verliefd zijn op je leraar is geen pretje."

Ook een andere jongen geeft dat aan. Hoewel hij andere woorden gebruikt. "Ik ben over een grens gegaan. Mijn verliefdheid is uitgegroeid tot een grote liefde en die liefde bezet mij nog steeds. Ik zou jullie allemaal willen waarschuwen dat als je verliefd bent op een getrouwd iemand, je er dan alsjeblief tegen moet strijden. Het is zonde en het is allemaal in Zijn gedenkbok geschreven. Ik heb ook vaak toegegeven aan de liefde. Maar nu is er in mij weer de strijd ertegen. Ik probeer elke dag niet meer aan haar te denken (heel erg moeilijk hoor). Probeer ook als je over haar/hem denkt, te bidden. Dat helpt echt. Steeds als ik over haar denk, roep ik: Oh God, help me."

Geen ring

Wat te doen als je verliefd bent op je leraar die én ongetrouwd is én maar enkele jaren ouder is dan jijzelf? Twee brieven kwamen over dit onderwerp binnen. "Ik had al wel gezien dat hij geen ring droeg en dus waarschijnlijk niet verloofd of getrouwd was", schrijft het eerste meisje. "Daarom verzette ik me ook niet tegen die verliefdheid, wat ik anders waarschijnlijk wel gedaan zou hebben. Ik kwam er later echter achter dat hij toch verkerking had en toen (en nu nog steeds) heb ik een probleem, want ik ben verliefd en ik kan wel tien keer tegen mezelf zegen dat ik dat niet wil, maar dat helpt allemaal geen zier."

Een ander meisje schrijft dat ze haar verliefdheid zeer ingewikkeld begint te vinden. "Aan de ene kant wil ik het hem niet laten merken, omdat het toch best een aparte situatie is. Aan de andere kant denk ik vaak: Waarom zou ik mezelf er voor schamen? In principe is het een gezonde situatie: hij is tenslotte niet eens zo veel ouder dan ik."

Soms denk ik er over om hem een brief te schrijven. Maar ja; hoe spreek ik hem dan aan? Z'n voornaam durf ik niet, 't is tenslotte m'n leraar, Maar om nu keurig netjes "meneer die en die" te schrijven. Je geliefde spreek je toch niet aan met "u" en "meneer"!"

Veel leerlingen beseffen wel dat het niets kan worden tussen de docent en henzelf. Zo ook de laatste briefschrijfster. "Maar", gaat ze verder, "het was natuurlijk erg leuk om over hem te dromen. Als ik er nu aan terugdenk, kan ik er gelukkig om lachen. Dwaas eigenlijk, verliefd op een getrouwde leraar. Ik denk dat mijn verliefdheid overgegaan is toen we zomervakantie hadden, en ik hem een heleboel weken niet zag. Onlangs heb ik mijn dagboek gelezen en de bladzijden die over hem gingen, eruit gescheurd. Als je verliefd bent op een getrouwde leraar moet je onder ogen zien dat het gewoon niet kán!"

Gay men need to talk straight about paedophilia

Rather than campaign on the age of consent, it might silence anti-gay bigots if some gay men spoke out against atrocities towards children

Julie Bindel
Saturday March 3, 2001
The Guardian

The protests about Eminem's lyrics by gay rights activists have raised issues of homophobia in the media. One way anti-gay bigots seek to poison minds against homosexual men is to label them all child abusers. While this is clearly an offensive generalisation, gay men need to ask themselves if they are doing anything to fuel this argument.

Recent allegations that Field Marshal Montgomery was a "repressed homosexual" and "fell in love" with boys not yet in their teens is likely to cause a stir among some gay men, who might feel that he has been branded a paedophile, when really Montgomery was just a "lover of boys". The word "paedophile" is bandied

around with impunity, but no word in our language is so dangerously misused. It means, literally, "lover of children". Child sex abusers seek solace in this term, and it is easy to see why it is to their advantage to embrace the label. If they were called by their real name - child sex abusers and child rapists - they might be seen as dangerous criminals and not "ill".

On the other hand, "paedophilia", as in the News of the World campaign after the death of Sarah Payne, monsterises stranger sex abusers to the point that male family members who abuse children in the home are made invisible. "Paedophile activity" conjures up images of Sidney Cooke types, not the more common culprit: the jolly uncle or grandfather using his place in the nuclear family to hide his foul activities.

The recent revelations that some of the heroes of the 1968 revolution in France were advocates and defenders of "paedophilia" is one example of how you can get it wrong. They saw sex between adults and children as part of the wider anti-authoritarian movement against the establishment. And it must be acknowledged that gay men have been some of the most vocal apologists for this gross activity. Let's look at the evidence.

In the late 70s, when the Paedophile Information Exchange (PIE) reared its ugly head, it won support from some gay men and libertarians, who bought the line that these abusers were an "oppressed sexual minority" and invited them to join the "rainbow coalition" of transsexuals, adult nappy wearers and other "sexual outlaws". The hideous PIE publication, Paedophilia: The Radical Case, was favourably reviewed by Gay News and other gay publications. What is different today? In the late 90s, Peter Tatchell of Outrage!, now campaigning for lowering the age of consent for all to 14, reviewed a grotesque and shocking book, Dares to Speak: Historical & Contemporary Perspectives On Boy-Love. Tatchell wrote: "Abusive, exploitative relationships are indefensible but... [there are] many

examples of societies where consenting intergenerational sex is considered normal, acceptable, beneficial and enjoyable by old and young alike."

Many gay activists, like Tatchell, rightly claim that one tactic of homophobes is to point the finger at gay men for the abuse of children. This serves to demonise all gay men in the eyes of those such as Baroness Young and her cronies, and is deeply unfair to homosexuals who believe that sex with minors is abhorrent. (This is not about two 15-year-old boys having consensual sex; the reason we have an age of consent is to protect children from adult abusers.) It does, however, have another serious consequence. As a result of this offensive generalisation, many people now strive not to implicate gay men in sex abuse cases. Some liberal social workers and academics have contributed to the fact that many child protection agencies now refuse to acknowledge that any gay man could also be a child sex abuser. This is ridiculous. When I was a young, idealistic feminist, I used to come out with the nonsense picked up from gay male friends that 99% of child sexual abuse is perpetrated by heterosexual men. The truth is that gay men are as likely to abuse as any. As Christian Wolmar points out in his fascinating study of institutional child abuse, Forgotten Children, the equal opportunities culture of some London boroughs in the 80s was such that, in order to promote the employment of "minorities", criminal convictions of gay men were often not checked in case it was seen as discriminatory. He quotes a 1995 report by Ian White about Islington council: "We were told that managers believed they would not be supported if they triggered disciplinary investigations involving staff who may be... members of the gay community." This, of course, simply enabled child abusers to obtain jobs in children's homes and other places where they could gain access to vulnerable children. (Only 5% of child sex abusers are women.) If gay men are going to, on the one hand, campaign for sexual access to younger and

younger boys, but bleat about public perceptions of them as a league of child abusers, is it any wonder that the whole thing is such a mess? If more gay men faced the fact that the eroticisation of sex with boys (or "chickens", as they are known on the scene) is a part of gay culture, then the ones who care could challenge it. The advocating by some gay activists of sex with children seems to be based on the rewriting of their own childhood sexual abuse as a "positive initiation ceremony" into the gay lifestyle. Rather than campaigning to lower the age of consent, it might silence anti-gay bigots if at least some gay men spoke out against these atrocities towards children.

It is a myth that serves heterosexual men and homophobes very well that gay men are abusing children left, right and centre. We also know that men who sexually assault children do so because they are abusers, not because of the gender of their preferred adult relationships. But in the way that heterosexual men need to think about their sexualisation of girl children, such as joking about little girls "flirting" with them or teasing them about "boyfriends" almost from birth, gay men need to ask some serious questions about their culture and lifestyle. Is it really acceptable, for example, that Elton John defended his prancing around on stage with boy scouts as "camp fun"?

If gay men are serious about distancing themselves from child sexual abuse, then it's up to them to make some real efforts to join forces against this gross violation. It is no use anyone moaning that it's "not our problem" or that it's the responsibility of society to address prejudicial assumptions. But we cannot escape the fact that, so far, more gay men have attempted to explain the "erotic nature" of intergenerational sex, or shown sympathy and understanding of "boy lovers", than have joined forces with those of us who wish to see an end to child sexual abuse.

NIEUWSMAKERS / 'Keurige Monty bedreef stiekem herenliefde'

Trouw 27-2-2001

„De Fransen tolereren dat soort dingen misschien, maar wij zijn Brits - godzijdank", benadrukte in zijn nadrukkelijke oproep aan het Britse Hogerhuis 'homo-seks' niet te legaliseren. Een 'vrijbrief voor sodomie' noemde hij het wetsvoorstel uit '67 dat een eind moest maken aan het verbod op homoseksueel handelen.

In zijn hart dacht de veldheer heel anders over de herenliefde, meent Nigel Hamilton. Deze prof viel in het verleden in de prijzen als officiële Monty-biograaf. In 1981 kreeg hij de Whitbread-prijs voor zijn boek over de Britse ijzervreter, die in '42 het tij in

Noord-Afrika deed keren door de slag om El Alamein te winnen. In Hamiltons nieuwste biografie komt een heel andere Montgomery naar voren: de stramme militair was een stiekeme homo. Hamilton baseert zich op honderden brieven die de held van El Alamein heeft ontvangen en geschreven. Daaruit blijkt dat hij intense gevoelens koesterde voor collega-militairen en jongens, van wie sommigen nog geen tien jaar oud waren.

Concrete bewijzen dat Monty ook fysiek contact met hen had, zijn er niet. Hamilton wijst er echter op dat zulks niet alleen

onwettig zou zijn geweest, maar ongetwijfeld het einde had betekend van zijn carrière als oorlogsheld.

Montgomery's enige zoon, burggraaf David Montgomery, was verbijsterd over de nieuwste oprisping van Hamilton. Tegenover de krant The Guardian noemt hij de bewering van de professor 'absurd, ontstellend, volslagen psycho-gebabbel'. Een andere biograaf van Montgomery, Alistair Horne (auteur van The Lonely Leader), zegt: „Het lijkt wel alsof Hamilton zijn oudere werk heeft omgewerkt voor de lezers van een boulevardblad. Ik heb zelf

onder Montgomery gediend, en absoluut geen bewijs gekregen voor een al dan niet onderdrukte homoseksualiteit."

Maar Hamilton, die Monty persoonlijk goed heeft gekend gedurende de laatste 20 jaar van diens leven, twijfelt absoluut niet. Hij zegt dat de meer dan honderd brieven die hij zelf van Montgomery heeft gekregen, duidelijke taal spreken. „Ik heb lang genoeg op Britse kostscholen rondgelopen om te kunnen zeggen hoe groot zijn liefde voor mij was."

De groeiende openlijke aanwezigheid van de seksindustrie in de maatschappij roept hier en daar onbehagen op. Sommigen bepleiten een terugkeer naar de oude normen en waarden van voor de seksuele revolutie. Is er misschien een alternatief? VK 3/3

door Lisette Thooft

ELKE KEER als ik in de auto van Rotterdam naar Amsterdam rijd, kom ik langs een huizenhoog reclamebord met twee halfblote vrouwen erop en de tekst: 'Wil je weten hoe ik rij?' Ik wil helemaal niet weten hoe de dames rijden. Ik vind de woordkeuze aanstootgevend - het zijn toch vrouwen, geen auto's! - en die naar achter gestoken blote billen ook. Onlangs heeft iemand een klacht tegen de advertentie ingediend bij de reclamecodecommissie, maar die is afgewezen.

Een vriendin van me vertelde dat ze met haar dochtertje een kindertijdschrift wilde kopen in een stationskiosk en dat de bladzijden naast de jeugdbladen in het schap bleken te liggen. Toen ze daartegen protesteerde, was het antwoord dat de distributeur de plaats van tijdschriften bepaalt en dat ze trouwens geen recht had om te klagen, want de televisie zit tegenwoordig toch ook vol seks? Ja, zei mijn vriendin, maar daar kan ik nog een knop omzetten.

Het ziet er naar uit dat wij geen knop meer kunnen omzetten om ons te beschermen tegen de groeiende aanwezigheid van de seksindustrie in ons bestaan. Er is een geest uit de fles gekomen die er niet meer in wil: commerciële seks en porno eisen luidkeels bestaansrecht en niemand kan die nog weigeren.

Het gaat per definitie om seks zonder liefde waarbij mensen tot object gemaakt worden, dingen met een gat erin of een steeltje eraan, geschikt om orgasmes aan te beleven. Overvloedig in de aanbidding, makkelijk te krijgen, goedkoop, vanzelfsprekend, stijlloos, waardeeloos, meestal vernederend, vaak agressief, maar in elk geval ongeremd en onstuitbaar.

Geen wonder dat mensen zich onbehaaglijk beginnen te voelen in onze libertijnse cultuur en pleiten voor een terugkeer naar een of andere conservatieve seksuele moraal. Daarop komt dan weer cynisch protest van de bevrijden, die geen zin hebben zich te laten terugdringen in een knellend keurslijf. Jan Mulder bijvoorbeeld haalde in zijn CAMU-column van 29 januari uit naar de idealen van Juriaan Kamp. 'Nare dingen', volgens Mulder. Kamp vindt dat je seks niet moet loskoppelen van liefde, huwelijk, gezin en samenleving; dat slippertjes huwelijken en zelfs bedrijven kunnen vernietigen; dat in een huwelijk liefde en trouw gaan boven begeerte en profijt en dat het gaat om kwaliteit, niet om kwantiteit.

Ik heb veel sympathie voor de idealen van Kamp, maar ik begrijp Mulders allergische reactie ook. Moeten we nu ineens weer allemaal als maagd het huwelijk in en tot onze dood maar één ander mens seksueel leren kennen? Seks onlosmakelijk aan liefde koppelen lijkt me ideaal, maar seks exclusief koppelen aan de voortplanting is me te primitief. We hebben dus iets nodig dat als antistof werkt tegen het gif van de seksindustrie, zonder dat het onze vitaliteit verstikt en ons in wurgende wetmatigheden duwt.

Misschien ligt de oplossing in het ontwikkelen en propageren van seksuele intelligentie. Zoals David Goleman het begrip emotionele intelligentie definieerde, kunnen we seksuele intelligentie introduceren als derde weg: zelfreflectie en zelfsturing op het gebied van de seksualiteit, gebaseerd op onderzoek en inzicht.

De basis van emotionele intelligentie volgens Goleman is zelfreflectie, het registreren en interpreteren van je eigen gevoelens. Stap twee is het vermogen die gevoelens, indien gewenst, te beheersen en te veranderen. Een simpele methode om emotionele intelligentie bij kinderen te testen is ze een koekje aan te bieden en erbij te vertellen dat ze twee koekjes kunnen krijgen als ze even wachten met eten. Direct opeten betekent dat er maar een koekje komt. De kinderen die zich kunnen beheersen en hun bevreemding uitstellen, zijn emotioneel intelligent.

Bijzonder belangrijk bij emotionele intelligentie in de omgang met anderen is ook empathie: je kunnen inleven in de ander, het aan-

voelen en herkennen van de gevoelens van anderen en daarop adequaat reageren. Wat niet wil zeggen dat je je onderwerpt aan die gevoelens van anderen - juist niet. Naar analogie hiermee zou je kunnen zeggen: seksuele intelligentie is gebaseerd op het herkennen van de driften en drangen die zich in ons aandienen en die opwellingen en impulsen - indien gewenst - weten te beheersen en om te buigen. Wanneer is het gewenst? Als de situatie in het algemeen en de gevoelens van de andere betrokkenen in het bijzonder, en daarmee de kwaliteit van de relatie, daartoe aanleiding geven. Seksuele intelligentie komt dus neer op het ontwikkelen van seksuele zelfbeheersing, zodat we adequaat kunnen reageren op de anderen met wie we seksuele omgang hebben of graag zouden hebben.

Welke gevolgen dat precies heeft voor onze seksuele mores zal blijken in de praktijk en vergt ongetwijfeld veel onderzoek en discussie. Zonder te pretenderen de wijsheid in pacht te hebben, zou ik enkele voorzetjes willen doen.

Een seksueel intelligente benadering gaat er niet automatisch van uit dat mannen en vrouwen hetzelfde zijn of identieke seksuele verantwoordelijkheden hebben. De biologie van seks is namelijk niet symmetrisch. Bij zoogdieren is het instinct op biologisch niveau zo geëvolueerd dat het mannetje zijn zaad maximaal wil verspreiden, terwijl het vrouwtje enkele van haar eitjes optimaal tot wasdom wil brengen. De neiging seksuele partners tot object te maken waarin zaad gepompt dient te worden, is de mannelijke variant van onze dierlijke neigingen: *darkrooms* zijn mannelijke uitvindingen. De neiging zich emotioneel aan seksuele partners vast te klampen, is de vrouwelijke variant.

De mens overstijgt echter het biologische niveau van dierlijke gerichtheid op voortplanting en moet dus de biologische opdrachten vertalen naar een ander niveau, het menselijke relationele. Een seksuele partner tot object maken, is op dit niveau eigenlijk altijd ongewenst, blijkt in de praktijk. Er zijn althans allerlei aanwijzingen dat het niet goed is voor de menselijke psyche tot object gemaakt te worden, niet alleen bij kinderen maar ook bij volwassenen, zelfs niet als je dat samen hebt afgesproken. Hoe gevoeliger je bent, hoe meer last je ervan hebt. Werkers in de seksindustrie en zeer promiscue levende mensen raken vaak afgestompt, zodat ze steeds hardere prikkels nodig hebben om nog iets te voelen.

Seksueel intelligente mannen zullen dus de neiging anderen tot object te maken in zichzelf registreren en zich in dat opzicht leren beheersen. Ook de neiging het orgasme te verheffen tot doel van de copulatie en zo vaak mogelijk en snel klaar te komen is typisch mannelijk-biologisch. Uit allerlei onderzoek (van onder anderen Willeke Bezemer en Annette Heffels van enkele jaren geleden, getiteld *Min of meer macho*) blijkt dat voortijdige zaadlozing een wijdverspreid en chronisch probleem vormt in relaties. Vrouwen blijven onbevredigd achter na de daad en verliezen na verloop van tijd belangstelling voor het hele beddenwerk. Seksueel intelligente mannen richten daarom hun aandacht doelbewust op het proces van het bedrijven van de liefde, op het verschaffen en ervaren van genot tijdens dit proces en niet op het eindeffect ervan. Wat natuurlijk niet wil zeggen dat ze zich klakkeloos onderwerpen aan de seksuele wensen en grillen van vrouwen.

Zelfreflectie leidt ongetwijfeld ook tot de ontdekking dat veelvuldig seksueel fantasieren de zelfbeheersing ondermijnt. Een man die zichzelf de hele dag loopt op te fokken, spuit bij de geringste prikkel. Zelfbeheersing op dit punt vergt dus meer dan alleen aandacht in bed; er is de hele dag een soort mentale discipline voor nodig. Niet denken maar doen; dat wil zeggen, als de daad op zijn plaats is. En anders: niet aan denken. Voor de hordes werklozen uit de seksindustrie vinden we wel beter emplot.

Seksueel intelligente vrouwen onderwerpen zich niet aan de primitieve biologische neigingen van seksueel onintelligente mannen, laat staan dat ze die overnemen en luidkeels gaan verkondigen dat het lekker is om lustobject te zijn en dat het uitsluitend gaat om de climax. Dat is bij dieren zo, niet bij mensen. Al even lom is de moderne leugen dat seks altijd moet, lat je ongelukkig wordt van seksuele onthouwing bij afwezigheid van een geschikte partner.

Seksueel intelligente vrouwen moeten de instinctieve behoefte leren registreren zich emotioneel aan een mannelijke partner vast te klampen en zich leren beheersen in dat opzicht. Waarschijnlijk is het daarvoor nodig economisch zelfstandig te zijn - alleen vrijen kunnen vrijen. Maar die gezegende staat ambleren de meeste intelligente vrouwen toch al.

Nogmaals: veel onderzoek is nog nodig. Dat lijkt me geen probleem in het vooruitstrevende, seksueel bevrijde Nederland. Een intelligente benadering van seks zal in elk geval ook retelike kwesties aan de orde stellen. Men kan onbevreesd onderzoek doen, conclusies trekken en daarop adequaat reageren. Pornografie ontsnapt niet aan deze maatschappelijke zelfreflectie.

AMERIKAANS onderzoek uit 1995 toonde aan dat negentig procent van de jongens en zestig procent van de meisjes van 14 jaar ooit een pornografische film hadden gezien; eenderde van de jongens zag er minstens een per maand en ongeveer evenveel jongens beschouwden pornografie als de belangrijkste bron voor hun seksuele opvoeding. Ik ken geen recente Nederlandse cijfers, maar het zal hier niet veel anders zijn. Het meest verontvondende hierbij is de aard van veel pornografie. Het tot object maken van de seksuele partner leidt namelijk per definitie veelvuldig tot vrouwvijandige, vernederende en niet zelden geweldadige seks.

Onze maatschappij gaat op dit moment volkomen schizofreen met seks om, schrijft dr. J. Boutellier in het hoofdstuk 'De pornografische context van zedendelicten' van *Jeugd en seksueel misbruik*, Justitiële Verkenningen (jaargang 26 nummer 6, herfst 2000). Aan de ene kant beschouwen we mannen en vrouwen als volkomen gelijkwaardig en stellen we hoge eisen aan relaties in de zin van intimiteit en zelfcontrole. Aan de andere kant is er een overvloedig aanbod aan pornografie waarin vrouwen stelselmatig onderdrukt en vernederd worden. 'Alleen in de pornografie is het vrouwelijke lustobject nog op een vanzelfsprekende manier beschikbaar voor de man.'

Boutellier citeert de Amerikaanse schrijfster D. Russell, die in haar boek *Dangerous Relationships - pornography, misogyny and rape* met onderzoeksgegevens komt waaruit blijkt dat het consumeren van veel pornografie zeer ongunstige effecten heeft op de geest van de consumenten. Het stimuleert verkrachtig-fantasieën, seksualiseert dominantie en onder-schikking, creëert een behoefte aan 'stronger material', maakt mannen ongevoelig voor de ernst van verkrachting, bevordert de acceptatie van interpersoonlijk geweld, ondermijnt de angst voor sociale sancties en voor afwijzing door leeftijdgenoten en - last but not least - ondermijnt de weerstand van vrouwen om vernedering af te wijzen.

Boutelliers conclusie is dat vrijheid van meningsuiting onbetwistbaar is, ook voor het uitbeelden van seksuele fantasieën, maar: 'Toch kan serieus de vraag gesteld worden of geweldadig materiaal niet dient te worden opgevat als het aanzetten tot zedenmisdrijven.'

Een seksueel intelligentia keert zich ongetwijfeld en bloc tegen pornografie en ziet op den duur kans het uit het openbare leven te weren. Niet omdat we zo bekrompen zijn, maar omdat we intelligent omgaan met seks.

Reacties: www.volkskrant.nl/forum

Door onze correspondent NRK
PARIJS, 19 MAART. Voor het eerst sinds meer dan een eeuw krijgt de Franse hoofdstad Parijs een socialistische burgemeester. Bertrand Delanoë en zijn lijst van verzameld links slepten gisteren bij de tweede en beslissende ronde van de gemeenteraadsverkiezingen 89 van de 163 zetels van de Conseil de Paris in de wacht.

Kontzakboek maakt homokwesties klein VK 15-3

Hoe pak je de groeiende homo-haart en -angst aan op scholen waarop steeds meer leerlingen van allochtonen komaf zitten? Daar moet de Schorerstichting, voor lesbische en homo-gezondheidszorg, flink mee hebben geworsteld. Allochtonen mogen niet gediscrimineerd worden, maar mogen zij wel homo's discrimineren? Nee. Maar hoe laat je dat merken zonder de allochtonen in een hoek te zetten?

Eenvoudig. Door een *kontzakboekje* over 'vriendschap, liefde en seks' te maken, waarin jongens uit alle culturen vertellen over hun homo-gevoelens. Zo blijft de kwestie dichtbij Jan en Hassan, en klein, zo klein als de achterzak van een spijkerbroek. Terwijl de informatie die er in staat indringend, onthutsend soms, en praktisch-educatief tegelijk is.

Een man - over vrouwen gaat het niet - kan op allerlei manieren homo zijn, blijkt uit de multiculturele realiteit. De 19-jarige Mustafa gaat bijvoorbeeld later trouwen. 'Als je trouwt, hoef je niets te missen. Een getrouwde man kan best veel vrienden hebben, snap je?' Abdel, ook 19, zit anders in elkaar. Toen hij in de *Gaykrant* stuitte op een interview met een Marokkaan-

Delanoë is openlijk homoseksueel. Zeker voor een politicus is dat uitzonderlijk in een land waar het overgrote deel van de homo's boven de veertig jaar het nog niet aan hun moeder verteld hebben. En waar, voor het gemak, het verbodene door menigeen voor 'romantisch' wordt versleten. Twee jaar geleden kwam hij 'uit de kast', op televisie, ten tijde van de strijd om de PACS, het geregistreerde partnerschap dat overigens nog altijd heel veel minder behelst dan de Nederlandse variant. Het heeft hem in het 3de arrondissement, waar het homoleven zich concentreert, geen windeieren opgeleverd. 'Ik wilde destijds een zinvolle bijdrage leveren aan het debat. Ik kwam op voor mijn eigen vrijheid, maar ook voor die van de ander. Het heeft in de campagne geen enkele rol gespeeld, en zo hoort het ook. De Parijzenaars zijn slim genoeg: ik heb er nooit één onvertogen woord over gehoord. En mochten mijn tegenstanders er misbruik van hebben gemaakt, dan heeft dat niet mogen baten.'

De burgemeesterskandidaat legt zijn rechterhand op zijn hart. 'Het is een gebaar uit mijn jeugd. Onwillekeurig heb ik het veel gemaakt tijdens mijn campagne. De Noord-Afrikaanse inwoners hebben het begrepen. Ik hoop de rest van Parijs ook. Het symboliseert wat ik met de stad voor heb.'

• WEBSITE: www.bertrand-delanoe.org

Door onze correspondent PIETER KOTTMAN

PARIJS, 20 MAART. Dat de nieuwe burgemeester van Parijs, Bertrand Delanoë, homoseksueel is, doet niet terzake. De eerste homoseksuele burgemeester van een wereldstad! Van Parijs! Het is een weetje van toeristische aard, folklore, een voetnoot in het Guinness Book Of Records. Het enige dat er toe doet, is of de burgemeester, behalve homo-, bi-, hetero- of anderzinsseksueel, ook een goede burgemeester is. Je ware emancipatie: slechts zijn daden worden beoordeeld.

Dit gezegd zijnde, kan worden vastgesteld, dat Delanoë's door eigen openbare biecht bekend geworden seksuele oriëntatie van het grootste belang is. Men hoeft alleen maar te bedenken, dat het twee, nec, één jaar geleden ondenkbaar was dat hij, een zogeheten *coming-outé*, burgemeester van Parijs zou kunnen worden. Zelfs tot op het moment dat hij het werd, afgelopen zondag, vertrouwen velen erop en vreesden anderen, dat zijn homoseksualiteit uiteindelijk een struikelblok zou

GERRIT KOMRIJ

'Misschien wel zo goed dat ze het voor elkaar gekregen hebben dat ik zelf bijna vergeten ben wat het was. Maar het is er wel, af en toe.'

Zich hernemende: 'Ach, je kunt dit ook allemaal samenvatten onder de eenvoudige noemer: de pijn van het volwassen worden. Ik zie veel mensen om mij heen die zo grondig en definitief volwassen zijn geworden, brr... Kouwe rillingen lopen je over de rug. Ik geloof dat ik dat jongetje in me niet ontrouw ben geweest. Maar ja, op een dag zal de dood hem je toch afpakken. Ik heb lang gedacht, kijkend naar de *Wichtigmakers* om mij heen: ik ben een uitzondering. Ik mankeer iets. Als ik wat verstrooid ben moet ik veel moeite doen op straat om me te realiseren dat ik niet dat jongetje ben dat aan de hand van zijn

Mirjam Schöttelndreier

VERVOLG NR 20/3

blijken. Inclusief hijzelf. Niet voor niets heeft het gegeven geen enkele, maar dan ook geen enkele rol gespeeld in zijn campagne.

Die opstelling zou ook in Nederland begrijpelijk zijn geweest en is dat al helemaal in een land waar twee jaar geleden nog geheel rechts – met uitzondering van uitergevend Delanoë's rivaal Philippe Séguin – tegen de 'Pacs' stemde, de Franse, overigens bescheiden variant van het Nederlandse geregistreerde partnerschap. In het nationale debat, voor Delanoë aanleiding tot zijn bekentenis, en vooral in de Assemblée was de homofobie niet van de lucht. Met rood aangelopen hoofden stelden geachte afgevaardigden dat homoseksuelen maar beter gesteriliseerd konden worden in plaats van gelijke rechten te krijgen. Ook linkse kamerleden gruwden van het wetsvoorstel, alleen al om electorale redenen, en waren pas na grote aandrang van premier Jospin bereid te stemmen en ervoor te stemmen.

Ook homo's zelf waren en zijn dubbelhartig. Ik ken er, met aca-

demische achtergrond en al, die zich nog steeds afvragen waarom ze dezelfde rechten als anderen zouden moeten krijgen. Frankrijk is een katholiek, Latijns land: het schuldbesef en de zelfhaat zijn groot en het *don't ask, don't tell* is

FRANKRIJK

een vanzelfsprekende, alledaagse werkelijkheid.

Maar schaamte is niet de enige reden voor besmuiktheid aangaande een *histoire de cul* als homoseksualiteit. Het privé-leven van Fransen is een onaantastbaar goed. Delanoë's rivalen hebben van zijn seksuele oriëntatie geen misbruik gemaakt, zomin als bij voorbeeld het anders niet voor tendentieuze berichtgeving terug-

deinzende dagblad *Le Figaro*. De media hebben er in het algemeen nauwelijks gewag van gemaakt. Het is bijna zo gegaan als met Marzine, de buitenechtelijke dochter van wijlen president François Mitterrand wier bestaan in brede kring bekend was, die ook nooit tegen hem gebruikt is.

Deze terughoudendheid behoort tot de republikeinse mores. Het schenden van de bescherming van het privé-leven wordt beschouwd als vulgair, of nog erger, als iets voor Amerikanen. Bovendien is etikettering een sociaal en juridisch taboe: Frankrijk telt miljoenen alloctonen, maar dat begrip bestaat niet. Hooguit *immigré*, is men in de eerste plaats Frans staatsburger, zonder onderscheid. Om dezelfde reden is *communautarisme*, gettovorming, van bij voorbeeld homoseksuelen, een schrikbeeld, ook al van Amerikaanse snit. Een Fransman is universeel mens, en verder niks.

En toch is het feit, dat de nieuwe burgemeester van Parijs openlijk homoseksueel is, van belang. Velen hebben hem om zijn moed geprezen, anderen schreven zijn

openhartigheid slechts toe aan electorale leepheid. Het ene sluit het andere niet uit: het is te hopen dat hij moedig en slim is en niet laf en dom. Maar daar gaat het niet om. Veel belangrijker is dat het aantreden van een openlijk homoseksuele burgemeester symptomatisch is voor een veranderend Frankrijk. Het symboliseert een bijna uit principe behoudend land dat onder de regering van premier Lionel Jospin stukje bij beetje afstand neemt van decorum en *gloire*, van groothedswaan en bureaucratie kilheid, van zijn eigen mythe kortom, ten behoeve van informaliteit, openheid en menselijkheid. Er blijkt plaats te zijn voor het afwijkende, zonder speciale angst dat dat afbreuk doet aan het beeld van de Republiek.

Dat is opmerkelijk en in die zin is Delanoë's verkiezing misschien wel een historisch moment te noemen. homoseksuelen hoeven geen voorkeursbehandeling van hem te verwachten. Waarschijnlijk zal Delanoë zelfs zorgvuldig iedere schijn van betrokkenheid vermijden. Dat geeft niets. Dat hij gekozen is, is al bijzonder genoeg

VERVOLG KUMRIJ

moeder loopt. Dat zijn beelden waar ik nog moeiteloos in kan glijden. Dan moet ik mezelf wakker schudden. Ik heb nooit afstand kunnen maar ook niet willen nemen van dat jongetje van twaalf dat ik was. Dat je niet eeuwig kind kunt blijven is natuurlijk de grootste verbittering van je leven.

Luistert naar de kop die ik aanhaal en die ooit stond boven een interview van Bibeb met Brongersma: 'Kinderen zijn mensen op hun mooist...' Frongst zijn wenkbrauwen. 'Maar daar moet je zorgvuldig mee omspringen. Als je kinderen iets aandoet op een ontvankelijke leeftijd beroof je ze van de enige droom die er is.'

Net, buiten zei je: 'Eigenlijk was er best tijd en plaats geweest in ons leven voor kinderen.' Je betreurde het dat Charles en jij geen kind konden adopteren.

Afwerend: 'Dat zei ik meer vanuit een sociaal bewustzijn, dan vanuit een honger naar. Ik denk dat ik een zeer beroerde vader geweest zou zijn. Ik zou niet in staat zijn kinderen iets te verbieden. Dat zou pure anarchie geworden zijn.'

Je kunt Charles anders zeer gedecideerd toespreken. 'Ja, maar ik ben zijn vader ook niet. Nee, ik was waarschijnlijk een zeer gelukkige vader geweest, maar geen goeie vader. Autoriteit vind ik zowel om te geven als te ontvangen een heel misselijk iets. Bovendien is het een gemeenplaats te denken dat homoseksuelen geen kinderen kunnen krijgen. Als ik echt gewild had was daar wel een mouw aan te passen geweest.'

Waar ik moeitoe mee heb is dat mannen van mijn leeftijd ineens allerlei kinderen hebben die briljant en volwassene zijn. Ik vind dat wel iets heel knaps wat ze uit de hoge hoed getoverd hebben. Hun hele leven hebben ze feesten met je gevierd, en die kinderen stiekem thuis gehouden, en nu ze wat kunnen worden ze ineens te voorschijn gehaald. Ik vind dat wel eens gemeen van ze. Maar goed, heteroseksuelen zijn wel vaker gemeen.'

Leg eens uit. Met uitgestreken gezicht en lijzige stem: 'Nou ja, ik vind het best hoor, dat er homoseksuelen bestaan, mijn beste vrienden zijn het. Ik heb er verder ook niets tegen. Alleen ze moesten niet met die stomme heterohuwelijken komen, dat is een beetje achterhaald.'

Vervolgt dan met gewone stem: 'Ik vind het pronken van ouders met hun kinderen wel eens van een schrijnend exhibitionisme. Denk vaak: kan het niet een stukje minder? Het is zoiets als een arme man met kapotte zolen tien gouden ringen laten zien. Ik vind dat heteroseksuelen hun geluk wel eens wat minder ostentatief zouden kunnen beleven. Wat rustiger zouden kunnen zijn in het tentoonspreiden daarvan. homoseksuelen zijn natuurlijk wel getraind door al die weerzinwekkende televisiereclames. Met al die gelukkige gezinnetjes worden ze al de hele dag getreiterd. Dat is bijna pornografie, soms obscen wat ze je aandoen. En als ik een keer vriendelijk in een kinderwagen glimlach, na eerst mijn bril afgezet te hebben, dan ben ik een vieze oude man, terwijl homoseksuelen altijd belangstellende vaders zijn.'

3 MAART 2001 VN ELISABETH LOCKHORN

Geperverteerde Pu Yi was misschien ook impotent

De laatste keizer van China, Pu Yi, was impotent en homoseksueel. Bij zijn vrouwen noch bij zijn concubines kon hij een erfgenaam voor de drakentron verwekken. Dit staat in het nog te verschijnen boek *Ontcijfering van de geheimen van het laatste huwelijk van de laatste keizer*. De auteur heeft zijn oor vooral te luisteren gelegd bij Pu Yi's laatste vrouw.

Toen de laatste keizersdynastie, de Qing, in 1911 omver werd geworpen, was Pu Yi nog maar een dreumes. Zijn levensloop is wereldbekend geworden dankzij Bertolucci's film *The Last Emperor*. Jia Yinghua, auteur van bestsellers over het einde van de Qing-dynastie, voegt er in zijn boek intieme details aan toe, die zijn onthuld door een Hongkongse krant.

In 1959 werd Pu Yi door het communistische bewind vrijgelaten. Hij kreeg een aanstelling als tuinman. Drie jaar later trouwde hij met de achttien jaar jongere Li Shuxian, een vroegere nachtclubdanceres. Het echtpaar moest op een houtje bijten. Ook op seksueel gebied ging het ze niet voorspoedig. Zij wilde kinderen en was buitengewoon gefrustreerd toen dat niet bleek te lukken.

'Op een dag volgde ze hem naar het ziekenhuis, waar ze ontdekte dat hij injecties kreeg om zijn probleem te behandelen', schrijft Jia Yinghua, die de laatste vrouw van de in 1967 gestorven laatste keizer goed heeft leren kennen. 'Ze wilde

Filmversie van Pu Yi. FOTO ABC

scheiden, maar premier Zhou Enlai weigerde toestemming en wees er op dat ook zijn eigen huwelijk kinderloos was.

Jia Yinghua heeft ook voormalige medegevangenen en collega-tuinlieden van Pu Yi opgespoord en ondervraagd, alsmede een vroegere bediende en zijn laatste concubine, die met details over zijn impotentie komt. Verder werd Pu Yi volgens de schrijver als kind 'door de eunuchen die hem in de Verboden Stad omringden geperverteerd'. Later werd de keizer homoseksueel.

Jan van der Putten

SP/13

Michael Jackson, de excentrieke king of pop, heeft deze week zijn hoogstpersoonlijke boodschap van vrede, liefde en genezing verkondigd op de Universiteit van Oxford. Veelvuldig refererend aan zijn eigen ongelukkige jeugd hield de 42-jarige popster zijn gehoor van zo'n 500 studenten voor dat de maatschappij een hele generatie kinderen haar jeugd heeft ontnomen.

'Ik sta hier vannavond niet zozeer voor u als een icoon van de popmuziek, maar meer als icoon van een generatie, een generatie die niet weet wat het is om kind te zijn', zei hij tegen de overvolle zaal. In een half uur durende toespraak tot de Union keek de broos ogende Jackson terug op zijn jeugd als leadzanger van de Jackson Five. Sprekend over zijn veeleisende en hardvochtige vader barstte hij in tranen uit.

Hij zei dat hij ondanks zijn roem jaloers was geweest op gewone kinderen, die in hun gewone huizen Monopoly speelden.

Jackson hield de toespraak mede om de door hem, de rabbijn Shmuley Boteach en het 'paranormale wonder' Uri Geller opgerichte organisatie Heal the Kids te introduceren. Heal the Kids stelt zich ten doel de band tussen ouders en kinderen te herstellen, door ouders aan te moedigen hun kinderen vaker voor te lezen en meer met hen te spelen en kinderen op te roepen hun ouders te respecteren en te vergeven.

Jackson heeft twee kinderen, Paris en Prince, van Deborah Rowe, die in 1999 van hem scheidde. In 1993 werd hij ervan beschuldigd een 13-jarige jongen seksueel te hebben misbruikt. Een rechtszaak kocht hij af voor een onbekend bedrag. (AP)

AP GENEVE

Zeker 100 duizend tot 200 duizend Nepalese vrouwen werken gedwongen in de prostitutie in Noord- en Midden-India. Jaarlijks komen er vijf- tot tienduizend bij. De gemiddelde leeftijd van de vrouwen is op het moment dat ze geronseld worden veertien jaar. 'Een kind kan soms voor het luttele bedrag van 200 Indiase roepies (tien gulden) worden gekocht', zegt Radhika Coomaraswamy in een rapport dat ze heeft opgesteld over de situatie van vrouwen en kinderen in Bangladesh, Nepal en India. De Sri Lankaanse Coomaraswamy is rapporteur over geweld tegen vrouwen bij de Mensenrechtencommissie van de VN.

Michael Jackson spreekt als kindervriend

Van onze correspondent Peter de Waard

LONDEN

'Kinderen hebben er recht op voor het slapen gaan te worden voorgelezen door hun ouders. Ze zouden niet met het tv-journaal moeten concurreren om hun aandacht.'

Behalve op de maat van de muziek is popidool Michael Jackson in het openbaar een man van weinig woorden. Gisteravond waagde hij zich als redenaar in het hol van de leeuw. Voor de Oxford Debating Society – het oudste en chieftste discussieforum ter wereld – bepleitte hij de oprichting van een Universele Verklaring voor de

Rechten van het Kind. Volgens Jackson zijn kinderen 'de generatie nul, slachtoffers van de moderne tijd'.

Of Jackson – gescheiden, vader van twee kinderen – de geëigende persoon was, werd door velen betwijfeld. Zelfs doorgevoerde Oxford-debattanten die de lezingen van Kermit de Kikker en O.J. Simpson nog hadden gepruimd, frongsten de wenkbrauwen of spraken van een grof schandaal.

De bestverkopende artiest ter wereld werd acht jaar geleden ervan beschuldigd een 13-jarige jongen te hebben misbruikt. Jackson heeft de aanklacht ontkend, maar hij schikte de zaak met een miljoenenbedrag.

Jackson arriveerde wegens een medische behandeling aan zijn voeten een uur te laat in Oxford. Op krukken en zwaar opgeleek leek hij op niet meer dan een karikatuur van een popidool. Niettemin hadden 25 duizend fans een toegangsbevis voor de lezing gevraagd – het hoogste aantal in de 178-jarige geschiedenis van het discussieforum. Maar slechts vijfhonderd intellectuelen mochten de lezing bijwonen. Pers was taboe, want daarmee verkeert Jackson op voet van oorlog.

De belangrijkste bondgenoten in zijn kruistocht voor de kinderen zijn behalve bejaarde regeringsleiders als Shimon Peres controversiële prominenten als

de lepelbuiger Uri Geller en de rabbi Shmuley Boteach. Boteach, die in zijn boek *Kosher Sex* joden opriep meer seks te hebben, heeft Jackson altijd verdedigd als een zeer gevoelige en toegewijde vader.

Oxford Union, de organisator van de debatten, is er nooit voor teruggeschrokken om strengen prominenten hun mening te laten ventileren. De militante negerleider Malcolm X bepleitte in de jaren zestig een zwarte machtsvername, Richard Nixon verdedigde in de jaren zeventig zijn rol in Watergate, toenmalig 'terrorist' Gerry Adams propageerde in de jaren tachtig de IRA en O.J. Simpson speelde in de jaren negentig de

vermoorde onschuld. Maar niemand bracht zoveel mensen op de been als Michael Jackson. 'Ik ben hier niet als icoon van de popmuziek, maar als icoon van een nieuwe generatie.'

Samen met Boteach is hij de initiatiefnemer van de organisatie *Heal the Kids*, die het belang van een goede relatie tussen ouders en hun kinderen wil stimuleren. De groep werft ook geld voor campagnes. Een daarvan is een wereldwijde advertentiecampagne van beroemde ouders die samen met hun kinderen rond de eettafel zitten. Daarnaast wil de organisatie het bijvoorbeeld voor ouders op zakenreis mogelijk maken gratis met hun kinderen te bellen.

Deze week in onze rubriek 'Lekker lachen' een baby-T-shirtje van reclamebureau KesselsKramer met de tekst 'I am proof that my mom likes to fuck'.

Volgens ontwerper Chad Rea is het geen 1 aprilgrap. 'Deze dingen zijn gewoon te koop.' Kleine kinderen en seksueel getinte *wise-cracks*, is dat geen dubieuze combinatie? 'Nee, juist niet. Baby's komen nou eenmaal voort uit seks.' De

maker heeft naar eigen zeggen niet willen choqueren, maar hoopt wel op een stevige discussie. 'Is dit goed, is dit fout, of goed fout?' Volgens de Amerikaan een interessant experiment. 'Ik wil mensen aan het denken zetten, en journalisten aan het schrijven.' Aha, KesselsKramer probeert met een vergezochte campagne een brede maatschappelijke discussie uit te lokken om zo de naamsbekendheid nog wat te vergroten? 'No man, these T-shirts are fun!' (FR)